

gent:

ONDERZOEK NAAR DE VRAAGZIJDE

van de buitenschoolse
opvang en vrije tijd
van kinderen in Gent

EEN BEVRAGING VAN OUDERS, KINDEREN EN SLEUTELFIGUREN.

EEN ONDERZOEK NAAR DE VRAAGZIJDEN VAN DE BUITENSCHOOLSE OPVANG EN VRIJE TIJD VAN KINDEREN IN GENT.

EEN BEVRAGING VAN OUDERS, KINDEREN EN SLEUTELFIGUREN.

Onderzoek in opdracht van Stad Gent, Jeugddienst

2016 - 2017

Jolien DE VEIRMAN

Onderzoeker Artesis Plantijn Hogeschool, Kenniscentrum ISOS

Hilde MAELSTAF

Onderzoeker Artesis Plantijn Hogeschool Sociaal Werk , Kenniscentrum ISOS

Britt DEHERTOGH

Onderzoeker Artesis Plantijn Hogeschool Sociaal Werk , Kenniscentrum ISOS

Beno SCHRAEPEN

Onderzoeker Artesis Plantijn Hogeschool Orthopedagogie, Kenniscentrum ISOS

VOORWOORD

Buitenschoolse opvang is niet meer weg te denken in het dagelijks leven van ouders en kinderen. Voortdurend wordt op basis van nieuwe behoeften en inzichten en met het oog op kwaliteitsverbetering, gesleuteld aan deze opvang. In december 2015 keurde de Vlaamse regering de conceptnota 'Krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang- en vrije tijd van kinderen' goed. De betere afstemming en samenwerking tussen diverse aanbieders opvang, cultuur, sport en andere vrijetijdsorganisaties is een voorbeeld van het nastreven van een breder aanbod. De stad Gent en haar jeugddienst organiseerden in het verleden al enkele activiteiten opgezet met partners uit diverse sectoren. De stad wil de kwaliteitsverbetering van de buitenschoolse opvang en haar regierol hierin onderbouwen met overleg en onderzoek. In de zomer van 2016 werd een onderzoeksopdracht uitgeschreven om de kennis en het inzicht te vergroten van de vraagzijde van opvang van schoolgaande kinderen en tieners tot 14 jaar. Een bevraging van de betrokkenen is een manier om rekening te houden met de verwachtingen en wensen van de betrokken burgers.

Als AP-onderzoekers, aangesteld voor de uitvoering van deze overheidsopdracht verheugde het ons om te kunnen samenwerken met een zeer betrokken en enthousiaste opdrachtgever. Doorheen het hele onderzoek was geregeld overleg en bijsturing waar nodig. Een woord van dank voor Kathleen Snoeck directeur van de Jeugddienst en Nancy De Coster, adjunct van de directie bij het Departement Onderwijs, Opvoeding en Jeugd - Stad Gent is hier absoluut op zijn plaats.

Om het onderzoek en overleg een ruimer draagvlak te geven werd een opvolgingsgroep bestaande uit vertegenwoordigers van diverse betrokken sectoren opgezet. Graag dank aan Neelke Dewulf, Ingeborg Lierman, Els De Vos, Matthias Declercq, Laura Thys, Kevin Eggermont, Marijke Leye, Pieter Delbarghe en Annemie De Clerck. voor hun betrokkenheid. In ons danklijstje mogen zeker de brugfiguren niet vergeten worden die de contacten met bepaalde scholen en ouders faciliteerden en als laatste de talrijke ouders, kinderen en medewerkers van diverse organisaties die deelnamen aan de bevraging. Zonder hen lag het onderzoeksrapport er niet.

Het Artesis-Plantijn onderzoeksteam

December 2017

Inhoud

1	INLEIDING	6
1.1	De opdracht	6
1.2	Doelstellingen en onderzoeksvragen	7
	<i>Ervaringen, wensen en noden van ouders.....</i>	<i>7</i>
	<i>Kinderen.....</i>	<i>7</i>
	<i>Brug-en sleutelfiguren.....</i>	<i>8</i>
2	UIT DE LITERATUUR	9
2.1	Krachtlijnen in Vlaanderen.....	9
2.2	Perspectief van de vraagzijde.....	11
	<i>Perspectief van het kind</i>	<i>11</i>
	<i>Perspectief van het gezin.....</i>	<i>13</i>
2.3	Uitdagingen en spanningsvelden	19
3	METHODOLOGIE.....	22
3.1	Samenwerking	22
3.2	Doelstellingen en onderzoeksvragen	23
3.3	Onderzoeksdesign.....	25
	<i>Voorafgaand: literatuurstudie.....</i>	<i>25</i>
	<i>De regionale focus: Gent in wijken.....</i>	<i>26</i>
	<i>Survey en gesprekken bij ouders</i>	<i>30</i>
	<i>Interviews bij kinderen</i>	<i>33</i>
	<i>Interviews bij sleutelfiguren</i>	<i>33</i>
	<i>Relatie methoden, doelgroep en onderzoeksvragen.....</i>	<i>34</i>
3.4	Steekproeftrekking	35
	<i>Ouders</i>	<i>35</i>
	<i>Kinderen.....</i>	<i>35</i>
	<i>Sleutelfiguren</i>	<i>36</i>
3.5	Analyses.....	37
4	RESULTATEN	38
4.1	Bevraging ouders	38
	<i>Algemene informatie over het gezin</i>	<i>38</i>
	<i>Buitenschoolse opvang en vrije tijd in een gewone schoolweek.....</i>	<i>43</i>
	<i>Opvang en vrije tijd tijdens de vakanties.....</i>	<i>79</i>
	<i>Suggesties en opmerkingen ouders volgens de vijf B's</i>	<i>96</i>
	<i>De invloed van achtergrondfactoren.....</i>	<i>101</i>
4.2	Kinderen aan het woord	123
	<i>Wat vinden ze belangrijk?</i>	<i>123</i>
	<i>Wat vinden ze positief, minder positief?</i>	<i>127</i>
	<i>Welke voorstellen hebben zij?</i>	<i>129</i>

4.3 Sleutelfiguren.....	132
Welke problemen merken zij?	132
Welke signalen, feedback van ouders krijgen zij?	148
Welke voorstellen hebben zij?	150
5 BOEIENDE PRAKTIJEN OVER HET MUURTJE.....	154
5.1 ouders, kunsteducatie en onverwachte locaties in de buitenschoolse opvang	154
Hop up	154
Kubuki	155
5.2 Children's zone	157
5.3 Integraal kindcentrum & brede school in Nederland	160
Brede school	160
AKROS – Amsterdam	160
5.4 Breakfast clubs in Groot-Brittannië	161
5.5 Vrijtijdscentra en jeugdclubs in Denemarken	162
6 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	164
6.1 Wat zijn ervaringen, wensen en noden van de ouders.....	164
(OV1) Hoe organiseren ouders de huidige buitenschoolse opvang van hun kinderen tijdens een gewone schoolweek? En tijdens de vakantie? (stand van zaken)	164
(OV2) Welke positieve elementen en knelpunten ervaren de ouders bij de opvang, zowel in hun zoektocht, de keuze, de deelname, het aanbod, als de voorwaarden? (INCL. deel OV3, is het huidige opvangaanbod voldoende kwalitatief?).....	166
(OV3) Is het huidige opvangaanbod voldoende en kwalitatief? Waarom maken ze hier wel of geen gebruik van? Wat zijn momenten waarop opvang een probleem is?.....	167
(OV4) Wat zijn de belangrijkste criteria bij de keuze van een aanbod? (toegankelijkheid, prijs, bereikbaarheid, combinatie broers en zussen samen, mobiliteit..).....	168
(OV5) Welke informatiekanalen gebruiken ouders voor hun keuze van de opvang en vinden ze deze informatie voldoende?	169
(OV6) Welke vragen/verwachtingen/voorstellen hebben ze inzake opvang? Waarheen gaat hun voorkeur uit en waarom?	170
(OV7) Van welk vrijetijdsaanbod maken ze in kader van opvang gebruik? Welke combinaties willen ze in kader van afstemming vrije tijd en opvang? Welke knelpunten ervaren ze?	172
(OV8) Van welke extra ontwikkelingsondersteunende activiteiten maken de ouders gebruik voor hun kinderen (revalidatiecentra, therapie, taalondersteuning, huiswerkbegeleiding...)? Welke combinaties willen ze hiermee in het kader van de buitenschoolse opvang en welke knelpunten ervaren ze nu?	173
6.2 Wat wensen kinderen?	173
(OV9) Hoe ervaren de kinderen de opvang tijdens de week? Wat vinden ze positief en negatief aan de buitenschoolse opvang? Welke positieve en negatieve ervaringen hebben ze? en (OV11) Welke factoren maken de opvang in de ogen van de kinderen succesvol?	174
(OV10) Welk onderscheid maken kinderen tussen formele opvang en informele opvang?.....	175
(OV12) Welke wensen en voorstellen hebben de kinderen zelf?.....	175

6.3	Ervaringen en wensen van brug- en sleutelfiguren	176
	<i>(OV13) Met welke problemen worden de brug- en sleutelfiguren geconfronteerd met betrekking tot buitenschoolse opvang en vrije tijd van kinderen?.....</i>	<i>176</i>
	<i>(OV 14) Welke signalen en feedback krijgen zij van ouders?</i>	<i>176</i>
	<i>(OV15) Welke voorstellen en suggesties ter verbetering en samenwerking hebben zij?.....</i>	<i>176</i>
6.4	Bijkomende aandachtspunten	180
	<i>M.b.t. opvang en vrije tijd tijdens een gewone schoolweek.....</i>	<i>180</i>
	<i>M.b.t. specifieke groepen</i>	<i>181</i>
7	REFERENTIES.....	184
8	BIJLAGEN.....	186
8.1	Interviewschema's	186
	<i>Sleutelfiguren</i>	<i>186</i>
	<i>Spelgerichte bevraging kinderen en jongeren.....</i>	<i>187</i>
	<i>Ouders kansengroepen.....</i>	<i>190</i>
8.2	Vragenlijsten	195

1 INLEIDING

1.1 DE OPDRACHT

De Vlaamse Regering wil de buitenschoolse opvang anders en beter organiseren. Daarom keurde ze in december 2015 de conceptnota 'Krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang- en vrije tijd van kinderen' goed. Door onder andere een betere afstemming tussen de aanbieders en samenwerkingen met cultuur, sport, enz. streeft men een breder aanbod na. De Stad Gent is vragende partij om de regierol op te nemen. Het onderzoek kadert in de uitvoering van het actieplan dat de Stad Gent in 2015 opstelde om de meest kind- en jeugdvriendelijke stad van Vlaanderen te worden. In afwachting van de goedkeuring van het nieuwe decreet en de bijkomende financiering, wil de stad, samen met de onderwijsnetten, het aanbod en de vraagzijde van opvang voor kinderen van 2 tot 14 jaar in kaart brengen. Op basis van bestaand onderzoek is er al een idee over de belangrijkste noden en ervaringen (Lenaers & Zanoni, 2013; Hedeboom, 2013; Peleman & Boudry, 2016), maar met het vooruitzicht van de regie op stedelijk niveau vraagt dit een meer lokale invulling. In deze beleidsvoorbereidende studie ligt de klemtoon op de **vraagzijde voor de opvang van kinderen van 2 tot 14 jaar in Gent**.

Vandaag zijn er in Vlaanderen vele vormen van buitenschoolse opvang. Meerdere organisatoren, waaronder scholen, nemen de verantwoordelijkheid op. Collaboratie op het terrein tussen opvang en een vrijetijdsaanbod is nog beperkt. Met uitzondering van initiatieven van enkele scholen, blijven het twee aparte werelden in de meeste gemeenten. Met de invoering van de Beleids- en Beheerscyclus (BBC) zijn de mogelijkheden tot lokale samenwerking echter verhoogd. Meerdere stedelijke diensten zijn door het beleidsplan anders gaan samenwerken en dat geeft ook een belangrijke stimulans aan het verbinden van opvang en vrijetijdsbesteding.

Volgens Vlaams onderzoek maakt meer dan de helft van de kinderen tussen 3 en 12 jaar regelmatig gebruik van buitenschoolse opvang. Wanneer er geen gebruik wordt gemaakt, dan is dat in zeer hoge mate te wijten aan de aanwezigheid van een familiaal netwerk (Lenaers & Zanoni, 2013). Opvang wordt voornamelijk georganiseerd door grootouders, school en IBO (of combinaties). De opvang op school scoort in dit onderzoek het minst goed qua beoordeling door ouders op kwaliteit, in vergelijking met kinderdagverblijven, onthaalouders en IBO (maar ongeveer 70% is toch tevreden). Daarnaast werd reeds vastgesteld (Lenaers & Zanoni 2013) dat de opvangfunctie van vrijetijdsactiviteiten zeer laag ligt, voor zij die er gebruik van maken. Er is een sterke mening aanwezig dat vrijetijdsbesteding niet als opvang, maar in functie van ontplooiingskansen moet worden gezien. In de perceptie van vele ouders zijn opvang en vrijetijdsbesteding twee aparte werelden, met aparte doelstellingen. Opvang kan een vrijetijdsfunctie krijgen, vrijetijd mag volgens hen geen opvangfunctie opnemen.

1.2 DOELSTELLINGEN EN ONDERZOEKSVRAGEN

Met dit onderzoek wensen we

- 1) Via een literatuurstudie de bruikbaarheid te toetsen van recent Vlaamse onderzoek over buitenschoolse opvang en van enkele bestaande (goede) praktijk in binnen- en/of buitenland voor de organisatie van de opvang in de stad Gent.
- 2) De vraagzijde van vrije tijd en opvang in Gent in kaart te brengen door een ouderbevraging en aanvullend een bevraging van sleutelfiguren en kinderen.

Het in kaart brengen van de vraagzijde van vrije tijd en opvang valt uiteen in drie deelonderzoeken geleid door diverse onderzoeksvragen, die opgesplitst worden volgens drie doelgroepen, nl. de ouders, de kinderen en sleutelfiguren.

ERVARINGEN, WENSEN EN NODEN VAN OUDERS

(OV1) Hoe organiseren ouders de huidige buitenschoolse opvang van hun kinderen?

(OV2) Welke positieve elementen en knelpunten ervaren de ouders bij de opvang, zowel in hun zoektocht, de keuze, de deelname, het aanbod, als de voorwaarden?

(OV3) Is het huidige opvangaanbod voldoende en kwalitatief? Waarom maken ze hier wel of geen gebruik van? Wat zijn momenten waarop opvang een probleem is?

(OV4) Wat zijn de belangrijkste criteria bij de keuze van een aanbod? (toegankelijkheid, prijs, bereikbaarheid, combinatie broers en zussen samen, mobiliteit, ...)

(OV5) Welke informatiekanalen gebruiken ouders voor hun keuze van de opvang en vinden ze deze informatie voldoende?

(OV6) Welke vragen/verwachtingen/voorstellen hebben ze inzake opvang? Waarheen gaat hun voorkeur uit en waarom?

(OV7) Van welk vrijetijdsaanbod maken ze in kader van opvang gebruik? Welke combinaties willen ze in kader van afstemming vrije tijd en opvang? Welke knelpunten ervaren ze?

(OV8) Van welke extra ontwikkelingsondersteunende activiteiten maken de ouders gebruik voor hun kinderen (revalidatiecentra, therapie, taalondersteuning, huiswerkbegeleiding...)? Welke combinaties willen ze hiermee in het kader van de buitenschoolse opvang en welke knelpunten ervaren ze nu?

KINDEREN

(OV9) Hoe ervaren de kinderen de opvang tijdens de week? Wat vinden ze positief en negatief aan de buitenschoolse opvang? Welke positieve en negatieve ervaringen hebben ze?

(OV10) Welk onderscheid maken kinderen tussen formele opvang en informele opvang?

(OV11) Welke factoren maken de opvang in de ogen van de kinderen succesvol? Volgende factoren komen aan bod:

- Materiaal
- Aard van de activiteiten of programma
- Begeleiding
- In de school of buiten de school (vrijtijdsector)
- Groepssamenstelling (grootte, leeftijdsverschillen, aanwezigheid broers of zussen..)
- Praktische elementen (locatie, duur)

(OV12) Welke wensen en voorstellen hebben de kinderen zelf?

BRUG-EN SLEUTELFIGUREN

(OV13) Met welke problemen worden de brug- en sleutelfiguren geconfronteerd met betrekking tot buitenschoolse opvang en vrije tijd van kinderen?

(OV 14) Welke signalen en feedback krijgen zij van ouders?

(OV15) Welke voorstellen en suggesties ter verbetering en samenwerking hebben zij?

2 UIT DE LITERATUUR

Deze beknopte samenvatting van eerdere studies over buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsactiviteiten en aanverwante literatuur is vooral inleidend bedoeld en heeft niet de ambitie om volledig te zijn. De meest relevante informatie uit diverse en recente onderzoeksrapporten worden op een rijtje gezet om de resultaten van het onderzoek in de Gentse context vanuit een ruimer kader te kunnen begrijpen. Het accent ligt vooral op literatuur m.b.t. buitenschoolse kinderopvang, participatie aan vrijetijdsactiviteiten komt daar vooral aan bod waar er informatie is in relatie tot opvang. Het zou ons te ver leiden om vrijetijdsparticipatie aan zich van min 12-jarigen hier te bespreken. Gezien in de verdere hoofdstukken heel wat cijfermateriaal aan bod komt, houden we het in dit hoofdstuk wat cijfers en tabellen betreft, eerder beperkt. We geven hier een korte schets over het belang van kinderopvang in Vlaanderen en bespreken de buitenschoolse kinderopvang vanuit de vraagzijde nl. het perspectief van het kind en de ouders. We schenken ook aandacht aan het vermelden van enkele spanningsvelden.

2.1 KRACHTLIJNEN IN VLAANDEREN

Met de conceptnota 'Krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van schoolkinderen' heeft men de krijtlijnen getekend over de opvang en vrije tijd van schoolkinderen als input van een nieuw decreet op de buitenschoolse opvang (Peleman & Boudry, 2016). Dit nieuwe decreet heeft als doel zoveel mogelijk schoolkinderen op een kwaliteitsvolle manier van opvang en vrije tijd laten genieten. Via samenwerking met alle partners wil men buitenschoolse opvang beter afstemmen op de leefwereld van schoolkinderen, in functie van een betere combinatie van arbeid en gezin.

De Staten-Generaal 'Opvang en Vrije Tijd van Schoolkinderen' concludeerde dat de ontwikkeling van een hedendaags concept voor schoolkinderopvang aandacht vraagt voor een aanbod op maat van het kind, de ouders en de samenleving en de volgende functies heeft:

- het biedt kinderen ontwikkelingskansen en de mogelijkheid een leuke vrije tijd te hebben;
- het laat ouders toe te participeren aan de arbeidsmarkt, een beroepsopleiding te volgen, en/of deel te nemen aan activiteiten die bijdragen aan hun persoonlijke ontplooiing;
- het bevordert de sociale cohesie.

De laatste jaren kennen we in Vlaanderen een grote stijging in het aantal plaatsen in de formele buitenschoolse kinderopvang. Toch kost het ouders nog veel moeite om gepaste opvang te vinden voor hun schoolgaande kinderen. Allerlei evoluties liggen hiervan aan de basis: een stijgend geboortecijfer, een hogere werkzaamheid van de moeders, een verschuiving van informele naar formele kinderopvang (te wijten aan een hogere werkzaamheid bij de grootouders) en hogere verwachtingen ten aanzien van de kinderopvang. Bijgevolg is de vraag naar buitenschoolse opvang groot en verscheiden (Hedebouw, 2013).

Initiatieven voor opvang en vrije tijd moeten beter op elkaar afgestemd zijn en hoewel men vaak spreekt over 'twee aparte werelden', maken kinderen geen onderscheid tussen het opvang- en vrijetijdsaanbod (Peleman & Boudry, 2016). De kinderen hebben min of meer dezelfde verwachtingen van begeleiders, het aanbod en de speelruimtes, zolang ze maar een fijne tijd met

hun vrienden hebben. De tijd die kinderen voor, na en buiten de schooltijd doorbrengen in 'georganiseerde vormen van opvang' of 'vrije tijdsactiviteiten' kan beschouwd worden als vrije tijd, los van een schoolse aanpak.

Het huidig aanbod van buitenschoolse opvang kunnen we situeren bij verschillende betrokkenen. Een grote rol is weggelegd voor scholen, grootouders, IBO's (initiatieven voor buitenschoolse opvang), BOKDV's (buitenschoolse opvang in aparte lokalen verbonden aan kinderdagverblijven) en ZBO's (zelfstandige buitenschoolse opvang). In 2004 werden 45% van de kinderen van 3 tot 12 jaar regelmatig opgevangen tijdens een doorsnee schoolweek. Er wordt op verschillende momenten beroep gedaan op opvang.

Tabel 2.1.1 opvangmomenten

Opvang i.f.v. schooltijd	Verruimde opvang
• Voor en na schooltijd • Op woensdagnamiddag • Op schoolvrije dagen • Tijdens vakantieperiodes	• Middag of namiddagopvang • Voor 7u na 18u • Tijdens weekend • Occasioneel • Opvang van zieke kinderen thuis • Inclusieve kinderopvang

De overgrote meerderheid van de scholen in het basisonderwijs organiseert zelf de voor- en naschoolse opvang voor kleuters en leerlingen. Voor slechts een kleine minderheid van de scholen kunnen de leerlingen terecht in een erkende opvangvoorziening of opvang voorzien door het lokaal bestuur. Als het gaat over middagtoezicht ontbreekt het momenteel aan een sluitend decretaal systeem voor het organiseren ervan, noch qua budget, noch qua omkadering. Het organiseren van middagtoezicht door scholen gebeurt op vrijwillige basis en behoort niet tot de opdracht van scholen: er is geen omkadering en onvoldoende werkmiddelen (VLOR, 2016). Voor de Raad Basisonderwijs is het onaanvaardbaar dat scholen de middelen die voor onderwijs bestemd zijn, zouden moeten inzetten voor het organiseren van buitenschoolse opvang. De vraag naar de verhouding tussen onderwijs, opvang en vrije tijd en de verhouding tussen arbeid, gezin en vrije tijd komt steeds vaker naar boven.

2.2 PERSPECTIEF VAN DE VRAAGZIJDE

Wanneer we de noden en behoeften aan de vraagzijde van de kinderopvang en vrije tijd willen bespreken, dienen we rekening te houden met verschillende perspectieven. We bespreken hier het perspectief van het kind, het perspectief van het gezin en het perspectief van de samenleving. Deze perspectieven staan niet op zich maar beïnvloeden elkaar.

PERSPECTIEF VAN HET KIND

Het perspectief van kinderen werd reeds duidelijk omschreven in 'Opvang en vrije tijd van schoolgaande kinderen: het perspectief van kinderen als brug tussen opvang en vrije tijd', een onderzoek uit 2014 (Peleman & Boudry, 2014). We vatten hier kort de meest relevante inzichten samen.

Het rapport stelt dat buitenschoolse opvang als basisvoorziening voor kinderen een verruiming kan betekenen van hun ervaringen en van hun leefwereld (wanneer ze bv. gestimuleerd worden om spelletjes gemengd te spelen, los van geslacht of leeftijd). Kinderopvang biedt ook veiligheid voor kinderen die voor en na schooltijd of in de vakanties anders alleen thuis blijven maar hier eigenlijk nog te jong voor zijn.

Vanuit het kinderrechtenperspectief heeft elk kind recht op een kwaliteitsvolle opvang. Het is een recht van alle kinderen, ongeacht of de ouders werken of niet. In de praktijk is dit echter niet altijd het geval. Vaak wordt er bij kinderopvang voorrang gegeven aan werkende ouders wat in tegenspraak is met het kinderrechtenperspectief. Om dit recht kracht bij te zetten in de praktijk, is het belangrijk dat het aanbod voor alle kinderen toegankelijk is, zowel financieel als fysiek en met bijzondere aandacht voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften. Het belang van zich binnen het aanbod vlot van het ene naar het andere te bewegen, met de noodzaak van vervoer of begeleiding, mogen we hierin niet onderschatten.

Om rekening te houden met het perspectief van kinderen, stelt het rapport, moet er ruimte zijn voor autonomie (kunnen kiezen) en participatie (mee beslissen) van kinderen. Hierbij dienen we rekening te houden met verschillende elementen die we kort bespreken.

Kinderen vinden het in de eerste plaats fijn om samen te zijn met vrienden. Vrienden zijn het belangrijkste om de opvang tot een leuke plek te maken. Ze krijgen graag de tijd om wat te babbelen en alleen te zijn met hun vrienden. Meestal zijn dit dan leeftijdsgenoten, maar een flexibele leeftijdsindeling waarin kinderen inspraak krijgen, wordt zeker gewaardeerd. Kinderen gaan graag ergens naartoe als hun vrienden er ook zijn. Omgekeerd worden de opvangplekken in het algemeen negatiever gewaardeerd wanneer hun vrienden er niet zijn. De opvang is ook een plek waar nieuwe vriendschappen kunnen ontstaan. Kinderen appreciëren het dan ook als ze gestimuleerd worden om eens met andere kinderen samen te spelen.

De vrije tijd van kinderen, de tijd voor, na en buiten de schooltijd, behoort niet tot de schooltijd en dient dan ook als vrij te worden beleefd, vrij van een schoolse aanpak. Kinderen beslissen graag zelf hoe ze hun vrije tijd invullen. Ze kiezen graag me wie ze spelen, waar ze spelen (binnen of buiten), wat ze spelen en hoe lang ze iets spelen. Deze vrije keuze vormt de basis voor het beleven van een fijne tijd.

Kinderen verkiezen daarnaast een uitdagend en gevarieerd aanbod aan activiteiten en spelletjes om uit te kiezen en mee te spelen. In het onderzoek geven kinderen aan dat ze het liefst buiten spelen maar graag de keuze hebben om binnen en buiten te spelen.

Kinderen vinden zowel de binnenruimte als de buitenruimte belangrijk. Buiten willen ze zich kunnen uitleven en binnen moet er voldoende speelgoed en knutselmateriaal aanwezig zijn. Daarnaast is het ook belangrijk dat er voldoende ruimtes zijn zodat ze ook een plekje kunnen hebben waar ze zich in alle rust kunnen terugtrekken, alleen, of met leeftijdsgenoten. Uit het onderzoek blijkt dat ongeveer een vierde van de kinderen deze rustplekken niet ervaart in de opvang terwijl ze dit toch belangrijk vinden.

Het rapport vat het geheel als volgt samen: het is belangrijk dat de omgeving uitdagend én veilig is en afgestemd op de eigenheid en interesses van het kind.

In het onderzoek werd ook duidelijk dat kinderen veel belang hechten aan de persoon van de begeleider. Om van de buitenschoolse opvang en vrije tijd van kinderen een rijke leef- en speelwereld te maken zijn goede begeleiders cruciaal. Kinderen verwachten hierbij dat de begeleiders zowel een zorgfunctie als een speelfunctie opnemen. De opvang moet een plek zijn waar kinderen zich veilig voelen en waar ze indien nodig beroep kunnen doen op een volwassene. Van hem of haar verwachten ze zowel individuele zorg en aandacht als een boeiend en uitdagend spelaanbod.

Figuur 2.2.1 Aspecten binnen zorg- en speldimensie (Peleman & Boudry, 2016)

Dimensie 1 'Zorg':

- ✓ Aanwezig zijn; met aandacht voor de kinderen
- ✓ Sensitief zijn; zien wat er gebeurt en daar op inspelen (preventief, proactief en reactief)
- ✓ Individualiseren; individuele aandacht geven
- ✓ Rechtvaardig reageren op conflictsituaties

Dimensie 2 'Spel':

- ✓ Vrij spel en keuzemogelijkheden aanbieden
- ✓ Gericht meespelen
- ✓ Activiteiten voorbereiden en begeleiden
- ✓ Iets vernieuwend aanbrengen, iets 'aanleren'

De zorgdimensie is essentieel voor kinderen. Het aanwezig en beschikbaar zijn wordt het meeste ervaren maar de essentiële gradaties ervan (individualiseren, rechtvaardig inspelen op conflictsituaties en troosten) ontbreken voor een aanzienlijk deel van de kinderen. Uit het onderzoek blijkt ook dat de speldimensie nog vaker ontbreekt. Kinderen vinden het heel fijn als de begeleiders eens gek doen of af en toe een activiteit organiseren op maat van de kinderen.

PERSPECTIEF VAN HET GEZIN

Voor ouders kan kinderopvang tegemoet komen aan verschillende aspecten. Het kan de combinatie werk – gezin bevorderen omdat men kan participeren aan de arbeidsmarkt of opleidingen i.f.v het beroep kan volgen. Het kan bijdragen tot een grotere persoonlijk ontplooiing omdat het volgen van vormingen in de persoonlijke sfeer, vrijwilligerswerk of deelname aan het sociaal, culturele leven toelaat. Maar het kan ook het opnemen van andere taken vergemakkelijken bv. huishoudelijke taken of zorgtaken (bv. mantelzorg). Een **flexibele en betrouwbare opvang** laat toe dat ouders gezin, school en werk op een meer evenwichtige manier kunnen combineren.

Wanneer men de relatie van ouders t.o.v. opvang bespreekt, heeft men het vaak over ouderbetrokkenheid, of ouderparticipatie maar Van Keulen en Doeleman (2002) merken terecht op dat deze termen vanuit het standpunt van de opvang vertrekken (De Frère & Vandenbroeck, 2015). Betrokkenheid en participatie zijn dan elementen in, of van een kwaliteitsvolle opvang en het zegt weinig over het perspectief waaruit ouders een beroep doen op opvang en of ze die opvang daadwerkelijk als een steun ervaren. Of ouders een beroep doen op opvang hangt niet alleen af van de kwaliteit, de aanwezigheid of de nabijheid van de opvang. Hoe zij die opvang percipiëren of hoe deze ‘het fysiek opvangen’ van hun kinderen overstijgt, kan doorslaggevend zijn.

Gebruik van en deelname aan opvang

Welke ouders gebruik maken van opvang in Vlaanderen werd uitvoerig beschreven door Lenaers & Zanoni (2013) die in opdracht van Kind & Gezin deelname en behoeften m.b.t. buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in kaart brachten. Aan dat onderzoek namen 2965 ouders deel. In 2012 deden 2 op 3 kinderen (tussen 2,5 en 12 jaar) regelmatig een beroep op kinderopvang vóór of na schooltijd en op woensdagnamiddag. Het gaat om opvang door andere personen dan de ouders, broers, zussen of inwonende familieleden. In vergelijking met cijfers van 2000 zien ze in 2012 een stijging in het regelmatig gebruik van kinderopvang in Vlaanderen voor alle leeftijden: bij de 2,5 tot 5 jarigen van 49% naar 71%, bij de zes tot twaalf jarigen is dat van 29% tot 63%. Over alle leeftijden (2,5 tot 12jaar) werd 34% zelden of nooit opgevangen. Hoe ouder de kinderen, hoe minder ouders een beroep doen op buitenschoolse opvang.

Redenen voor gebruik en niet gebruik

De bevroegde ouders (n=2965) geven als belangrijkste reden om van buitenschoolse opvang gebruik te maken aan, dat ze langer dan de schooluren moeten werken (95% tot 97%). Andere redenen (bv. het is beter voor mijn kind, ik kan een opleiding volgen, meer tijd voor huishoudelijke taken, meer tijd voor mezelf, mijn kind wil dat ...) komen eerder beperkt voor (tussen de 0,5% en 6,9%). Een beroep doen op opvang om meer tijd te hebben voor taken binnen het gezin of voor zichzelf neemt af naarmate de leeftijd van de kinderen toeneemt.

Als redenen om de buitenschoolse opvang niet te gebruiken, geven de bevroegde ouders als belangrijkste redenen op dat men niet werkt om zelf voor de kinderen te zorgen (afhankelijk van de leeftijd tussen 34% en 23%), men is door omstandigheden toch thuis (afhankelijk van de leeftijd tussen de 23% en 16%), en men kan de werkuren afstemmen op de schooluren (ongeveer tussen de 39% en 48%). Ook te vermelden is de reden dat er opvang door familieleden is (gemiddeld 9,5%) of dat de opvang te duur is (gemiddeld 3%).

Uit het onderzoek van Vandenbroeck, Boonaert et al. (2007) blijkt ook dat ouders om verschillende redenen een beroep doen op opvang, maar dat daar wel voorwaarden aan vooraf gaan. Ten eerste is er een instrumentele reden: opvang als steun die toelaat het beroepsleven te combineren met ouderschap, een opleiding of ontspanning. Dit kan enkel op voorwaarde dat er opvang is die voldoende is afgestemd op de situatie van het gezin (beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar) en dat er voldoende wederkerig vertrouwen en communicatie is. Vervolgens geven sommige ouders de voorkeur aan georganiseerde opvang omdat het bijdraagt tot de socialisatie van hun kinderen. Het vult het schoolse gebeuren aan en ze kunnen spelen met andere kinderen. Het is in die zin een verruiming van het opvoedingsgebeuren of milieu (De Frère & Vandenbroeck, 2015). Eens ouders een beroep doen op de opvang ervaren ze nog twee functies. Sommige ouders vinden vooral de mondelinge informatie en tips die ze vanuit de opvang mee krijgen ondersteunend, met die nuance dat er ook ouders zijn die dat niet zo ervaren maar dat wel verwachten (Segaert & Vandenbroeck 2007). Het spreekt voor zich dat hoe sterker de ouderparticipatie is, hoe meer kansen en mogelijkheden er zijn tot uitwisseling van advies en informatie. De rol van informatiebron wordt optimaal wanneer van de kant van de opvang er een degelijk ouderbeleid is en begeleiders in die zin geprofessionaliseerd zijn. Een goede dialoog (niet belerend of rapporterend maar voorbereid en persoonlijk door iemand die het kind kent) kan de opvang tot bondgenoot maken van de ouders (Vandenbroeck, Boudry et al., 2007).

Opvangvormen

Ouders maken voor de opvang van hun kinderen vooral gebruik van volgende opvangvormen: grootouders (gemiddeld 54%), school (gemiddeld 48%) en IBO's (gemiddeld 18%). Andere opvangvormen (familie, burens, onthaalouders, ...) worden door minder dan 5% van de ouders aangehaald als opvang. Op woensdagnamiddag doet men het vaakst een beroep op de grootouders, voor en na school blijven de meeste kinderen op school. Zestig tot zeventig procent van de kinderen (afhankelijk van de leeftijd) verblijft de hele week in één enkele opvangvorm, de rest combineert meerdere vormen. In vergelijking met de cijfers uit 2000 (Vanpée, Sannen & Hedebeuw, 2000) is het gebruik van opvang op school en in een IBO toegenomen en stagneert de rol van de grootouders of neemt die zelfs lichtjes af (Lenaers & Zanoni, 2013).

Bepalende achtergrondfactoren

Het onderzoek van Lenaers & Zanoni (2013) legt daarenboven een aantal gezinsfactoren bloot die bepalend zijn in het al dan niet kiezen voor opvang of deelname aan vrijetijdsactiviteiten tijdens de week. Het is ondertussen duidelijk dat het kiezen voor opvang vooral te maken heeft met de relatie gezin-werk en dat dus het opleidingsniveau en de daar uit volgende arbeidssituatie of inkomen een belangrijke rol spelen. Vooral het **opleidingsniveau van de moeder** is hierin bepalend: hoe hoger het opleidingsniveau van de moeder, hoe groter de kans dat het kind wordt opgevangen. Daarnaast is er een sterke samenhang met **de arbeidssituatie van de moeder**. Deeltijds of voltijds werken maakt niet zoveel verschil, wel wanneer de moeder het werk tijdelijk onderbreekt (gedeeltelijk of volledig) of zich terugtrekt uit de arbeidsmarkt, dalen de opvangpercentages significant. Dat ook het **inkomen** hiermee verbonden is lijkt logisch. Hoe hoger het netto maandelijks gezinsinkomen, hoe groter de kans dat het kind regelmatig opgevangen wordt. Aan de gezinskant zijn de gezinssituatie en de opvangmogelijkheden van het gezin vooral van belang.

Bekeken vanuit de **gezinssituatie** maken er meer alleenstaande ouders regelmatig en intensiever gebruik van kinderopvang dan samenwonende ouders (82% tegenover 71%). Tenslotte doet wie een **opvangmogelijkheid heeft binnen het gezin**, minder vaak een beroep op buitenschoolse opvang, ongeacht de leeftijd van het kind. Opleidingsniveau van de moeder en gezinssituatie zijn ook bepalend voor de deelname aan vrijetijdsactiviteiten. Attitude van ouders tegenover vrijetijdsbesteding en de praktische haalbaarheid primeren hier op het prijskaartje.

Enerzijds valt op dat deze resultaten nogal gender- en rolbevestigend zijn (opvang hangt vooral af van de arbeidssituatie van de moeder), anderzijds bevestigt het onderzoek dat een laag inkomen een drempel vormt om een beroep te doen op de opvang maar dat eens de drempel genomen is, men evenveel gebruik maakt van opvang.

De combinatie gezins- en arbeidssituatie beïnvloeden spelen een belangrijke rol. Beroepsactieve alleenstaanden en koppels doen regelmatig en vaker een beroep op buitenschoolse kinderopvang. Niet beroepsactieve alleenstaanden doen dat minder dan half zo vaak en als één van beide partners niet beroepsactief is wordt nog minder gebruik gemaakt van de opvang (Lenaers & Zanoni, 2013).

Tevredenheid en behoeften

Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat de ouders die gebruik maken van de formele kinderopvang, het meest tevreden zijn over de afstand school-opvang-thuis en over de openingsuren. Het minst tevreden zijn zij over de prijs, de mogelijkheden tot inspraak en – vooral bij de jongste kinderen – over de voeding. De moeilijkheden die ouders ervaren om buitenschoolse opvang te vinden zijn beperkt. 11% van alle ouders ondervindt wel eens problemen maar slechts 2 à 3% vaak of altijd. De grootste behoefte hebben ouders aan opvang in de schoolweek tijdens snipperdagen en aan langere opvang tijdens schooldagen. Het zijn vooral alleenstaanden of ouders die geen beroep kunnen doen op grootouders die dan de meeste problemen hebben (Lenaers & Zanoni, 2013).

Drempels

Het zijn vooral de beter opgeleiden, werkenden en gezinnen of alleenstaanden met een welbepaald inkomen die een beroep doen op buitenschoolse opvang en vrijetijdsactiviteiten tijdens de week. Anders gezegd diegenen die al veel hebben, profiteren het meest van de voordelen van georganiseerde opvang en vrije tijd. Storms (1995) onderzocht dit Mattheüseffect in de kinderopvang al eerder en hoewel er de voorbije jaren voor bepaalde groepen al enige vooruitgang is geboekt, blijkt uit de bespreking van de recentere onderzoeken dat er op dat vlak weinig veranderd is. Mensen in sociaal moeilijke situaties (kansarmen, allochtonen, werkloze moeders, lagere inkomens, mensen in opleiding, eenoudergezinnen) zijn ondervertegenwoordigd in de opvang (Vandenbroeck & Van Nuffel, 2006; Vandenbroeck et al., 2003; Vanpée et al., 2000). Als mogelijke verklaring worden de ongelijke arbeidsmarktpositie van de vrouw en/of de organisatorische en financiële kosten die zwaarder wegen op gezinnen uit lagere inkomensgroepen naar voor geschoven (Storms, 1996; Peeters & Vandenbroeck, 1999).

Kansarme gezinnen¹ maken duidelijk veel minder gebruik van kinderopvangvoorzieningen. Zij doen dat ook minder intensief en onregelmatig. Bovendien hebben zij meestal een zwak sociaal netwerk en ervaren weinig mantelzorg. Toch hebben zij vaak nood aan kinderopvang: oproep interimkantoor of solliciteren, doktersbezoek, verhuizen naar sociale woning, contacten met administratie of specifieke hulpverlening,... Ook gezinnen met een andere etnisch-culturele achtergrond zijn ondervertegenwoordigd. Deze ouders hebben nog steeds vaker een lagere opleidingsgraad, verkeren vaker en langer in de werkloosheid of hebben meer onregelmatig werk. Dat zij een beroep doen op het familiale netwerk gaat op voor sommige gezinnen maar niet voor iedereen. Jongere allochtone gezinnen maken meer gebruik van kinderopvang als ze de weg naar de voorziening vinden en als aan bepaalde randvoorwaarden is voldaan (Brants, 2007). Ook kinderen met een beperking of specifieke zorgbehoeften maken weinig gebruik van reguliere opvang of vrijetijdsactiviteiten tijdens de week (Schraepen et al, 2015). Toch wil vier op vijf ouders van jonge kinderen met zorgbehoeften kiezen voor een 'gemengde' voorziening, eerder dan voor een gespecialiseerde opvang (Vanpée et al, 2000). Ze zijn vaak niet op de hoogte dat ze een beroep kunnen doen op reguliere opvang of kiezen er voor om aanvankelijk zelf zorg te bieden. Wanneer ze willen kiezen voor externe opvang, is die volzet en komen ze op een wachtlijst. Aan de kant van de organisatie bestaat er schroom om deze kinderen op te nemen (Brants, 2007).

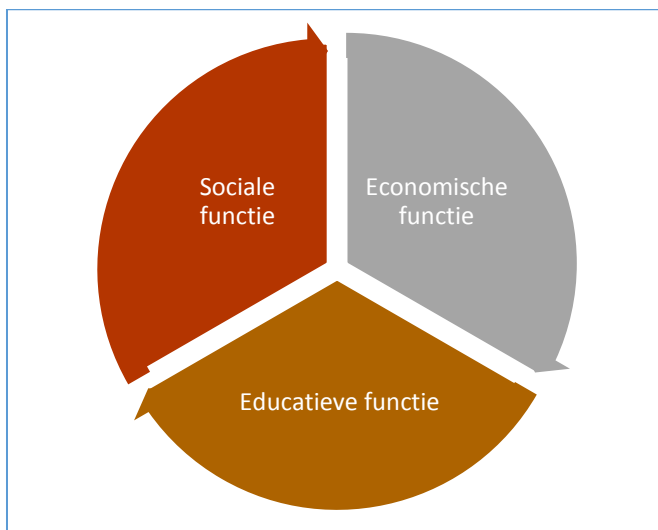
Het is duidelijk dat er ook aan de aanbodzijde drempels zijn die het gebruik voor deze gezinnen bemoeilijken. Een lager gebruik van opvang zegt weinig over de nood aan opvang. Het is even goed opletten met het voorstellen van buitenschoolse opvang als deel van een genormaliseerd leven. Niet iedereen moet worden toegeleid naar opvang en vrijetijdsactiviteiten omdat de maatschappij dat het beste vindt. Het persoonlijk perspectief primeert op een externe norm (Roelandt & Vandenbroeck, 2006).

Functies van opvang

Vandenbroeck (2009) omschrijft kinderopvang vanuit een driedelige functie. Uit de literatuur blijkt duidelijk de dominantie van, en samenhang met, de economische functie. Buitenschoolse kinderopvang ondersteunt gezinnen in het creëren van een leefpatroon dat het gezinsleven en de eisen en verwachtingen van het beroepsleven met elkaar kan verzoenen. Het is bovendien voor de overheid één van de middelen om een tewerkstellingsbeleid te voeren en de (vrouwelijke) werkloosheid tegen te gaan. Kinderopvang heeft ook een educatieve missie. In overleg met de ouders en de gemeenschap neemt het opvoedingstaken op binnen een gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid. Het biedt spel- en ontplooiingsmogelijkheden waarbij veiligheid uitdaging en plezier centraal staan. Tenslotte draagt de sociale functie van kinderopvang bij tot het streven naar een sociaal rechtvaardige samenleving. Een opvangaanbod kan bijdragen tot een meer democratische samenleving: positieve identiteit ontwikkelen, leren omgaan met anderen, verbondenheid met anderen ontwikkelen. Deze functies vullen elkaar aan en vormen voor Vandenbroeck de basis voor een kwalitatieve kinderopvang.

¹ Kind & Gezin bepaalt kansarmoede a.d.h.v. 6 domeinen: het maandinkomen van het gezin, de opleiding van de ouders, het stimulatieniveau van de kinderen, de arbeidssituatie van de ouders, de huisvesting en de gezondheid. Wanneer een gezin zwak scoort op 3 of meer criteria, spreken we over kinderen die in kansarmoede leven.

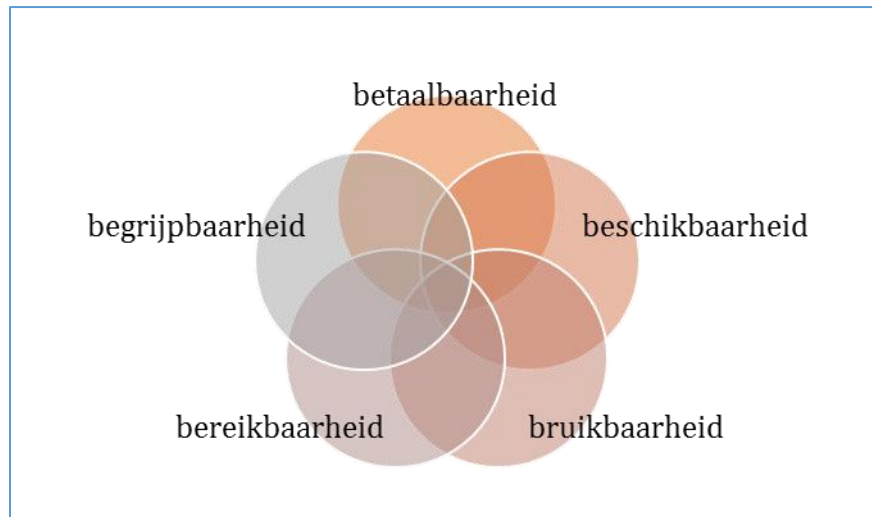
Figuur 1.2.2 Drie maatschappelijke functies van kinderopvang (Vandenbroeck, 2009)

Toegankelijkheid

Om een kwalitatieve kinderopvang te bekommen is toegankelijkheid fundamenteel. We grijpen hiervoor terug naar de 5 B's: betaalbaarheid, beschikbaarheid, bruikbaarheid, bereikbaarheid en begrijpbaarheid. Zij vinden hun oorsprong in de rechtshulp (Parmentier, 1998), maar worden ondertussen ruimer toegepast en als minimumvoorwaarden beschouwd (Bouverne-De Bie, 2001).

Figuur 2.2.2 De 5 B's

In de eerste plaats dienen opvang en vrijetijdsactiviteiten financieel haalbaar te zijn voor ouders. Gratis opvang of een sociaal tarief op basis van het inkomen kan hier aan tegemoet komen. Betaalbaarheid slaat niet alleen op het financiële, ook organisatorische kosten en ingewikkelde administratieve procedures om een sociaal tarief aan te vragen of gespreide betalingen te kunnen doen, werken drempelverhogend. Inschrijvingsprocedures die voor iedereen duidelijk en mogelijk zijn, kunnen helpen. Beschikbaarheid slaat op de aanwezigheid van het aanbod (Roelandt & Vandenbroeck, 2006). Ter illustratie: volgens de Stadsmonitor was Gent inzake vrijetijdsactiviteiten voor kinderen in 2013 met 377 activiteiten per 10.000 kinderen koploper van de steden en kunnen kinderen er terecht in 40 STIBO's en 3 IBO's. Uit onderzoek blijkt dat armere gezinnen in de

(groot)steden minder kans hebben om opvang in de buurt te vinden (Vandenbroeck, 2009). Een gebrek aan plaatsen belemmert sterk de toegang omdat er dan systemen van wachtlijsten worden geïnstalleerd en prioriteiten gesteld. Dit systeem valt vaker gunstig uit voor de best geïnformeerde en werkenden. Wachtlijsten waarbij je op voorhand moet aangeven wanneer je opvang nodig hebt, maken het voor mensen die opvang niet op voorhand kunnen inplannen extra moeilijk. Een weldoordacht en gericht inschrijvingsbeleid met oog voor crisisopvang is dus essentieel. Beschikbaarheid gaat in een ruime betekenis ook over de opvoedingsondersteunende functie die kinderopvang kan hebben. Het brengt ons bij het derde criterium nl. bruikbaarheid. Opvang en vrijetijdsactiviteiten zijn bruikbaar wanneer ze aansluiten bij concrete situaties en vragen. Afstemming op de werkuren, flexibiliteit, mogelijkheid tot urgente of occasionele opvang, of aansluiten bij waarden en overtuigingen, ... kunnen bruikbaarheid bevorderen (Roelandt & Vandenbroeck, 2006).

Wat bereikbaarheid betreft verkiezen ouders een buurtgerichte opvang en aanbod. We kunnen ook spreken van de psychologische bereikbaarheid voor ouders bv. een plek die uitnodigend en verwelkomend is. Sommige gezinnen zien kinderopvang als 'iets dat niet voor hen is' (Roelandt & Vandenbroeck, 2006). Zo zijn ouders van kinderen met een beperking zelden op de hoogte van de vrijetijdsactiviteiten in de buurt, herkennen zich niet in het aanbod, hebben er weinig vertrouwen in of voelen zich er niet welkom (Schraepen et al., 2015). Informatie over de werking is cruciaal. Ouders baseren zich meestal op informatie uit eigen netwerk en zelden op informatie van voorzieningen, in tegenstelling tot ouders in kansarmoede die zich hoofdzakelijk baseren op informatie van hulpverleners. Andere organisaties, scholen en de gemeente/stad hebben bijgevolg een belangrijke rol inzake informeren en doorverwijzen van ouders (Vanpée et al., 2000). Een buurt is ook een dynamisch gegeven. Veelvuldige bekendmaking en verankering in de buurt, onder andere door samenwerking met andere organisaties, is van belang. Het creëren van buurtnetwerken kan bijdragen tot een vlotte en toegankelijke informatieverspreiding. Hieraan gekoppeld komen we bij de vijfde B, begrijpbaarheid waarmee verwezen wordt naar de transparantie van het aanbod en de gebruikte taal en terminologie (Roelandt & Vandenbroeck, 2006).

Ouders als partners

Het functioneren van een goede opvang en het afstemmen van het vrijetijdsaanbod op de noden en behoeften van de buurt, kan niet zonder in dialoog te gaan met ouders (De Kimpe & Vandenbroeck, 2005). Ouders kunnen een rijke bron aan informatie zijn en fungeren als belangrijke schakel tussen verschillende organisaties in de buurt. Het vrijetijdsaanbod, de buitenschoolse opvang en de partners, zijn bovendien gebaat bij positieve mond-aan-mondreclame bij andere ouders uit de buurt (De Weyer & Van Laere, 2009).

Het betrekken van ouders bij de opvang van hun kind kent vele voordelen. Het werkt bevorderend voor het welbevinden en de ontwikkeling van het kind wanneer de ouders en de kinderbegeleiders voldoende in dialoog gaan met elkaar en elkaar zien als partners in de opvoeding. We hadden het eerder al over een **gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid** waarbij zowel de ouders als de opvanginitiatieven een opvoedingsondersteunende rol hebben. Wanneer de ouderbetrokkenheid visueel zichtbaar is, spreken we van ouderparticipatie. Ouders betrekken begint van bij de start en is een continu proces. Ouders moeten zich welkom voelen van bij de aanvang (bv. via een kennismakingsgesprek, wenmomenten, begrijpbare informatie eventueel met pictogrammen of in

verschillende talen, ...). Kleine aanpassingen doorvoeren in de routines of in de organisatie van de kinderopvang zodat meer en op regelmatige basis ontmoetingen plaatsvinden met de ouders, werkt drempelverlagend en wekt vertrouwen. Het is de basis van verdere mogelijke participatie. Samen meedenken aan de uitwerking van een visie rond ouderbetrokkenheid kan een volgende stap zijn (Roovers, 2016). Door het versterken van contacten met andere ouders via de opvang kan het netwerk van sommige ouders gevoelig uitbreiden.

2.3 UITDAGINGEN EN SPANNINGSVELDEN

We eindigen dit deel met een aantal uitdagingen en spanningsvelden. De verschillende auteurs en diverse betrokken partijen zien niet alleen heel wat voordelen aan een kwalitatieve (buurtgerichte) buitenschoolse kinderopvang die al dan niet in samenwerking met lokale vrijetijdsactiviteiten wordt georganiseerd maar botsen ook op enkele onverwachte effecten en tegengestelde belangen.

Opvang versus vrije tijd

Onderzoek in opdracht van Kind & Gezin (Lenaers & Zanoni 2013) stelt dat de bevraagde ouders eerder beperkte moeilijkheden ervaren met opvang (enkel op snipperdagen) maar dat er meer ouders de nood voelen aan vrijetijdsactiviteiten dichtbij school. Naarmate kinderen ouder worden, is er een verschuiving in bestede tijd van opvang naar vrijetijdsactiviteiten. Ouders zijn vragende partij voor betaalbare vrijetijdsactiviteiten die afgestemd zijn op de werk- en schooluren. Tijdens de schoolweek zien ouders het gebruik van vrijetijdsactiviteiten ook meer als opvang, dan bv. in de schoolvakanties. De Weyer & Van Laere (2009) vonden in hun Brussels onderzoek dat er volgens ouders net te weinig variatie is in het aanbod voor de kleuterleeftijd, in verhouding tot het bestaande aanbod voor de lagere schoolleeftijd. Kleuters hebben veel minder keuzemogelijkheden dan kinderen uit de lagere school.

Opvang als vrije tijd, vrije tijd als opvang

De Weyer & Van Laere (2009) merken ook op dat wanneer opvang en vrijetijdsaanbieders samenwerken in de buurt, er een grotere mix van sport en spel, en van culturele en educatieve activiteiten kan aangeboden worden aan kinderen. De keuzemogelijkheden en variatie aan activiteiten vergroten. Het laten samenvallen van opvang en vrije tijd brengt ook spanningen met zich mee. Het stelt bv. de vraag naar het vrijblijvende versus het verplichtende karakter van het aanbod. Kinderen kiezen zelden zelf hun opvang, maar vaak wel hun vrijetijdsactiviteit. Wanneer kinderen tijdens de opvang telkens kunnen kiezen tussen verschillende alternatieven, vrezen sommige organisaties dat kinderen beginnen shoppen en minder geëngageerd zijn of gemotiveerd worden om meerdere keren deel te nemen aan eenzelfde activiteit. Het werken met steeds wisselende groepen maakt het moeilijk om iets op te bouwen met kinderen en ouders. Een engagement vragen voor een bepaalde periode maakt het dan weer moeilijk om op elk moment te kiezen hoe ze hun 'vrije tijd' willen invullen. Gebrek aan keuzevrijheid kan het enthousiasme in de weg staan.

Opvang tijdens de schoolweek versus tijdens schoolvakanties

Ouders hebben het wel moeilijker om opvang of vrijetijdsactiviteiten te vinden tijdens de schoolvakanties. Ouders hebben meer behoefte aan verschillende alternatieven om de

schoolvakanties te kunnen overbruggen. Of het dan gaat om opvang en vrijetijdsactiviteiten waar men vooraf kan reserveren of niet maakt niet zo veel verschil. Het niet reserveren speelt wel beter in op onverwachte opvangnaden. Hun voorkeur gaat uit naar een goedkoop en divers aanbod dat keuze toelaat en waarover ze voldoende geïnformeerd worden (Lenaers & Zanoni 2013). Maar wat bv. met kinderen van gescheiden ouders? Die krijgen soms geen toegang tot het opvangaanbod in de buurt van de ene ouder omdat ze bij de andere ouder (in een andere gemeente) gedomicilieerd zijn.

Kansrijk versus kansarm

De moeders van kinderen van buitenlandse origine (binnen het onderzoek van Kind & Gezin) waren vaker laagopgeleid of verrichtten geen betaalde arbeid. Opvang was meer mogelijk binnen het gezin maar de grootouders waren dan weer minder vaak inzetbaar dan bij kinderen van Belgische afkomst. Zij hebben een grotere behoefte aan alternatieven tijdens de schoolweek, opvang op vrije dagen, woensdagnamiddag en informatie over opvang en vrijetijdsactiviteiten. Kinderen worden ook vaker gehaald en gebracht door andere kinderen van het gezin dan hun Belgische leeftijdsgenoten. Tijdens schoolvakanties blijven deze kinderen ook vaker thuis. Een gelijkaardige behoefte wordt uitgesproken door ouders in kansarmoede: hun kinderen nemen beduidend minder deel aan het opvang en vrijetijdsaanbod en missen informatie over het bestaand en lokale aanbod. De belangrijkste factoren die het verschil in gebruik van opvang en vrijetijdsactiviteiten duiden, zijn dan ook van socio-economische aard (Lenaers & Zanoni 2013).

Informatie en bekendmaking van het aanbod lijken hier belangrijke sleutels om bepaalde mensen te bereiken. Roelandt, A. & Vandenbroeck (2006) geven vanuit hun onderzoek naar de toegankelijkheid van opvang in Brussel al volgende vragen mee: hoe gebeurt de bekendmaking precies? Hoe frequent? Welk beeld geeft men van zichzelf aan de buitenwereld? Hoe ziet een folder eruit en wat staat erin?. Naast informatie is ook de betaalbaarheid een sleutel om de toegankelijkheid voor bepaalde ouders te verhogen. Hetzelfde onderzoek maakt duidelijk dat het sociaal tarief onvoldoende is om betaalbaarheid te garanderen. Zij stellen naast een inkomensgerelateerde ouderbijdrage ook een herverdelingsmechanisme tussen de opvanginitiatieven voor zodat er een meer rechtvaardiger ouderbijdragenregeling kan ontstaan.

Iedereen naar de opvang?

Opvang heeft een maatschappelijke rol maar is geen maatschappelijke verplichting. De zoektocht naar hoe verschillende kansengroepen bereikt kunnen worden en zo kennis maken met de voordelen van opvang en vrijetijdsactiviteiten, dient te gebeuren vanuit een respect voor ouders die er bewust voor kiezen om geen gebruik te maken van opvang. Roelandt & Vandenbroeck (2006) wijzen er met diverse auteurs op dat net door iedereen te willen 'includeren' er gelabeld wordt en er dus eerder een uitsluitingsmechanisme ontstaat. Een beleidsdiscours gericht op preventie en remediëring vertrekt al te vaak vanuit kinderen of een gezinscontext die beantwoorden aan de heersende norm. Acties die hier uit voortvloeien vallen dan samen met normaliseren of disciplineren. Er is een verschil tussen werkingen openbreken voor diversiteit vanuit dialoog en het extern (vanuit het systeem) bepalen van noden en behoeften van gezinnen. Mensen toeleiden naar opvang omdat we denken dat dat het beste is voor hen, heeft dan meer te maken met exclusie (nl. het marginaliseren) dan inclusie.

Het dictaat van arbeid versus maatschappelijke verantwoordelijkheid

De behoefte aan opvang wordt vooral gecreëerd door de economische situatie van het gezin. Arbeid is actor en belanghebbende waardoor er het gevaar bestaat voor een louter instrumentele functie van opvang en dus ook van vrijetijdsactiviteiten in het geval die meer komen samen te vallen. Opvang en vrije tijd die louter ten dienste van arbeid of economie staat, verliezen aan emancipatorische waarde. Zo lijkt het bij plaats tekort logisch dat werkenden voorrang krijgen. Het Vlaams Welzijnsverbond is kritisch. Arbeid wordt steeds flexibeler en dat heeft een impact op de behoefte aan opvang: langer, meer occasioneel, deeltijdse opvang, variabele roosters (Vlaams Welzijnsverbond, 2008).

De vraag is of opvang hier blijvend op moet inspelen met als gevolg dat kinderen steeds langer in opvang moeten blijven, ook al is die kwalitatief. Het is vooral wanneer opvang in de eerste plaats als gezinsondersteunende dienstverlening wordt gezien (los van arbeid) dat het haar educatieve en sociale functie pas echt volledig kan opnemen.

Belang van het kind versus belang van de ouder

Binnen de opvang hebben kinderen meer actieve inspraak op microniveau voor wat betreft hun individuele keuzes dan op mesoniveau (Waaruit moet het aanbod bestaan? Wat moeten we meer in de buurt doen?) (De Weyer & Van Laere, 2009). Kinderen hebben wel wat suggesties voor de organisatie van opvang en activiteiten. Van de begeleiders vragen ze o.a. een balans tussen individuele aandacht en aandacht voor de groep, continuïteit in begeleiders en een houding die zorg en spel combineert. Ze vragen een uitdagend en gevarieerd aanbod aan activiteiten en materialen om mee te spelen, met oog voor verschillen en keuzemogelijkheden. Ze willen met vrienden kunnen spelen maar ook kunnen kiezen met wie ze spelen. De infrastructuur moet toelaten om (goed georganiseerd) binnen en (avontuurlijk) buiten te spelen, maar ook om zich te kunnen terugtrekken. Ze willen inspraak in de leeftijdsindeling en mogelijkheden om zich te uiten. Vooral de oudste groep kinderen (vaker met minder in aantal) vindt minder zijn gading in het opvangaanbod en ervaart minder positieve en minder geïndividualiseerde interacties met begeleiders (Peleman, et al 2014). Hoewel ze hier duidelijk aangeven wat ze willen, lopen de belangen van de kinderen niet altijd gelijk met die van hun ouders.

Buitenschoolse opvang kan bv. een brug zijn tussen school en gezin. Begeleiders vangen tijdens de opvang signalen op uit de school, zien het kind bezig met huiswerk en schooltaken, ... opvang kan zo fungeren als belangrijk contact voor ouders met wat hun kind op school beleeft. Anderzijds wordt school soms doorgetrokken in opvang en vrije tijd. Wanneer kinderen niet zo een goede ervaringen hebben met het schoolse kan dat het spel, de vrijheid, de ontspanning, het sociale, de vrije tijd ... besmetten.

3 METHODOLOGIE

In dit deel lichten we de methodologische uitwerking toe. We beschrijven de samenwerkingsvorm, het onderzoeksdesign, geven uitleg bij de steekproef, argumenteren de wijze van dataverzameling in functie van de gehanteerde methoden en instrumenten en geven kort toelichting bij de analyse van data.

3.1 SAMENWERKING

Het onderzoek vertrekt vanuit een participatieve aanpak. De onderzoekers werken vanuit het concept Common Learning aan onderzoek. Common learning (CL) is een begrip afkomstig uit de onderwijs- en managementsfeer en is gericht op wederzijds leren als vorm van groepsleren. Men spreekt ook wel eens over 'co-creatie' of 'co-productie' van kennis in een 'learning community'. De centrale gedachte van CL is kruisbestuiving, reciprociteit (wederkerigheid) en een gelijke machtsbalans tussen de partners. In het onderzoek werd dit vertaald in een aantal werkprincipes:

1. Onderhandelingen/gesprekken vertrekken vanuit een wederzijds respect voor elkaars expertise. Een verantwoording van keuzes gebeurt expliciet door achtergrondinformatie te delen.
2. Er is meermaals face-to-face overleg op verschillende momenten van het onderzoeksproces waarbij inhoudelijke vorderingen worden overlopen en kritische gedachten gedeeld worden. Het overleg kan tevens een informeel karakter hebben. Om dit proces in goede banen te leiden werd na een overleg met de directeur van de jeugddienst een opvolgingsgroep of overleggroep opgericht bestaande uit vertegenwoordigers van de jeugddienst, het departement Onderwijs, Opvoeding en Jeugd, de onderwijsnetten, Brede School, de Sportdienst, Dienst Welzijn en Gelijke Kansen, DIKO, Cultuurdiensten, Sportdienst. De overleggroep kwam 5 maal bijeen. Daarnaast was er tussen de onderzoekers en de jeugddienst geregeld informeel overleg.
3. Er is betrokkenheid van de opdrachtgever in meerdere fasen van het onderzoeksproces, zodat de opdrachtgever het volledige onderzoeksproces tussentijds opvolgt en samen beslissingen worden genomen. Achtereenvolgens werd het onderzoeksopzet en het plan van aanpak besproken, gevolgd door de methode van bevraging, de vragenlijst en de grote lijnen van het communicatieplan (zie bijlage). Voor de zomervakantie was het tijd voor een stand van zaken van de diverse bevragingen en in oktober werden de belangrijkste resultaten belicht. Een laatste maal werd bijeengekomen rond het eindrapport met het oog op het formuleren van conclusies. De diverse fasen werden in een plan van aanpak neergeschreven.

3.2 DOELSTELLINGEN EN ONDERZOEKSVRAGEN

Dit onderzoek heeft als centrale doelstelling inzicht te verschaffen in de vraagzijde van de vrije tijd en de opvang van kinderen en jonge tieners in Gent. Het onderzoek richt zich uitsluitend op de vraagzijde. De keuze valt, in samenspraak met de opvolggroep van het onderzoek, op de leeftijdsgroep 2,5 tot 14 jarigen, aangezien zij het meest frequent opvang nodig hebben (Lenaers, 2013).

Het in kaart brengen van de vraagzijde van vrije tijd en opvang valt uiteen in drie deelonderzoeken geleid door diverse onderzoeksvragen, die opgesplitst worden volgens drie doelgroepen, nl. de ouders, de kinderen en sleutelfiguren die vanuit hun vrijetijds- of opvangactiviteiten of betrokkenheid met bijzondere doelgroepen een visie hebben over de buitenschoolse opvang en vrije tijd van kinderen uit het Gentse.

I. Ervaringen, wensen en noden van ouders

De onderzoeksvragen zijn gericht op volgende thema's:

- Organisatie ouders van de buitenschoolse opvang
- Kwaliteit van het aanbod
- Informatie over het aanbod
- Criteria waarop de keuze gebaseerd is
- Wenselijke combinaties van opvang met andere (vrije tijds- of ontwikkelingsondersteunende) activiteiten

(OV1) Hoe organiseren ouders de huidige buitenschoolse opvang van hun kinderen?

(OV2) Welke positieve elementen en knelpunten ervaren de ouders bij de opvang, zowel in hun zoektocht, de keuze, de deelname, het aanbod, als de voorwaarden?

(OV3) Is het huidige opvangaanbod voldoende en kwalitatief? Waarom maken ze hier wel of geen gebruik van? Wat zijn momenten waarop opvang een probleem is?

(OV4) Wat zijn de belangrijkste criteria bij de keuze van een aanbod? (toegankelijkheid, prijs, bereikbaarheid, combinatie broers en zussen samen, mobiliteit..)

(OV5) Welke informatiekkanalen gebruiken ouders voor hun keuze van de opvang en vinden ze deze informatie voldoende?

(OV6) Welke vragen/verwachtingen/voorstellen hebben ze inzake opvang? Waarheen gaat hun voorkeur uit en waarom?

(OV7) Van welk vrijetijdsaanbod maken ze in kader van opvang gebruik? Welke combinaties willen ze in het kader van afstemming vrije tijd en opvang? Welke knelpunten ervaren ze?

(OV8) Van welke extra ontwikkelingsondersteunende activiteiten maken de ouders gebruik voor hun kinderen (revalidatiecentra, therapie, taalondersteuning, huiswerkbegeleiding...)? Welke combinaties willen ze hiermee in het kader van de buitenschoolse opvang en welke knelpunten ervaren ze nu?

II. Kinderen

(OV9) Hoe ervaren de kinderen de opvang tijdens de week? Wat vinden ze positief en negatief aan de buitenschoolse opvang? Welke positieve en negatieve ervaringen hebben ze?

(OV10) Welk onderscheid maken kinderen tussen formele opvang en informele opvang?

(OV11) Welke factoren maken de opvang in de ogen van de kinderen succesvol? Volgende factoren komen aan bod:

- Materiaal
- Aard van de activiteiten of programma
- Begeleiding
- In de school of buiten de school (vrijtijdsector)
- Groepssamenstelling (grootte, leeftijdsverschillen, aanwezigheid broers of zussen..)
- Praktische elementen (locatie, duur)

(OV12) Welke wensen en voorstellen hebben de kinderen zelf?

III. Brug- en sleutelfiguren

(OV13) Met welke problemen worden de brug- en sleutelfiguren geconfronteerd met betrekking tot buitenschoolse opvang en vrije tijd van kinderen?

(OV 14) Welke signalen en feedback krijgen zij van ouders?

(OV15) Welke voorstellen en suggesties ter verbetering en samenwerking hebben zij?

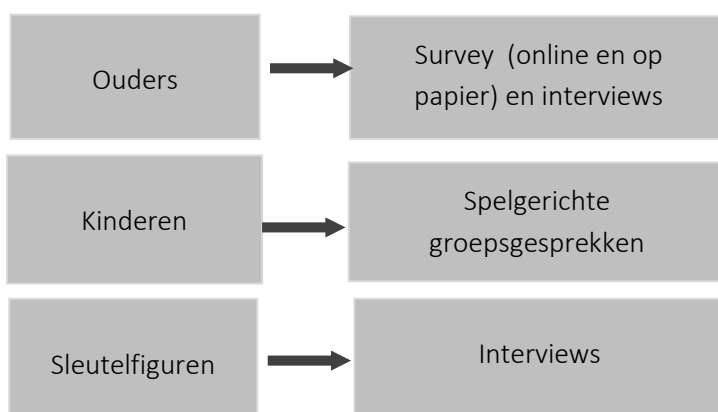
3.3 ONDERZOEKSDESIGN

Op vlak van onderzoeksmethodologie vereisen bovenstaande doelen, mede door de diversiteit van de respondenten en hun specifieke situatie, een combinatie van verschillende werkwijzen. Er werd beroep gedaan op een multi-methode aanpak.

De stad Gent wenst zich voor te bereiden op haar nieuwe regierol inzake opvang en vrije tijd van kinderen. Als voorbereiding wil de stad starten met het in kaart brengen van de vraag- en aanbodzijde. Het lokaal bestuur wenst duidelijk rekening te houden met de verwachtingen van de burgers en op die manier inspraak te bevorderen. De bevraging van de ouders, kinderen en sleutelfiguren wordt in deze geest opgezet en stimuleert het gebruik van participatieve bevragingsmethoden. Het onderzoek maakt gebruik van gedegen onderzoekstechnieken, met een participatieve insteek waar mogelijk.

Het volgend schema geeft de methoden weer die gehanteerd worden bij de empirische bevraging.

Figuur 3.3.3: overzicht doelgroepen en methoden

Waar mogelijk wordt het principe van **triangulatie** gehanteerd. Bij triangulatie is het belangrijk dat een fenomeen of het te bestuderen vraagstuk vanuit diverse invalshoeken wordt bekeken. Vrije tijd en opvang door de ogen van de kinderen, tegenover de visie van de ouders en sleutelfiguren. Triangulatie in de sociale wetenschappen verwijst letterlijk naar de vergelijking van de verkregen informatie of resultaten met twee andere bronnen. Centraal bij triangulatie is het betrekken van of het bevragen van alle betrokkenen om zodoende een goed overzicht te krijgen van de invalshoeken en percepties (Harinck, 2007).

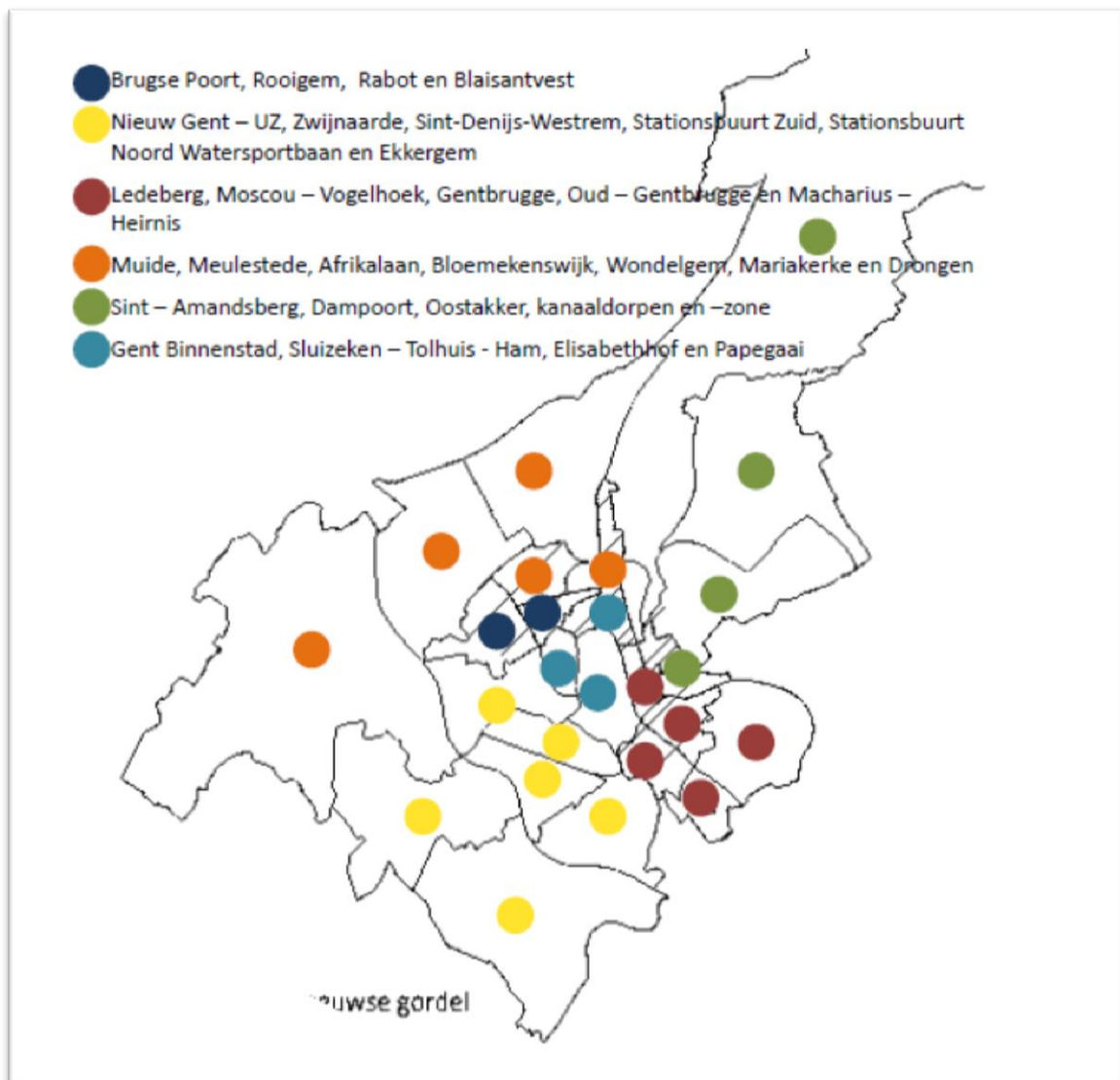
VOORAFGAAND: LITERATUURSTUDIE

Aan de hand van een desk research wordt de voornaamste literatuur rond kinderopvang en vrije tijd samengebracht. Een dubbele focus leidt de zoektocht. Enerzijds wordt informatie verzameld over kinderopvang en vrijetijdsbesteding, alsook over de relatie tussen werk en gezin, met een link naar lokaal kind- en jeugdbeleid. Anderzijds worden internationale voorbeelden verzameld over een andere verhouding tussen kinderopvang en vrije tijd dan hetgeen Vlaanderen vandaag kent. We gaan op zoek naar voorbeelden die aansluiten bij de conceptnota 'Over de krachtlijnen voor een nieuwe organisatie van de opvang en vrije tijd van kinderen' (Van Deurzen 2016).

DE REGIONALE FOCUS: GENT IN WIJKEN

In samenspraak met de klankbordgroep wordt geopteerd voor een lokale opdeling van het onderzoek volgens de zes 'wijken' van de sociale regisseurs, elk met een sociaal wijkactieplan. De resultaten van het onderzoek worden, naast een algemeen beeld, opgesplitst op wijkniveau om een beleidsmatige aansluiting bij de wijkactieplannen te kunnen nastreven.

Figuur 3.3.4 Zes wijken van het onderzoek (wijken sociale regisseurs)

Van bij de start van de bevraging hebben we getracht om een goede vertegenwoordiging te bekomen van ouders uit de verschillende Gentse wijken. Elke wijk is opgenomen in de resultaten maar in de praktijk zien we dat er van bepaalde wijken een grotere respons is dan van andere wijken. Voor het vereenvoudigen van de vergelijking van de resultaten van de verschillende wijken hebben we de wijken gegroepeerd volgens de Gentse wijkregio's zoals hierboven vermeld. Uit deze groepering is vooral de regio Ledeberg, Moscou – Vogelhoek, Gentbrugge, Oud – Gentbrugge en Macharius – Heirnis sterk vertegenwoordigd bij zowel de kleuters, de kinderen als de tieners.

De regio Brugse Poort, Rooigem, Rabot en Blaisantvest is het minst vertegenwoordigd. Een klein aantal van de ouders (5,6% bij kleuters, 10,64% bij kinderen en 10,98% bij tieners) geeft aan dat ze niet in Gent wonen. Toch hebben we in overleg met de opvolggroep besloten om de resultaten van deze ouders mee op te nemen. Deze ouders zijn vaak actief in het Gentse. De kinderen gaan naar school in Gent, de ouders werken in Gent of hebben familie in Gent waardoor een groot deel van de vrije tijd en opvang van de kinderen zich afspeelt in het Gentse. Bijgevolg is het ook interessant om hun mening op te nemen in het onderzoek.

Tabel 3.3.1 Gentse wijkregio regisseurs – kleuters (N=663), kinderen (N=451) en tieners (N=82)

Gentse wijkregio sociale regisseurs	kleuters		kinderen		tieners	
	N	%	N	%	N	%
Brugse Poort, Rooigem, Rabot en Blaisantvest	40	6	29	6,43	3	3,66
Nieuw Gent – UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkerghem	75	11,3	53	11,75	13	15,85
Ledeberg, Moscou – Vogelhoek, Gentbrugge, Oud – Gentbrugge en Macharius – Heirnis	200	30,1	122	27,05	22	26,83
Muide, Meulestede, Afrikalaan, Bloemekenswijk, Wondelgem, Mariakerke en Drongen	162	24,4	100	22,17	13	15,85
Sint – Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone	102	15,4	64	14,19	13	15,85
Gent Binnenstad, Sluizeken – Tolhuis - Ham, Elisabethhof en Papegaai	46	6,9	34	7,54	9	10,98
Woont niet in Gent	37	5,6	48	10,64	9	10,98
Weet het niet-niet ingevuld	2	0,4	1	0,22	0	0
Totaal	663	100	451	100	82	100

Een vergelijk tussen de gegevens op populatieniveau en de steekproefrespons biedt inzicht in de representativiteit en spreiding van de verzamelde data. De gegevens werden verzameld voor kleuters, lagere schoolkinderen en tieners in de eerste graad van het middelbaar (tot max. 14 jaar). Op de vragenlijst werden ouders van een van de drie groepen uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek. Er werd telkens gevraagd om de vragenlijst in te vullen voor hun jongste kind, indien ze er meerdere hebben². Op populatieniveau (Gent) beschikken we over het aantal kinderen per wijk, van verschillende leeftijden (van 2 tot en met 14 jaar). Er is geen perfecte overlap in gegevens, aangezien de populatiegegevens op leeftijd zijn ingedeeld en de steekproef vanuit een onderwijsdeelname is opgezet. Een 6 jarig kind kan bijvoorbeeld in kleuter of in het eerste lager zitten. We werken dus met een benadering. Wie niet in Gent woont maar de vragenlijst wel invulde, is niet meegerekend in onderstaande tabellen. Het totaal aantal bevraagden is 1196, waarvan er 1100 in Gent wonen. Enkel deze laatste worden bekeken. We vergelijken:

- kleuters (steekproef) met 2 tot en met 6 jarigen (in de populatie);
- lagere school kinderen (steekproef) met 7 tot en met 12 jarigen (in de populatie);
- tieners uit middelbaar (steekproef) met 13 tot en met 14 jarigen (in de populatie).

² De ervaring van veel ouders heeft betrekking op meer kinderen. Er werd enerzijds gevraagd hoeveel kinderen ze hebben en anderzijds werd er gepolst naar hun ervaringen inzake opvang voor de andere kinderen dan het kind waarvoor ze de vragenlijst invullen.

In totaal werden 625 Gentse ouders van kleuters, 402 ouders van kinderen en 73 ouders van tieners bereikt. Van de totale bereikte groep is dit 57% (kleuters), 36% (kinderen) en 7% (tieners). Op populatieniveau is de verdeling in Gent voor de leeftijdsgroepen zoals hierboven beschreven: 41% (2 tot en met 6 jaar), 45% (7 tot en met 12 jaar) en 13% (13 tot en met 14 jaar). De bevraging heeft in verhouding meer ouders bereikt over hun kleuters, dan over kinderen en tieners. Dit heeft deels te maken met de opzet van de bevraging. Door aan ouders te vragen om de vragenlijst voor de jongste in het gezin in te vullen, verhoogt de kans dat er voor kleuters wordt ingevuld als er meerdere kinderen in het gezin zijn.

Tabel 3.3.2 Vergelijking steekproefrespons en populatie, per wijk, totaal

Gentse wijkregio sociale regisseurs	Steekproef Totaal kleuters, kinderen en tieners		Populatie Totaal kinderen 2 tot en met 14 jaar		Verschil
	N	%	N	%	
Brugse Poort, Rooigem, Rabot en Blaisantvest	72	6,5	4771	13,2	-6,7
Nieuw Gent-UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkerghem	141	12,8	5706	15,8	-3,0
Ledeberg, Moscou-Vogelhoek, Gentbrugge, Oud-Gentbrugge en Macharius-Heirnis	344	31,3	5718	15,8	15,4
Muide, Meulestede, Afrikalaan, Bloemekenswijk, Wondelgem, Mariakerke en Drongen	275	25,0	8900	24,6	0,4
Sint-Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone	179	16,3	7648	21,2	-4,9
Gent Binnenstad, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Elisabethhof en Papegaai	89	8,1	3391	9,4	-1,3
Totaal	1100	100,0	36134	100,0	

Er is een oververtegenwoordiging vast te stellen van ouders uit 'Ledeberg, Moscou – Vogelhoek, Gentbrugge, Oud-Gentbrugge en Macharius-Heirnis'. Ouders uit 'Brugse Poort, Rooigem, Rabot en Blaisantvest' en 'Sint-Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone' zijn ondervertegenwoordigd.

Tabel 3.3.3 Vergelijking steekproefrespons en populatie, per wijk, kleuters

Gentse wijkregio sociale regisseurs	Steekproef Totaal kleuters		Populatie Totaal kinderen 2 tot en met 6 jaar		Verschil
	N	%	N	%	
Brugse Poort, Rooigem, Rabot en Blaisantvest	40	6	2023	13,5	-7,5
Nieuw Gent-UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkerghem	75	11,3	2505	16,7	-5,4
Ledeberg, Moscou-Vogelhoek, Gentbrugge, Oud-Gentbrugge en Macharius-Heirnis	200	30,1	2413	16,1	14,0
Muide, Meulestede, Afrikalaan, Bloemekenswijk, Wondelgem, Mariakerke en Drongen	162	24,4	3569	23,8	0,6
Sint-Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone	102	15,4	3033	20,3	-4,9
Gent Binnenstad, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Elisabethhof en Papegaai	46	6,9	1429	9,5	-2,6
Totaal	625	100,0	14972	100,0	

Bij de kleuters treffen we ongeveer hetzelfde patroon van onder- en oververtegenwoordiging aan.

Tabel 3.3.4 Vergelijking steekproefrespons en populatie, per wijk, kinderen

Gentse wijkregio sociale regisseurs	Steekproef Totaal kinderen		Populatie Totaal kinderen 7 tot en met 12 jaar		Verschil
	N	%	N	%	
Brugse Poort, Rooigem, Rabot en Blaisantvest	29	6,43	2093	12,75	-6,3
Nieuw Gent-UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkerghem	53	11,75	2516	15,33	-3,6
Ledeberg, Moscou-Vogelhoek, Gentbrugge, Oud-Gentbrugge en Macharius-Heirnis	122	27,05	2574	15,68	11,4
Muide, Meulestede, Afrikalaan, Bloemekenswijk, Wondelgem, Mariakerke en Drongen	100	22,17	4155	25,31	-3,1
Sint-Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone	64	14,19	3551	21,63	-7,4
Gent Binnenstad, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Elisabethhof en Papegaai	34	7,54	1525	9,29	-1,8
Totaal	402	100,0	16414	100,0	

Ook voor de kinderen stelt zich een gelijkaardige verdeling.

Tabel 3.3.5 Vergelijking steekproefrespons en populatie, per wijk, tieners

Gentse wijkregio sociale regisseurs	Steekproef Totaal tieners		Populatie Totaal kinderen 13 tot en met 14 jaar		Verschil
	N	%	N	%	
Brugse Poort, Rooigem, Rabot en Blaisantvest	3	3,66	655	13,80	-10,14
Nieuw Gent-UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkerghem	13	15,85	685	14,43	1,42
Ledeberg, Moscou-Vogelhoek, Gentbrugge, Oud-Gentbrugge en Macharius-Heirnis	22	26,83	731	15,40	11,43
Muide, Meulestede, Afrikalaan, Bloemekenswijk, Wondelgem, Mariakerke en Drongen	13	15,85	1176	24,77	-8,92
Sint-Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone	13	15,85	1064	22,41	-6,56
Gent Binnenstad, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Elisabethhof en Papegaai	9	10,98	437	9,20	1,78
Totaal	73	100,0	4748	100,0	

De bevraging van de tieners wijkt enigszins af, daar zien we een nog iets sterkere ondervertegenwoordiging in ‘Brugse Poort, Rooigem, Rabot en Blaisantvest’ en in ‘Muide, Meulestede, Afrikalaan, Bloemekenswijk, Wondelgem, Mariakerke en Drongen’ dan bij de andere leeftijden.

SURVEY EN GESPREKKEN BIJ OUDERS

Het ruime perspectief: survey bij ouders

Een grootschalige survey bij ouders loopt in de periode april 2017 tot en met juni 2017. De survey is opgesplitst voor drie leeftijdscategorieën van kinderen, omwille van andere noden en behoeften: kleuters, kinderen van de lagere school en kinderen in de middenschool. De vragenlijsten worden online aangeboden (aangemaakt in het programma Limesurvey op de link <http://opvanggent.ap.be/>).

Daarnaast wordt de vragenlijst op papier ter beschikking gesteld opdat sleutelfiguren in Gent en onderzoekers gegevens kunnen verzamelen bij minder bereikbare groepen. De afnames worden begeleid. Tijdens de Pretkamjonet, op oudercontacten in het buitengewoon onderwijs en in oudergroepen en thuisbegeleidingsdiensten werden bijkomend papieren versies verspreid.

Om de ouders te motiveren deel te nemen aan de vragenlijsten werden een aantal elementen geïntegreerd in de bevraging

- 1) De vragenlijsten werden vooraf uitgetest en beperkt in omvang (maximaal 27 vragen, waarvan niet elke vraag door iedereen ingevuld dient te worden).
- 2) Ouders werden aangesproken via meerdere kanalen aan de hand van een communicatieplan: diverse websites (o.a. <https://tinkelbel.gent.be>, <https://stad.gent/cultuur-sport-vrije-tijd/jeugd/ouders>), facebook, twitter en diverse digitale nieuwsbrieven (Jong en Wijs, Sportwaaier, sportbriefing e.a.). Daarnaast gebeurde de

bekendmaking via de scholen. Enerzijds door de vertegenwoordigers van de diverse onderwijsnetten en anderzijds rechtstreeks aan de hand van een hiervoor ontwikkelde flyer. Deze werd ook gebruikt om uit te delen op andere plaatsen zoals de pretfabriek en de Pretkamjonet. De brugfiguren namen aan actieve rol op en informeerden leerkrachten en ouders. (zie steekproeftrekking voor de verspreiding via scholen en verenigingen).

- 3) Er werd gewerkt met een wedstrijdelement en incentives. De invullers hadden kans op een gratis vakantiekamp van Free-Time of een 10-beurten zwemkaart voor Gent.
- 4) Ouders vullen standaard de enquête in voor het jongste kind, niet voor alle kinderen (dit zou een te grote tijdsbelasting vragen). Ze kregen wel de mogelijkheid om het voor alle kinderen in te vullen of om op het einde opmerkingen toe te voegen over de opvang voor hun andere kinderen.

Er is geen vertaling gemaakt van de vragenlijsten, ze werden enkel in het Nederlands aangeboden. Door de contacten via de brugfiguren, verenigingen en scholen zijn vragenlijsten door anderstaligen onder begeleiding ingevuld kunnen worden.

De respons bedraagt 1206 in totaal waarvan een zeer groot deel volledig en correct is ingevuld (1196 bruikbare antwoorden). De grootste respons is afkomstig van ouders met kleuters. Ouders van tieners werden het minst bereikt.

Tabel 3.3.6 Surveyrespons ouders van kleuters, lagere schoolkinderen en tieners (N=1206)

	Gedeeltelijk	Volledig	Totaal
Kleuters	140	527	667
Kinderen	112	344	456
Tieners	32	51	83
Totaal	284	922	1206

De respons bevat ouders met allerlei opleidingsniveaus (zie resultaten). Echter, de grootste reactie werd gegeven door de hoogst opgeleiden (hoger onderwijs bachelor of universitair). De steekproef is scheef verdeeld wat betreft opleidingsniveau. Een online enquête is minder geschikt om kwetsbare groepen en laaggeschoolden te bereiken, zo leert methodologisch onderzoek ons. Daarom werd een kwalitatief luik om kwetsbare, laagopgeleide ouders te bevragen toegevoegd zodat hun stem zeker aanwezig is in het onderzoek (zie verder).

De vragenlijsten bestonden hoofdzakelijk uit enkelvoudige en meerkeuzevragen met gestructureerde antwoordcategorieën en schaalvragen, maar werd aangevuld met projectieve vragen en open vragen om de ouders kans te bieden aanvullende informatie, meningen en ervaringen te delen. De vragen werden aangepast aan de leeftijd van het kind voor de drie versies.

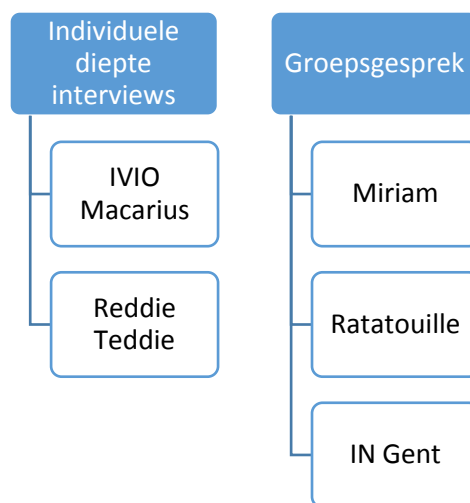
Volgende thema's komen aan bod in de vragenlijst:

- Algemene vragen over de ouder(s) en het gezin: kennismaking vragenlijst, aantal en leeftijd kinderen, woonplaats, gezinssamenstelling, opleidingsniveau, arbeidssituatie, etnische herkomst;
- Vragen over het kind: onderwijsnet, speciale noden, aanwezigheid van opvang op de school;
- Opvang: waar is het kind voor, na schooltijd, geprefereerde opvangvorm, mening over opvang, informatie, problemen, geschiktheid opvang;
- Vrije tijd: georganiseerde deelname, mening over aanbod;
- Vakanties: deelname, kennis over Gents aanbod, ideale vorm, problemen, mening over aanbod;
- Algemene suggesties voor vrije tijd en opvang voor alle kinderen.

Het diepgaande perspectief: gesprekken met (kwetsbare) ouders

Om een algemene vertegenwoordiging van ouders met een diverse achtergrond te garanderen in het onderzoek, werden bijkomend interviews en groepsgesprekken georganiseerd met specifieke groepen. Dit gebeurde deels door bemiddeling van de brugfiguren die een vertrouwensfunctie hebben. Interviews (individueel of in groep) met ouders van kinderen in het buitengewoon onderwijs en/of met een beperking en met een migratieachtergrond worden opgezet. Soms gebeurde dit met de hulp van een tolk.

Figuur 3.3.5 Overzicht gesprekken met ouders

- IVIO Macarius = school buitengewoon basisonderwijs. Interviews voor en na oudercontacten;
- Reddie Teddie = de service van Bond Moyson en biedt ondersteuning aan het jonge gezin. Interviews tijdens speelmoment en consultatie kinderen;
- Miriam = een moedergroep dat alleenstaande moeders een intensieve begeleiding aanbiedt om zo meer greep op hun leven en de toekomst te krijgen en uit de armoede te geraken;
- Ratatouille = een moedergroep ontstaan uit een project gezonde voeding met hoofdzakelijk moeders van vreemde origine;
- IN Gent = organisatie die ondersteuning geeft aan Gentenaren met een migratieachtergrond.

Uit voorgaand onderzoek blijkt dat er grote verschillen zijn in gebruik van buitenschoolse opvang naargelang de herkomst van de moeder; de scholingsgraad en/of het kind al dan niet in kansarmoede werd geboren (Lenaers, 2013). Ook het opleidingsniveau van de moeder en de tewerkstellingsgraad van de moeder spelen vermoedelijk een grote rol.

INTERVIEWS BIJ KINDEREN

De interviews hebben een aanvullend karakter en geven de kinderen de gelegenheid dieper in te gaan op de thema's die hen nauw aan het hart liggen en betrekking hebben op de combinatie vrije tijd en opvang. De keuze van de interviewmethode viel op het groepsgesprek in scholen en werd geleid door dezelfde basisvragen als de survey (weliswaar geherformuleerd) om de vergelijking mogelijk te maken.

Op welke wijze de gesprekken werden afgenomen, gebeurde in samenspraak met de scholen waarbij rekening werd gehouden met de tijdspanne. Voor de gesprekken werd een leidraad gehanteerd met korte stellingen en een visueel beoordelingsinstrument. Ze duurden ongeveer een half uur, afhankelijk van de mondigheid van de kinderen

De interviews werden opgenomen met een audiot toestel en daarna verbatim door de interviewer uitgetypt.

Er werden 11 groepsinterviews georganiseerd bij kinderen van lagere scholen uit verschillende Gentse wijken. Eén van deze was een school buitengewoon onderwijs.

Tabel 3.3.7 groepsinterviews kinderen volgens Gentse wijken

Gentse wijk	School
Binnenstad	Macariuschool
Zwijnaarde	Sint Vincentius
Bloemekenswijk	VBS Klimrek
Elisabethbegijnhof – Prinsenhof – Papegaai – Sint-Michiels	Basisschool Klimop
Ledeberg	De Kleurdoos
Muide-Meulestede-Afrikalaan	Basisschool Victor Carpentier
Nieuw Gent – UZ	Basisschool de Panda
Sint-Denijs-Westrem – Afsnee	Basisschool Westerhem
Watersportbaan – Ekkergem	Bollekensschool
Oostakker	De Vogelzang
Oostakker	De letterdoos

INTERVIEWS BIJ SLEUTELFIGUREN

Een selectie van sleutelfiguren werd bevraagd. Omdat deze interviews aanvullend zijn en op basis van de kennis (en de mondigheid) van de respondenten werd besloten met een open interview te werken aan de hand van een topiclijst. Dit gaf de interviewer de gelegenheid dieper in te gaan op specifieke initiatieven en/of problemen eigen aan een bepaalde situatie. De interviews waren face-to-face en werden opgenomen op audiotape.

Met de bevraging verkregen we info rond volgende onderwerpen: problemen in opvang en vrije tijd waarmee ze geconfronteerd worden, signalen die ze krijgen, drempels en suggesties.

RELATIE METHODEN, DOELGROEP EN ONDERZOEKSVRAGEN

In onderstaande tabel geven we de onderzoeksvragen nogmaals weer, gekoppeld aan de gehanteerde methode.

Tabel 3.3.8 Relatie tussen onderzoeksvragen (OV), onderzoeksmethodes en doelgroep

Bevraging ouders	
OV 1 t/m 5 en 8	Online survey
OV 1 t/m 7	Individuele interviews en groepsinterviews
OV 1 t/m 8 (laatste toetsing)	Focusgroepen
Bevraging jongeren en kinderen	
OV 9 t/m 12	Groepsinterviews of groepsgesprekken
Bevraging aanbieders, sleutelfiguren	
OV 13 en 14	Interviews

3.4 STEEKPROEFTREKKING

Voor de doelgroepen worden verschillende steekproefkaders gehanteerd, afhankelijk van het kwalitatieve of kwantitatieve karakter van de dataverzameling. We geven informatie over de selectie.

OUDERS

De centrale onderzoekspopulatie bestaat uit ouders van kinderen van 2,5 tot 14 jaar. Er is geen steekproef getrokken, maar er is gewerkt met een zeer brede verspreiding en actieve werving via organisaties en scholen. De respons op de survey is hoog omwille van de combinatie van beschikbare invulmethodes en de inzet op persoonlijk contact. Papieren enquêtes werden zo veel mogelijk persoonlijk naar de verenigingen gebracht en ter plaatse afgenomen.

KINDEREN

Voor de theoretische steekproef van kinderen en jongeren in functie van de groepsinterviews werd in de mate van het mogelijke rekening gehouden met geografische spreiding en onderwijsnet. Verder werd rekening gehouden met bereidwilligheid om een gesprek aan te gaan en mogelijkheden binnen de school om een gesprek in te plannen.

Tabel 3.4.1 overzicht scholen diepte interviews kinderen en jongen volgens wijk en schoolnet

Gentse wijk	School	net
Binnenstad	Macariusschool	Vrij onderwijs
Zwijnaarde	Sint Vincentius	Vrij onderwijs
Bloemekenswijk	VBS Klimrek	Vrij onderwijs
Elisabethbegijnhof – Prinsenhof – Papegaai – Sint-Michiels	Basisschool Klimop	Vrij onderwijs
Macharius-Heirnis	Basisschool de Mozaïek	Vrij onderwijs
Ledeberg	De Kleurdoos	Stedelijk
Muide-Meulestede-Afrikalaan	Basisschool Victor Carpentier	Stedelijk
Nieuw Gent – UZ	Basisschool de Panda	Stedelijk
Sint-Denijs-Westrem – Afsnee	Basisschool Westerhem	Stedelijk
Watersportbaan – Ekkergem	Bollekensschool	Stedelijk
Oostakker	De Vogelzang	GO!
Stationsbuurt – Noord	Basisschool Voskenslaan	GO!
Drongen	Basisschool Mijlpaal	GO!
Oostakker	De letterdoos	Stedelijk
Gentbrugge	Basisschool Hazenakker Gentbrugge	GO!
Sint-Amandsberg	Basisschool De Wonderfluit	Stedelijk
Sluizeken – Tolhuis – Ham	Basisschool Sint-Salvator	Vrij onderwijs
Drongen	Basisschool Klaverdries	Stedelijk
Mariakerke	De Wijze eik	GO!

In totaal werden 84 kinderen en jongeren bevraagd van verschillende leeftijden en over verschillende scholen. 11 groepsinterviews vonden plaats. De gesprekken zijn naar geslacht ingedeeld in onderstaande tabel.

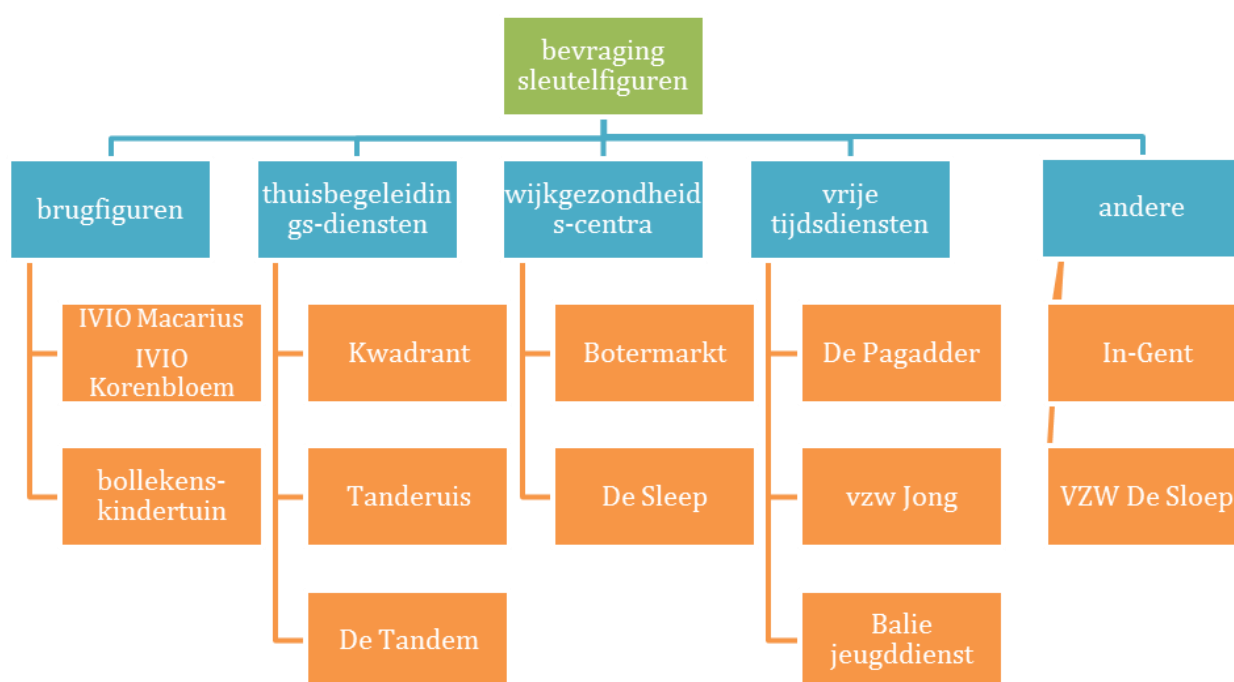
Tabel 3.4.2 Overzicht kwalitatieve interviews kinderen en jongeren naar geslacht

	Meisjes		Jongens		Totaal
	N	%	N	%	N
Totaal	51	61	33	39	84

SLEUTELFIGUREN

Voor de bevraging van sleutelfiguren werd een theoretische steekproef getrokken. Aangezien de sleutelfigurenbevraging aanvullende informatie moet opleveren, is de regionale spreiding beperkt. De selectie gebeurde in samenspraak met de klankbordgroep. We hebben mensen bevraagd van 12 organisaties:

Figuur 3.4.1 overzicht bevraging sleutelfiguren

3.5 ANALYSES

De analyses zijn opgebouwd aan de hand van een *vraag-methodematrix* die de onderzoeksvragen aan de meetinstrumenten koppelt, om de multi-methoden op de meest complementaire wijze te kunnen hanteren. Zowel kwalitatieve als kwantitatieve analyses werden afgetoetst aan dit schema. Het onderzoek heeft geen mixed-method onderzoeksdesign, maar focust op een optimale inzet van verschillende methodes om verschillende onderzoeksvragen aanvullend aan elkaar te beantwoorden.

Beschrijvende statistische technieken vormden de basis van dit onderzoeksrapport. De verwerking gebeurde in het statistische analysepakket SPSS. De analyses werden in eerste instantie opgesplitst volgens de bevraagde doelgroep. De gegevens werden univariaat beschreven en vervolgens werden een aantal achtergrondvariabelen (werkstatus, relatie, diploma en aanwezigheid van opvang op school) in verband gebracht met centrale afhankelijke variabelen (huidige opvangsituatie op verschillende momenten, preferenties voor en problemen met opvang). Vele vragen in de vragenlijst hebben een 'multiple respons' karakter. Dit wil zeggen dat ouders meerdere antwoorden mochten geven op de vraag, waardoor het totaal aantal antwoorden het aantal respondenten overstijgt. De percentages zijn telkens berekend op het aantal respondenten (niet op het aantal antwoorden).

Bij de bivariate verbanden maken we gebruik van kruistabellen met kolom- of rijpercentages, aangevuld met een parameter van samenhang (Cramer's V). De parameter heeft een ondergrens van 0 (geen samenhang) en een bovengrens van 1 (totale samenhang). Hoe hoger de waarde, hoe meer samenhang. Verder werd een 'significantie' toegevoegd, dat wijst op het feit dat er een kans is dat de resultaten niet op toeval berusten (dat er iets op te merken valt). Een p-waarde geeft de kritische waarde aan in hoeverre de nulhypothese (er is geen verband) verworpen kan worden. De p-waarde wordt weergegeven met een legende van sterretjes: * $\leq 0,05$; ** $\leq 0,01$; *** $\leq 0,001$. Hoe meer sterretjes, hoe lager de p-waarde en hoe meer kans dat de nulhypothese verworpen kan worden.

Het zoeken naar systematische patronen door vergelijking van het datamateriaal vormde de basis voor de kwalitatieve dataverwerking. Elk interview en elke focusgroep werden meermaals doorgenomen en aan de hand van een codeschema, opgedeeld. De interviews met kinderen werden aan de hand van centrale codes uit de onderzoeksvragen geanalyseerd. Voor de interviews met sleutelfiguren werd een meer open en inductieve codeerwijze gebruikt. Door de aanwezigheid van de verbatim transcripten worden in het rapport citaten gebruikt ter illustratie van de uitspraken van respondenten. Ze dienen ter ondersteuning van de kwantitatieve resultaten.

4 RESULTATEN

In dit hoofdstuk worden de resultaten weergegeven van achtereenvolgens de ouders, de kinderen en de sleutelfiguren.

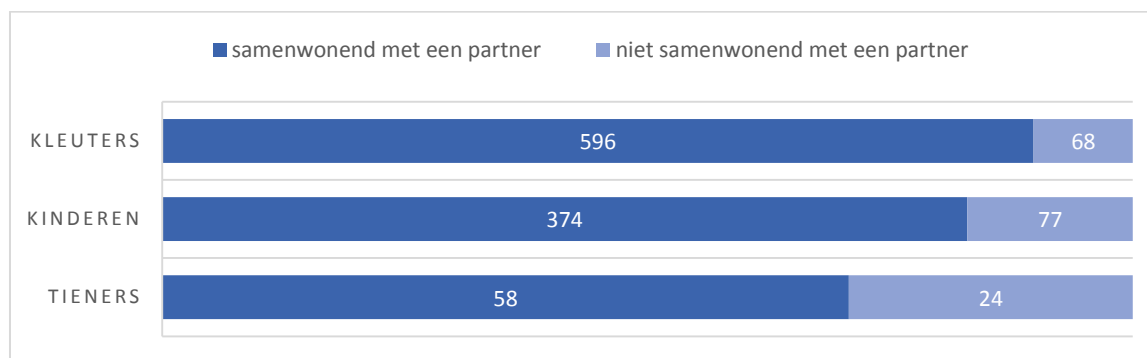
4.1 BEVRAGING OUDERS

ALGEMENE INFORMATIE OVER HET GEZIN

Gezinssituatie

Bij de planning van de opvang en vrije tijd voor kinderen speelt de gezinssituatie een belangrijke rol. Gezinnen waarbij er een inwonende partner aanwezig is, kunnen voordeel hebben bij de betaalbaarheid en de organisatie van de opvang en de vrije tijd van de kinderen. Wanneer we de cijfers bekijken, merken we dat hoe jonger de kinderen, hoe groter het aantal gezinnen waarbij de respondent samenwoont met een partner. Bij kleuters gaat dit om 89,8 %, bij kinderen daalt dit percentage naar 82,93% en bij tieners woont 70,73% van de respondenten samen met een partner.

Figuur 4.1.1 Relatiestatus - kleuters (N=664), kinderen (N=451) en tieners (N=82)

Ook het aantal kinderen in het gezin speelt een belangrijke rol bij de organisatie van opvang en vrije tijd. Voor dit onderzoek bereikten we voornamelijk gezinnen met twee kinderen. Verder stellen we vast dat hoe jonger het oudste kind, hoe minder kinderen het gezin telt wat aansluit bij de veronderstelling dat bij deze gezinnen de kans groter is dat gezinsvoltooing nog niet werd bereikt.

Tabel 4.1.1 aantal kinderen in het gezin (0 jaar tot 12+ jaar) - kleuters (N=664), kinderen (N=451) en tieners (N=82)

Aantal kinderen	Geen antwoord	1	2	3	4	5	6
Kleuters (N=664)	0,3	20,3	59,8	17,3	2,1	0	0,2
Kinderen (N=451)	0,22	22,84	52,33	18,18	4,43	1,77	0,22
Tieners (N=82)	0	20,73	45,12	28,05	4,88	0	1,22

Een laatste belangrijke achtergrondvariabele, is de vraag of er al dan niet bijzondere noden of zorgen zijn waarmee ouders rekening moeten houden bij het organiseren van een gepaste opvang of vrijetijdsinvulling. Het grootste deel van de ouders gaf aan dat er geen bijzondere noden zijn (kleuters 91,4%, kinderen 94,46% en tieners 89,02%). Toch mogen we deze resultaten niet te strikt interpreteren. Zo merkten we uit de mondelinge bevraging van ouders dat men de noden en zorgen niet altijd zal aangeven in de bevraging. Ouders geven allergieën aan als bijzondere nood of vragen

extra aandacht voor gezonde en aangepaste maaltijden. Onder bijzondere noden worden dus ook elementen die met voeding te maken hebben opgegeven door ouders. Verder kwamen enkele typische problemen voor kleuters aan bod zoals nood aan slapen en zindelijkheid. In een aantal gevallen is er sprake van een beperking, we noteerden bijvoorbeeld 9 kinderen met ASS, 3 kinderen met ADHD, een aantal met gehoorproblemen, hoog sensitiviteit of motorische beperkingen.

Tabel 4.1.2 Bijzondere noden - kleuters (N=664), kinderen (N=451) en tieners (N=82)

Bijzondere noden	kleuters		kinderen		tieners	
	N	%	N	%	N	%
Ja	39	5,9	21	4,66	7	8,54
Nee	607	91,4	426	94,46	73	89,02
Geen antwoord	18	2,7	4	0,89	2	2,44

Om tot een correcte vertegenwoordiging te komen van ouders van kinderen met een beperking werden bijkomende interviews afgenomen met ouders tijdens oudercontacten in het buitengewoon onderwijs. Ouders van kinderen in het buitengewoon onderwijs geven evenmin automatisch aan dat er een bijzondere nood is.

Sociaal - economische situatie

De werksituatie als indicator van de economische situatie van ouders bepaalt in sterke mate hoe ze de opvang en vrije tijd van hun kinderen ervaren en vorm geven. Voor dit onderzoek werd ook de werkstatus, net als het diploma van de respondent en de eventuele partner, in kaart gebracht.

De meeste ouders in onze bevraging zijn voltijds werkend (59,5% bij de kleuters, 55,66% bij de kinderen en 55,56% bij de tieners). De meesten gaven aan tijdens daguren te werken of gaven geen specifieke werkuren op. Een kleiner maar toch belangrijk deel is deeltijds werkend (31% bij de kleuters, 31,93% bij de kinderen en 34,57% bij de tieners) en slechts een beperkt deel van de ouders werkt momenteel niet (9,6% bij de kleuters, 10,64 % bij de kinderen en 9,87% bij de tieners). Dit maakt dat de resultaten van de online survey grotendeels het perspectief van een tweeverdienersgezin weerspiegelen.

Tabel 4.1.3 werkstatus van de respondent - kleuters (N=664), kinderen (N=451) en tieners (N=81)

Werkstatus van de respondent	Kleuters		kinderen		Tieners	
	N	%	N	%	N	%
Voltijds werkend, daguren	105	15,8	46	10,20	7	8,64
Voltijds werkend, wisselende-avond-nachten	19	2,9	15	3,33	4	4,94
Voltijds werkend, werkuren niet gedefinieerd	271	40,8	190	42,13	34	41,98
Deeltijds werkend, daguren	83	12,5	55	12,20	5	6,17
Deeltijds werkend, wisselende-avond-achten	18	2,7	6	1,33	0	0
Deeltijds werkend, werkuren niet gedefinieerd	105	15,8	83	18,40	23	28,40
Tijdelijk onderbroken verlofstelsel	21	3,2	13	2,88	1	1,23
Werkzoekend	17	2,6	13	2,88	0	0
Invaliditeit-langdurig ziek	10	1,5	9	2	4	4,94
Huisvrouw-man-student	15	2,3	13	2,88	3	3,70
Totaal	664	100	451	100	81	100

De resultaten van de partners van de respondenten zijn vergelijkbaar. Ook hier zijn de meeste partners voltijds werkend (73,4% bij de kleuters, 64,3% bij de kinderen en 56,79% bij de tieners), de meesten met daguren of gaven de werkuren niet op. Bij de partner zien we dat het aandeel dat deeltijds werkt wel aanzienlijk kleiner is dan bij de respondent (11,3% bij de kleuters, 12,64% bij de kinderen en 9,87% bij de tieners). Ook bij de partners werkt slechts een beperkte groep momenteel niet (5% bij de kleuters, 4,65% bij de kinderen en 3,69% bij de tieners).

Tabel 4.1.4 werkstatus van de partner - kleuters (N=663), kinderen (N=451) en tieners (N=81)

Werkstatus van de partner	kleuters		kinderen		Tieners	
	N	%	N	%	N	%
Voltijds werkend, daguren	116	17,5	64	14,19	7	8,64
Voltijds werkend, wisselende-avond-nachten	44	6,6	26	5,76	4	4,94
Voltijds werkend, werkuren niet gedefinieerd	327	49,3	200	44,35	35	43,21
Deeltijds werkend, daguren	26	3,9	14	3,10	3	3,70
Deeltijds werkend, wisselende-avond-nachten	6	0,9	4	0,89	0	0
Deeltijds werkend, werkuren niet gedefinieerd	43	6,5	39	8,65	5	6,17
Tijdelijk onderbroken verlofstelsel	10	1,5	7	1,55	1	1,23
Werkzoekend	13	2	7	1,55	0	0
Invaliditeit-langdurig ziek	4	0,6	5	1,11	1	1,23
Huisvrouw-man-student	6	0,9	2	0,44	1	1,23
Geen inwonend partner/niet van toepassing	68	10,3	77	17,07	24	29,63
Totaal	663	100	451	100	81	100

Als we kijken naar het diploma van de ouders, zien we opnieuw de bevestiging dat we met de bevraging vooral hooggeschoolde tweeverdieners bereikt hebben. Het grootste deel van de ouders en de partners hebben een hoger onderwijs diploma. Slechts een beperkt aantal ouders heeft geen diploma of een diploma lager secundair onderwijs. Later zal blijken dat de resultaten, ondanks de beperkte vertegenwoordiging van laagopgeleiden, in de lijn liggen van eerder onderzoek rond kinderopvang. Bovendien was het opzet van het onderzoek gericht op een brede survey, met een correctie voor de meest kwetsbare groepen aangezien veelvuldig is aangetoond dat zij minder geneigd zijn om een survey in te vullen (zie onderzoeksopzet).

Tabel 4.1.5 diploma van de respondent - kleuters (N=664), kinderen (N=451) en tieners (N=82)

Diploma respondent	kleuters		Kinderen		Tieners	
	N	%	N	%	N	%
Geen diploma of lager onderwijs	7	1,1	10	2,2	2	2,44
Lager secundair onderwijs	14	2,1	17	3,8	5	6,10
Hoger secundair onderwijs	86	13	66	14,6	14	17,07
Hogeschool	221	33,3	180	39,9	32	39,02
Universiteit	326	49,1	178	39,5	28	34,15
Ander diploma	7	1,1	0	0	1	1,22
Ongekend	3	0,5	0	0	0	0
Totaal	664	100	451	100	82	100

We zien dat de resultaten van de partner gelijk lopen met die van de respondent. Bij de partners is de groep met een diploma hoger secundair nog iets groter dan bij de respondenten. Het totaal (N) is in deze tabel iets lager omdat het hier enkel de resultaten betreft van respondenten met een inwonende partner.

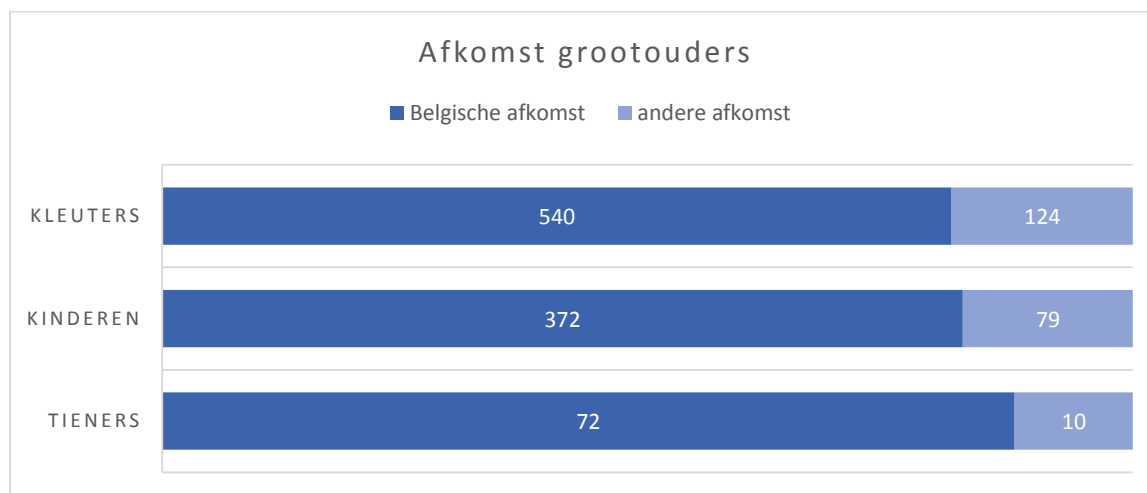
Tabel 4.1.6 diploma van de partner - kleuters (N=595), kinderen (N=372) en tieners (N=58)

Diploma partner	kleuters		Kinderen		Tieners	
	N	%	N	%	N	%
Geen diploma of lager onderwijs	10	1,68	6	1,61	1	1,72
Lager secundair onderwijs	21	3,53	18	4,84	2	3,45
Hoger secundair onderwijs	99	16,64	88	23,66	16	27,59
Hogeschool	194	32,61	114	30,65	16	27,59
Universiteit	270	45,38	146	39,25	23	39,66
Ander diploma	1	0,17	0	0	0	0
Totaal	595	100	372	100	58	100

Afkomst van de grootouders

Een laatste indicator betreft de afkomst van de grootouders. Van onze respondenten hebben 18,7% van de kleuters, 17,52% van de kinderen en 12,20% van de tieners grootouders met een andere afkomst dan de Belgische.

Figuur 4.1.2 Afkomst van de grootouders - kleuters (N=664), kinderen (N=451) en tieners (N=82)

Opvallend is de grote verscheidenheid aan andere nationaliteiten van de grootouders. De ouders van de respondenten en hun partners in deze bevraging hebben meer dan 60 verschillende nationaliteiten bij de kleuters en de kinderen samen. Bovendien zijn de nationaliteiten verspreid over de wereld en voornamelijk afkomstig uit West- en Oost-Europa. Er is ook een belangrijke aanwezigheid van de Turks-Maghrebijnse groep.

Tabel 4.1.7 afkomst grootouders

	Kleuters	Kinderen
West-Europees	45 (17 met Nederlandse, 8 met Franse en 6 met Duitse achtergrond, 5 Zuid-Europees)	27 (11 met Nederlandse, 5 Franse en 4 met Duitse achtergrond, 6 Zuid-Europees)
Turks	20	10
Oost-Europees (+ ex Sovjet)	20 (waarvan 6 met Poolse en 5 Bulgaarse)	13
Maghrebijns	14	9
Afrikaans (Sub-Sahara)	12	6
Midden-Oosten (Zuid-West Azië)	4 (1 Afghanistan)	2 (1 Afghanistan)
Azië (rest)	3	4
Noord-Amerika	2	1
Latijns-Amerika	2	4

BUITENSCHOOLSE OPVANG EN VRIJE TIJD IN EEN GEWONE SCHOOLWEEK

Buitenschoolse opvang

ACHTERGROND VAN DE SCHOLEN

Op vraag van de overleggroep, en om de resultaten beter te kunnen kaderen, werd ook gevraagd naar het onderwijsnet. Bij de tieners is de respons te klein om hier verder uitspraken over te doen. Bij de kleuters en de kinderen van onze respondenten zien we dat de grootste groep school loopt in het Stedelijk onderwijs van Gent (43,3% van de kleuters en 40,4% van de kinderen). Daarnaast zijn er ook twee andere onderwijsnetten sterk vertegenwoordigd, het Katholiek onderwijs Vlaanderen met 22,7% van de kleuters en 27,3% van de kinderen en het GO! onderwijs met 21,7% van de kleuters en 22,4% van de kinderen.

Tabel 4.1.8 onderwijsnet - kleuters (N=664), kinderen (N=451)

Onderwijsnet	kleuters		kinderen	
	N	%	N	%
Niet ingevuld	28	4,3	6	1,3
Gemeentelijk onderwijs buiten Gent	15	2,3	11	2,4
GO!	144	21,7	101	22,4
Ik weet het niet	12	1,8	10	2,2
Katholiek onderwijs Vlaanderen	151	22,7	123	27,3
Onafhankelijke scholen	27	4,1	18	4,0
Stedelijk onderwijs Gent	287	43,2	182	40,4
Totaal	664	100	451	100

De grote meerderheid van de ouders die we bevraagd hebben, geven aan dat hun kind school loopt in het Gentse. Dit is een logische uitkomst aangezien de verspreiding van de enquête voornamelijk via de Gentse scholen is verlopen. Bij de kleuters gaat 91,7% naar school in Gent, bij de kinderen is dit 92,02% en bij de tieners ligt dit aantal iets lager tot 85,37%.

Tabel 4.1.9 op school in Gent - kleuters (N=664), kinderen (N=451), tieners (N=82)

Op school in Gent	kleuters		kinderen		tieners	
	N	%	N	%	N	%
Op school in Gent	609	91,7	415	92,02	70	85,37
Op school buiten Gent	29	4,4	33	7,32	10	12,20
Geen antwoord	26	3,9	3	0,67	2	2,44
Totaal	664	100	451	100	82	100

ORGANISATIE BUITENSCHOOLSE OPVANG EN GEWENSTE OPVANG

ORGANISATIE

Hoe is de buitenschoolse opvang tijdens een gewone schoolweek georganiseerd en op wie of wat doen ouders een beroep doen hiervoor?

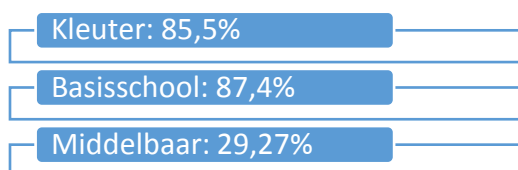
In België zijn kinderen leerplichtig op 1 september van het kalenderjaar waarin ze 6 jaar worden. Om aan deze leerplicht te voldoen, kunnen ouders kiezen voor school of thuisonderwijs. Kleuters zijn dus niet verplicht om naar de kleuterklas te gaan. Er zijn verschillende opties binnen het kleuteronderwijs. Ouders kunnen naargelang de thuissituatie of de schoolrijpheid hun kleuter enkele halve dagen, enkele volledige dagen of hun kleuter dagelijks naar de kleuterklas laten gaan. Dit is een vrije keuze. In onze bevraging gaat het grootste deel van de kleuters (94,3%) voltijds naar de kleuterschool.

Tabel 4.1.10 participatie kleuteronderwijs - kleuters (N=664)

	N	%
Neen	11	1,7
Enkele halve dagen per week	5	0,8
Enkele dagen per week	7	1,1
Dagelijks	626	94,3
Geen antwoord	15	2,3
Totaal	664	100

Bijna alle scholen organiseren opvang. Toch geven meer dan 10% van de respondenten aan dat dit in hun school niet bestaat. Moeten zij voor de opvang van hun kinderen beroep doen op andere initiatieven of wordt dit door of in samenwerking met de scholen georganiseerd? Doen ouders sneller beroep op andere vormen van opvang? Bij de middelbare scholen geeft slechts 30% van de ouders in onze bevraging aan dat er opvang wordt georganiseerd door de school.

Figuur 4.1.3 Georganiseerde opvang op school - kleuters (N=664), kinderen (N=451), tieners (N=82)

OPVANG VOOR EN NA SCHOOLTijd

Om te achterhalen hoe ouders momenteel de opvang voor hun kinderen organiseren, werd gevraagd waar het kind op woensdagnamiddag en voor en na schooltijd is, meerdere antwoorden aanduiden was mogelijk. In de tabellen worden de percentages opgenomen van het aantal ouders dat voor dat antwoord koos. Dit percentage is berekend ten opzichte van het totaal aantal ouders van kleuters (N=664), kinderen (N=451) of tieners (N=82). De N onderaan de tabel geeft het totaal aantal

antwoorden weer. Het totaal is groter dan het aantal ouders omdat meerdere antwoorden konden aangeduid worden.

Voorbeeld kleuters voor schooltijd: 77,3% van de ouders van kleuters duidt aan dat zij zelf of iemand anders binnen het gezin voor het kind zorgen voor schooltijd. In totaal hebben 664 ouders deze vraag beantwoord en werden er 754 antwoorden aangeduid op de vraag waar kleuters voor schooltijd zijn.

Tabel 4.1.11 Waar is het kind voor en na schooltijd? - multiple respons - kleuters (N=664), kinderen (N=451), tieners (N=82)

Waar is je kind voor en na schooltijd?	Voor schooltijd			Na schooltijd		
	kleuters	kinderen	tieners	kleuters	kinderen	Tieners
Thuis	%	%	%	%	%	%
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kind	77,3	78,7	75,6	44,6	50,1	51,2
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, ...	0,8	0,4		2,7	1,6	
Alleen		1,1	18,3		8,4	56,1
In de eigen omgeving	%	%	%	%	%	%
De grootouders	4,4	5,3	1,2	20,0	15,5	7,3
Andere familieleden	0,6	0,2	0	1,1	1,8	1,2
Vrienden, buren, kennissen	0,9	0,7	0	3,0	4,2	1,2
Vrienden van de tiener			0			4,9
Formele opvang	%	%	%	%	%	%
Een onthaalouder	0,6			0,9		
Een kinderdagverblijf	0,6	5,5		0,9	0,2	
De voor- en naschoolse opvang op school	28,2	28,4	6,1	70,9	64,1	14,6
Voor- en naschoolse opvang, niet op de school	0,0	0,2	1,2	2,6	1,6	0
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	0,0	0,2	0	2,7	15,5	17,1
Studie		5,5	0		6,0	15,9
Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie	0,3	0,4	0	0,8	2,0	2,4
Totaal	N=754	N=572	N=84	N=997	N=771	N=141

We zien in bovenstaande tabel dat kleuters, kinderen en tieners voor school vooral thuis zijn bij de ouders of iemand anders van het gezin (kleuters 77,3%, kinderen 78,7% en tieners 75,6%). Bij de kleuters en de kinderen gaat ook een groot deel (kleuters 28,2% en kinderen 28,4%) naar de voorschoolse opvang terwijl 18,3% van de tieners alleen thuis zijn voor schooltijd.

Na schooltijd is het aandeel kleuters, kinderen en tieners dat thuis wordt opgevangen een stuk kleiner (kleuters 44,6%, kinderen 50,1% en tieners 51,2%). Bij de kleuters en de kinderen wordt dit dan vooral vervangen door de naschoolse opvang op school (resp. 70,9 % en 64,1%) en de grootouders. Meer dan 2/3 van de kinderen maakt gebruik van de opvang. Hoe ouder het kind, hoe minder er beroep wordt gedaan op de grootouders en de naschoolse opvang. Ouders kiezen dan vaker voor een vrijetijdsaanbod en studie. Bij de tieners is 56,1% ook alleen thuis na schooltijd.

Uit gesprekken met ouders uit kwetsbare gezinnen nemen we wel mee dat de thuissituatie niet altijd ideaal is om de kinderen op te vangen. Alleenstaande ouders kunnen bijvoorbeeld niet altijd rekenen op hun partner of op de grootouders voor de opvang van hun kinderen.

“Ik kan niet rekenen op mijn mama. Als ik vraag om op mijn dochter te passen omdat ik met mijn zoon naar de voetbal ga, zegt ze: “Vraag het aan iemand anders.”.”

In het volgende citaat zien we de kwetsbaarheid weerspiegeld in de onzekerheid van de moeder en de gevolgen van haar keuze en beleving van de opvang.

“Het is heel raar als je je dochttertje moet achterlaten ergens waar het niet jouw thuis is, ook al is dat bij je moeder. Soms vragen ze van “laat je dochttertje maar thuis”, maar op andere momenten verwijten ze mij dan dat ik haar altijd daar laat. Het is ook moeilijk voor mij als ik dan hoor dat mijn dochttertje een lastige dag heeft gehad. Ook al zeggen ze iets heel kleins. Ik neem dat direct persoonlijk op. En dan zeggen ze wel dat ze dat niet zo hebben bedoeld. Ik woon ook terug bij mijn moeder en mijn zussen en soms voel je je daar gewoon teveel.”

Uit de antwoorden op de open vragen komt weinig extra informatie. Slechts 3 antwoorden wijzen op een andere opvang: kinderen komen naar het werk van de ouders en een alleenstaande ouder verwijst naar De Totem, een dagcentrum voor schoolgaande jeugd uit maatschappelijk kwetsbare gezinnen. Het ‘alleen’ thuis zijn komt ook enkele malen voor, zelfs bij kinderen, maar is een noodoplossing: *“mijn kind is niet zelfstandig, maar er is geen andere optie”*.

OPVANG OP WOENSDAGNAMIDDAG

Op woensdagnamiddag zien we dat opnieuw een groot deel van de ouders aangeeft dat ze zelf of iemand anders binnen het gezin voor hun kind zorgen. Bij de kleuters wordt 31,2% opgevangen door grootouders, 21,7% gaat op woensdagnamiddag naar de naschoolse opvang op school en bijna 10% gaat naar een vrijetijdsaanbod. Bij de kinderen zien we dat een grote groep (22,8%) gebruik maakt van een vrijetijdsaanbod op woensdagnamiddag, gevolgd door naschoolse opvang (17,7%). Grootouders (23,3%) vangen ook nu bij een grote groep op. Wanneer er niemand thuis voor de tiener zorgt, zijn zij het meest alleen thuis (31,7%), 23,2% van hen maakt gebruik van een vrijetijdsaanbod en 15,9% gaat naar de grootouders. Voor een kleine groep geldt een andere vorm van opvang of activiteiten: Franse ateliers bij Roeland, Dagcentrum De Totem, het eigen werk.

Tabel 4.1.12 Waar is het kind op woensdagnamiddag? - multiple respons - kleuters (N=664), kinderen (N=451), tieners (N=82)

Waar is je kind op woensdagnamiddag?	Kleuters	Kinderen	Tieners
Thuis	%	%	%
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kleuter	57,1	65,0	56,1
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, ...	2,9	0,9	
Alleen		4,4	31,7
In de eigen omgeving			
De grootouders	31,2	23,3	15,9
Andere familieleden	1,5	1,8	2,4
Vrienden, burens, kennissen	2,9	5,3	2,4
Vrienden van de tiener			8,5
Formele opvang	%	%	%
Een onthaalouder	0,5		
Een kinderdagverblijf	1,2	6	
De voor- en naschoolse opvang op school	21,7	17,7	6,1
Voor- en naschoolse opvang, niet op de school	3,2	2	9,8
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	9,8	22,8	23,2
Studie		1,3	0
Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie	0,6	1,3	2,4
Totaal	N=879	N=685	N=130

Aangezien vrijetijdsactiviteiten meestal het gevolg zijn van een keuze door de ouders, lijkt het logisch dat ouders die hun kind meestal na school of op woensdagnamiddag zelf ophalen deze keuze maken. De resultaten van de bevraging tonen een genuanceerder beeld. Er zijn amper kleuters die na school een vrijetijdsactiviteit beoefenen, dus met de interpretatie moet voorzichtig worden omgesprongen: 5,4% (N=296) van de kleuters die thuis worden opgevangen hebben na school een vrijetijdsactiviteit tegenover 0,6% (N=320) van de anderen. Bij de kinderen is er ook een klein verschil: 19,5% (N=226) van kinderen die na school thuis worden opgevangen, beoefenen een vrijetijdsactiviteit tegenover 13,1% (N=199) die niet thuis worden opgevangen. Bij deze laatste groep is er wellicht sprake van een combinatie, want vrijetijdsactiviteiten vinden meestal maar 1 of 2 keer per week plaats.

Een iets grotere groep kleuters neemt op woensdag deel aan vrijetijdsactiviteiten, maar er is geen verband met het al dan niet opvangen door één van de ouders. Hetzelfde geldt voor de kinderen (resp. 23,7% en 24,6%). Ouders die hun kinderen niet zelf ophalen zoeken blijkbaar naar andere combinaties.

VOORKEUR

VOORKEUR OPVANG VOOR EN NA SCHOOLTijd

De voorkeur van ouders voor de opvang van de kleuters voor en na schooltijd ligt bij de thuisomgeving: 70% verkiest dat de ouder of iemand anders binnen het gezin voor de kleuter zorgt.

Ook een alleenstaande moeder gaf dit aan in het interview:

“Het liefst van al zou ik willen hebben dat ze altijd bij mij zijn, maar dat kan niet altijd he.”

In de praktijk zien we dat voor schooltijd inderdaad het grootste deel thuis is. Na schooltijd zijn de meeste kleuters (70,90%) in de naschoolse opvang. Een ander opvallend verschil is dat 36,5% van de ouders een voorkeur heeft voor een vrijetijdsaanbod na school. In de praktijk is dit echter slechts bij 2,7% het geval. Verder gaat één vijfde van de kleuters na schooltijd bij de grootouders. Dit is ook de wens van 28,92% van de ouders, meteen gevolgd door een voorkeur voor andere vormen van informele opvang. Ook ouders uit kwetsbare gezinnen geven aan de voorkeur aan informele opvang indien hun netwerk dit toelaat.

“Ja, de eerste stap is familie omdat je dat vertrouwen hebt. Ik heb ook nog geen gebruik gemaakt van opvang op school, daarom kan ik geen verschil maken.”

Slechts een klein deel van de kleuters neemt na schooltijd deel aan een of andere vorm van revalidatie, maar ouders willen dat dit aandeel lichtjes hoger is. Het blijft natuurlijk een kleine groep. Een vraag die regelmatig naar boven komt in gesprekken met anderstalige ouders (zoals in het groepsinterview met ouders van IN Gent), is de wens voor taallessen voor hun kinderen.

“Moesten er nu in de buurt activiteiten zijn, wat zouden jullie dan het liefst van al willen hebben? Voetbal, basketbal, ook om een taal aan te leren. Samen al spelend Engels en Nederlands leren.”

Sommige ouders geven ook de voordelen aan van de opvang voor de taal.

“De taal aanleren. En ook nieuwe dingen horen. Want thuis heb je een ander milieu. En het milieu op school en in de IBO is totaal anders. De mama zegt dat zij ook mensen kent waar dat de kinderen naar de opvang gaan en dat de lessen beter worden. Dat de huistaken ook beter worden.”

Tabel 4.1.13 Effectieve en geprefereerde opvang voor en na schooltijd - multiple respons – kleuters (N=664)

Waar is de kleuter voor en na schooltijd	Voor schooltijd	Na schooltijd	Gewenst voor en na schooltijd
Thuis	%	%	%
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kleuter	77,3	44,6	70,03
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, ...	0,8	2,7	6,78
In de eigen omgeving	%	%	%
De grootouders	4,4	20	28,92
Andere familieleden	0,6	1,1	9,49
Vrienden, buren, kennissen	0,9	3	11,14
Formele opvang	%	%	%
Een onthaalouder	0,6	0,9	1,05
Een kinderdagverblijf	0,6	0,9	1,05
De voor- en naschoolse opvang op school	28,2	70,9	50,75
Voor- en naschoolse opvang, niet op de school	0	2,6	4,07
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	0	2,7	26,51
Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie	0,3	0,8	1,66
TOTAAL	N=754	N=997	N=1404

Ook voor de kinderen wensen de ouders in de eerste plaats dat ze zelf of iemand anders binnen het gezin zorgen voor het kind (68,96%). Ook buitenschoolse opvang wordt door een belangrijk deel van de ouders aangeduid (45,45%) als keuze. Net als bij de kleuters duidt een groot deel van de ouders van kinderen vrijetijdsaanbod aan als een gewenste opvangvorm na school (38,80%). In de praktijk ligt dit percentage opnieuw een stuk lager (15,5%). Bij de kinderen (15,5%) wordt er minder beroep gedaan op de grootouders voor opvang dan bij kleuters en we zien dat dit ook minder de voorkeur heeft bij de ouders (15,96%).

Tabel 4.1.14 Effectieve en geprefereerde opvang voor en na schooltijd - multiple respons – kinderen (N=451)

Waar is het kind voor en na schooltijd	Voor schooltijd	Na schooltijd	Gewenst voor en na schooltijd
Thuis	%	%	%
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kind	78,7	50,1	68,96
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, ...	0,4	1,6	2,88
Alleen	1,1	8,4	5,32
In de eigen omgeving	%	%	%
De grootouders	5,3	15,5	15,96
Andere familieleden	0,2	1,8	4,43
Vrienden, burennissen	0,7	4,2	8,65
Formele opvang	%	%	%
Een kinderdagverblijf	5,5	0,2	0,67
De voor- en naschoolse opvang op school	28,4	64,1	45,45
Voor- en naschoolse opvang, niet op de school	0,2	1,6	4,88
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	0,2	15,5	38,80
Studie	5,5	6,0	13,30
Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie	0,4	2,0	3,55
TOTAAL	N=572	N=771	N=960

Bij de tieners zien we opnieuw dat ouders het liefst hebben dat ze zelf of iemand anders binnen het gezin voor opvang zorgen. Daarnaast wensen ouders voor hun tiener in de eerste plaats een vrijetijdsaanbod na schooltijd (47,56%). Dit in groot contrast met de huidige werkelijkheid waarbij slechts 17,1% gebruik maakt van het vrijetijdsaanbod na schooltijd. Naast het vrijetijdsaanbod geven ouders er ook de voorkeur aan dat hun tiener alleen thuis is (35,37%) of naar de studie gaat (19,51%).

Tabel 4.1.15 Effectieve en geprefereerde opvang voor en na schooltijd - multiple respons – tieners (N=82)

Waar is de tiener voor en na schooltijd?	Voor schooltijd	Na schooltijd	Gewenst voor en na schooltijd
Thuis	%	%	%
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kind	75,6	51,2	54,88
Alleen	18,3	56,1	35,37
In de eigen omgeving	%	%	%
De grootouders	1,2	7,3	15,85
Andere familieleden	0	1,2	4,88
Vrienden, buren kennissen	0	1,2	7,32
Vrienden van de tiener	0	4,9	8,54
Formele opvang	%	%	%
De voor- en naschoolse opvang op school	6,1	14,6	17,07
Voor- en naschoolse opvang, niet op de school	1,2	0	7,32
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	0	17,1	47,56
Studie	0	15,9	19,51
Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie	0	2,4	3,66
TOTAAL	N=84	N=141	N=182

VOORKEUR OPVANG OP WOENSDAGNAMIDDAG

Er zijn verschillende opties die ouders interessant vinden op woensdagnamiddag. Dit zien we ook aan het grotere totaal antwoorden dat mensen aanduiden. Op woensdagnamiddag gaat de voorkeur van ouders opnieuw naar opvang door de ouders zelf of iemand anders binnen het gezin. Meer dan op andere schooldagen wensen ouders op woensdagnamiddag een vrijetijdsaanbod. Opnieuw zien we in de praktijk dat de percentages veel lager liggen van kleuters, kinderen en tieners die effectief gebruik maken van een vrijetijdsaanbod. De wens naar naschoolse opvang op school op woensdagnamiddag is ook groter dan de effectieve deelname in de realiteit. Verder zien we dat de voorkeur voor opvang door grootouders ook hoog is. Bij tieners is 31,7% alleen thuis terwijl dit slechts voor 21,95% van de ouders een voorkeur is.

Tabel 4.1.16 Effectieve en geprefereerde opvang op woensdagnamiddag - multiple respons - kleuters (N=664), kinderen (N=451), tieners (N=82)

Effectieve en geprefereerde opvang op woensdagnamiddag	Effectief op woensdagnamiddag			Gewenst op woensdagnamiddag		
	kleuters	kinderen	tieners	kleuters	kinderen	Tieners
Thuis	%	%	%	%	%	%
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kind	57,1	65	56,1	70,63	68,29	59,76
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, ...	2,9	0,9		4,97	0,89	
Alleen		4,4	31,7		3,77	21,95
In de eigen omgeving	%	%	%	%	%	%
De grootouders	31,2	23,3	15,9	33,89	20,40	17,07
Andere familieleden	1,5	1,8	2,4	8,58	5,32	6,10
Vrienden, buren, kennissen	2,9	5,3	2,4	10,84	7,98	6,10
Vrienden van de tiener			8,5			12,20
Formele opvang	%	%	%	%	%	%
Een onthaalouder	0,5			0,45		
Een kinderdagverblijf	1,2	6,0		0,75	0,89	
De voor- en naschoolse opvang op school	21,7	17,7	6,1	26,05	24,83	12,20
Voor- en naschoolse opvang, niet op de school	3,2	2,0	9,8	4,37	5,32	6,10
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	9,8	22,8	23,2	39,16	51,00	59,76
Studie		1,3	0		6,21	9,76
Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie	0,6	1,3	2,4	1,20	2,44	2,44
TOTAAL	N=879	N=685	N=130	N=1334	N=890	N=175

Het volledig zelf vrij kunnen kiezen, zou dus ongetwijfeld leiden naar meer gebruik van vrijetijdsinitiatieven voor al de groepen. Voor de kleuters en de kinderen impliceert dit na school een vermindering van de naschoolse opvang. Op woensdag zien we een ander verhaal, dan stijgt de wens naar vrije tijd alsook de voorkeur voor opvang op school. Alweer rijst hier de vraag of ouders de vrijetijdsactiviteiten zelf willen organiseren en er voorkeur aan geven thuis te blijven of dit eerder door anderen wordt georganiseerd al dan niet in combinatie met opvang.

We gingen het verband na tussen de voorkeur om het kind zelf op te vangen na school en de vrijetijdswens. De voorkeur voor eigen opvang na school leidt niet tot een grotere wens voor vrijetijdsdeelname dan bij de andere groep ouders (naschoolse opvang niet thuis). Van de eerste groep opteert 39,2% voor een vrijetijdsaanbod, terwijl dit bij de andere ouders iets hoger ligt (45,7%). Vrije tijd wordt dan wellicht een aanvulling op de opvang. Voor de kleuters is er weinig verschil na school.

Waar er tijdens de week na schooltijd een klein verschil is vast te stellen, wordt dit duidelijker woensdag en alweer is het thuis blijven **niet** de belangrijkste stimulus om meer vrijetijdsactiviteiten te wensen. Ongeveer de helft (49%) van al de ouders die zelf op woensdagnamiddag bij hun kinderen willen zijn, heeft een voorkeur voor vrije tijd. Voor bijna 7 op de 10 ouders die hun kind niet zelf opvangen op woensdagnamiddag is een vrijetijdsbesteding de meest gewenste vorm.

Bij de kleuters is het verschil iets kleiner, maar het verband gaat in dezelfde richting. Ouders die thuis zijn met hun kleuter hebben in mindere mate een voorkeur voor vrijetijdsactiviteiten dan ouders die hun kind niet zelf opvangen.

Tabel 4.1.17 Kruistabel voorkeur vrijetijdsactiviteit vs. (niet) zelf opvangen op woensdagnamiddag

Voorkeur woensdagnamiddag	Kleuters		Kinderen	
	Niet zelf opvangen	Zelf opvangen	Niet zelf opvangen	Zelf opvangen
Geen voorkeur VT	64,7%	73,5%	31,9%	51,0%
Voorkeur VT	35,3%	26,5%	68,1%	49,0%
TOTAAL	N=150	N=465	N=116	N=308

STELLING SAMENWERKING TUSSEN OPVANG EN VRIJE TIJD

Om een betere afstemming te bekomen tussen de wensen van ouders en de effectieve opvangsituatie, is het belangrijk om ouders een keuze te geven. Om aan de noden van ouders tegemoet te komen, kan het dan ook interessant zijn om bepaalde combinaties tussen opvang en vrije tijd mogelijk te maken. Wanneer we de vraag stellen aan ouders of meer samenwerking tussen opvang en vrije tijd wenselijk is, gaat de grote meerderheid akkoord met deze stelling (kleuters 68,55%, kinderen 71,13% en tieners 57,81%).

Figuur 4.1.4 Stelling: Meer samenwerking tussen opvang en het vrijetijdsaanbod is wenselijk - kleuters (N=585), kinderen (N=381) en tieners (N=64)

POSITIEVE ELEMENTEN EN KNELPUNTEN

Om de positieve elementen en knelpunten te achterhalen die ouders ervaren bij de opvang van hun kinderen werden enkele stellingen voorgelegd, een open vraag bood de mogelijkheid tot aanvullen.

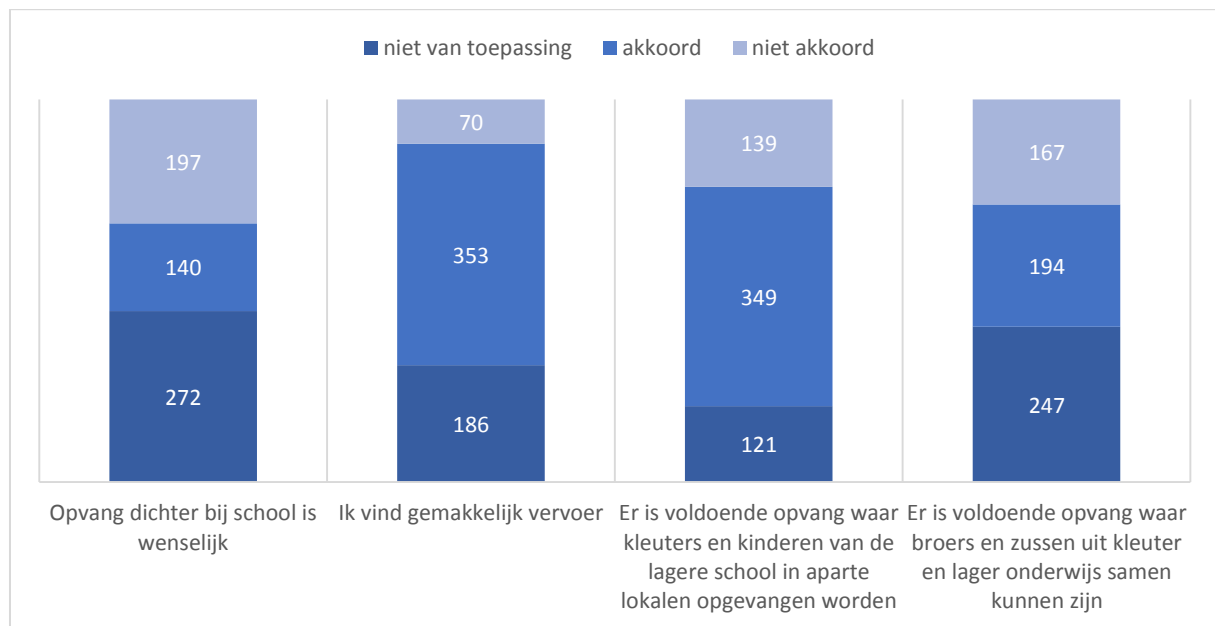
ZOEKTOCHT EN KEUZE

We starten met de resultaten voor de kleuters. Een eerste stelling peilt naar de ligging van de opvang: “opvang dicht bij school is wenselijk”. 23% van de ouders gaan akkoord met deze stelling en wenst opvang dicht bij de school, 32% gaat niet akkoord en voor 45% van de ouders van kleuters is deze stelling niet van toepassing.

In een tweede stelling, “ik vind gemakkelijk vervoer” zien we dat een groot deel van de ouders dit beaamt: 58% van de ouders van kleuters gaat akkoord met de stelling en 11% vindt niet gemakkelijk vervoer.

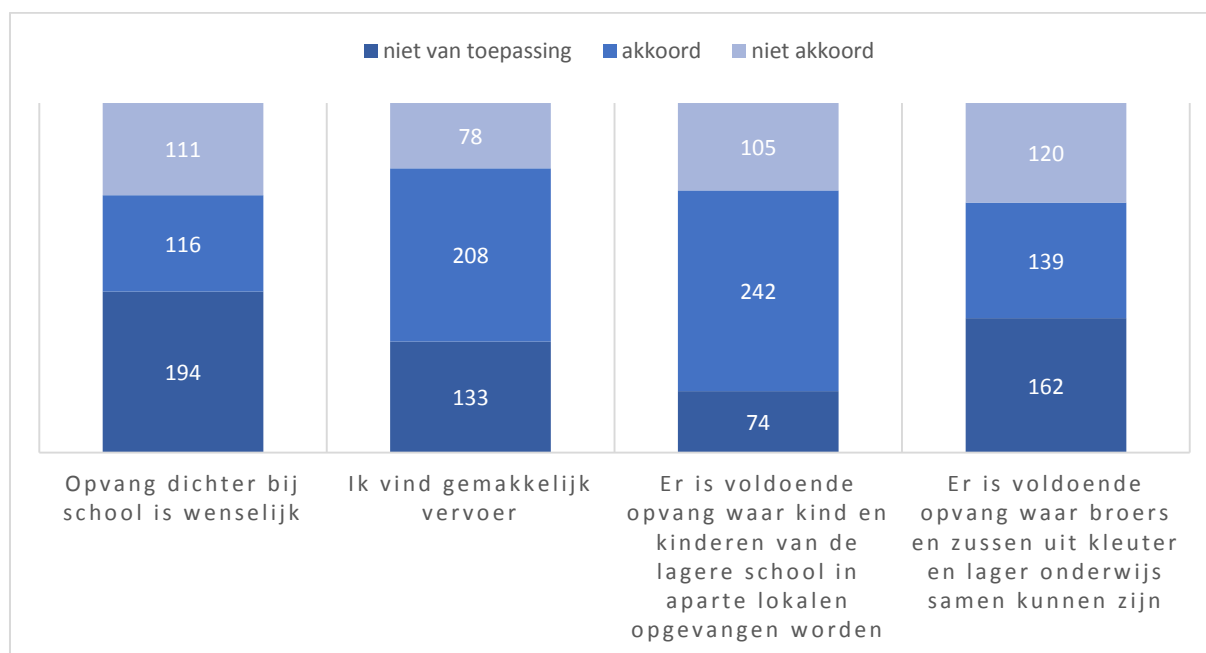
De derde en de vierde stelling houden verband met de leeftijdsafbakening in de opvang. Moeten kinderen van kleuter en lager apart opgevangen worden of moeten broers en zusjes uit kleuter en lager de kans krijgen om samen te zijn in de opvang? Het grootste deel van de ouders vindt dat er voldoende opvang is waar kinderen van lager en kleuter apart worden opgevangen, 23% van de ouders geeft wel aan dat er hier meer nood aan is en 27% vindt dat er onvoldoende opvang is waar broers en zusjes samen kunnen zijn.

Figuur 4.1.5 Stellingen buitenschoolse opvang in een gewone schoolweek – kleuters (stelling 1 N=609, stelling 2 N=609, stelling 3 N=609, stelling 4 N=608)

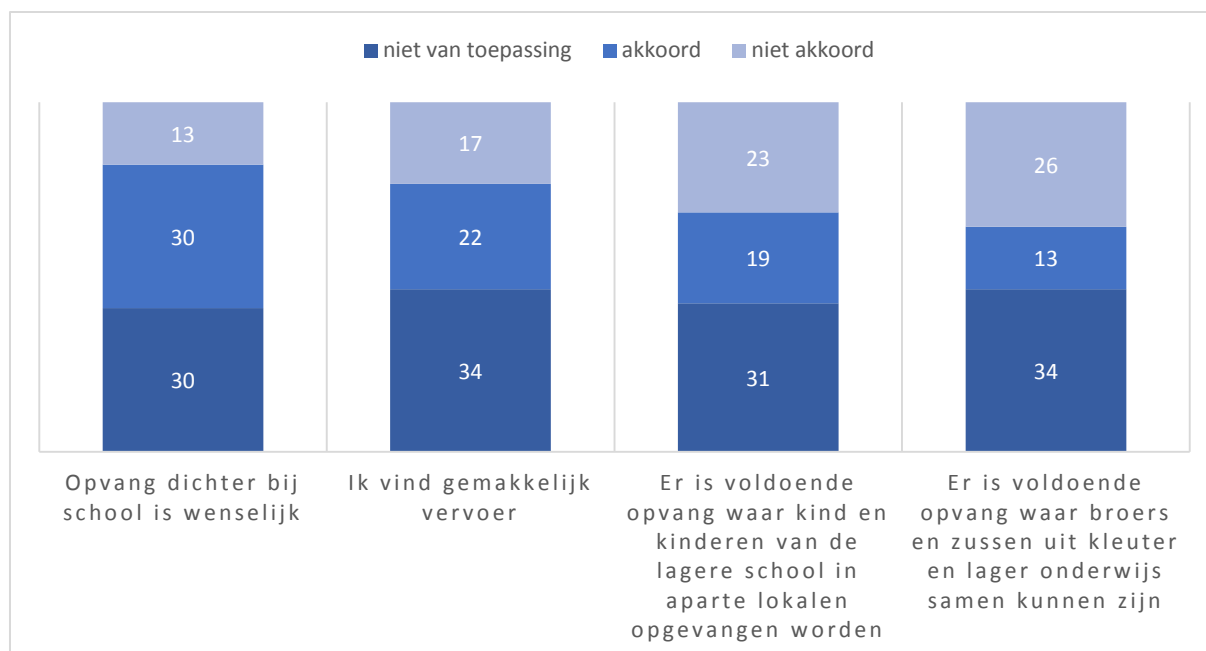
Bij de resultaten van de ouders van de kinderen zien we dezelfde patronen terug keren als bij de kleuters.

Figuur 4.1.6 Stellingen buitenschoolse opvang in een gewone schoolweek – kinderen (stelling 1 N=421, stelling 2 N=419, stelling 3 N=421, stelling 4 N=421)

De resultaten van de tieners zien er niet veel anders uit, alleen een grotere groep van de ouders heeft niet van toepassing aangeduid. De tieners staan nl. vaak zelf in voor het vervoer, ze verplaatsen zich makkelijker zelfstandig in het verkeer waardoor de ligging van of het vervoer naar de opvang minder een rol speelt. Ook de derde en de vierde stelling zijn minder van toepassing op tieners omdat het hier gaat over kinderen uit de kleuter- en lagere school.

Figuur 4.1.7 Stellingen buitenschoolse opvang in een gewone schoolweek – tieners (N=73)

Diverse respondenten van de kleuterenquête benadrukken in de aanvullende open vraag de relatie gezin-werk en de wijze waarop ze zich organiseren. Om zo weinig mogelijk problemen te hebben, maken ze gebruik van bestaande systemen en combineren zo opvang op school met bv.

ouderschapsverlof. Enkelen formuleren eerder de mening dat kinderen niet (zo) veel in de opvang moeten zitten.

Bij de kinderen zijn er ouders die wijzen op tekorten en betreuren dat de opvang vaak beperkt is tot een soort 'bezig' houden, terwijl een samenwerking met creatieve, sport en andere vrijetijdsactiviteiten een zinvolle invulling zou zijn. Deze combinatie blijkt vaak niet te kunnen wanneer het op een andere locatie is en kinderen er niet zelfstandig heen kunnen.

WANNEER IS OPVANG EEN PROBLEEM, OP WELKE MOMENTEN?

Dit onderzoek wou ook nagaan wanneer ouders problemen ervaren om opvang te vinden tijdens een gewone schoolweek. Over het algemeen zijn de problemen voor schooltijd beperkt. Het grootste probleem situeert zich tijdens pedagogische studiedagen. Zowel bij de kleuters (19,1%), bij de kinderen (17,07%) als bij de tieners (20,73%) geeft een grote groep aan dat ze problemen ervaren om opvang te vinden wanneer hun kind een pedagogische studiedag heeft. Voor de andere momenten is de groep ouders die (bijna) altijd problemen heeft eerder beperkt (max 10%).

Voor de ouders in kwetsbare posities vragen via de groepsinterviews extra aandacht voor de opvang na 18u en 's ochtendvroeg. Voor alleenstaande ouders die regelmatig nachtwerk doen, is het soms moeilijk om opvang te vinden. Ze geven aan dat er weinig aanbod is voor nachtopvang en ook 's ochtendvroeg zijn de crèches vaak nog niet open.

“De openingsuren. Dat de openingsuren aansluiten. Bijvoorbeeld mensen die nachtwerk doen. Er is heel weinig aanbod voor nachtopvang. Of 's ochtend. E. moet om zes uur op haar werk zijn dus voor haar zou een crèche die opengaat om zes uur al geen optie zijn.”

Bij de kleuters zijn er een paar momenten waarop ouders aangeven dat er soms problemen zijn. Naast de pedagogische studiedagen, zorgen ook de korte vakanties (30,6%), opvang na 18u (25,8%) en op woensdagnamiddag (25%) soms voor problemen.

Tabel 4.1.18 Problemen om opvang te vinden - kleuters (N=664)

	Zelden of nooit problemen		Soms problemen		(bijna) altijd problemen		Niet van toepassing	Geen antwoord
	N	%	N	%	N	%	N	N
Voor schooltijd	487	73,3	42	6,3	8	1,2	75	52
Op woensdagnamiddag	371	55,9	166	25	34	5,1	38	55
Na schooltijd op andere schooldagen (tussen 15u30 en 18u)	447	67,3	116	17,5	15	2,3	34	52
Na 18u	223	33,6	171	25,8	63	9,5	153	54
In het weekend	270	40,7	130	19,6	38	5,7	172	54
Korte vakanties (bv verlengd weekend)	245	36,9	203	30,6	77	11,6	84	55
Pedagogische studiedag	175	26,4	277	41,7	127	19,1	31	54

Ook voor de kinderen zijn dit de meest problematische momenten om opvang te vinden.

Tabel 4.1.19 problemen om opvang te vinden – kinderen (N=451)

	Zelden of nooit problemen		Soms problemen		(bijna) altijd problemen		NVT	Geen antwoord
	N	%	N	%	N	%	N	N
Voor schooltijd	318	70,51	35	7,76	7	1,55	60	31
Op woensdagnamiddag	241	53,44	114	25,28	19	4,21	46	31
Na schooltijd op andere schooldagen (tussen 15u30 en 18u)	290	64,30	90	19,96	10	2,22	29	32
Na 18u	163	36,14	108	23,95	48	10,64	102	30
In het weekend	196	43,46	64	14,19	27	5,99	131	33
Korte vakanties (bv verlengd weekend)	168	37,25	150	33,26	45	9,98	56	32
Pedagogische studiedag	122	27,05	191	42,35	77	17,07	31	30

Aan de ouders kregen de mogelijkheid hun antwoorden verder te verduidelijken via een open vraag. Iets meer dan 100 respondenten van de kleutergroep formuleerden extra opmerkingen. Het grootste deel (ongeveer ¼) ervaart moeilijkheden met opvang wanneer de kinderen ziek zijn en dit blijft zo voor ouders van kinderen van het basisonderwijs. Dit wordt gevolgd door ‘staking’ (en de periode dat het STIBO gesloten is). Ouders vragen vooral om hierover tijdig informatie te ontvangen.

Ouders van kinderen uit het lager onderwijs wensen dit probleem nog eens extra aan te kaarten. De belangrijkste andere problematische momenten worden hieronder samengevat. Het is meer een extra accentuering dan aanvullingen op voorgaande categorieën.

Tabel 4.1.20 Problemen om opvang te vinden – voorbeelden kleuters

Probleem	Voorbeelden kleuters
Woensdagnamiddag	In een aantal scholen is er op woensdagnamiddag geen opvang, wat ouders organisatieproblemen bezorgd.
Korte periode	Losse dagen, brugdagen, laatste halve schooldag <i>“op het werk maak ik de brug nooit, dus ik moet dan telkens verlof nemen”</i>
Uurregeling en inschrijving	Uitzonderlijk later werken, 's nachts wanneer beide dan moeten werken, wisselende uren van de ouders, voor 7u (beperkt), meer na 18u, wanneer men op korte termijn (plots) opvang nodig heeft. Inschrijving STIBO worden laat open gesteld.
Noodopvang	Probleem op feestdagen, zaterdag : <i>“er is noodopvang voor feestdagen en sluitingsdagen, maar die is snel volzet aangezien er maar 1 voorziening is voor heel Gent.”</i>
Minder voorkomend - Oudercontact op school - Combinatie andere kinderen - Flexibiliteit	Woensdagmiddag is het even spannend, omdat het kleinste kindje eten moet hebben en slapen, en het oudste van school moet worden afgehaald, maar vaak zijn grootouders aanwezig om één van de twee te doen. Plots niet de hele week opvang nodig, niet-gereserveerde dagen waarop plots opvang nodig is.

Voor ouders van kinderen van het lager onderwijs is het voornamelijk de uurregeling die de opvang bemoeilijkt alsook onverwachte extra dagen of brugdagen.

Er is dan misschien wel opvang, stellen sommige respondenten, maar de invulling van de opvang of de verplaatsing erheen zorgt dan wel voor problemen.

“Opvang vinden is meestal geen probleem, maar het zou wenselijker zijn indien de naschoolse opvang nuttiger is voor kinderen. Bijvoorbeeld een uurtje extra sport, knutselen, huiswerkbegeleiding...”

Zelfs indien de vrijetijdsinitiatieven, sport of kunst op dezelfde locatie als de school worden georganiseerd is de combinatie niet altijd mogelijk:

“Kinderen kunnen op woensdagnamiddag wel naar de muziekschool, maar nadien niet terug naar de opvang.”

Voor alleenstaande of gescheiden ouders veroorzaakt het zoeken naar opvang soms extra hindernissen, maar ook het omgekeerde wordt meermaals meegedeeld:

“Ik heb de luxe gescheiden te zijn. Dus de week dat de kinderen bij mij zijn, gaan de maandag avond de grootouders de kinderen van school halen. Dinsdag werk ik van thuis uit. Woensdag werk ik niet. Donderdag werk ik van thuis uit. Vrijdag avond gaan ze al opnieuw naar de papa. De week nadien werk ik langere dagen zodat ik verloren tijd kan inhalen.”

Diverse ouders wijzen ook op problemen tijdens de vakantie, maar dit zal verder in het hoofdstuk behandeld worden.

Bij **de tieners** geeft een grote groep ouders aan nog steeds problemen te hebben met het vinden van opvang. Hier liggen de cijfers zelfs nog hoger dan bij de kleuters en kinderen. Een mogelijke verklaring kan het gebrek aan naschoolse opvang op middelbare scholen zijn. Ouders moeten op zoek gaan naar een alternatief voor hun tiener. Bijgevolg is de tiener (al dan niet uit noodzaak) heel vaak alleen thuis na schooltijd.

Tabel 4.1.21 Problemen om opvang te vinden – tieners (N=82)

	Zelden of nooit problemen		Soms problemen		(bijna) altijd problemen		Niet van toepassing	Geen Antwoord
	N	%	N	%	N	%	N	N
Voor schooltijd	49	59,76	8	9,76	1	1,22	14	10
Op woensdagnamiddag	33	40,24	19	23,17	6	7,32	14	10
Na schooltijd op andere schooldagen (tussen 15u30 en 18u)	35	42,68	21	25,61	4	4,88	12	10
Na 18u	42	51,22	11	13,41	5	6,10	14	10
In het weekend	42	51,22	11	13,41	5	6,10	14	10
Korte vakanties (bv verlengd weekend)	33	40,24	21	25,61	8	9,76	10	10
Pedagogische studiedag	20	24,39	26	31,71	17	20,73	9	10

Uit de antwoorden op de open vragen blijkt dat ouders van tieners ook andere bekommernissen hebben. Enerzijds is er weinig of geen echt naschools opvangaanbod:

“Het halfuurtje studie is stiltetijd waar niemand werkt i.p.v. studiebegeleiding en er is niet voldoende begeleiding tijdens de middagopvang”

Diverse ouders betreuren het ontbreken van een of andere vorm van opvang tijdens de examenperiode en de –volgens sommigen lange- deliberatieperiode.

“Voor, tijdens en na examenperiode. Een ‘samenstudeer’ optie op school met ontspanningsmogelijkheden en vooral ook na examens.”

“Tijdens de week voor de kerstvakantie en de periode voor de zomervakantie zijn de tieners noodgedwongen alleen thuis of hangen ergens rond in de stad.”

“Ik vind wel dat men de dagen na de examens, als de tieners niet meer naar school hoeven, opgevangen moet worden. Laat hen iets opruimen, schilderen.... Maar straf de ouders niet die een dag vroeger op vakantie willen vertrekken. ‘School’ en dus iets leren of ondernemen, is verplicht tot en met 30 juni.”

“De laatste week van juni is het vaak geen les meer ... je mag niet vroeger op reis vertrekken, maar scholen kunnen zich wel permitteren om 4 tot 5 dagen vroeger de kids thuis te laten (enkel nog rapport ophalen).”

BELANGRIJKE CRITERIA VOOR KEUZE OPVANG

Door een waaier aan criteria voor te leggen aan de ouders, trachten we in kaart te brengen wat voor hen het belangrijkste is bij hun keuze uit het aanbod. In de vraagstelling werd een overzicht aan criteria voorgelegd die samen de 'kwaliteit' van het aanbod vormen. Volgende criteria komen aan bod: eerder algemene criteria i.f.v. de opvang, criteria i.f.v. de kinderen, criteria m.b.t. de begeleiders en de activiteiten, de ligging, de ruimte en het krijgen van een maaltijd. Bij de aanvullende open vraag waar ouders andere belangrijke criteria konden opgeven die niet werden opgenomen in de gesloten vraag, maakten vele ouders toch melding van het begrip 'kwaliteit'. Dit werd hoofdzakelijk vermeld in het kader van de kwaliteit van de begeleiding en dit vooral in de vorm van het kunnen combineren van zorg en spel. Het belang van deze combinatie komt ook nog later aan bod, onder andere in het hoofdstuk van de kinderen.

ALGEMENE CRITERIA

De criteria die onder de titel 'algemeen' werden opgenomen, scoren allemaal vrij hoog in vergelijking met de andere criteria. Uitschieters vinden we hier bij de openingsuren waar ouders toch veel belang aan hechten (kleuters: 39,3%; kinderen 40,6%; tieners 42,68%). Daarnaast is ook de prijs voor een grote groep mensen heel belangrijk maar minder doorslaggevend. Hierbij moeten we wel rekening houden met het feit dat we in deze bevraging enkel hooggeschoolde tweeverdieners bereikt hebben. Uit de bevraging van mensen in armoede blijkt dat de prijs wel erg belangrijk is. Er zijn systemen waarbij ouders met een lager inkomen minder moeten betalen maar toch blijkt opvang voor veel ouders nog erg duur.

*"Ik betaal voor mijn dochter meer dan 100 euro. Ik betaal het wel voor haar taal.
De prijs is dit jaar heel veel gestegen, meer dan 5 euro in plaats van 1, Als het
te duur wordt kan ik dat niet doen."*

Voor veel ouders, zeker bij de jongste kinderen, is het belangrijk dat er rekening wordt gehouden met de specifieke noden van het kind. Ook uit de gesprekken met ouders kwam dit sterk naar voor. Het begrip specifieke noden wordt hier wel ruim geïnterpreteerd. Zo vinden bijvoorbeeld ouders van kleuters die nog niet zindelijk zijn het belangrijk dat er hier aandacht voor is.

De criteria openingsuren en prijs zijn van een andere orde dan het criterium inspraak. Typische begrippen uit motivatie-en tevredenheidstheorieën vinden hier hun toepassing. Denk hierbij aan de door Herzberg ontwikkelde concepten 'Satisfier en Dissatisfier' (Herzberg, 1959 in Vargo et al, 2007). Satisfiers zoals 'inspraak van ouders' zijn van een ander niveau en ze dragen direct bij aan tevredenheid, maar bij afwezigheid leidt dit niet altijd tot ontevredenheid. De dissatisfiers (zoals openingsuren en prijs) daarentegen dragen meteen bij aan ontevredenheid indien ze niet vervuld worden.

Tabel 4.1.22.a Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – in het algemeen - kleuters (N=664)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
In het algemeen								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Openingsuren	29	4,4	310	46,7	261	39,3	64	9,6
Prijs	149	22,4	306	46,1	143	21,5	66	9,9
Opvangdagen niet meer dan een dag vooraf moeten meedelen	182	27,4	262	39,5	150	22,6	70	10,5
Inspraak van de ouders	153	23,1	321	48,3	124	18,7	66	9,9
Dat er rekening gehouden wordt met de (specifieke) noden van mijn kleuter	70	10,5	263	39,6	260	39,2	71	10,7

Ook voor de ouders van de kindergroep spelen de openingsuren een belangrijke rol.

Tabel 4.1.22.b Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – in het algemeen - kinderen (N=451)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
In het algemeen								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Openingsuren	11	2,4	196	43,5	183	40,6	61	13,5
Prijs	69	15,3	204	45,2	120	26,6	58	12,9
Opvangdagen niet meer dan een dag vooraf moeten meedelen	115	25,5	187	41,5	90	20	59	13,1
Inspraak van de ouders	103	22,5	232	51,4	56	12,4	60	13,3
Dat er rekening gehouden wordt met de (specifieke) noden van mijn kind	56	12,5	208	46,1	126	27,9	61	13,5

Tabel 4.1.22.c Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – in het algemeen - tieners (N=82)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
In het algemeen								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Openingsuren	3	3,66	37	45,12	35	42,68	17	20,73
Prijs	12	13,42	35	42,68	19	23,17	17	20,73
Opvangdagen niet meer dan een dag vooraf moeten meedelen	18	21,95	32	39,02	15	18,29	17	20,73
Inspraak van de ouders	11	13,42	37	45,12	17	20,73	17	20,73
Dat er rekening gehouden wordt met de (specifieke) noden van mijn tiener	11	13,42	37	45,12	17	20,73	17	20,73

Uit de interviews met ouders van kansengroepen, lijkt een flexibelere aanpak met betrekking tot de opvangdagen wel wenselijk aangezien voor hen opvang vaak niet gerelateerd is aan (vaste) werkuren. Aanvragen moeten ruim op voorhand worden ingediend, maar soms is het niet te voorspellen wanneer er opvang nodig is. Naast de functie om ouders de mogelijkheid te geven te participeren aan de arbeidsmarkt of een beroepsopleiding te volgen, heeft opvang namelijk ook een sociale functie. Zo is het belangrijk dat er ook aandacht is voor een aanbod op maat van de noden van de ouders. Soms is éénmalige opvang noodzakelijk om bijvoorbeeld naar de dokter te kunnen gaan.

“Ja, er was ook een probleem van bij het inschrijven. Omdat het niet op de school is. Want ik wou mijn kindje eens sturen en er was dan ook geen plaats. Dus er was een probleem bij de inschrijving. Stel dat wij een moment willen gebruik maken van de buitenschoolse opvang, moet je al lang eerder de aanvraag indienen. Je kunt niet op het moment zelf. Bijvoorbeeld ik moet naar een dokter en ik wil mijn kind afzetten, dat gaat niet.”

Ook wanneer ouders een hobby of een korte workshop willen volgen, hebben ze opvang nodig. Opvang laat ouders namelijk toe om deel te nemen aan activiteiten die bijdragen aan hun persoonlijke ontplooiing. Deze opvang vinden, blijkt echter niet altijd gemakkelijk waardoor het sociaal leven van de (kwetsbare) ouders op de achtergrond verdwijnt. Zeker wanneer het hier ouders betreft die weinig of geen aanspraak kunnen maken op hun informele netwerk.

“Van de kinderopvang gebruik maken om naar de fietsles te gaan. Het was dan ook zeer moeilijk om een plaats te vinden in de opvang voor zo een kortstondige opvang waardoor dat dat toch niet altijd zo vlot loopt. Het was moeilijk om aan te sluiten bij de fietslessen vanwege de opvang.”

Sommige organisatie proberen hier op in te spelen door zelf opvang te voorzien voor de kinderen van ouders die deelnemen aan een activiteit. Dit is echter eerder de uitzondering.

CRITERIA I.F.V. DE KINDEREN

Ouders van de kinderen en kleuters hechten vooral belang aan het aantal kinderen in de opvang en de aanwezigheid van vrienden. Ze vinden het minder belangrijk dat broers en zussen samen activiteiten kunnen doen. Vermoedelijk moeten we hier het 'aantal kinderen in de opvang' ook zien in vergelijking met het aantal begeleiders die voor deze groep verantwoordelijk zijn. Vooral bij de kleuters is het belangrijk dat het niet te druk is door te veel kinderen en dat er voldoende aandacht is voor de individuele kleuter.

Het belang van samen te zijn met vriendjes wordt ook sterk benadrukt door de kinderen zelf. De opvang is voor de kinderen in de eerste plaats een plek waar ze plezier willen beleven met vrienden. Het is ook een plek waar nieuwe vriendschappen kunnen ontstaan.

Tabel 4.1.23 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de kinderen - kleuters (N=664)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de kleuters								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Aantal kinderen in de opvang	105	15,9	322	48,5	171	25,8	66	9,9
Dat broers en zussen samen activiteiten kunnen doen	248	37,4	260	39,2	88	13,3	68	10,2
De aanwezigheid van vriendjes	85	12,8	341	51,4	172	25,9	66	9,9

Hoe ouder de kinderen, hoe minder belang wordt gehecht aan het aantal kinderen in de opvang. De aanwezigheid van vrienden wordt belangrijker naarmate de kinderen ouder worden.

Tabel 4.1.24 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de kinderen - kinderen (N=451)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de kinderen								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Aantal kinderen in de opvang	80	17,7	220	48,8	92	20,4	59	13,1
Dat broers en zussen samen activiteiten kunnen doen	189	41,7	153	33,9	48	10,6	62	13,7
De aanwezigheid van vriendjes	75	16,6	193	42,8	124	27,5	59	13,1

Bij de tieners zien we opnieuw dat het belang van het aantal kinderen afneemt. De aanwezigheid van vrienden primeert maar neemt ook af.

Tabel 4.1.25 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de kinderen - tieners (N=82)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de tieners								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Aantal kinderen in de opvang	18	21,95	38	46,34	9	10,98	17	20,73
Dat broers en zussen samen activiteiten kunnen doen	33	40,25	25	30,49	7	8,54	17	20,73
De aanwezigheid van vriendjes	15	18,29	33	40,24	17	20,73	17	20,73

CRITERIA M.B.T.DE BEGELEIDERS

Het aantal begeleiders in de opvang vinden ouders zeer belangrijk. Slechts een beperkt deel van de ouders geeft aan dat ze dit niet of minder belangrijk vinden. Het belang van het aantal begeleiders neemt wel af naarmate de kinderen ouder worden. Desondanks blijft het een belangrijk criterium voor ouders.

Tabel 4.1.26 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – de begeleiders - kleuters (N=664)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
De begeleider								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Aantal begeleiders	23	3,5	300	45,2	275	41,4	66	9,9

Ook bij de kinderen zien we dat 32,6% van de ouders het aantal begeleiders heel belangrijk vindt.

Tabel 4.1.27 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – de begeleiders - kinderen (N=451)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
De begeleider								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Aantal begeleiders	244	3,3	229	50,8	147	32,6	60	13,3

Het belang van het aantal begeleiders zakt bij de tieners maar een vierde van de ouders geeft aan dit nog steeds heel belangrijk te vinden.

Tabel 4.1.28 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – de begeleiders - tieners (N= 82)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
De begeleider								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Aantal begeleiders	6	7,32	38	46,34	21	25,61	17	20,73

CRITERIA M.B.T. DE ACTIVITEITEN

Zowel bij de kleuters, de kinderen als de tieners speelt voor de ouders vooral het soort activiteiten een rol. Op de tweede plaats vinden ouders het belangrijk dat er ruimte is voor vrij spel.

Tabel 4.1.29 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de activiteiten - kleuters (N=664)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de activiteiten								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Het soort activiteiten	55	8,3	337	50,8	205	30,9	67	10,1
Dat de activiteiten op voorhand gekend zijn	405	61	162	24,4	29	4,4	68	10,2
Dat er na de opvang een verslagje volgt van het verloop van de dag	361	54,4	188	28,3	46	6,9	69	10,4
Dat de kinderen vrij mogen spelen	95	14,4	388	58,4	113	17	68	10,2

De resultaten voor de ouders van tieners en kinderen zijn vergelijkbaar met die van de kleuters. Ouders beoordelen de opvang wel degelijk aan de hand van het soort activiteiten.

Tabel 4.1.30 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de activiteiten - kinderen (N=451)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de activiteiten								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Het soort activiteiten	40	8,9	217	48,1	135	29,9	59	13,1
Dat de activiteiten op voorhand gekend zijn	219	48,5	138	30,6	33	7,3	61	13,5
Dat er na de opvang een verslagje volgt van het verloop van de dag	278	61,6	97	21,5	15	3,3	61	13,5
Dat de kinderen vrij mogen spelen	74	16,4	239	53	77	17,1	61	13,5

Voor de tieners neemt het belang toe dat ouders hechten aan het gegeven of de activiteiten op voorhand gekend zijn.

Tabel 4.1.31 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de activiteiten - tieners (N=82)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de activiteiten								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Het soort activiteiten	7	4,88	38	46,34	20	24,39	17	20,73
Dat de activiteiten op voorhand gekend zijn	29	28,05	25	30,49	11	13,41	17	20,73
Dat er na de opvang een verslagje volgt van het verloop van de dag	51	41,46	13	15,85	1	1,22	17	20,73
Dat de kinderen vrij mogen spelen	16	14,63	36	43,90	13	15,85	17	20,73

CRITERIA M.B.T. DE LIGGING

Hoe jonger de kinderen, hoe groter het belang van een goede ligging van de opvang. Ouders vinden het hierbij vooral belangrijk dat de opvang in de buurt van de school ligt of in de buurt van waar ze wonen. Ouders vinden het minder belangrijk dat de opvang zich in de buurt van het werk of op de route naar het werk bevindt.

Tabel 4.1.32 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – ligging - kleuters (N=664)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Ligging								
	N	%	N	%	N	%	N	%
De opvang bevindt zich in de buurt van waar we wonen	47	1,7	248	37,3	302	45,5	67	10,1
De opvang bevindt zich in de buurt van de school	40	6	237	35,7	321	48,3	66	9,9
De opvang bevindt zich in de buurt van mijn werk of op de route naar het werk	259	39	225	33,9	110	16,6	70	10,5

Het belang van de ligging neemt af bij de kinderen.

Tabel 4.1.33 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – ligging - kinderen (N=451)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Ligging								
	N	%	N	%	N	%	N	%
De opvang bevindt zich in de buurt van waar we wonen	54	12	178	39,5	157	34,8	62	13,7
De opvang bevindt zich in de buurt van de school	37	8,2	181	40,1	171	37,9	62	13,7
De opvang bevindt zich in de buurt van mijn werk of op de route naar het werk	177	39,2	151	33,5	60	13,3	63	14

Bij de tieners zien we een kleine verschuiving. In tegenstelling tot bij de kleuters en kinderen waar de ouders het meeste belang hechten aan een opvang in de buurt van de school, vinden de ouders van tieners het vooral belangrijk dat de opvang in de buurt van de woonplaats ligt.

Tabel 4.1.34 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – ligging - tieners (N=82)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Ligging								
	N	%	N	%	N	%	N	%
De opvang bevindt zich in de buurt van waar we wonen	16	17,07	34	41,46	15	18,29	17	20,73
De opvang bevindt zich in de buurt van de school	21	19,51	31	37,80	13	15,85	17	20,73
De opvang bevindt zich in de buurt van mijn werk of op de route naar het werk	39	30,49	21	25,61	5	6,10	17	20,73

Tieners bewegen zich meestal autonoom, waardoor het vervoer minder een probleem is en de ligging van de opvang een minder bepalende factor wordt bij de keuze.

CRITERIA M.B.T. DE RUIMTE

De buitenspeelruimte is één van de belangrijkste criteria voor ouders, zeker bij de jongste kinderen. Naast de buitenspeelruimte is ook de binnenspeelruimte van groot belang. Minder belang hechten ouders aan de inrichting van de lokalen. Hoe ouder de kinderen worden, hoe minder belang er wordt gehecht aan deze ruimtelijke criteria.

Tabel 4.1.35 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de ruimte - kleuters (N=664)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de ruimte								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Inrichting van de lokalen	160	24,1	353	53,2	86	12,8	66	9,9
Buitenspeelruimte	7	1,1	233	35,1	357	53,8	67	10,1
binnenspeelruimte	22	3,3	340	51,2	233	35,1	69	10,4
Dat het gebouw aangepast is aan de (specifieke) noden van mijn kind	153	23	318	47,9	121	18,2	72	10,8
Het aanwezige spelmateriaal	65	9,8	377	56,8	155	23,3	67	10,1

Tabel 4.1.36 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de ruimte - kinderen (N=451)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de ruimte								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Inrichting van de lokalen	120	26,6	221	49	48	10,6	62	13,7
Buitenspeelruimte	6	1,3	166	36,8	218	48,3	61	13,5
binnenspeelruimte	18	4	235	52,1	136	30,2	62	13,7
Dat het gebouw aangepast is aan de (specifieke) noden van mijn kind	120	26,6	199	44,1	69	15,3	63	14
Het aanwezige spelmateriaal	44	9,8	249	55,2	97	21,5	61	13,5

Een ouder maakt ons attent op een ander aspect van de ruimte. Het gebouw moet niet enkel aangepast zijn aan de noden van het kind, maar ook van de ouder:

“Mijn man is een rolstoelgebruiker en de ontoegankelijkheid van de opvang maakt dat hij de kinderen niet altijd kan afhalen.”

Tabel 4.1.37 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de ruimte - tieners (N=82)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de ruimte								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Inrichting van de lokalen	30	36,59	29	35,37	6	7,32	17	20,73
Buitenspeelruimte	3	3,66	33	40,24	29	35,37	17	20,73
Binnenspeelruimte	9	10,98	40	48,78	16	19,51	17	20,73
Dat het gebouw aangepast is aan de (specifieke) noden van mijn kind	23	28,05	31	37,80	11	13,41	17	20,73
Het aanwezige spelmateriaal	9	10,98	42	51,22	14	17,07	17	20,73

CRITERIA M.B.T. DE TE VERKRIJGEN DE MAALTIJDEN

Ouders hechten weinig belang aan het feit of er al dan niet maaltijden worden aangeboden in de opvang. Het is geen criterium waar veel ouders rekening mee houden. Eén cijfer dat er wel uitspringt is het criterium of er 's middags een warme maaltijd wordt aangeboden. Bij de kleuters geeft 27,2% van de ouders aan dat ze dit heel belangrijk vinden. Ouders hechten het minst belang aan het aanbieden van een ontbijt door de opvang. Er verklaring hiervoor kan zijn dat de meeste kinderen 's morgens thuis zijn en daar het ontbijt krijgen. Opnieuw zien we dat hoe ouder de kinderen worden, hoe minder belang er wordt gehecht aan de maaltijden.

Tabel 4.1.38 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de maaltijden te verkrijgen in de opvang - kleuters (N=664)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de maaltijden te verkrijgen in de opvang								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Ontbijt wordt 's ochtends aangeboden	587	80,9	41	6,2	17	2,6	69	10,4
Dat er 's middags een maaltijd wordt aangeboden	195	29,4	217	32,7	184	27,2	68	10,2
Dat er in de namiddag een vieruurtje wordt aangeboden	302	45,5	206	31	89	13,4	67	10,1

In een interview met een moeder uit een kwetsbaar gezin blijkt dat er toch vraag is naar de mogelijkheid om een ontbijt te verkrijgen in de opvang, omdat de kinderen 's morgens nog geen honger hebben.

“Ja, maar meestal hebben ze niet zo een grote goesting om te ontbijten. Nee want als mijn kind gaat dat ze dan beter kunnen eten ook. En beter alleen leren eten. Het aanleren om alleen te eten (zonder hulp van de mama). Ze eten zelf ook maar als ze niet willen dan steek ik het zelf in hun mond.”

Tabel 4.1.39 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de maaltijden te verkrijgen in de opvang - kinderen (N=451)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de maaltijden te verkrijgen in de opvang								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Ontbijt wordt 's ochtends aangeboden	346	76,7	31	6,9	13	2,9	61	13,5
Dat er 's middags een maaltijd wordt aangeboden	179	39,7	141	31,3	70	15,5	61	13,5
Dat er in de namiddag een vieruurtje wordt aangeboden	213	47,2	132	29,3	45	10	61	13,5

Tabel 4.1.40 Het belang van diverse criteria voor een goede opvang – voor de maaltijden te verkrijgen in de opvang - tieners (N=82)

	Niet of minder belangrijk		Belangrijk		Heel belangrijk		Geen antwoord	
Voor de maaltijden te verkrijgen in de opvang								
	N	%	N	%	N	%	N	%
Ontbijt wordt 's ochtends aangeboden	60	73,17	5	6,10	0	0	17	20,73
Dat er 's middags een maaltijd wordt aangeboden	46	56,1	16	19,51	3	3,66	17	20,73
Dat er in de namiddag een vieruurtje wordt aangeboden	45	54,88	18	21,95	2	2,44	17	20,73

Samenvattend kunnen we stellen dat vele kenmerken door ouders als belangrijk worden aangeduid. Worden door een grote groep als zeer belangrijk beschouwd zijn de buiten- en binnenspeelruimte, de ligging, de activiteiten, de openingsuren en voor de kleuters het aantal begeleiders.

Een ouder verwoordt het in een gesprek zo:

“Het enthousiasme waarmee mijn kind naar de opvang gaat is mijn graadmeter.”

Ouders kregen de mogelijkheid om via een open vraag extra criteria of opmerkingen te formuleren. Naast de beschikbaarheid en de economische bruikbaarheid worden voornamelijk opmerkingen geformuleerd over de ‘culturele bruikbaarheid’ of de pedagogische verwachtingen. Tijdens de opmaak van de vragenlijst werd beslist om geen vraag te formuleren over de pedagogische kwaliteiten van de begeleiders vanuit de veronderstelling dat dit voor alle ouders een belangrijk criterium was. Dit werd niet expliciet verduidelijkt aan de respondenten, dus het is niet verwonderlijk dat velen bij de open vraag aanvullingen geven over de kwaliteit van de begeleiding waarbij zowel de zorg- als de speldimensie aan bod komt. Bij de kleuters zijn er ongeveer 50 respondenten die expliciet eisen formuleren over de kwaliteit van de begeleiders. Aangezien naast deze open vraag ook elders in de vragenlijst de gelegenheid werd geboden om zelf aanvullingen te geven, groeperen we al deze opmerking op het einde van dit hoofdstuk.

1. Vrije tijd

WELKE ACTIVITEITEN

Naast de organisatie van de opvang werd ook bevraagd van welk vrijetijdsaanbod ouders gebruik maken in kader van opvang. In een eerste vraag gingen we na welke georganiseerde activiteiten de kinderen doen in hun vrije tijd. Hierbij maakten we het onderscheid tussen activiteiten die op de locatie van de school worden georganiseerd en activiteiten die buiten de school plaatsvinden. Uit de analyse van de resultaten blijkt dat sommige ouders moeite hadden om dit onderscheid te maken. Ze gaven ook de activiteiten op die in schoolverband werden gedaan en niet enkel de activiteiten na school op de locatie van de school.

Wat we wel kunnen zien is dat vooral bij de kinderen en de tieners er heel wat ouders aangeven dat hun kinderen georganiseerde vrijetijdsactiviteiten doen. Bij de kleuters staat dans en beweging op de eerste plaats met 14,76% op school en 25,45% buiten de school. Daarnaast is ook watersport heel populair bij de kleuters: 2,56% doet dit op school en 24,10% buiten de school. Bij de kinderen is er meer variatie in de georganiseerde activiteiten. Dit komt ook omdat het aanbod veel ruimer is.

Bij kinderen staan de jeugdverenigingen op de eerste plaats (25,06%). Daarnaast zijn balsporten (21,29%), dans en beweging (19,96%) en watersport (18,18%) populair. Een opvallend resultaat op school is het tekenen, schilderen en knutselen: 11,14% van de kleuters en 12,64% van de kinderen doet dit op school. Dit percentage is hoger dan buiten de school. Natuurlijk kan er hier een fout zitten op de interpretatie van ouders. Het is een activiteit die ook vaak aan bod komt tijdens de schooluren, zeker bij de kleuters.

Bij de tieners ligt de deelname aan het aantal georganiseerde activiteiten opnieuw iets hoger. Bij hen staan de balsporten op de eerste plaats (23,17%), gevolgd door de jeugdverenigingen (21,95%) en muziek (18,29%).

Tabel 4.1.41 georganiseerde vrije tijd – kleuters (N=664), kinderen (N=451) en tieners (N=82)

	Kleuters		kinderen		tieners	
	% op school	% buiten de school	% op school	% buiten de school	% op school	% buiten de school
Muziek	5,12	3,92	7,10	18,18	7,32	18,29
Theater en woord	2,86	0,45	2,44	6,87	3,66	9,76
Tekenen, schilderen, knutselen	11,14	3,31	12,64	9,31	7,32	6,10
Jeugdverenigingen	0,30	1,66	0,89	25,06	0	21,95
Atletiek	0,90	0,60	0,89	4,88	1,22	6,10
Balsporten	4,37	6,48	6,43	21,29	8,54	23,17
Boogschieten			0	0,22	0	0
Dans en (kleuter) beweging	14,76	25,45	4,43	19,96	1,22	10,98
Denksport			0,67	0,89	0	0
Gevechtssport			0,44	3,99	0	3,66
Gym			5,32	7,54	2,44	6,10
Klimmen			1,11	2,44	0	1,22
Omnisport			7,32	2,0	4,88	0
Paardensport			0	4,66	0	8,54
Schaatsen			0,44	1,11	2,44	0
Wandelen			0,67	2,0	0	0
Watersport (bv zwemmen)	2,56	24,10	4,88	18,18	6,10	7,32
Wielersport			0,44	1,33	1,22	1,22
Geen	19,88	40,36	48,34	12,20	56,10	9,76
Totaal aantal antwoorden	N=411	N=706	N=471	N=731	N=84	N=110

Ouders kregen de gelegenheid om informatie te geven over andere vrijetijdsactiviteiten die hun kinderen doen, zowel op school als elders. Bij de kleuters is er weinig extra: zingen, euritmie

spelletjes, circus, buitenspelen, vrij spel en fietsen. Eenmalig zijn er acties van bijvoorbeeld Sport Vlaanderen en Sportsnacks. Het is niet altijd duidelijk of deze activiteiten plaats vinden tijdens de opvang (voor- na school of tijdens de middaguren) of tijdens de schooluren. Daarentegen zijn er diverse respondenten die nogmaals benadrukken dat er helemaal geen (extra) aanbod is of eigenlijk helemaal niet weten wat de kinderen doen tijdens de opvang.

Tijdens de opvang van de kinderen is er –althans in sommige buitenschoolse opvang- een iets ruimer aanbod, zowel op het sportvlak, creatieve en vormingsactiviteiten: ropeskipping, sportsnacks, kunstwielrijden, yoga, techniek, kookles, Franse les, computerles, typen. Volgens één ouder kan de logopedie dan doorgaan, daarnaast spreken er ouders over voetbal of schaken, terwijl deze mogelijkheid ook aangekruist kon worden. Net zoals bij de kleuters betreuren sommige ouders dat er niets wordt aangeboden of dat het slechts occasioneel is (bv. 1 semester).

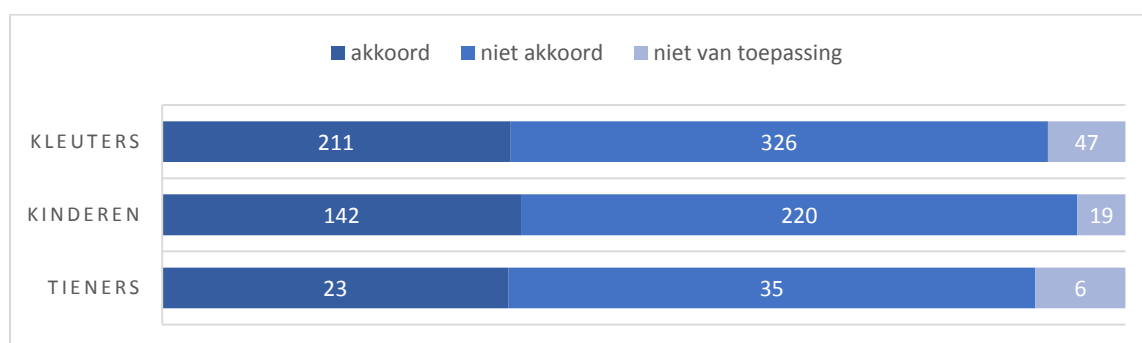
Deelname aan vrijetijdsactiviteiten **buiten de school** vertoont een licht verschillend beeld. Voor kleuters betekent vrije tijd na school eerder ongeorganiseerde binnenhuisactiviteiten (spel, boeken lezen..) en vrij spelen of fietsen, dit verklaart in bovenstaande tabel ook het hoge percentage ‘geen vrijetijdsactiviteit’. Kinderen nemen meer deel aan georganiseerde vrijetijdsactiviteiten. Het aanbod is groter. Aanvullend aan de opsomming in de tabel, nemen kinderen en kleuters deel aan een waaier aan activiteiten. We stellen ook vast dat circus geregeld wordt aangeduid en dit voor kleuters en kinderen. Het lijstje wordt verder aangevuld met raketsporten, yoga, ropeskipping, kreja, taalateliers (Engels, Frans, Chinees), hockey, oriëntatieloop, survival en schermen.

Slechts enkele ouders citeren extra activiteiten waaraan hun tieners deelnemen tijdens de opvang: haken, lezen (bibliotheek), raketsport, freerunning en ICT-atelier. Buiten school wordt de lijst aangevuld met raketsport, frisbee en circus en de Sport Na School Pas.

POSITIEVE ERVARINGEN EN KNELPUNTEN

Of ouders deze vrijetijdsactiviteiten effectief zien als een vorm van opvang werd bevraagd in de stelling “vrijetijdsactiviteiten zijn voor mij een vorm van opvang”. Een kleine meerderheid van de ouders gaat niet akkoord met deze stelling (55,82% bij de kleuters, 57,74% bij de kinderen en 54,69% bij de tiener). Toch kan het zijn dat een vrijetijdsactiviteit wel een opvangprobleem kan oplossen los van het gegeven of ze dit al dan niet een vorm van opvang vinden.

Figuur 4.1.8 stelling: vrijetijdsactiviteiten zijn voor mij een vorm van opvang - kleuters (N= 584), kinderen (N=381) en tieners (N=64).

Knelpunten die ouders ervaren, kunnen in de eerste plaats gaan over het aanbod (keuze en aantal plaatsen), de bereikbaarheid en de betaalbaarheid.

Bij de kleuters gaat bijna de helft niet akkoord met de stelling of er voldoende plaats is in de vrijetijdsactiviteiten. Slechts 29,52% vindt dat er voldoende plaats is. Bijna 1 op 5 ouders gaf aan dat de stelling niet van toepassing is. Waarschijnlijk zijn deze ouders nog niet op zoek gegaan naar vrijetijdsactiviteiten voor hun kleuter en hebben zij dus geen ervaring met het aantal plaatsen in clubs of andere activiteiten. Het grootste deel van de ouders van kleuters vindt wel dat er voldoende keuze is (54,97%). Heel wat ouders (46,06%) wensen dat de activiteiten dichterbij of op de school plaats vinden. Eveneens het grootste deel gaat akkoord met de stelling dat de activiteiten betaalbaar zijn. Toch geeft 27,96% van de ouders van kleuters aan dat dit niet het geval is. Dit aantal is groot als we rekening houden met het feit dat deze vragenlijst is ingevuld door voornamelijk hoogopgeleide tweeverdieners.

Tabel 4.1.42 stellingen over opvang en vrije tijd - kleuters

	Akkoord		Niet akkoord		Niet van toepassing	Totaal N
	N	%	N	%	N	
Er is voldoende plaats in de vrijetijdsactiviteiten	173	29,52	287	48,98	126	586
Er is voldoende keuze aan vrijetijdsactiviteiten	321	54,97	180	30,82	83	584
Er zijn voldoende vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	227	38,87	269	46,06	88	584
Vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar	330	56,60	163	27,96	90	583

De cijfers voor de kinderen zijn vergelijkbaar met die van de kleuters. Een opvallend verschil is dat ouders nog veel vaker akkoord gaan met de stelling dat er voldoende keuze is aan vrijetijdsactiviteiten (72,63%). Dit is een logische gevolg van het gegeven dat het aanbod voor kinderen veel ruimer is dan dat voor kleuters.

Tabel 4.1.43 stellingen over opvang en vrije tijd - kinderen

	Akkoord		Niet akkoord		Niet van toepassing	Totaal N
	N	%	N	%	N	
Er is voldoende plaats in de vrijetijdsactiviteiten	166	43,68	179	47,11	35	380
Er is voldoende keuze aan vrijetijdsactiviteiten	276	72,63	81	21,32	23	380
Er zijn voldoende vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	181	47,51	167	43,83	33	381
Vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar	237	62,37	123	32,37	20	380

Bij de tieners gaan de meeste ouders akkoord met de stellingen. De respons is beperkt (N=64) dus we mogen de resultaten niet te veel veralgemenen. Bij het aantal plaatsen geeft toch 37,5% van de ouders aan dat er onvoldoende plaatsen zijn in de vrijetijdsactiviteiten. Ook 29,69% geeft aan dat vrijetijdsactiviteiten voor hun tiener te duur zijn.

Tabel 4.1.44 stellingen over opvang en vrije tijd - tieners (N=82)

	Akkoord		Niet akkoord		Niet van toepassing	
	N	%	N	%	N	Totaal N
Er is voldoende plaats in de vrijetijdsactiviteiten	30	46,88	24	37,5	10	64
Er is voldoende keuze aan vrijetijdsactiviteiten	49	76,56	9	14,06	6	64
Er zijn voldoende vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	29	45,31	18	28,13	17	64
Vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar	43	67,19	19	29,69	2	64

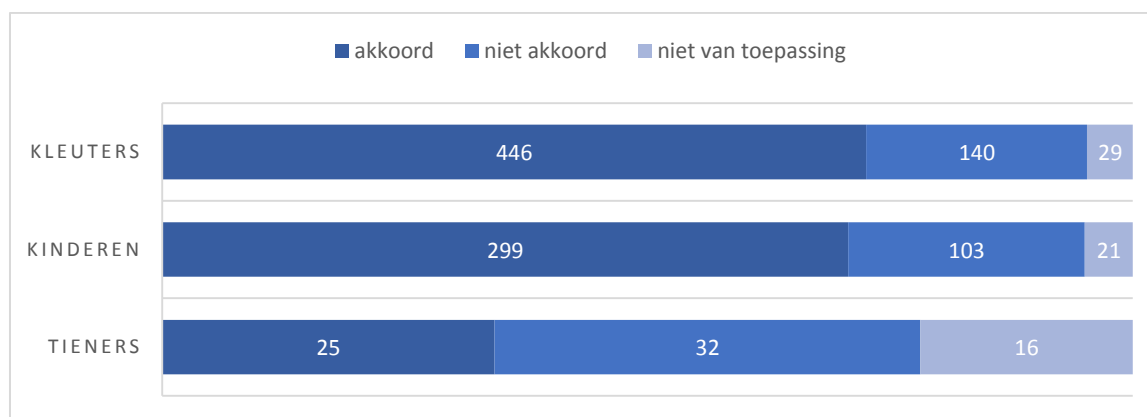
2. Communicatie en informatie algemeen

Een belangrijk criterium voor de bereikbaarheid van opvang en vrije tijd is de informatie. Het is belangrijk dat er voldoende en begrijpbare informatie is en dat deze via de juiste kanalen wordt verspreid.

INFORMATIE OVER OPVANG IN EEN GEWONE SCHOOLWEEK

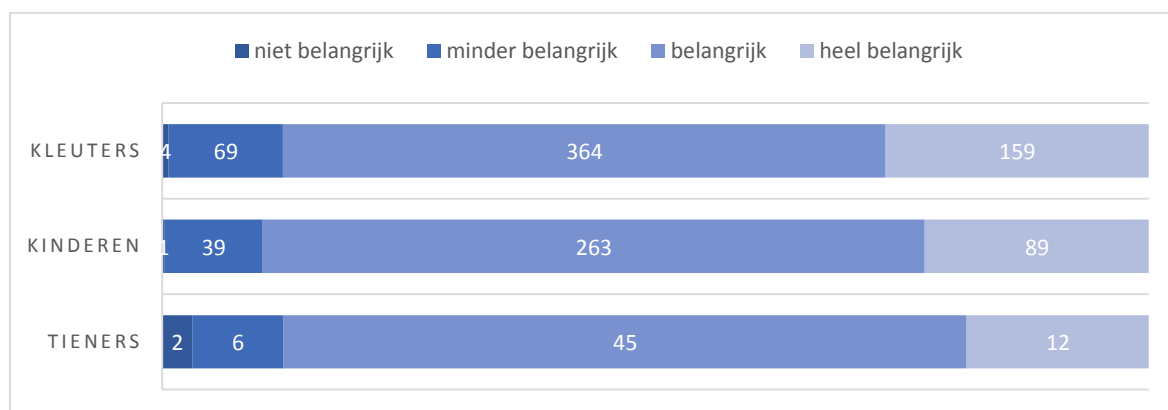
De meerderheid van de ouders van kleuters en kinderen vindt dat er voldoende informatie is over de bestaande opvang (kleuters 72,52% en kinderen 70,69%). De ouders van tieners stellen het omgekeerde. Hierbij gaat 43,84% van de ouders niet akkoord met de stelling. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat ouders voor de opvang en bijgevolg ook voor deze informatie minder terecht kunnen bij de middelbare scholen.

Figuur 4.1.9 stelling: er is voldoende informatie over de bestaande opvang - kleuters (N=615), kinderen (N=423) en tieners (N=73)

Ouders vinden de informatie die ze krijgen ongetwijfeld belangrijk tot heel belangrijk. Toch geeft een aanzienlijke groep ouders aan dat ze niet over voldoende informatie beschikken (22,76% bij de kleuters, 24,35% bij de kinderen en 43,84% bij de tieners).

Figuur 4.1.10 Algemene informatie die je krijgt over de opvang - kleuters (N=596), kinderen (N=392) en tieners (N=65)

Verder werd de vraag gesteld welke kanalen ouders het vaakst gebruiken wanneer ze op zoek zijn naar informatie over de opvang voor hun kinderen. Een interessante vaststelling hierbij is enerzijds het overwegende belang van de passieve informatie (de school of de opvang geeft het mee) en anderzijds het actief of zelf op zoek gaan door de ouder (website, internet). Het belangrijkste kanaal voor ouders is de school. Naarmate het kind ouder wordt neemt het belang hiervan af. Dit komt in de eerste plaats omdat een grote groep tieners geen opvang nodig heeft. Bij de tieners neemt ook het belang van internet toe. 29,27% van de ouders van tieners geven aan dat ze informatie opzoeken via het internet. Naarmate de kinderen ouder worden, zetten ook meer ouders de stap naar de jeugddienst om op zoek te gaan naar informatie over opvang.

Tabel 4.1.45 informatiekanalen opvang – multiple respons - kleuters (N=664), kinderen (N=451) en tieners (N=82)

Informatiekanalen opvang in %	Opvang kleuter	Opvang kind	Opvang tieners
(brochure) dienst kinderopvang stad gent	14,46	12,86	4,88
Jeugddienst stad gent	2,71	7,76	10,98
(brochure) sportdienst stad gent	3,77	6,21	2,44
De huidige opvang van mijn kind	25,75	15,74	0
Op school	63,70	67,18	30,49
Via vrienden of familie	14,76	9,31	8,54
Een website van stad gent	18,67	14,63	18,29
Thuisbegeleidingsdiensten	0,15	0,44	0
Stadsmagazine	2,11	2,0	6,10
Via internet	19,58	19,51	29,27
Mijn kind heeft geen opvang nodig tijdens een schoolweek	8,28	7,76	32,93
Totaal aantal antwoorden	1155	737	118

INFORMATIE OVER VRIJE TIJD IN EEN GEWONE SCHOOLWEEK

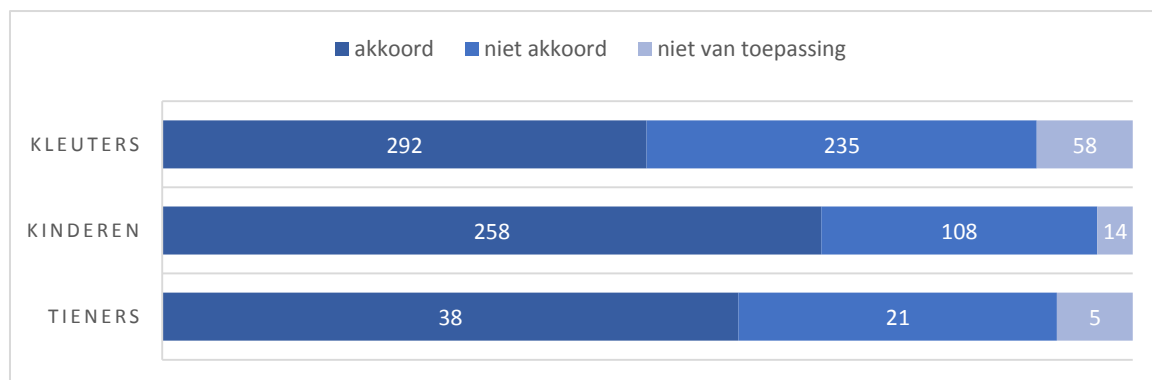
Wanneer we de vergelijking maken met het informatieaanbod tussen opvang en vrije tijd, zien we dat ouders duidelijk minder tevreden zijn over het informatieaanbod van vrije tijd. Het grootste deel gaat nog steeds akkoord met de stelling maar 40,17% van de ouders van kleuters, 28,42% van de

kinderen en 32,81% van de ouders van tieners geven aan dat er onvoldoende informatie is over vrije tijd in een gewone schoolweek.

Ook ouders uit kwetsbare gezinnen geven het gebrek aan begrijpbare informatie als een van de grootste problemen aan. Omdat ouders de Nederlandse taal niet machtig zijn, kunnen ze de informatie die er is niet gebruiken. Bijgevolg hebben ze geen kennis van het aanbod in de buurt. Ze geven ook aan dat er te veel informatieverbreiding via internet gebeurt en niet iedereen vindt zijn weg via dit kanaal.

“Wij hebben ook taalproblemen waardoor we het ook niet weten eigenlijk. Het is ook soms te ver waardoor we ze er ook niet kunnen naartoe brengen. Dus dat er problemen zijn om vervoer te vinden naar de activiteiten. Omdat ze niet weten wat er hier in de buurt aanwezig is eigenlijk. Ze zeggen dat ze niet veel weten eigenlijk. Dus een groot probleem is dat ze niet weten wat er is dus dat ze er dan ook niet naartoe kunnen gaan.”

Figuur 4.1.11 Stelling: Er is voldoende informatie over vrije tijd in een gewone schoolweek - kleuters (N=585), kinderen (N=380) en tieners (N=64)

De meeste ouders gaan zelf op zoek naar informatie over vrijetijdsinitiatieven. De school speelt, naast het informele netwerk van de ouders hierin ook een belangrijke rol: 46,84% van de ouders van kleuters, 41,91% bij de kinderen en 32,93% bij de tieners gaat informatie zoeken bij vrienden en familie. Ook het belang van de sportdienst van stad Gent zien we in de percentages weerspiegeld (kleuters 32,83%, kinderen 30,82% en tieners 23,17%). Ouders gaan minder vaak naar de jeugddienst maar toch een 20,73% van de ouders van tieners haalt informatie bij de jeugddienst van stad Gent.

Uit de interviews met meer kwetsbare ouders blijkt de informatiedrempel groot en zonder tussenpersonen is de stap extra moeilijk.

“Ik wil wel dat mijn kind aan een sportactiviteit deelneemt maar ik kan het niet sturen. Ik zou het graag willen sturen maar mijn kind heeft een beetje fysieke problemen. Daarom gaat het niet. Ik heb geen weet over zulke verenigingen. Maar ik denk dat je dan zelf moet gaan luisteren bij de mensen of dat gaat. Maar dat is weer een stap extra die je moet zetten natuurlijk.”

Tabel 4.1.46 Stelling: informatiekanalen vrije tijd – multiple respons - kleuters (N=664), kinderen (N=451) en tieners (N=82)

Informatiekanalen vrije tijd?	Vrije tijd kleuter	Vrije tijd kind	Vrije tijd tieners
Jeugddienst stad gent	16,87	15,52	20,73
Sportdienst stad gent	32,83	30,82	23,17
Bij de vereniging, sportclub, enz.	22,14	39,02	20,73
Op de website van de vereniging, sportclub, enz.	35,39	42,35	30,49
De huidige opvang van mijn kind	6,02	4,88	1,22
Op school	31,33	32,37	12,20
Via vrienden of familie	46,84	41,91	32,93
De gids “de zomer wordt mega de max”	15,81	10,20	
Een website van stad gent	16,57	14,41	13,41
Thuisbegeleidingsdiensten	0,60	0	0
Stadsmagazine	12,80	8,43	7,32
Via internet	41,72	40,35	35,37
Totaal aantal antwoorden	1852	1264	162

OPVANG EN VRIJE TIJD TIJDENS DE VAKANTIES

Opvang en vrije tijd

ORGANISATIE OPVANG EN VRIJE TIJD IN DE VAKANTIE

WAAR IS HET KIND IN DE VAKANTIES

Tijdens de verschillende vakanties zijn kinderen voornamelijk thuis of bij de grootouders. Vooral in de kerstvakanties is het aantal kinderen dat naar vakantie-initiatieven gaat eerder beperkt. De kerstvakantie is bij uitstek een periode waarin mensen thuisblijven. Veel ouders hebben of nemen ook verlof tijdens de kerstperiode. Een beperkt aantal kleuters gaat tijdens de kerstvakantie naar de opvang op school (12,20%).

Tabel 4.1.47 Waar is het kind in de kerstvakantie – multiple respons - kleuters (N=664), kinderen (N=451) en tieners (N=82)

Tijdens de kerstvakantie (%)	Kleuters	Kinderen	Tieners
Thuis	77,86	74,94	64,63
De grootouders	44,88	37,69	48,78
Andere familieleden	9,34	9,98	8,54
Vrienden, burens, kennissen	5,87	10,20	2,44
Vrienden van de tiener			2,44
Een onthaalouder	0,90	0,22	
Een kinderdagverblijf	3,61	0,00	
Opvang op de school	12,20	3,55	
Opvang, niet op school STIBO	3,46	3,10	
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, enz.	0,45	0,44	0
Speelpleinwerking	0,75	1,55	0
Vakantiekampen met overnachting	0,15	1,55	3,66
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	6,02	8,65	3,66
Totaal aantal antwoorden	1099	685	110

In de paasvakantie zien we dat kinderen opnieuw overwegend thuis zijn of bij de grootouders. Een groot deel van de kleuters en kinderen gaat tijdens de paasvakantie wel naar vakantie initiatieven zonder overnachting (kleuters 22,14% en kinderen 22,74%). Bij de tieners zijn de vakantiekampen met overnachting populair in de paasvakantie (18,29%).

Tabel 4.1.48 Waar is het kind in de paasvakantie – multiple respons - kleuters (N=664), kinderen (N=541) en tieners (N=82)

Tijdens de paasvakantie	kleuters	kinderen	tieners
Thuis	71,84	70,51	65,85
De grootouders	46,69	35,48	19,51
Andere familieleden	10,39	8,2	7,32
Vrienden, buren, kennissen	7,08	9,31	3,66
Vrienden van de tiener			13,41
Een onthaalouder	1,05	0,00	
Een kinderdagverblijf	3,16	0,67	
Opvang op de school	19,13	2,88	
Opvang, niet op school STIBO	4,37	3,33	
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, enz.	0,60	0,89	1,22
Speelpleinwerking	4,22	5,32	3,66
Vakantiekampen met overnachting	0,30	12,20	18,29
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	22,14	27,27	9,76
Totaal aantal antwoorden	1248	794	117

In de zomervakantie is de opvang en vrije tijd van kinderen meer verspreid. Het grootste deel van de kinderen zijn thuis maar ook andere opties winnen aan belang. Zo zijn de vakantie-initiatieven zonder overnachting erg populair bij kleuters (42,32%) en kinderen (51,66%). 45,12% van de tieners en 25,28% van de kinderen gaat op kamp met overnachting. Een kwart van de kleuters gaat tijdens de zomervakantie naar de opvang op school.

Tabel 4.1.49 Waar is het kind in de zomervakantie – multiple respons - kleuters (N=664), kinderen (N=541) en tieners (N=82)

Tijdens de zomervakantie	Kleuters	Kinderen	Tieners
Thuis	75,15	74,72	63,41
De grootouders	59,19	50,33	28,05
Andere familieleden	17,77	15,30	13,41
Vrienden, buren, kennissen	13,55	17,07	12,20
Vrienden van de tiener			20,73
Een onthaalouder	3,46	0,0	
Een kinderdagverblijf	9,34	1,11	
Opvang op de school	25,00	10,64	
Opvang, niet op school STIBO	8,28	6,65	
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, enz.	1,36	1,55	0
Speelpleinwerking	9,64	16,41	8,54
Vakantiekampen met overnachting	1,66	25,28	45,12
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	42,32	51,66	23,17
Totaal aantal antwoorden	1771	1309	176

Ouders kregen via een open vraag de mogelijkheid om nog andere opvangvormen aan te duiden. Ondanks de uitvoerige aanvullingen, zitten er weinig nieuwe vormen bij en geven ouders eerder de naam van een opvangorganisatie of specificeren ze de opvang (bijvoorbeeld scoutskamp, terwijl dit een kamp is met overnachting, De Pretfabriek, terwijl speelpleinwerking wordt opgegeven, Free time wordt verschillende malen vernoemd). Het betekent wel dat de opgegeven categorieën niet voor iedereen even duidelijk waren. Zo duiden sommige respondenten opvang op school of opvang in een STIBO, andere school niet aan, maar bij de open vraag duiden ze het STIBO aan als opvang tijdens de vakanties. Opvallend is wel dat enkele respondenten melding maken van ‘solidaire’ opvang in de buurt georganiseerd door ouders. Volgende tabel geeft een overzicht van de geciteerde aanvullingen.

Tabel 4.1.50 opvang en vrije tijd in de vakantie andere

Periode	KERST ANDERE	PAAS ANDERE	ZOMER ANDERE
Kleuters	STIBO, RAVOTTERIJ / solidaire opvang buurt door ouders (beurtrol), Muziekkamp, Free time	STIBO (in stadsschool), RAVOTTERIJ / solidaire opvang buurt, Afwisselend kamp, thuis, Sportclub, Free time	STIBO, Participatie kinderopvang DOK, Pretfabriek, Ravotterij/ solidaire kinderopvang (sportkamp)
Kinderen	Opvang Bond Moyson, thuisoppas ZIKI, Scoutskamp, Opvang op andere school Bij vriendinnetjes (1x) en niet bij vrienden	Danskamp, voetbalkamp op de voetbalclub, sportstage, spelen bij vrienden, Free time, Paasatelier yoga, danskamp door dansorganisatie, Kamp buiten Gent-rand (wonen aan de rand andere gemeente)	Vriendinnetjes, scoutskamp, opvang andere school, Free time, pretfabriek, De Totem, vakantiecamp door sportclub, STIBO

Bij de tieners werd niets extra vermeld. Veel ouders vermelden dat hun kinderen thuis zijn, op reis of op vakantie met het gezin.

Uit de interviews met ouders uit kwetsbare gezinnen kwamen nog enkele andere activiteiten in de vrije tijd aan bod zoals een bezoek aan de moskee of spelen in het park.

“Als ze niet op groot verlof gaan, dan zijn ze thuis. Ze gaan naar de moskee.”

“Als het mooi weer is gaan we naar het park maar anders zoeken wij weinig informatie.”

VOORKEUR IN DE VAKANTIES

Vooraf bij de kleuters zien we een voorkeur voor de grootouders (43,52%) wat wijst op het belang van het informele en de zorgdimensie. Bij de kleuters is er verder een voorkeur voor opvang niet op school dan voor opvang op school. Hier moeten we opletten voor de verwarring die er kan zijn bij ouders m.b.t. het onderscheid tussen opvang op school en STIBO.

Hoe ouder de kinderen, hoe groter de voorkeur voor vakantiecampen met overnachting. Bij tieners is dit zelfs 39%. De vakantiecampen zonder overnachtingen zijn bij alle leeftijden populair. Maar vooral bij de jongste kinderen heeft dit de grote voorkeur. Veel ouders wensen een combinatie van diverse vormen van opvang en vrijetijdsinitiatieven. De combinatie van opvang en sport draagt voor alle leeftijdsgroepen een grote voorkeur. Opvallend is de aantrekkingskracht voor kleuters van een combinatie tussen informele opvang in familieverband en vrijetijdsactiviteiten.

Tabel 4.1.51 voorkeur in de vakantie – multiple respons (max 3) - kleuters (N=664), kinderen (N=541) en tieners (N=82)

Voorkeur tijdens de vakantie (%)	Voorkeur kleuter	Voorkeur kind	Voorkeur tiener
De grootouders	43,52	33,48	23,17
Andere familieleden	12,50	11,09	8,54
Vrienden, burens, kennissen	11,14	12,64	7,32
Vrienden van de tiener			15,85
Een onthaalouder	1,05	0,00	
Een kinderdagverblijf	1,36	0,44	
Opvang op de school	16,27	9,53	7,32
Opvang, niet op school STIBO	25,00	8,65	
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, enz.	3,61	3,55	0
Speelpleinwerking	12,20	15,52	9,76
Vakantiecampen met overnachting	3,31	27,27	39,02
Vakantie-initiatieven zonder overnachting	40,06	40,35	26,83
Combinatie tussen opvang en sport	34,04	36,81	32,93
Combinatie tussen opvang en culturele activiteiten	19,88	23,95	19,51
Combinatie tussen opvang en speelpleinwerking, jeugdwerk	16,42	14,86	10,98
Combinatie tussen familie, opvang op school en vrijetijdsactiviteiten	46,23	28,82	20,73
Mijn kind heeft geen opvang nodig	3,31	3,99	8,54
Totaal aantal antwoorden	1925	1222	189

De antwoorden op de open vragen zijn soms eerder een statement om hun ongenoegen of tevredenheid te benadrukken. Zo stelt een ouder dat het ontbreken van huispersoneel via dienstencheques “... een groot gemis is in de maatschappij.” en een ander : “Opvang op school zou beste zijn, maar ik ben niet content dus liever niet in dit geval!!!”.

Meer mensen zijn tevreden over de huidige situatie met de STIBO's, of de opvang op school gecombineerd met de vakantiecampen en hun voorkeur komt overeen met de huidige situatie.

“Mijn kind gaat met plezier naar de naschoolse opvang op woensdag op school. De combinatie van muzisch bezig zijn en spelen met vriendjes is voor haar geweldig. De monitoren zijn super. Een pluim voor hen. De kinderen vinden het ook geweldig om deel te nemen aan kampen tijdens de vakantie.”

De extra antwoorden zijn eerder verduidelijkingen bij de categorieën dan niet opgesomde opvangvormen. In grote lijnen zien we voor de kleuters drie aanvullingen:

- Een mengvorm tussen informele opvang (zelf, grootouders) en schoolopvang of STIBO, liefst met een aanvullend vrijetijdsaanbod (minder in de vakantie, zeker op woensdag);
- Zelforganisatie: ouders die zelf een initiatief hebben opgezet (solidaire kinderopvang)
- Flexibele vakantie-initiatieven zonder overnachting (geen hele week).

Bij de kinderen wordt er niets extra vermeld, behalve de wens naar namiddagactiviteiten zodat de kinderen tijdens de vakantie kunnen uitslapen. Voor de tieners wordt er uitbreiding van de schoolcapaciteit als opvangvorm gewenst en een meer leefwereldgerichte benadering voor wat de inhoud van de activiteiten betreft.

“Het zou leuk zijn dat de school niet helemaal sluit en ook een plaats is waar je terecht kan, je vrienden kan ontmoeten en waar activiteiten georganiseerd worden zoals trekvogels.”

“Coole opvang, aansluitend bij tienerinteresses, bijvoorbeeld waar men kan skaten.”

POSITIEVE ELEMENTEN EN KNELPUNTEN

ZOEKTOCHT EN KEUZE (DEEL CRITERIA)

Wanneer de vakantie in zicht komt, gaan ouders op zoek naar verschillende manieren om deze periode te overbruggen. Kinderen zijn heel vaak thuis in de vakanties maar daarnaast wordt er ook regelmatig gebruik gemaakt van vakantie initiatieven van stad Gent. Om de kennis en het gebruik van deze initiatieven in kaart te brengen, werd deze vraag opgenomen in de vragenlijst. Er werd een opsomming gegeven van de initiatieven waarbij ouders konden aangeven of ze het initiatief al dat niet kennen en/of gebruiken.

Veel ouders expliciteren hun algemene tevredenheid over STIBO's in de open vraag. Ze betreuren wel dat dit maar tot het 3^e leerjaar is. Respondenten van wie de kinderen tijdens de gewone week niet naar het STIBO gaan, maar wel tijdens de vakanties, percipiëren een kwaliteitsverschil met de eigen opvang waar het STIBO duidelijk beter scoort.

Bij de kleuters wordt vooral gebruik gemaakt van vakantiekampen, de (ST)IBO en de sportkampen van stad Gent. Heel wat initiatieven zijn bij ouders van kleuters nog niet gekend zoals de speelse wijken (61,16%), de sportmobiel (59,02%) en het jeugdwelzijnswerk (54,73%). De Pagadder is bij heel wat ouders niet gekend maar dit komt omdat het een speelpleinwerking is die enkel toegankelijk is voor mensen met een lopend dossier binnen het OCMW.

Tabel 4.1.52 Kennis en gebruik stedelijke initiatieven - kleuters

	ik ken het niet		ik ken het maar gebruik het niet		ik ken het en gebruik het		
	N	%	N	%	N	%	Totaal N
De pretfabriek	223	40,25	250	45,13	81	14,62	554
Speelse wijken	337	61,16	199	36,12	15	2,72	551
Andere speelpleinwerkingen	255	46,20	260	47,10	37	6,70	552
De Pretkamjonet	197	35,75	278	50,45	76	13,79	551
De sportmobiel	324	59,02	214	38,98	11	2	549
Sportkampen stad Gent	80	14,49	245	44,38	227	41,12	552
STIBO of IBO	115	20,91	164	29,82	271	49,27	550
Vakantiekampen	44	7,96	166	30,02	343	62,03	553
Jeugdwelzijnswerk	301	54,73	237	43,09	12	2,18	550
De Pagadder	458	83,42	83	15,12	8	1,46	549
Kampen jeugdbeweging	121	22	366	66,55	63	11,55	550
Kampen mutualiteit	86	15,64	444	80,73	20	3,64	550
UiTPAS	148	26,86	346	62,79	57	10,34	551

Bij de kinderen zien we een gelijkaardig patroon. Een verschil is dat er veel meer gebruik wordt gemaakt van kampen van de jeugdbeweging (41,53%). Dit komt omdat de jeugdbeweging pas kan voor kinderen vanaf de lagere school.

Tabel 4.1.53 Kennis en gebruik stedelijke initiatieven - kinderen

	ik ken het niet		ik ken het maar gebruik het niet		ik ken het en gebruik het		
	N	%	N	%	N	%	Totaal N
De pretfabriek	114	32,20	183	51,69	57	16,10	354
Speelse wijken	145	41,08	184	52,12	24	6,80	353
Andere speelpleinwerkingen	111	31,62	188	53,56	52	14,81	351
De Pretkamjonet	90	25,35	207	58,31	58	13,34	355
De sportmobiel	171	48,44	167	47,31	15	4,25	353
Sportkampen stad Gent	32	9,07	135	38,24	186	52,69	353
STIBO of IBO	77	21,88	178	50,57	97	27,56	352
Vakantiekampen	18	5,10	106	30,03	229	64,87	353
Jeugdwelzijnswerk	185	52,56	155	44,03	12	3,41	352
De Pagadder	273	44,56	77	21,88	2	0,57	352
Kampen jeugdbeweging	49	13,84	158	44,63	147	41,53	354
Kampen mutualiteit	39	11,08	255	72,44	58	16,48	352
UiTPAS	84	23,86	216	61,36	52	14,77	352

Omwille van een leeftijdsgrens zijn verschillende initiatieven van stad Gent niet bedoeld voor tieners. Net als bij kleuters en kinderen zien we dat vooral de kampen van de jeugdbeweging en de sportkampen populair zijn. Gevolgd door andere vakantiekampen en kampen de mutualiteit.

Tabel 4.1.54 Kennis en gebruik stedelijke initiatieven - tieners (N=82)

	ik ken het niet		ik ken het maar gebruik het niet		ik ken het en gebruik het		
	N	%	N	%	N	%	Totaal N
De pretfabriek	19	32,76	26	44,83	13	22,41	58
Andere speelpleinwerkingen	15	25,86	41	70,69	2	3,45	58
De Sportmobiel	26	44,83	29	50	3	5,17	58
Sportkampen stad Gent	8	13,79	22	37,93	28	48,28	58
Vakantiekampen	6	10,34	27	46,55	25	43,10	58
Jeugdwelzijnswerk	31	53,45	27	46,55	0	0	58
De Pagadder	45	77,59	13	22,41	0	0	58
Kampen jeugdbeweging	3	5,17	27	46,55	28	48,28	58
Kampen mutualiteit	2	3,45	41	70,69	15	25,86	58
UiTPAS	18	31,03	29	50	11	18,97	58

Wanneer we algemeen kijken naar de bekendheid van de UiTPAS, zien we dat ongeveer een derde van al de ouders de UiTPAS niet kent. Vele ouders zouden echter kunnen genieten van de financiële

voordelen van de UiTPAS want een groot deel van de ouders geeft aan dat de vrijetijdsactiviteiten voor hun kinderen duur zijn.

WANNEER IS OPVANG/VRIJE TIJD EEN PROBLEEM?

Wanneer hebben ouders problemen met het zoeken en vinden van opvang? Die vraag werd opgesplitst voor alle vakanties zodat een gedetailleerd beeld mogelijk wordt. De problemen worden voor kleuters, kinderen en tieners telkens in cijfers weergegeven in de figuur. Daarnaast geven we ook een volgorde mee van de momenten waarop ouders het vaakst (soms en bijna altijd worden samengeteld) problemen hebben. Ten slotte vinden we de percentages terug in een tabel.

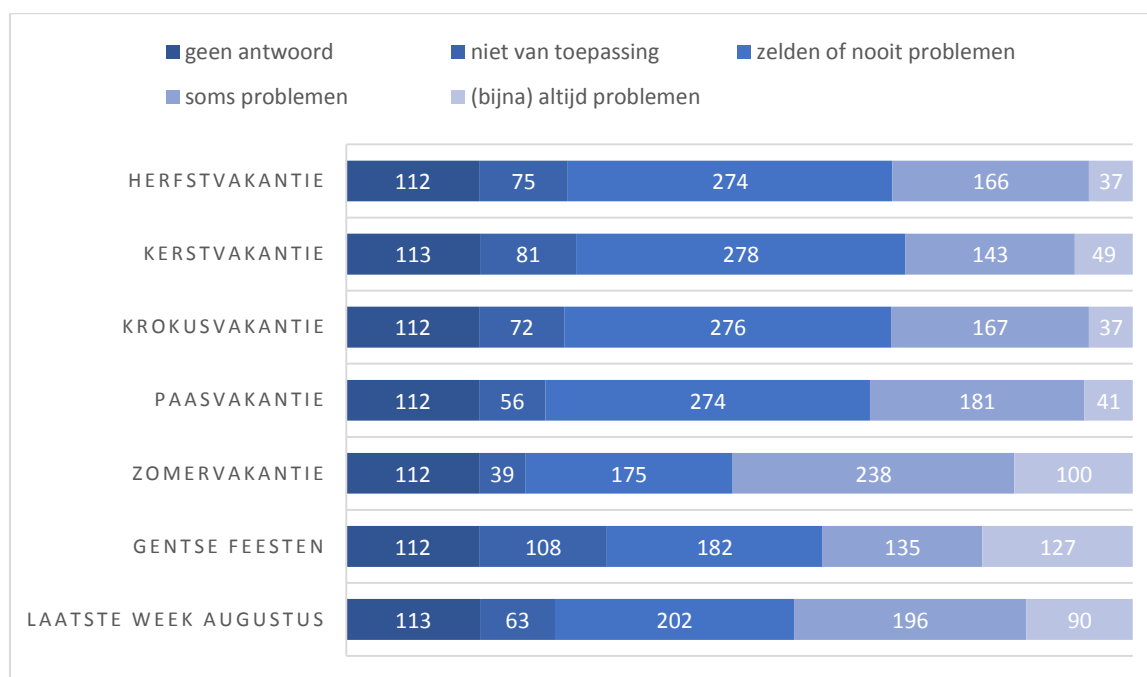
KLEUTERS

Ouders van kleuters ondervinden het meeste problemen in de zomervakantie. De helft van de ouders geeft aan dat ze soms of bijna altijd problemen hebben om opvang te vinden. De zomervakantie is een lange periode om te overbruggen en kleuters zijn nog te jong om alleen thuis te blijven. Ouders geven dan ook aan dat het niet altijd gemakkelijk is om opvang te vinden. Wanneer we meer specifiek naar de zomervakantie kijken, blijkt dat ook een grote groep ouders problemen ondervindt in de laatste week van augustus en tijdens de Gentse feesten. Ouders ondervinden het minste problemen tijdens de kerstvakantie (maar toch nog steeds 28,92%).

Een volgorde van de momenten waarop opvang soms of (bijna) altijd een probleem is bij de kleuters, ziet er als volgt uit:

1. Zomervakantie (50,90%)
2. Laatste week van augustus (43,07%)
3. De Gentse feesten (39,46%)
4. Paasvakantie (33,43%)
5. Krokusvakantie (30,72%)
6. Herfstvakantie (30,57%)
7. Kerstvakantie (28,92%)

Figuur 4.1.12 problemen met opvang in de vakantie - kleuters (N=664)

In onderstaande tabel geven we de percentages mee voor de kleuters.

Tabel 4.1.55 Probleem met opvang in vakanties – kleuters (N=664)

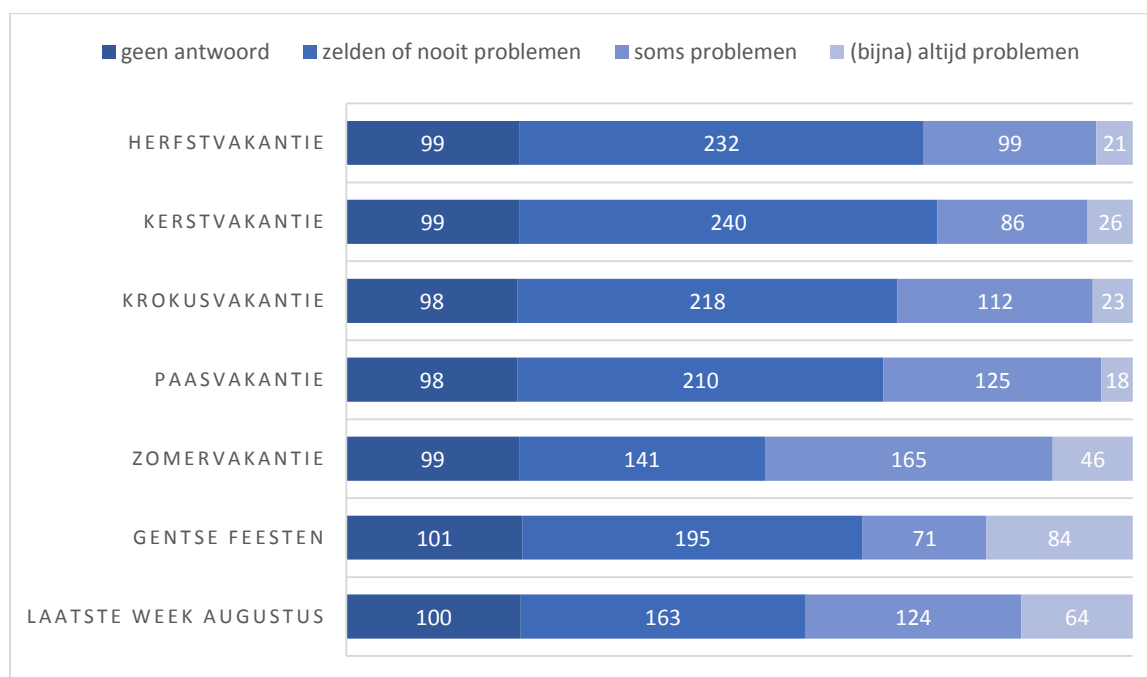
Opvang is een probleem (%)	Zelden of nooit problemen	Soms problemen	(bijna) Altijd problemen
In de herfstvakantie	41,3	25	5,6
In de kerstvakantie	41,9	21,5	7,4
In de krokusvakantie	41,6	25,2	5,6
In de Paasvakantie	41,3	27,3	6,2
In de zomervakantie	26,4	35,8	15,1
Tijdens de Gentse Feesten	27,4	20,3	19,1
In de laatste week van augustus	30,4	29,5	13,6

KINDEREN

Ook bij de kinderen zien we een gelijkaardig beeld. De volgorde van de momenten waarop ouders het meeste problemen hebben, blijft hetzelfde. De percentages liggen hier wel iets lager. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat het opvang- en vrije tijdsaanbod tijdens de vakanties voor kinderen iets groter is. Een volgorde van de momenten waarop opvang soms of (bijna) altijd een probleem is bij de kinderen, ziet er als volgt uit:

1. Zomervakantie (46,78%)
2. Laatste week van augustus (41,69%)
3. De Gentse feesten (34,37%)
4. Paasvakantie (31,70%)
5. Krokusvakantie (29,93%)
6. Herfstvakantie (26,61%)
7. Kerstvakantie (24,83%)

Figuur 4.1.13 problemen met opvang in de vakantie - kinderen (N=451)

In onderstaande tabel geven we de percentages mee voor de kinderen.

Tabel 4.1.55 Probleem met opvang in vakanties – kinderen (N=451)

Opvang is een probleem (%)	Zelden of nooit problemen	Soms problemen	(bijna) altijd problemen
In de herfstvakantie	51,4	22	4,7
In de kerstvakantie	53,2	19,1	5,8
In de krokusvakantie	48,3	24,8	5,1
In de Paasvakantie	46,6	27,7	4
In de zomervakantie	31,3	36,6	10,2
Tijdens de Gentse Feesten	43,2	15,7	18,6
In de laatste week van augustus	36,1	27,5	14,2

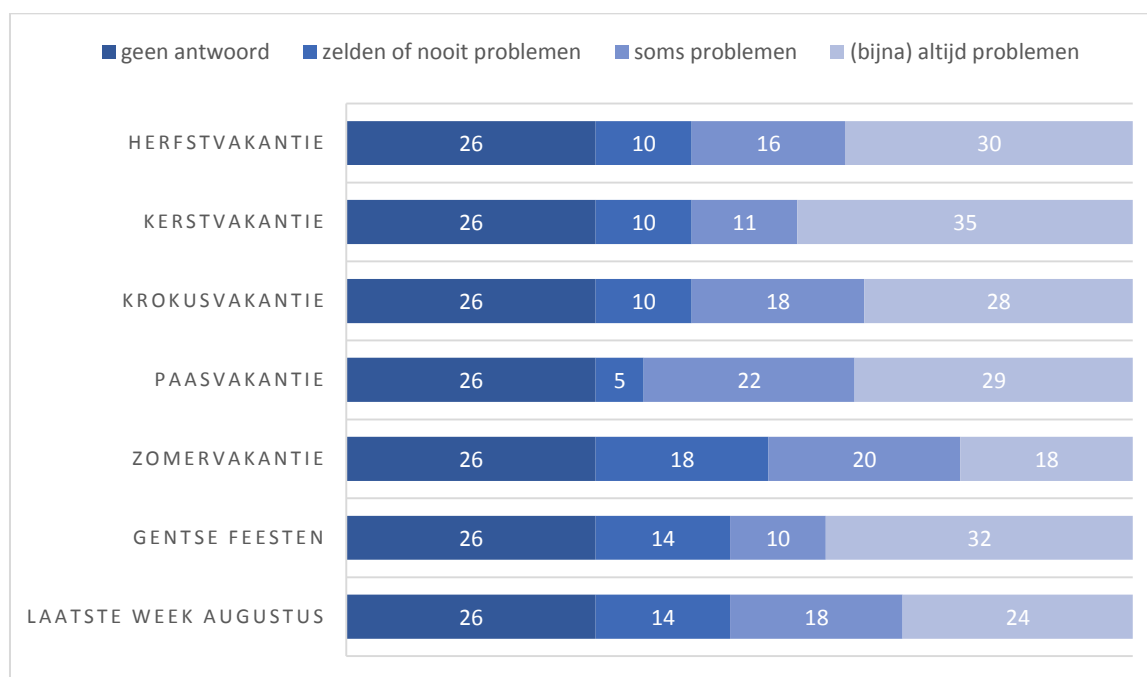
TIENERS

Wanneer we de resultaten van de tieners vergelijken met die van de kleuters en de kinderen, merken we een opvallend resultaat op. Enerzijds zien we dat de volgorde van de momenten waarop ouders van tieners problemen ervaren in de vakantie het omgekeerde is als die bij de kleuters en de kinderen. Ouders van tieners ervaren het minste problemen in de zomervakantie. Voor hen zijn de grootste problemen te situeren in de paasvakantie. Anderzijds liggen de percentages voor de tieners ook veel hoger. De ouders van de tieners in ons onderzoek ervaren dus de meeste problemen in de vakantie.

Een volgorde van de momenten waarop opvang soms of (bijna) altijd een probleem is bij de tieners, ziet er als volgt uit:

1. Paasvakantie (62,20%)
2. Krokusvakantie (56,10%)
3. Kerstvakantie (56,10%)
4. Herfstvakantie (56,10%)
5. De Gentse feesten (51,22%)
6. Laatste week van augustus (51,22%)
7. Zomervakantie (46,34%)

Figuur 4.1.14 problemen met opvang in de vakantie - tieners (N=82)

In onderstaande tabel geven we de percentages mee voor de tieners.

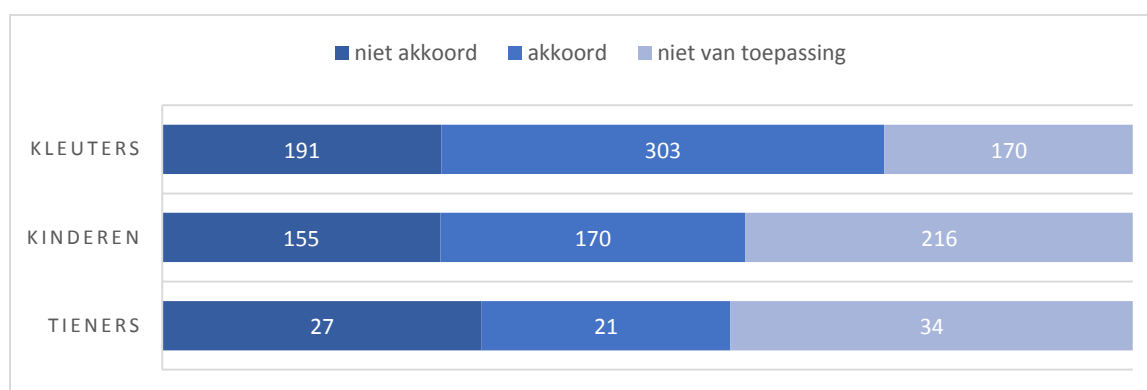
Tabel 4.1.55 Probleem met opvang in vakanties – tieners (N=82)

Opvang is een probleem (%)	Zelden of nooit problemen	Soms problemen	(bijna) Altijd problemen
In de herfstvakantie	36,59	19,51	12,20
In de kerstvakantie	42,68	13,41	12,20
In de krokusvakantie	34,15	21,95	12,20
In de Paasvakantie	35,37	26,83	6,10
In de zomervakantie	21,95	24,39	21,95
Tijdens de Gentse Feesten	39,02	12,20	17,07
In de laatste week van augustus	29,27	21,95	17,07

BETAALBAARHEID (KOSTPRIJS EN INSCHRIJVING)

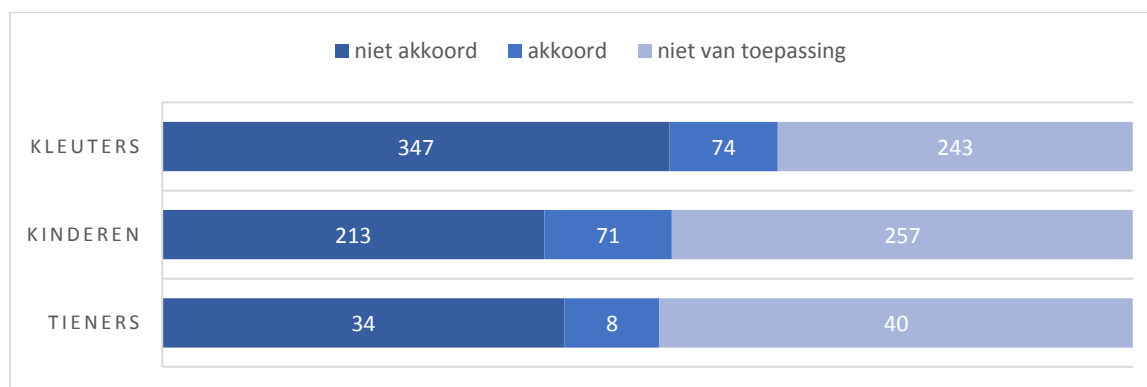
Het grootste deel van de ouders vindt de opvang en vrijetijdactiviteiten betaalbaar. Toch zien we dat er ook een groot deel van de ouders niet akkoord gaat met de stelling. Bij de tieners gaat zelfs bijna één derde van de ouders niet akkoord met de stelling. Dit kan er op wijzen dat het betaalbaar/gratis aanbod voor de tieners eerder beperkt is. Ook voor de kleuters en de kinderen is er hier een vraag naar een betaalbaar aanbod. Zeker als we onthouden dat in deze bevraging voornamelijk hooggeschoolde tweeverdieners op de vragen hebben geantwoord. Verder is het mogelijk dat het betaalbaar of gratis aanbod van stad Gent onvoldoende gekend is of te weinig aansluit bij de noden van ouders.

Figuur 4.1.15 stelling: Opvang en vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

Een heel groot deel van de ouders vindt dat er onvoldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten zijn waar je niet vooraf voor moet inschrijven. Slecht een klein deel gaat akkoord met de stelling. Vooral bij de kleuters waarbij meer dan de helft van de ouders (52,62%) niet akkoord gaat, is de vraag groot.

Figuur 4.1.16 stelling: Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten waar je niet vooraf moet voor inschrijven - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

BESCHIKBAARHEID (AANBOD EN PLAATSEN)

Ouders vinden in het algemeen dat er een ruim aanbod is aan vrijetijdsactiviteiten. Vooral de ouders van kleuters en kinderen gaan akkoord met de stelling (kleuters 54,37%, kinderen 50,55%).

Figuur 4.1.17 stelling: Er is een ruim aanbod aan vrijetijdsactiviteiten - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

Naast een aanbod georganiseerde activiteiten, gaan ouders in de vakanties ook vaak naar het park met de kinderen. Enkele ouders gaven wel aan dat de parken vaak nogal somber zijn ingericht, zo blijkt uit een gesprek met anderstalige ouders.

“In de wijk Muide is er ook zeer weinig. In de Muide was er ook een park, maar er is geen accommodatie om te spelen voor de kinderen.”

Voor de kinderen met een (specifieke) zorg is het opvangaanbod eerder beperkt vinden de ouders. Een groot deel van de ouders hebben op deze stelling niet van toepassing aangeduid. Van de ouders met kinderen met een (specifieke) zorg vindt echter de meerderheid dat er onvoldoende opvang is voor hun kinderen.

Figuur 4.1.18 stelling: Er is voldoende opvang voor kinderen met een (specifieke) zorg - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

Bij de kinderen en de tieners geven een groot deel van de ouders aan dat de stelling of er voldoende plaatsen in de opvang zijn, niet van toepassing is voor hen. Hierbij zijn de kinderen waarschijnlijk oud genoeg om indien nodig alleen thuis te blijven. Van de ouders die wel op zoek zijn naar opvang, vindt de meerderheid dat er voldoende plaatsen zijn.

Figuur 4.1.19 stelling: Er zijn voldoende plaatsen in de opvang - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

Voor de vrijetijdsactiviteiten zien we dat het gebrek aan plaatsen hier groter is. Ondanks dat ouders aangeven dat het aanbod voldoende is, vinden vooral ouders van kleuters (37,5%) en kinderen (31,24%) dat er onvoldoende plaatsen zijn in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan.

Figuur 4.1.20 stelling: Er zijn voldoende plaatsen in de vrijetijdsactiviteiten - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

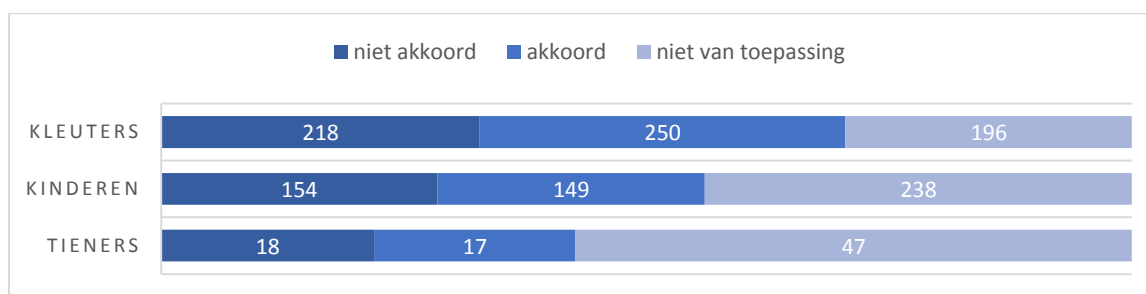

BEREIKBAARHEID (LIGGING EN AANSLUITING)

Hoe ouder de kinderen hoe meer ouders aangeven dat de bereikbaarheid niet van toepassing is. Dit komt waarschijnlijk omdat deze kinderen zelfstandig naar de initiatieven kunnen gaan.

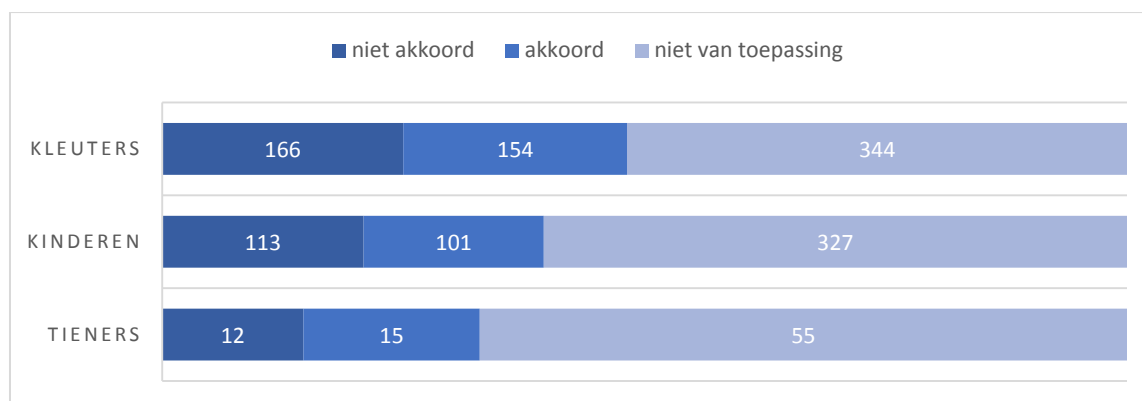
Toch blijft de bereikbaarheid één van de belangrijkste aandachtspunten voor kwetsbare gezinnen.

Figuur 4.1.21 stelling: Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

Ouders hechten minder belang aan het gegeven of de initiatieven op of dichtbij hun werk liggen. Van de ouders die een mening geven, gaat bij de kleuters en de kinderen niet akkoord met de stelling. Zij wensen meer opvang en vrijetijdsactiviteiten op of dichtbij het werk.

Figuur 4.1.22 stelling: Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten op of dichtbij het werk - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

BEGRIJPBAARHEID (ONGESCHREVEN REGELS EN TAALGEBRUIK)

De meeste ouders geven aan dat er duidelijkheid is over de inhoud van de vrijetijdsactiviteiten.

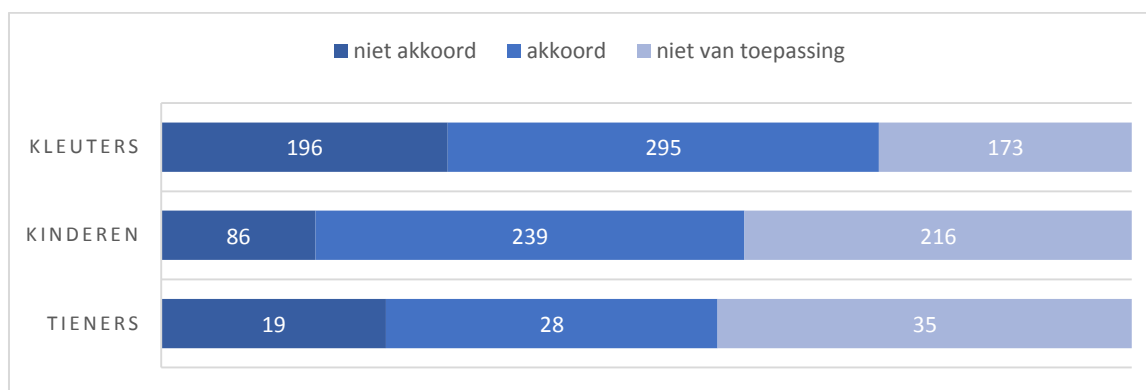
Figuur 4.1.23 stelling: Er is duidelijkheid over de inhoud van de vrijetijdsactiviteiten - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

Het grootste deel van de ouders gaat ook akkoord met de stelling dat er voldoende informatie is over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod in de vakanties. Het is wel belangrijk dat deze informatie via de juiste kanalen verloopt. Zo geven enkele ouders aan dat dit niet enkel via internet mag verlopen maar ook via de school.

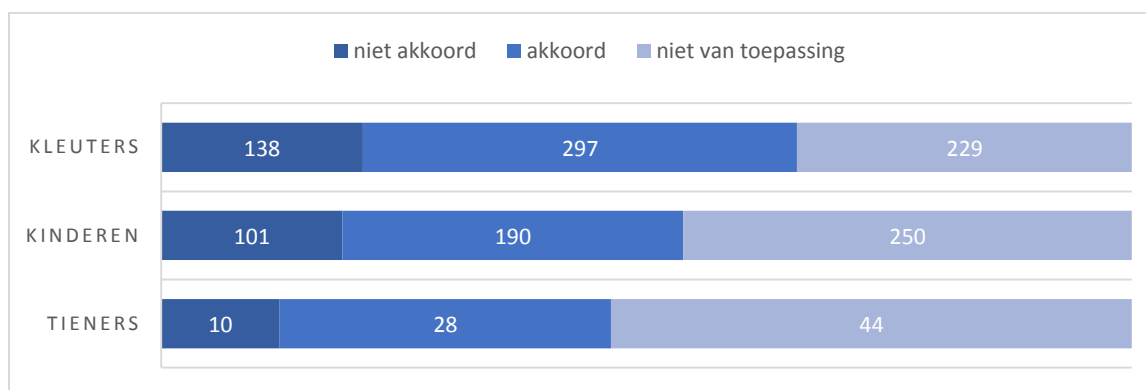
“En wat ik ook een zeer grote drempel vind is dat ze via de website, zeker en vast voor de sportactiviteiten tijdens de grote vakanties, de paasvakanties, dat dat heel hoogdrempelig is voor de mensen hier. Dat dat allemaal via internet moet gebeuren. Ja, en dat zij soms ook niet juist weten. Ze hebben de juiste informatie niet. Ze gaan er van uit dat het te duur zal zijn of dat hun kind het niet leuk zal vinden. En ook van hoe ga ik mij daar inschrijven. Dat is een grote drempel.”

Figuur 4.1.24 stelling: Er is voldoende informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

BRUIKBAARHEID (PRAKTISCH EN CULTUREEL)

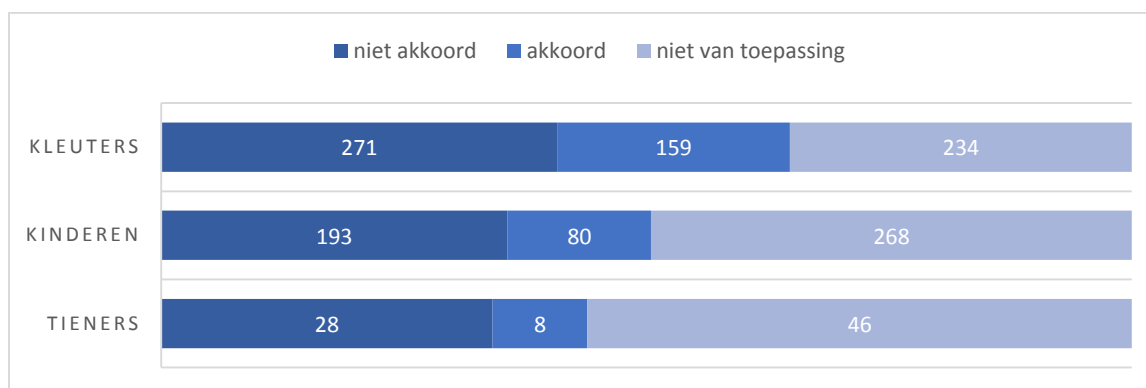
Figuur 4.1.25 stelling: Meer opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein, ...) is wenselijk - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

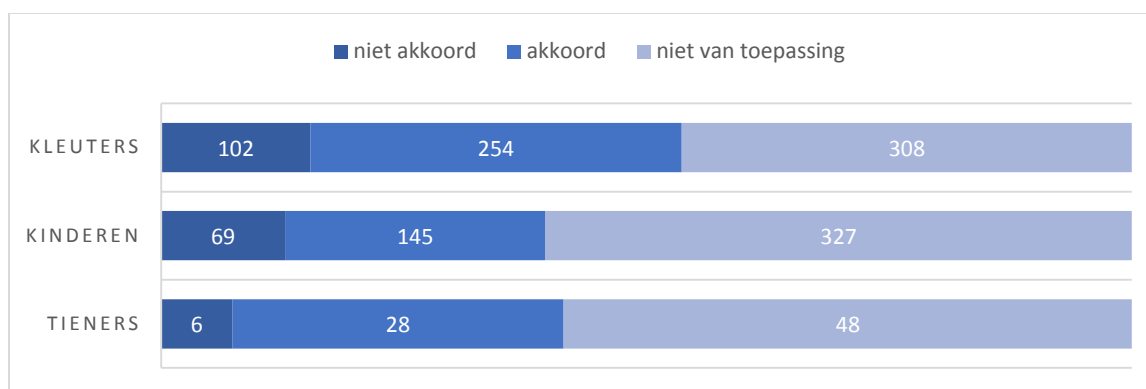
Figuur 4.1.26 stelling: Er zijn opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar jouw kind langer of vroeger kan blijven - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

Figuur 4.1.27 stelling: Ik mis vrijetijdsactiviteiten waarbij een traiteurdienst voorzien is - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

Figuur 4.1.28 stelling: Meer opvang waarbij broers en zusjes samen activiteiten kunnen doen is wenselijk - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

STELLING SAMENWERKING TUSSEN OPVANG EN VRIJE TIJD

Figuur 4.1.29 stelling: Meer samenwerking tussen opvang en het vrijetijdsaanbod is wenselijk - kleuters (N=664), kinderen (N=541), tieners (N=82)

SUGGESTIES EN OPMERKINGEN OUDERS VOLGENS DE VIJF B'S

Ouders kregen de gelegenheid om algemene opmerkingen te formuleren over de opvang en de vrije tijd tijdens een gewone schoolweek en de vakantie. We vatten de belangrijkste aanvullingen samen en gebruiken hiervoor de 5 B's van de toegankelijkheid als uitgangspunt.

Betaalbaarheid

Het criterium betaalbaarheid wordt ruim bekeken en betreft behalve het oordeel over het financiële ook organisatorische kosten en de appreciatie van de administratieve procedures.

De prijs voor de opvang (voor al de groepen) weegt zwaar door voor ouders die minder verdienen. Bij meerdere kinderen worden vrijetijdskampen duur. Dit wordt bij kinderen van het lager onderwijs nog extra aangevoeld omdat er juist een uitgebreider aanbod is aan vakantie-initiatieven.

“An sich is opvang vinden geen probleem: er zijn altijd leuke vakantiecampjes of zo te vinden. Probleem is vaak dat deze duur zijn (230 euro voor twee kinderen van maandag tot vrijdag, eigen lunchpakket en vieruurtjes mee te nemen).”

Noodgedwongen kiezen zij soms voor de gewone opvang of een ander goedkoper alternatief alhoewel dit hun tweede keuze is.

“Kiezen tussen een kwalitatief aanbod en goedkope speelpleinwerking.”

De respondenten die de UITPAS kennen, waarderen dit instrument.

Betalen voor een dienst vinden de ouders normaal, maar bij annulatie stuit men op onbegrip.

“Het moeten betalen voor opvang ook al is er ruim van tevoren geannuleerd, vind ik persoonlijk onaanvaardbaar”.

Als extra probleem wordt de inschrijvingsprocedure aangehaald die aanleiding geeft tot een ware inschrijvingsstress. Het betreft zowel het inschrijven op een welbepaalde dag, vanaf een welbepaald uur, onlineproblemen of wanneer de inschrijvingsperiode soms te ver op voorhand ligt.

“Inschrijven voor de sportkampen is een race, waarbij de meeste plaatsen binnen de vijf minuten ingenomen zijn...”

“Als ik uiteindelijk tijd heb de dag van de inschrijvingen, geraak ik niet binnen. Er was niet op voorhand gecommuniceerd dat ik een account moest aanmaken en ik was dus veel te laat om mijn zoon ergens in te schrijven. Gelukkig is er nog de STIBO op mijn zoon zijn school waar ze fantastisch voor de kinderen zorgen.”

Voor sommige kinderen is de STIBO-opvang vaak geen alternatief meer.

Beschikbaarheid

Beschikbaarheid slaat op de aanwezigheid van het aanbod.

Eerst en vooral zijn er ouders van kleuters die hun tevredenheid uiten over de beschikbaarheid van de STIBO's en ze beseffen dat niet iedereen diezelfde mogelijkheid krijgt.

“Ons kind zit in een STIBO en daarom heb ik aangekruist dat er geen tekort is (vanuit onze positie). Maar ik geloof dat het voor mensen die geen STIBO hebben aan hun school een hele klus moet zijn om opvang te regelen. Wij zouden het niet weten.”

Volgens sommige ouders is het aanbod voor kleuters te beperkt en niet in al de wijken hetzelfde. Anderen benadrukken dat opvang geen probleem is, maar dat opvang flexibeler moet, kampen voor een kortere periode dan een week, uitgebreidere openingsuren en aangepast aan al de leeftijden. Dit betekent bijvoorbeeld opvangmogelijkheden waar de kleinsten kunnen rusten en slapen.

“Opvang op zich is geen probleem. Er is opvang op school doch voor heel jonge kinderen 2.5-3 jaar is deze opvang niet echt geschikt (nood aan slapen). Ze zitten ook in een groep met veel oudere kinderen tot 6 jaar wat ervoor zorgt dat de opvang niet leeftijdsgericht aangepast is.”

Men verwacht ook van opvang dat dit op maat is en dat er oog is voor vragen en problemen van ouders. Een niet zo uitzonderlijk probleem betreft de zindelijkheid van kleuters.

“Mijn driejarig zoontje wil graag op DINOKAMP deze zomer, maar kan niet mee omdat hij nog niet zindelijk is. Ik heb al gezocht naar kampjes voor kinderen met speciale noden, maar dan blijkt dit enkel voor kinderen met een beperking te gaan. Doordat mijn zoontje na heel veel moeite niet zindelijk geraakt, zijn wij steeds afhankelijk van de opvang in STIBO. Toen ik informeerde of hij mee mocht met Freetime kreeg ik de boodschap dat de begeleiding daar niet voor opgeleid is.”

Ouders van kinderen uit het basisonderwijs hebben weinig extra aanvullingen. Sommigen wensen uitdrukkelijk dat er bij de beschikbare plaatsen meer buitenspeelruimte moet zijn (groen, zuivere lucht) en rustige plekjes voor kinderen die er nood aan hebben.

Een belangrijke wens betreft de flexibiliteit van het beschikbare aanbod. Vakantiekampen zonder overnachting voor een halve dag, maar bijvoorbeeld ook kampen waar het mogelijk is voor kinderen om maar drie dagen deel te nemen. Dezelfde vraag bestaat voor de kampen met overnachting.

“Er zouden ook kampen moeten zijn met overnachtingen die niet de hele week duren, zodat kinderen kunnen leren even van huis weg te zijn, bv een lang weekend of een paar dagen in de week.”

De regeling met wachtlijsten maakt het vooral voor ouders met weinig alternatieven moeilijk. Wanneer uiteindelijk vernomen wordt dat er toch geen plaats vrij is, zijn de ouders soms te laat om het kind nog in een andere opvang in te schrijven.

De beschikbaarheid van het aanbod wordt gekoppeld aan de bereikbaarheid. Een belangrijk criterium voor een goede opvang is het aanwezige aanbod op school zodat verplaatsingen overbodig worden.

Bereikbaarheid (kleuters) en bekendheid

Het criterium bereikbaarheid groepeerde de praktische bereikbaarheid en de psychologische bereikbaarheid of de mate waarin een plek uitnodigend is of het aanbod bekend is. Wat het eerste

betreft, is het vervoer een belangrijk criterium. Indien men de kinderen zelf niet kan brengen, zou het ideaal zijn dat ze gebracht worden naar de opvang en de andere activiteiten. Wanneer vervoer geen probleem is, wordt de bereikbaarheid verder bepaald door de aanwezigheid van openbaar vervoer of parkeerplaatsen.

“Dat je gemakkelijk kan parkeren en zo snel binnen en buiten bent en snel naar je werk kan gaan.”

Verder levert de combinatie van diverse activiteiten problemen op. Indien combinatie van diverse activiteiten een criterium is voor goede opvang, moeten oplossingen gezocht worden voor de bereikbaarheid, zelfs indien het op eenzelfde locatie is en kinderen zich autonoom kunnen verplaatsen.

“Van 13.00 tot 14.00 opvang op school, van 14.00 tot 15.30 muziekschool, maar nadien kunnen ze niet terug naar de opvang op school.”

Wat het tweede betreft hebben ouders misschien andere opvattingen over een warme plek dan de begeleiders en wordt het soort muziek of zomertune en het geluidsniveau als hinderlijk ervaren.

“Graag aandacht voor mogelijke gehoorschade bij evenementen en gezonde buitenruimte, groen en zuivere lucht.”

Daarnaast wordt over (deel)activiteiten meer informatie gewenst.

“Soms is het bij sportactiviteiten onduidelijk welk niveau men moet hebben zoals bijvoorbeeld bij zwemmen.”

De bekendmaking van het aanbod op verschillende momenten wordt als een ongemak gepercipieerd. Inschrijven op de activiteiten die het eerst bekend worden gemaakt en het daarna betreuren omdat andere activiteiten meer aanleunen bij de wensen van ouders of kinderen.

Voor sommige ouders is opvang in de buurt of op de school belangrijk, maar tegelijkertijd relativeren ze het antwoord.

“Aanwezigheid van vriendjes is essentieel om de opvang te doen slagen. Vandaar dat opvang op school interessant zou zijn. Al is de vraag dan wat het verschil is voor hen met naar school gaan, is het dan wel genoeg ontspannend?”

Bruikbaarheid

De antwoorden van de kleuter- en kinderbevraging bevestigen het belang van de economische bruikbaarheid en de opvang gezien van het arbeidsmarktperspectief.

“Indien ik niet zou werken, zou mijn kind niet naar de opvang gaan.”

Sport en vrijetijdsinitiatieven zijn zeker een verrijking, maar sommige ouders geven aan dat de uren niet compatibel zijn met de werkuren.

Veel uitgebreider gaan de ouders in op de “culturele factoren” van bruikbaarheid of de aansluiting van de opvang bij de visie, de behoeften en de verwachtingen van ouders. Dit deel betreft

grotendeels de eisen voor een kwaliteitsvolle opvang. De eisen voor een goede begeleider slaan zowel op de zorg als spel dimensie, maar bij de kleuters gaat iets meer aandacht naar de zorgdimensie met aandacht voor hygiëne en rustruimtes voor de allerkleinsten en betrokkenheid.

“Dat er aandacht is voor de kinderen en niet gewoon een wachtpost. Voor de allerkleinsten is er vaak enkel een toilet waar ze zelf nog niet op geraken, met natte broeken als gevolg”.

Waarbij er aandacht moet zijn voor het individuele kind en het ontwikkelingsstadium.

“Dat er gekeken wordt naar het specifieke ontwikkelingsstadium van het kind en niet louter naar de kalenderleeftijd. Sommige kinderen snakken na een hele schooldag binnen een klasgroep boven of onder hun niveau naar een aangepast niveau”

Verder vinden ouders continuïteit in de begeleiding aangewezen en een geen te grote turnover van begeleiders.

De speldimensie uit zich in de algemene verwachting dat opvang meer is dan toezicht en een aanbod impliceert met een variatie aan activiteiten (sport, spel, iets leren.), op school of buiten de school, al dan niet in combinatie met vrijetijdsactiviteiten.

Het wekt geen verwondering dat ouders verder gezonde voeding wensen en hygiënische lokalen. Vanuit pedagogisch oogpunt zou de luide popmuziek verboden moeten zijn of toch sterk beperkt, net zoals Ipad, Nintendo en tv of dit slechts gebruiken bij slecht weer. Het verbieden moet in elk geval gepaard gaan met een goede communicatie naar de ouders.

Elke aanpak zou in elk geval bespreekbaar moeten zijn en dit vereist dat begeleiders betrokken zijn, empathisch en toegankelijk.

“Waarom moeten kinderen bijvoorbeeld constant in rijtjes staan?”

Deze laatste opmerkingen gelden zowel voor kleuters als kinderen. De zorgdimensie wordt minder vaak aangehaald en komt wel tot uiting bij de verwachtingen van een goede opvang. Deze moet een familiale sfeer uitstralen, er moet geborgenheid heersen, veiligheid en een combinatie zijn tussen toezicht en zorg. Zeer concreet zouden alle begeleiders een EHBO-getuigischrift moeten hebben.

Ouders van kinderen zijn verder vooral bezorgd of de activiteiten en de invulling van de opvang (niet de vakantiecampen) wel beantwoordt aan hun pedagogische opvattingen. De speldimensie is een belangrijke kwaliteitsvereiste.

“Er wordt niets met hun gedaan. Er is gewoon zagezegd "toezicht". De mensen van de opvang zitten er gewoon samen te babbelen. Zelfs als het weer niet slecht is, moeten de kinderen binnen blijven. Ze worden voor tv gezet in een te kleine refter waar geen verluchting is.”

“Graag heb ik dat er iets in de naschoolse opvang georganiseerd wordt en de kinderen niet gewoon 3 uur lang ‘op de speelplaats’ worden gezet.”

Pedagogische opvattingen botsen weleens met de misschien wel goed bedoelde initiatieven van de begeleiding.

“De kwaliteit van sommige begeleiders. Het is soms armoe troef. Geen begeleiders aanwezig, wel gezien op een kluitje in de zon met de rug naar de kinderen, overluid zillion-muziek of ‘alle boeren zijn homo’s’. Zingen je kinderen dat plots thuis gezien het de gebruikelijke zomertune is van de begeleiders.”

De culturele bruikbaarheid en het soort activiteiten tijdens de vakantiecampen worden doorgaans positief beoordeeld. De opvang die eraan gekoppeld is scoort minder. Sommige ouders wensen wel meer combinatie van activiteiten of van ‘goede’ opvang en een keuzekamp. Daarnaast willen ze dat vakantiecampen en opvang de familiale sfeer weerspiegelen in hoe met leeftijden wordt omgesprongen m.a.w. verschillend van de klassiek ingedeelde schoolse leeftijd.

“Dochter van 6 en zoon van 9 zitten soms in aparte groepen opgedeeld, wat ze zelf spijtig vinden. Ze gaan nu naar een vakantie initiatief waarbij ze kunnen kiezen tussen mee doen met de groten 6 tot 12 of met de kleintjes 3 tot 6. Daarnaast gezamenlijke activiteiten. Deze mix is voor hen ideaal.”

Ouders willen graag betrokken worden op diverse manieren. Ze willen graag op de hoogte zijn van de activiteiten en tijdens kampen waarbij een verslagje met foto’s krijgen wordt geapprecieerd. Toonmomenten op het einde van een vakantieactiviteit worden op prijs gesteld, maar ouders betreuren dat dit tijdens de werkuren is en ze dan uiteindelijk verlof moeten nemen indien ze dit feedbackmoment willen meemaken.

Begrijpbaarheid

Criteria over de begrijpbaarheid komen minder aan bod, tenzij met betrekking tot de wijze van communiceren over de activiteiten of het gebrek aan communicatie hierover. De hoge scholingsgraad van de meerderheid van de respondenten kan hiervoor een verklaring zijn. Er is de wens van enkelen om een overzicht te krijgen van de activiteiten alsook een betere aanduiding of overzicht wanneer er geen opvang is.

DE INVLOED VAN ACHTERGRONDFACTOREN

Uit de literatuurstudie bleek dat er patronen aanwezig zijn in opvang en vrije tijd. Niet iedereen maakt evenveel gebruik van opvang en vrijetijdsvoorzieningen. Het zijn vooral de beter opgeleiden, werkenden en gezinnen of alleenstaanden met een bepaald inkomen die een beroep doen op buitenschoolse opvang en vrijetijdsactiviteiten tijdens de week, zo blijkt uit eerder onderzoek op Vlaams niveau. Mensen in sociaal moeilijke situaties (kansarmen, allochtonen, werkloze moeders, lagere inkomens, mensen in opleiding, eenoudergezinnen) zijn ondervertegenwoordigd in de opvang (Vandenbroeck & Van Nuffel, 2006; Vandenbroeck et al., 2003; Vanpée et al., 2000). We gaan na of gelijkaardige patronen aan te treffen zijn in de Gentse bevraging.

In de vragenlijst werden een reeks achtergrondfactoren bevestigd die een invloed kunnen hebben op de keuze voor een vorm van opvang na de school, woensdagnamiddag en tijdens vakanties enerzijds en op opvangpreferenties en problemen die worden ervaren bij het organiseren van opvang anderzijds. De achtergrondfactoren die we in rekening brengen zijn:

- de aanwezigheid van een partner in het gezin (samenwonend of niet)
- het opleidingsniveau van de respondent
- de werkstatus (voltijds werkend of niet voltijds werkend). Er zijn weinig respondenten die niet werken, we namen ze mee in de categorie niet voltijds werkend omdat ze tevens een vrijheid hebben om zelf op te vangen. De niet voltijds werkenden zijn dus deeltijds werkend of niet werkend (kleine groep)
- de beschikbaarheid van schoolopvang op de school van de kleuter of het kind

In de kruistabellen worden percentages weergegeven, alsook de absolute aantallen tussen haakjes. Meer informatie over de interpretatie van de gehanteerde associatiemaat (Cramer's V) kan gelezen worden in de methodologie.

Op basis van het aangeleverde statistisch materiaal kunnen zeker nog verdere en meer gerichte analyses uitgevoerd worden. De onderwijsnet gebonden resultaten maken geen deel uit van de scope van het onderzoek en zijn niet voor alle onderwijsnetten even representatief. Hierbij moet tevens opgemerkt worden dat het na- en voorschools opvangaanbod, behalve in het Stedelijk Onderwijs waar dit sterk gestandaardiseerd is, binnen de overige onderwijsnetten zeer verschilt van school tot school. Er zijn scholen waar veel inspanningen worden geleverd om kwaliteitsvolle opvang te organiseren en andere waar om diverse redenen de opvang erg beperkt is. Hierdoor is het moeilijk om de resultaten te veralgemenen en is het belangrijk noden en verwachtingen van ouders genuanceerd of binnen deze context te interpreteren. Het is de bedoeling dat deze gegevens over de vraagzijde in een verdere fase afgezet worden tegen een analyse van de aanbods zijde in samenwerking met de netverantwoordelijken. Opvallend is wel dat op vlak van kennis van informatiekanalen ouders van het stedelijk net veel beter op de hoogte zijn van de mogelijkheden dan ouders uit de andere netten

1. De invloed van achtergrondfactoren bij ouders van kleuters

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET ZELF OPVANGEN VAN DE KLEUTER NA SCHOOL?

Als koppel is er dubbel zo veel potentieel in huis om kinderen zelf op te vangen en een gepaste regeling te treffen. Het al dan niet samenleven met een partner heeft echter geen invloed op het feit

of men kleuters zelf opvangt na school. We konden verwachten dat een koppel hun kleuter na school vaker zelf opvangt dan een alleenstaande ouder, maar dat blijkt niet zo te zijn. Het zelf opvangen van de kleuter (en dus geen gebruik maken van opvang) is eerder een gebruik bij lager opgeleiden en niet voltijds werkenden, ongeacht hun relatiestatus.

Tabel 4.1.54 Verband tussen samenleven met een partner en de kleuter zelf opvangen na de schooluren (N=616)

	Geen partner	Partner	Totaal
Niet zelf opvang na school	53,7% (36)	51,7% (284)	51,9% (320)
Wel zelf opvang na school	46,3% (31)	48,3% (265)	48,1% (296)
Totaal	100% (67)	100% (549)	100% (616)

Er is een significant verband tussen het hoogst behaalde diploma en het zelf opvangen van de kleuter na school. Hoger opgeleide ouders vangen minder vaak dan lager opgeleide ouders zelf hun kleuter na school op (Cramer's $V=0,147^*$). Dit bevestigt eerder onderzoek (Lenaers & Zanoni 2013). Ondanks de invloed van opleidingsniveau stellen we vast dat toch ongeveer 4 op 10 tot 6 op 10 ouders hun kleuters zelf na school opvangen. Wie geen diploma heeft of enkel lager onderwijs heeft genoten vangt kleuters altijd zelf op na school.

Tabel 4.1.55 Diploma van de respondent en de kleuter zelf opvangen na de schooluren (N=613)

	Geen diploma of lager onderwijs	Lager secundair	Hoger secundair	Hogeschool	Universitair	Andere	Totaal
Niet zelf opvang na school	0% (0)	50% (7)	41,6% (32)	50,2% (103)	57,0% (174)	50% (3)	52% (319)
Wel zelf opvang na school	100% (6)	50% (7)	58,4% (45)	49,8% (102)	43,0% (131)	50% (3)	48% (294)
Totaal	100% (6)	100% (14)	100% (77)	100% (205)	100% (305)	100% (6)	100% (613)

Een reden kan zijn dat hoogopgeleiden vaker voltijds werken en daarom hun kleuter minder zelf opvangen. Dat klopt ten dele. We zien een significant verband tussen voltijds werken en zelf de kleuter opvangen (Cramers' $V= 0,138^{***}$). Van alle niet voltijds werkende ouders vangt 56,3% de kleuter zelf op na school. Voor werkende ouders is dit 42,3%. Opvang is toch in meerdere mate een steun voor werkende ouders om arbeid en gezin te kunnen combineren. Bij nadere inspectie van de werkuren blijken er geen vaste patronen te zijn. Ouders met wisselende uren of avonduren halen bijvoorbeeld iets vaker dan voltijds of niet voltijds werkende ouders met een job overdag hun kind zelf af na school.

We kunnen geen specifieke nood aan opvang afleiden uit de werkuren van de respondenten. Ondanks de combinatie van een hogere opleiding en een voltijdse job, zetten ook niet voltijds werkende hoogopgeleide ouders geregeld op opvang in. Een hogere opleiding gaat dus vaak gepaard met het gebruik van opvang, of er nu voltijds gewerkt wordt of niet. Laagopgeleiden daarentegen gebruiken het amper. Wie secundair onderwijs heeft afgemaakt, beroept zich dan weer vaker op een vorm van opvang.

Tabel 4.1.56 Verband tussen voltijds werken of niet en de kleuter zelf opvangen na de schooluren (N=616)

	Voltijds werkend	Niet voltijds werkend	Totaal
Niet zelf opvang na school	57,7% (210)	43,7% (110)	51,9% (320)
Wel zelf opvang na school	42,3% (154)	56,3% (142)	48,1% (296)
Totaal	100% (364)	100% (252)	100% (616)

Als er opvang op school wordt aangeboden, kunnen we veronderstellen dat ouders hun kleuter minder zelf opvangen, dan in scholen waar er geen aanbod is. Er is echter geen duidelijk verband vast te stellen. Of een aanbod op school aanwezig is of niet, heeft amper invloed op het zelf opvangen van de kleuter. Hier spelen wellicht andere factoren.

Tabel 4.1.57 Verband tussen de beschikbaarheid van schoolopvang en de kleuter zelf opvangen na de schooluren (N=609)

	Schoolopvang niet beschikbaar	Schoolopvang beschikbaar	Totaal
Niet zelf opvang na school	46,8% (29)	52,8% (289)	51,9% (318)
Wel zelf opvang na school	53,2% (33)	47,2% (258)	47,8% (291)
Totaal	100% (62)	100% (547)	100% (609)

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET OPVANGEN VAN DE KLEUTER NA SCHOOL DOOR GROOTOUDERS?

Bij 28,4% van de ouders die geen partner hebben wordt de kleuter opgevangen door grootouders. Dat ligt iets lager bij ouders met partner. Daar zien we dat 20,8% van de ouders beroep doet op grootouders. Het niet hebben van een samenlevende partner zorgt ervoor dat men iets vaker aanklopt bij grootouders voor de opvang van kleuters. Grootouders springen globaal genomen maar in een vijfde van de bevraagde gezinnen bij. Dat is lager dan cijfers uit ander onderzoek, waar sprake is van ongeveer de helft van de kinderen die opgevangen worden door grootouders. De cijfers zijn niet volledig vergelijkbaar omwille van een andere vraagstelling. In de Gentse data worden de momenten van opvang gesplitst, bij andere onderzoeken gaat het over een totaalpakket (incl. vakanties, woensdagen, ...). Toch wijken de cijfers sterk af van elkaar. Volgens Lenaers en Zanoni (2013) stagneert de rol van de grootouders of neemt die zelfs lichtjes af. Eerdere onderzoeken zijn bovendien niet specifiek gedaan in stedelijke contexten. Met de nodige voorzichtigheid, durven we stellen dat in een stedelijke context grootouders minder inbreng hebben.

Tabel 4.1.58 Verband tussen samenleven met een partner en de kleuter door grootouders laten opvangen na de schooluren (N=616)

	Geen partner	Partner	Totaal
Grootouders vangen niet op na school	71,6% (48)	79,2% (435)	78,4% (320)
Grootouders vangen wel op na school	28,4% (19)	20,8% (114)	21,6% (133)
Totaal	100% (67)	100% (549)	100% (616)

De opleiding van de respondent en de werkstatus (voltijds werkend of niet) hebben geen invloed op de opvang door grootouders. Ook de aanwezigheid van een opvang op school staat niet in verband met de opvang die grootouders verzorgen.

WELKE ACHTERGRONDFACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET GEBRUIK MAKEN VAN DE OPVANG OP SCHOOL?

Er wordt in iets hogere mate gebruik gemaakt van opvang op school door mensen met een partner (77,8%), dan door mensen zonder partner (65,7%) (Cramer's $V=0,089^*$). We zagen net al dat mensen zonder partner gemakkelijker beroep doen op grootouders. Koppels beroepen zich dus iets vaker op de schoolopvang, zonder grootouders aan te spreken.

Tabel 4.1.59 Verband tussen samenleven met een partner en het gebruik maken van schoolopvang na de schooluren (N=616)

Opvang na schooluren	Geen partner	Partner	Totaal
Niet op school	34,3% (23)	22,2% (122)	23,5% (145)
Wel op school	65,7% (44)	77,8% (427)	76,5% (471)
Totaal	100% (67)	100% (549)	100% (616)

Kleuters uit gezinnen met een lager opleidingsniveau blijven minder in de naschoolse opvang dan kleuters van ouders met een hoger diploma. De relatie tussen het opleidingsniveau en het gebruik maken van de naschoolse opvang is significant en vrij sterk (Cramer's $V=0,259^{***}$). Ook al is de steekproef scheef verdeeld qua opleidingsniveau, het patroon bevestigt eerder onderzoek en de kwalitatieve data. Hoe hoger de opleiding, hoe meer de ouders beroep doen op schoolse opvang. Dit impliceert dat de schoolse opvang verhoudingsgewijs meer wordt bevolkt door kleuters van hoger opgeleiden, dan van lager opgeleiden. Wellicht heeft dit gevolgen voor het uitwerken van een aanbod voor kleuters in de schoolopvang of via een samensmelting of samenwerking tussen vrije tijd en opvang.

Tabel 4.1.60 Diploma van de respondent en het gebruik maken van schoolopvang na de schooluren (N=613)

	Geen diploma of lager onderwijs	Lager secundair	Hoger secundair	Hogeschool	Universitair	Andere	Totaal
Geen schoolopvang na school	100% (6)	64,3% (9)	32,5% (25)	23,4% (48)	18,0% (55)	16,7% (1)	23,5% (144)
Wel schoolopvang na school	0% (0)	35,7% (5)	67,5% (52)	76,6% (157)	82,0% (250)	83,3% (5)	76,5% (469)
Totaal	100% (6)	100% (14)	100% (77)	100% (205)	100% (305)	100% (6)	100% (613)

Het verband met opleidingsniveau heeft in beperkte mate te maken met de werkstatus. Hoger opgeleiden werken iets vaker voltijds en laten daardoor hun kleuters iets meer in de schoolopvang. Het effect van de werkstatus is echter niet significant. Ongeveer 73% van de niet voltijds werkende respondenten doet beroep op de naschoolse opvang, tegenover 78% van de voltijds werkenden. Wie niet werkt vangt kleuters bijna altijd zelf op.

De groep respondenten die hun kind naar een naschoolse opvang laten gaan, niet verbonden aan de school, is statistisch te klein om verbanden met andere kenmerken na te gaan.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET ZELF OPVANGEN VAN DE KLEUTER WOENSDAGNAMIDDAG?

Ouders met partner zullen iets vaker hun kind zelf opvangen woensdagnamiddag (62,1%), dan ouders zonder partner (56,1%). Het verschil is echter niet statistisch significant. Dit ligt in de lijn van de resultaten van de opvang na de schooluren. Ook daar zagen we dat twee ouders in het gezin niet noodzakelijk hun kleuters vaker zelf opvangen na school.

Of kleuters woensdagnamiddag opgevangen worden thuis of een andere vorm van opvang gebruiken, hangt wel samen met het diploma van de respondent (Cramer's $V=0,145^*$). Het verband is gelijklopend aan de thuisopvang na school. Hoogopgeleiden vangen hun kleuters minder vaak zelf op na school, laagopgeleiden zullen dit meer doen. Hoe hoger het diploma, hoe minder vaak de kleuters woensdagnamiddag thuis zijn. Het blijft echter nog steeds vrij hoog. 56,6% van de ouders met een universitair diploma vangt kleuters zelf op woensdagnamiddag. Voor de mensen met een hogeschooldiploma is dit 66% en dit percentage stijgt verder naarmate het opleidingsniveau daalt.

Het verschil tussen voltijds werkenden en niet voltijds werkenden is vrij groot en significant voor de opvang woensdagnamiddag (Cramer's $V=0,267^{***}$). 77,1% van de ouders die niet voltijds werken zorgen woensdagnamiddag zelf voor hun kind. Bij voltijds werkenden staat 50,7% zelf in voor de woensdagnamiddagopvang. Het verschil is groter dan bij de naschoolse opvang. We zien in deze tabel het effect van het 4/5de werken met woensdag als vrije dag.

Tabel 4.1.61 Verband tussen voltijds werken of niet en de kleuter zelf opvangen woensdagnamiddag (N=616)

	Voltijds werkend	Niet voltijds werkend	Totaal
Niet zelf opvangen woensdag	49,3% (179)	22,9% (58)	38,5% (237)
Wel zelf opvangen woensdag	50,7% (184)	77,1% (195)	61,5% (379)
Totaal	100% (363)	100% (253)	100% (616)

Het aanbod van opvang woensdagnamiddag op school, heeft geen invloed op de keuze van ouders om al dan niet zelf op te vangen. Er zijn verhoudingsgewijs evenveel ouders die hun kleuter zelf opvangen woensdagnamiddag op scholen met opvang, als op scholen zonder opvang.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET OPVANGEN VAN DE KLEUTER WOENSDAGNAMIDDAG DOOR GROOTOUDERS?

De opvang door grootouders woensdagnamiddag wordt beïnvloed door het opleidingsniveau en de werkstatus. Hoger opgeleiden doen iets vaker beroep op grootouders woensdagnamiddag. Ook voltijds werkenden doen meer beroep op grootouders dan niet voltijds werkenden. Het verschil tussen het aandeel voltijds werkenden en niet voltijds werkenden die hun kleuter naar de grootouders laten gaan bedraagt bijna 13%. De combinatie tussen arbeid en gezin wordt zo ondersteund door grootouders bij een aanzienlijke groep. Toch wijzen we terug op het verschil met eerdere cijfers dat de grootouderrol in stedelijke context beperkter is.

Tabel 4.1.62 Verband tussen voltijds werken of niet en de kleuter opvangen door grootouders woensdagnamiddag (N=616)

	Voltijds werkend	Niet voltijds werkend	Totaal
Niet bij grootouders woensdag	61,2% (222)	73,9% (178)	66,4% (409)
Wel bij grootouders woensdag	38,8% (141)	26,1% (66)	33,6% (207)
Totaal	100% (363)	100% (253)	100% (616)

(Cramer's $V=0,133^{***}$)

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET OPVANGEN VAN DE KLEUTER WOENSDAGNAMIDDAG IN DE SCHOOLOPVANG?

De meeste factoren hebben geen enkele invloed op de opvang van de kleuter woensdagnamiddag op school. De aanwezigheid van een partner of het opleidingsniveau geven geen verschil in keuze voor woensdagnamiddagopvang op school. Enkel de werkstatus heeft een invloed in de verwachte richting: voltijds werkenden doen meer beroep op opvang op school woensdagnamiddag.

Tabel 4.1.63 Verband tussen voltijds werken of niet en de kleuter opvangen op school woensdagnamiddag (N=616)

	Voltijds werkend	Niet voltijds werkend	Totaal
Niet in schoolopvang woensdag	73,0% (265)	81,8% (207)	76,6% (472)
Wel in schoolopvang woensdag	27,0% (98)	18,2% (46)	23,4% (144)
Totaal	100% (363)	100% (253)	100% (616)

(Cramer's $V=0,102^{**}$)

Er zijn amper kleuters die woensdagnamiddag naar een vorm van naschoolse opvang gaan die niet verbonden is aan de school.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET GEBRUIK MAKEN VAN VRIJETIJDSBESTEDING OP WOENSDAGNAMIDDAG?

Een op tien kleuters heeft een vrijetijdsbesteding woensdagnamiddag. Wellicht omwille van de jonge leeftijd van de kleuters, worden ze in hoofdzaak thuis opgevangen (zie eerder) zonder te participeren aan een vrijetijdsaanbod. Of er een partner in het gezin is, of er opvang aanwezig is op school en of men voltijds werkt of niet lijken de deelname niet te kleuren. We merken vooral een verschil op in opleidingsniveau. Ook al is het verband niet significant, we leiden uit onderstaande tabel af dat hoger opgeleide ouders hun kleuter vaker laten participeren aan een vrijetijdsaanbod woensdagnamiddag. Laagopgeleide ouders doen dit nagenoeg nooit. De participatiekloof in vrije tijd tussen kinderen van hoger en lager opgeleide ouders is al vanaf kleuterleeftijd aanwezig.

Tabel 4.1.64 Diploma van de respondent en vrijetijdsbesteding woensdag (N=613)

	Geen diploma of lager onderwijs	Lager secundair	Hoger secundair	Hogeschool	Universitair	Andere	Totaal
Geen vrijetijdsbesteding woensdag	100% (6)	100% (14)	94,8% (73)	89,8% (185)	86,8% (264)	100% (6)	23,5% (144)
Wel vrijetijdsbesteding woensdag	0% (0)	0% (0)	5,2% (4)	10,2% (21)	13,2% (40)	0% (0)	76,5% (469)
Totaal	100% (6)	100% (14)	100% (77)	100% (206)	100% (304)	100% (6)	100% (613)

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP DE KEUZE VOOR EEN SCHOOL MET OPVANG?

In de vragenlijst peilden we naar de beschikbaarheid van opvang op school, ongeacht of er gebruik van wordt gemaakt. Immers, niet elke school biedt opvang aan waardoor de keuze van ouders voor een school voor hun kleuter ingegeven kan zijn door de aanwezigheid van naschoolse opvang. Voltijds werkenden kiezen net iets vaker voor een school met opvang. Ouders zonder diploma of enkel met een diploma lager onderwijs opteren vaker dan alle anderen voor een school zonder opvang. Voor hen lijkt de aanwezigheid van opvang minder uit te maken. Het verschil is echter niet significant, er zijn veel ouders met een keuze voor scholen met opvang aanwezig in de Gentse bevraging.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP DE PREFERENTIE OM DE KLEUTER ZELF OP TE VANGEN?

Bij de eerdere bespreking van de preferenties voor opvang na de school en woensdagnamiddag zagen we dat het merendeel van de ouders graag zelf de kleuter opvangt. Driekwart van de ouders heeft een voorkeur om zelf in te staan voor opvang. Dat ligt in de lijn van de reële opvangpatronen. Veel ouders zorgen zelf voor hun kleuter na de school en op woensdagnamiddagen. We zien echter geen heldere verbanden met achtergrondfactoren zoals opleiding en werkstatus.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP DE ERVAREN PROBLEMEN OM DE KLEUTER ZELF OP TE VANGEN?

Afhankelijk van de leef- en werksituatie kunnen ouders problemen ervaren met opvang op bepaalde tijdstippen (woensdagnamiddagen, na schooltijd, na 18u, in het weekend, tijdens korte vakanties of tijdens pedagogische studiedagen). Hoewel de meeste ouders van kleuters zelden of nooit problemen hebben met opvang, zien we dat hoogopgeleiden iets vaker aangeven dat ze zoekende zijn naar een oplossing voor verschillende momenten.

Het kunnen gebruik maken van opvang op school woensdagnamiddag zorgt ervoor dat mensen minder problemen ervaren. Wiens kleuter op een school zit zonder opvang, ervaart beduidend vaker problemen. Zo stellen we vast dat 26% van de ouders die hun kleuter in een school met opvang inschreven soms problemen ervaren woensdagnamiddag. Echter, 42% van de ouders zonder opvang op school ervaart soms problemen. Voor de naschoolse momenten doet zich dezelfde situatie voor.

17,6% van de ouders met kleuters in een school met opvang ervaart soms problemen, bij mensen die geen opvang kennen op de school van hun kind is het 31,7%. Woensdagnamiddag blijkt een iets groter knelpunt te zijn dan de weekavonden als er geen opvang op de school is voorzien. In absolute aantallen blijft het echter gaan over een kleine groep. De overgrote meerderheid van de scholen in de bevraging bieden immers opvang aan.

Na 18u geeft een deel van de hoger opgeleiden en voltijds werkenden aan dat ze soms problemen ervaren. Zij hebben het meeste nood aan een oplossing voor opvang na 18u. We hebben niet bevestigd of dit probleem na 18u verwant is aan werk of aan andere aspecten in het leven. Lager opgeleiden vermelden alleszins minder problemen om opvang te organiseren na 18u.

Voor de weekends en kortere schoolvakanties (herfst, kerst, krokus, paas) is het patroon andersom. Daar zien we dat hoogopgeleiden minder problemen vermelden en lager opgeleiden iets meer. De werkstatus blijkt geen invloed te hebben. In de zomervakantie worden soms problemen ervaren, maar dat hangt niet samen met de onderzochte factoren. Voltijds werkenden ervaren bijvoorbeeld geen grotere moeilijkheden dan niet voltijds werkenden.

De laatste week van augustus lijkt enkel voor de hoogst opgeleiden voor iets meer problemen te zorgen, maar ook nu zijn de verschillen weinig uitgesproken. De werkstatus blijkt geen effect te hebben.

2. De invloed van achtergrondfactoren bij ouders van lagereschoolkinderen

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET ZELF OPVANGEN VAN HET KIND NA SCHOOL?

Gelijkaardig aan de gegevens over kleuters, heeft de relatie van de ouders (inwonende partner of niet) geen invloed op het opvangen van het kind na school. Het opleidingsniveau is ook nu belangrijker in het verklaren van mogelijke verschillen tussen mensen die hun kind zelf opvangen na school of niet. Hoger opgeleide ouders vangen minder vaak dan lager opgeleide ouders, zelf hun kind op na school (Cramer's $V=0,164^*$).

Tabel 4.1.65 Diploma van de respondent en het kind zelf opvangen na de schooluren (N=425)

	Geen diploma of lager onderwijs	Lager secundair	Hoger secundair	Hogeschool	Universitair	Totaal
Niet zelf opvang na school	11,1% (1)	25% (4)	40,6% (26)	46,7% (78)	53,3% (90)	46,8% (199)
Wel zelf opvang na school	88,9% (8)	75% (12)	59,4% (38)	53,3% (89)	46,7% (79)	53,2% (226)
Totaal	100% (9)	100% (16)	100% (64)	100% (167)	100% (169)	100% (425)

Er is een aanzienlijk verschil tussen voltijds en niet voltijds werkenden in het zelf opvangen van hun kind na school (Cramers' $V=0,199^{***}$). 64,2% van de niet voltijds werkenden zorgt zelf voor opvang. Bij de voltijds werkenden ligt dat maar liefst 20% lager.

Tabel 4.1.66 Verband tussen voltijds werken of niet en het kind zelf opvangen na de schooluren (N=425)

	Voltijds werkend	Niet voltijds werkend	Totaal
Niet zelf opvang na school	55,7% (131)	35,8% (68)	46,8% (199)
Wel zelf opvang na school	44,3% (104)	64,2% (122)	53,2% (226)
Totaal	100% (235)	100% (190)	100% (425)

Bij de kleuterbevraging stelden we vast dat een aanbod van opvang op school geen invloed uitoefende op het zelf opvangen of niet. Bij lager schoolkinderen is dat wel het geval. Ouders die hun kind laten schoollopen in scholen met een aanbod, doen er ook vaker beroep op.

Tabel 4.1.67 Verband tussen de beschikbaarheid van schoolopvang en het kind zelf opvangen na de schooluren (N=423)

	Schoolopvang niet beschikbaar	Schoolopvang beschikbaar	Totaal
Niet zelf opvang na school	29,8% (14)	48,9% (184)	46,8% (198)
Wel zelf opvang na school	70,2% (33)	51,1% (192)	53,2% (225)
Totaal	100% (47)	100% (376)	100% (423)

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET OPVANGEN VAN HET KIND NA SCHOOL DOOR GROOTOUDERS?

Grootouders nemen nog minder vaak dan bij kleuters een opvangrol op. 16,5% van de ouders geeft aan dat grootouders hun kind opvangen na schooltijd. Er is geen verband met de relatie van ouders. Grootouders worden tevens in gelijke mate ingeschakeld door ouders die voltijds werken en door niet voltijds werkenden.

Ook het opleidingsniveau van de ouders geeft weinig prijs. Bij ouders met een diploma secundair onderwijs springen grootouders iets vaker in dan bij ouders met een hogeschool of een universitair diploma. Dit verschil is echter niet significant.

We merken tevens een (niet significant) verschil met de aanwezigheid van opvang op school. Bij 15,4% van de bevroegden die hun kind naar een school met opvang sturen, springen de grootouders in na de school. Is er geen opvang op school, dan hebben grootouders in 23,4% van de gezinnen een opvangtaak na de school.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET GEBRUIK MAKEN VAN DE OPVANG OP SCHOOL?

Wie een partner heeft maakt minder gebruik van de opvang na de schooluren, dan wie geen partner heeft (Cramer's $V = 0,125^*$). 70% van de mensen met partner zorgt zelf voor opvang na de school. Kinderen van alleenstaande ouders blijven veel vaker in de schoolopvang (55%).

Tabel 4.1.68 Verband tussen samenleven met een partner en het gebruik maken van schoolopvang na de schooluren (N=425)

	Geen partner	Partner	Totaal
Geen schoolopvang na school	45,1% (32)	29,4% (104)	32,0% (136)
Wel schoolopvang na school	54,9% (39)	70,6% (250)	68,0% (289)
Totaal	100% (71)	100% (354)	100% (425)

De tendens dat kinderen van laagopgeleide ouders meteen na school worden opgehaald en dus amper in de naschoolse opvang blijven wordt bevestigd. Een stijgend opleidingsniveau impliceert een hogere deelname aan de naschoolse opvang. De relatie tussen het opleidingsniveau en het gebruik maken van de naschoolse opvang is significant en vrij sterk (Cramer's $V=0,292^{***}$). Wat we eerder vaststelden voor kleuters wordt bevestigd voor lagereschoolkinderen.

Tabel 4.1.69 Diploma van de respondent en het gebruik maken van schoolopvang na de schooluren (N=425)

	Geen diploma of lager onderwijs	Lager secundair	Hoger secundair	Hogeschool	Universitair	Totaal
Geen schoolopvang na school	77,8% (7)	75,0% (12)	46,9% (30)	29,3% (49)	22,5% (38)	32,0% (136)
Wel schoolopvang na school	22,2% (2)	25,0% (4)	53,1% (34)	70,7% (118)	77,5% (131)	68,0% (289)
Totaal	100% (9)	100% (16)	100% (64)	100% (167)	100% (169)	100% (425)

Ongeveer 63% van de niet voltijds werkende respondenten doet beroep op de naschoolse opvang, bij voltijds werkenden is dit 72,3% (Cramer's $V=0,103^*$). In tegenstelling tot bij de kleuters is het verband nu wel significant.

Tabel 4.1.70 Verband tussen voltijds werken of niet en gebruik van schoolopvang na de schooluren (N=425)

	Voltijds werkend	Niet voltijds werkend	Totaal
Geen schoolopvang na school	27,7% (65)	37,4% (71)	32,0% (136)
Wel schoolopvang na school	72,3% (170)	62,6% (119)	68,0% (289)
Totaal	100% (235)	100% (190)	100% (425)

De hoogst opgeleiden (met diploma hogeschool of universiteit) werken vaker voltijds. Om en bij de 60% onder de bevroagden met een hoger diploma heeft een voltijdse baan. Niet voltijds werken komt vaker voor bij mensen met een niet-hoger onderwijs diploma (tussen 20% en 50% werkt voltijds).

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET GEBRUIK MAKEN VAN EEN VRIJETIJDsaanbod na de schooluren?

Vrije tijd na de schooluren stond amper op het dagprogramma bij kleuters. Onder de kinderen daarentegen is een grote groep aanwezig, die wel een activiteit heeft na school. Dit hangt bovendien samen met de relatiestatus van de ouders. Alleenstaande ouders zullen minder gemakkelijk hun kind naar een vrijetijdsbesteding laten gaan na school (Cramer's $V= 0,131^{**}$).

Tabel 4.1.71 Verband tussen samenleven met een partner en vrijetijdsactiviteiten na de schooluren (N=425)

	Geen partner	Partner	Totaal
Geen vrijetijdsactiviteit na school	94,4% (67)	81,4% (288)	83,5% (355)
Wel vrijetijdsactiviteit na school	5,6% (4)	18,6% (66)	16,5% (70)
Totaal	100% (71)	100% (354)	100% (425)

Voornamelijk de hoogst opgeleiden (hoger onderwijs) laten hun kinderen deelnemen aan een vrijetijdsaanbod na de schooluren. Bij de laagst opgeleide ouders komt dit slechts sporadisch voor (Cramer's $V=0,185^{**}$).

Tabel 4.1.72 Diploma van de respondent vrijetijdsactiviteiten na de schooluren (N=425)

	Geen diploma of lager onderwijs	Lager secundair	Hoger secundair	Hogeschool	Universitair	Totaal
Geen vrijetijdsactiviteit na school	100% (9)	100% (16)	95,3% (61)	80,8% (135)	79,3% (134)	83,5% (355)
Wel vrijetijdsactiviteit na school	0% (0)	0% (0)	4,7% (3)	19,2% (32)	20,7% (35)	16,5% (70)
Totaal	100% (9)	100% (16)	100% (64)	100% (167)	100% (169)	100% (425)

Het al dan niet voltijds werken van de ouders heeft geen invloed op de keuze voor vrije tijd na de school. Evenveel ouders met een voltijds job als zonder een voltijdse job kiezen voor een vrijetijdsbesteding. De invloed die we opmerken van opleidingsniveau heeft dus niet te maken met het hoger aandeel voltijds werkenden bij de hoger opgeleiden. Het is wellicht een keuze van (en mogelijkheid voor) hoger opgeleiden om vrijetijdsactiviteiten te voorzien (en minder een noodzaak omdat ze voltijds werken).

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET ZELF OPVANGEN VAN HET KIND WOENSDAGNAMIDDAG?

Woensdagnamiddagopvang wordt door ongeveer 70% van de bevroagden zelf opgenomen bij lage schoolkinderen. Er is geen verschil tussen alleenstaanden en ouders in een samenwonende relatie. Naar opleidingsniveau zijn er wel verschuivingen, maar ze zijn niet significant. Ook hier is het patroon aanwezig dat hoger opgeleiden hun kind woensdagnamiddag minder vaak zelf opvangen dan lager opgeleiden (64% van de universitair en 72% van de mensen met een hogeschooldiploma vangen zelf op). Bij de laagst opgeleiden varieert dit percentage van 72 tot 89%.

We stellen een verschil van 20% vast tussen voltijds en niet voltijds werkenden in de opvang van het kind woensdagnamiddag. 60% van de voltijds werkende respondenten slaagt erin om het kind zelf in het gezin op te vangen woensdagnamiddag. Niet voltijds werkenden doen dit vaker. Vier op vijf ouders neemt dit op als ze niet voltijds werken (Cramer's $V=0,220^{***}$).

Tabel 4.1.73 Verband tussen voltijds werken of niet en het kind zelf opvangen woensdagnamiddag (N=424)

	Voltijds werkend	Niet voltijds werkend	Totaal
Niet zelf opvang woensdagnamiddag	40,0% (94)	19,6% (37)	30,9% (131)
Wel zelf opvang woensdagnamiddag	60,0% (141)	80,4% (152)	69,1% (293)
Totaal	100% (235)	100% (189)	100% (424)

Een vergelijk van bovenstaande cijfers met de woensdagnamiddagopvang van kleuters levert eenzelfde resultaat op. Ook niet voltijds werkende ouders van kleuters vangen in grote mate de kleuter zelf op woensdagnamiddag. Bij voltijds werkenden verzorgde om en bij de helft van de

respondenten thuis opvang. Kinderen van de lagere school worden dus nog iets meer thuis opgevangen woensdagnamiddag dan kleuters.

Het aanbod van opvang woensdagnamiddag op school, heeft geen invloed op de keuze van ouders om al dan niet zelf op te vangen.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET OPVANGEN VAN HET KIND WOENSDAGNAMIDDAG DOOR GROOTOUDERS?

Een kwart van de ouders doet beroep op de grootouders voor de opvang van hun kind op woensdagnamiddag. Het aandeel kleuters dat terecht kan bij de grootouders was iets groter (ong. een derde). Woensdagnamiddagopvang door grootouders wordt niet beïnvloed door de achtergrondfactoren die we ermee in verband brengen. We zien dat een iets hoger aandeel ouders met een voltijdse job hun kind bij de grootouders laten op woensdagnamiddag, maar het verschil met niet voltijds werkenden is klein en niet significant. Bij de kleuters konden we wel een relatie aantreffen met de werkstatus en het opleidingsniveau.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET OPVANGEN VAN HET KIND WOENSDAGNAMIDDAG IN DE SCHOOLOPVANG?

Net zoals bij de kleuters is de keuze voor opvang op school woensdagnamiddag niet gerelateerd aan de achtergrondfactoren. Ook nu is alleen de werkstatus van belang. Voltijds werkenden doen meer beroep op opvang op school woensdagnamiddag.

Tabel 4.1.74 Verband tussen voltijds werken of niet en het kind opvangen op school woensdagnamiddag (N=424)

	Voltijds werkend	Niet voltijds werkend	Totaal
Niet in schoolopvang woensdag	76,6% (180)	86,8% (164)	81,1% (344)
Wel in schoolopvang woensdag	23,4% (55)	13,2% (25)	18,9% (80)
Totaal	100% (235)	100% (189)	100% (424)

(Cramer's $V=0,129^{**}$)

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP HET GEBRUIK MAKEN VAN VRIJETIJSBESTEDING OP WOENSDAGNAMIDDAG?

Lagerschoolkinderen hebben vaker dan kleuters een vrijetijdsactiviteit op woensdagnamiddag. Toch zien we dat slechts een kwart van de kinderen dit heeft. De meeste kinderen blijven thuis, zijn in de opvang op school of bij grootouders.

De resultaten zijn gelijklopend aan deze van de kleuters, wat betreft het opleidingsniveau. Hoogopgeleide ouders voorzien vaker vrijetijdsactiviteiten voor hun kind dan laagopgeleide ouders (Cramer's $V= 0,177^{**}$). De participatiekloof van de kleuterleeftijd zet zich door naar de lagere schoolleeftijd.

Tabel 4.1.75 Diploma van de respondent en vrijetijdsbesteding woensdag (N=424)

	Geen diploma of lager onderwijs	Lager secundair	Hoger secundair	Hogeschool	Universitair	Totaal
Geen vrijetijdsbesteding woensdag	100% (9)	93,8% (15)	85,9% (55)	75,3% (125)	69,2% (117)	75,7% (321)
Wel vrijetijdsbesteding woensdag	0% (0)	6,3% (1)	14,1% (9)	24,7% (41)	30,8% (52)	24,3% (103)
Totaal	100% (9)	100% (16)	100% (64)	100% (166)	100% (169)	100% (424)

De werkstatus en andere factoren hebben geen invloed. Vrijetijdsparticipatie is in hoofdzaak verbonden aan het opleidingsniveau.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP DE KEUZE VOOR EEN SCHOOL MET OPVANG?

Ook bij de ouders van lagere schoolkinderen kiezen voltijds werkenden net iets vaker voor een school met opvang. Ouders zonder diploma of enkel met een diploma lager onderwijs opteren vaker dan alle anderen voor een school zonder opvang. Voor hen lijkt de aanwezigheid van opvang minder uit te maken. De verschillen zijn niet significant.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP DE PREFERENTIE OM HET KIND ZELF OP TE VANGEN?

Bij de ouders van lagereschoolkinderen wenst drie vierde zelf hun kind op te vangen na school en op woensdagnamiddagen. Dit was hetzelfde bij kleuters. Eventuele verschillen tussen groepen kunnen we niet aantreffen in de gegevens. Het merendeel van de ouders van lagereschoolkinderen wil graag hun kinderen zelf opvangen, of ze voltijds werken of niet, of ze een laag of een hoog opleidingsniveau hebben.

WELKE FACTOREN HEBBEN EEN INVLOED OP DE ERVAREN PROBLEMEN OM HET KIND ZELF OP TE VANGEN?

In dit deel bekijken we of bepaalde ouders meer of minder problemen ervaren in de opvang voor hun lagereschoolkind. Eerder onderzoek gaf aan dat het aantal problemen om opvang te voorzien niet erg groot is omwille van het ruime aanbod en de eigen informele opvangmogelijkheden.

Drie vierde van de ouders heeft nooit een probleem met voorschoolse opvang. Een kwart heeft het dus wel moeilijk. Alleenstaande ouders vermelden iets vaker dat ze een oplossing moeten zoeken. Ongeveer 18% van hen ervaart soms een probleem, terwijl slechts 6% van de samenwoners dit heeft. Voor voltijds werkenden is voorschoolse opvang ook iets vaker een knelpunt (10%), maar het verschil is klein met de niet voltijds werkenden (6%). De aanwezigheid van opvang op school lijkt geen verschil te maken in het ervaren van problemen. We vroegen echter zeer breed naar de beschikbaarheid van opvang en weten niet of er in die scholen ook voorbereiding is.

Op woensdagnamiddag ervaren hoger opgeleiden iets vaker een probleem voor opvang (niet significant). We stellen wel een significant verschil vast voor de voltijds werkenden.

36% van de voltijds werkenden heeft woensdagnamiddag soms of bijna altijd een probleem, bij niet voltijds werkenden is dat een kwart (Cramer's $V=0,184^{**}$).

Problemen van opvang na de school nemen toe naarmate de ouders hoger opgeleid zijn. Ongeveer een kwart van de ouders met een hoger onderwijsdiploma heeft soms tot vaak problemen. Dat aandeel is lager bij de andere ouders. Zoals eerder aangetoond vangen lager opgeleide ouders hun kinderen vaker zelf op, dus is er ook minder opvangnood met als gevolg dat problemen zich minder voordoen. Voltijds werkenden geven ook iets vaker aan dat ze af en toe een probleem hebben.

Alleenstaande ouders blijken in de weekends meer problemen te ervaren met opvang. Ook hoger opgeleiden maken iets meer melding van opvangproblemen tijdens het weekend.

Korte weekends geven iets vaker voltijds werkenden kopzorgen. Het verschil is echter klein. Bij de voltijds werkenden heeft 38% nooit een probleem, bij niet voltijds werkenden is dat 43%.

Op pedagogische studiedagen zijn er wel beduidend meer problemen voor voltijds werkenden. Daar heeft een kwart bijna altijd problemen en 45% soms. Slecht een klein kwart van de voltijds werkende ouders ervaart nooit of zelden een probleem. Onder niet voltijds werkende ouders is 35% zonder zorgen over opvang op een pedagogische studiedag (Cramer's $V=0,241^{***}$).

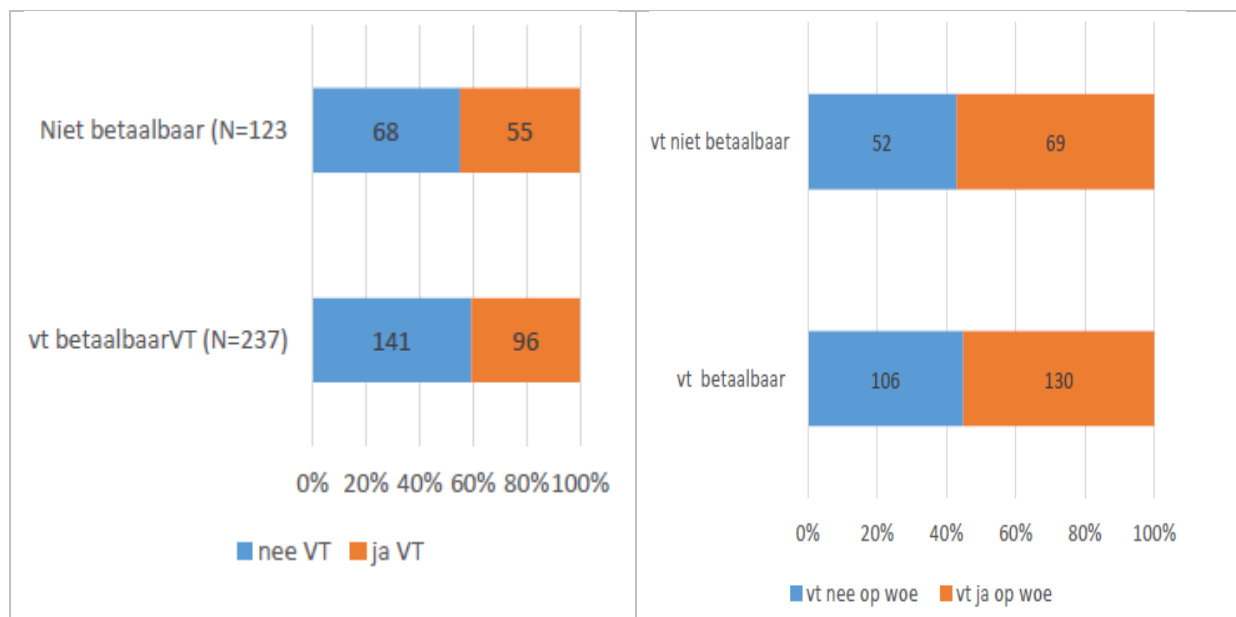
Voor de kortere schoolvakanties (herfst, kerst, krokus, paas) zijn er geen verschillen tussen de ouders te merken. Ook de werkstatus blijkt geen invloed te hebben. In de zomervakantie worden wel vaker problemen ervaren door hoger opgeleiden. Laagopgeleiden vermelden minder problemen. Voltijds werkenden ervaren echter geen opvallend grotere moeilijkheden dan niet voltijds werkenden. Behalve voor de laatste week van augustus. Dan hebben voltijds werkenden wel beduidend vaker een probleem. Ook de hoogst opgeleiden zeggen dat ze dan zoekende zijn naar een oplossing.

HET BELANG VAN BETAALBAARHEID

Naast het in verband brengen van verschillende aspecten van opvang en vrijetijd met achtergrondgegevens (zie vorige paragrafen), worden op vraag van de opdrachtgever nog bijkomende gegevens in relatie met elkaar gebracht. Er wordt gefocust op de relatie tussen de mening over betaalbaarheid en enkele voorkeuren van opvang en vrije tijd. Zo gaan we na of de prijs van een aanbod de keuze van ouders beïnvloed. Eerder zagen we reeds dat de betaalbaarheid slechts voor een deel van de bevroegden een criterium is. Bij laagopgeleide ouders en niet werkende ouders is de prijs alleszins een belangrijke belemmering om voor een aanbod te kiezen.

Een belangrijk deel (40% van de ouders van kinderen) die betaalbaarheid geen probleem vindt wenst een vrijetijdsactiviteit als voorkeur. 44,7% van de respondenten die betaalbaarheid wel een probleem vinden geven aan graag meer vrijetijd te wensen. Het kleine verschil zou een aanwijzing kunnen zijn dat meer mensen voor vrijetijdsactiviteiten opteren indien de prijs kleiner is. Het verschil is echter niet significant. Betaalbaarheid schijnt dus niet het grootste probleem te zijn voor de respondenten. Voor de woensdagnamiddag is het verschil nog kleiner: 55,1% tegenover 57%. Dit heeft wellicht te maken met de aard van de respons, waarbij vooral werkende hoger opgeleiden zijn bevroegd.

Figuur 4.1.30 Verband tussen betaalbaarheid en voorkeur voor meer vrijetijdsbesteding bij kinderen (N=424)

Voor deelname aan vakantiecampen is er een iets genuanceerder beeld te vinden. De vakantiecampen zonder overnachting zijn erg populair, maar voor sommige mensen een dure meerkost, zeker indien er meerdere kinderen zijn. Volgende tabel geeft ons een eerder onverwachte situatie en geeft een verschillend beeld voor kinderen en kleuters, maar de verschillen zijn klein. Bij kleuters lijkt betaalbaarheid wel een rol te spelen, maar bij de kinderen is de situatie zelfs omgekeerd. De prijs lijkt niet de grootste hinderpaal bij de kinderen. De verschillen zijn echter klein en niet significant, zowel voor de kleuters als de kinderen.

Tabel 4.1.76 Verband tussen betaalbaarheid en voorkeur voor vakantiecamp bij kleuters (N=616) en kinderen (N=424)

Voorkeur vakantiecampen	Kleuters		Kinderen	
	VT is betaalbaar	VT is niet betaalbaar	VT is betaalbaar	VT is niet betaalbaar
Geen voorkeur voor vakantiecamp	51,8%	46,9%	41,2%	53,5%
Voorkeur vakantiecamp	48,2%	53,1%	58,8%	46,5%
Totaal	N=303	N=190	N=170	N=155

HET GEBRUIK VAN SPORTKAMPEN

Het verband tussen de kennis over en het gebruik van sportkampen en de mening dat er (on)voldoende plek is in opvang wordt naderbij bekeken. Ouders die stellen dat er niet voldoende plaats is, maar er wel gebruik van maken, werden misschien in het verleden of voor bepaalde kampen geconfronteerd met een gebrek aan plaatsen. Het is echter niet zo, dat een mening over een gebrek aan plaatsen leidt tot het niet gebruiken.

Tabel 4.1.77 Verband tussen sportkampen en mening over (on)voldoende plaats bij kleuters (N=616) en kinderen (N=424)

	Kleuters		kinderen	
Kennis en gebruik sportkampen	Voldoende plaats	Niet voldoende plaats	Voldoende plaats	Niet voldoende plaats
Ik ken het niet	11,7%	9,2%	5,1%	8,6%
Ik ken het maar gebruik het niet	51,4%	33,4%	43,9%	30,7%
Ik maak er gebruik van	36,9%	57,4%	51,0%	60,7%
Totaal	179	248	157	163

3. De relatie tussen opleidingsniveau en het kennen en gebruik van de UiTPAS

Er is geen verband te zien tussen het opleidingsniveau en het kennen en gebruiken van de UiTPAS bij ouders van kleuters. Enkel bij de laagst opgeleide ouders (geen diploma of enkel lager onderwijs) zien we dat niemand de UiTPAS kent en dus ook niet gebruikt. Bij de andere ouders is er geen duidelijk verschil te merken. Zowel een deel van de hoger opgeleiden als gemiddeld opgeleiden kennen en/of gebruiken de UiTPAS. Bij ouders van kinderen merken we wel op dat laagopgeleide ouders de UiTPAS kennen en gebruiken. Van de laagst geschoolde ouders gebruikt 25% de UiTPAS, van de mensen met hoogstens een secundair diploma is dat 38%. Omdat het aantal bevraagden in deze categorieën laag is, moeten we voorzichtig zijn met deze percentages. We merken alleszins dat de hoger opgeleiden er minder gebruik van maken maar hem wel duidelijk veel meer kennen. Daarnaast kent niet iedereen die er naar alle waarschijnlijkheid gebruik van zou kunnen maken, het systeem. Hoewel de UiTPAS dus voordelig kan zijn voor kwetsbare gezinnen (dit zijn vaak de laagst opgeleiden), is deze pas weinig gekend bij hen.

Er worden zeker inspanningen gedaan (zie sleutelfiguren) om de UiTPAS bekend te maken. Uit de kwalitatieve resultaten blijkt dat de UiTPAS sterk wordt gepromoot door bevraagde middenveldorganisaties. De Pagadder (dienst OCMW) en bijvoorbeeld ook De Sloep (begeleiding voor kansarme gezinnen) zetten expliciet in op bekendmaking. Toch zien we dat een deel van de doelgroep van de UiTPAS hem niet kent (zie ook Pg 84 (tabel) en pg 130 (kwalitatief deel sleutelfiguren)).

4. Verschillen tussen sociale regiewijken

In dit deel wordt bekeken of er verschillen zijn tussen de keuzes, wensen en problemen voor opvang en vrije tijd volgens ouders uit de zes sociale regiewijken in Gent. Via bivariate relaties bekijken we de combinatie van de woonplaats (geclusterd tot een van de zes wijken) en opvangpatronen, opvangwensen, problemen die ze ervaren en een reeks stellingen over de opvang en vrije tijd in de buurt. Er werd enkel voor de voornaamste resultaten uit de univariate analyses een vergelijking gemaakt³.

³ Bijvoorbeeld: er zijn weinig mensen die voor school opvang nodig hebben, dit splitsen we niet op per wijk (de spreiding over de wijken zorgt voor veel te lage aantallen per wijk om te kunnen interpreteren).

De resultaten tonen beperkte verschillen tussen de regiewijken: er zijn weinig significante patronen te herkennen tussen de sociale regiewijken wat betreft voor vermelde kenmerken. De maat van samenhang (Cramer's V) is bij slechts enkele verbanden significant. We vermoeden dat de interne verscheidenheid in demografische samenstelling van de wijken, geclusterd tot sociale regiewijk, hierop inspeelt. De opvangpatronen, wensen, problemen en meningen zijn veel meer afhankelijk van bijvoorbeeld het opleidingsniveau en de werkstatus dan van de sociale regiewijk. De sociale regiewijken lijken geen homogene entiteiten.

Omwillen van het gebrek aan statistische patronen tussen wijken, geven we geen cijfers weer in de tabellen. We vermelden bij de sociale regiewijken waar we hogere of lagere prevalenties aantreffen dan bij de anderen. Deze wijken zijn met andere woorden (iets) verschillend van de andere wijken (maar het verschil is niet significant). Het zijn hogere of lagere 'uitschieters'. Indien een relatie wel significant is, wordt het aangeduid met een sterretje (*)

Verschillen in resultaten tussen wijken kunnen ook verklaard worden door verschillen in aanbod. Door onderstaande gegevens naast de weergave van het aanbod aan kinderopvang en vrije tijd in de sociale regiewijken (gelijklopend aan dit onderzoek opgemaakt door de opdrachtgever) te leggen, kan een kaart van vraag en aanbod gemaakt worden.

In de eerste plaats kijken we naar het huidige opvangpatroon voor ouders van kinderen en kleuters. In onderstaande tabel worden de kinderen en kleuters naast elkaar geplaatst.

Tabel 4.1.78 Huidige opvang na school en woensdagnamiddag voor kinderen en kleuters per Gentse sociale regiewijk

	Brugse poort, Rooigem Rabot, Blaisantvest		Nieuw Gent, UZ, Zwijnaarde Sint-Denijs- Westrem Stationsbuurt Z, Stationsbuurt N Watersportbaan Ekkergem		Ledeberg, Moscou Vogelhoek Gentbrugge Oud Gentbrugge Macharius, Heirnis		Muide Meulestede, Afrikalaan Bloemekenswijk Wondelgem, Mariakerke Drongen		St.-Amandsberg Dampoort, Oostakker kanaaldorpen en -zone		Gent Binnenstad, Sluizeken- Tolhuis- Ham, Elisabethhof Papegaai	
	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki
Huidige opvang na school												
Zelf opvangen	↑			↓	↑			↑		↑		↓
Grootouders	↑	↓				↑	↑			↓		
Schoolopvang	↓	↓				↑						
Vrije tijd		↓	↑	↑	↑	↑						↑
Huidige opvang op woensdagnamiddag												
Zelf opvangen	↑	↓	↓							↑		↓
Grootouders		↓	↓					↑				↑
Schoolopvang	↓		↑	↑				↓		↓	↓	
Vrije tijd	↓	↓		↑		↑	↓			↓		

Kl= Kleuters, Ki=lagereschoolkinderen

Wat betreft het gebruik van schoolopvang na school lijkt 'Brugse poort, Rooigem, Rabot, Blaisantvest' een lager aandeel ouders te hebben dat er beroep op doet. Ook de vrijetijdsbesteding bij kinderen ligt er lager. Ongeveer hetzelfde patroon doet zich voor op woensdagnamiddag. Behalve dat er woensdag geen lagere deelname lijkt te zijn aan schoolopvang, zien we toch vooral een beperkter gebruik van externe opvang en vrije tijd en een hogere eigen opvang.

In 'Nieuw Gent – UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkergem' en in 'Ledeberg, Moscou – Vogelhoek, Gentbrugge, Oud – Gentbrugge en Macharius – Heirnis' is het aandeel ouders dat kinderen naar een vrijetijdsbesteding laat gaan, hoger dan bij de anderen. In deze twee sociale regiewijken is vrijetijdsbesteding na school en voor de

kinderen ook woensdagnamiddag sterker aanwezig dan in de andere wijken. Voor lagere schoolkinderen is er tevens een hogere vrijetijdsbesteding vast te stellen na de school in de wijk 'Gent Binnenstad, Sluizeken – Tolhuis - Ham, Elisabethhof en Papegaai'.

Tabel 4.1.79 Gewenste opvang na school en woensdagnamiddag voor kinderen en kleuters per Gentse sociale regiewijk

	Brugse poort, Rooigem Rabot, Blaisantvest		Nieuw Gent, UZ, Zwijnaarde Sint-Denijs-Westrem Stationsbuurt Z, Stationsbuurt N Watersportbaan Ekkerghem		Ledeberg, Moscou Vogelhoek Gentbrugge Oud Gentbrugge Macharius, Heirnis		Muide Meulestede, Afrikalaan Bloemekenswijk Wondelgem, Mariakerke Drongen		St.-Amandsberg Dampoort, Oostakker kanaaldorpen en –zone		Gent Binnenstad, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Elisabethhof Papegaai	
	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki
Gewenste opvang na school												
Zelf opvangen	↑	↓							↓		↓	
Grootouders		↓					↑					
Schoolopvang	↓	↑								↓		
Vrije tijd	↓	↑		↑				↓		↓		
Gewenste opvang woensdagnamiddag												
Zelf opvangen	↑	↓*					↑					
Grootouders					↑		↑	↓	↑			↓
Schoolopvang		↑	↑	↑	↑				↑			
Vrije tijd	↓	↓		↑	↑							↑

Kl= Kleuters, Ki=lagereschoolkinderen

De gewenste opvang wordt vergeleken over de wijken heen. De hoge of lage pijlen wijzen ook nu op wijkverschillen ten opzichte van elkaar (niet ten opzichte van de huidige opvang). In twee wijken zien we dat ouders graag minder hun kleuter zelf zouden opvangen dan in andere wijken ('Sint – Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone' en 'Gent Binnenstad, Sluizeken – Tolhuis - Ham, Elisabethhof en Papegaai'). Voor 'Brugse poort, Rooigem, Rabot, Blaisantvest' zien we een lagere wens dan elders om kinderen zelf, door grootouders en via vrije tijd op te vangen. Er is daar wel een sterkere wens dan om beroep te doen op schoolopvang. Dit vinden we niet terug voor de kleuters.

Daarnaast is de gewenste schoolopvang op woensdagnamiddag voor kinderen en kleuters ook hoger in 'Nieuw Gent – UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkerghem'. Voor kleuters is dat ook het geval in 'Ledeberg, Moscou – Vogelhoek, Gentbrugge, Oud – Gentbrugge en Macharius – Heirnis' en in 'Sint – Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone'.

Tabel 4.1.80 Ervaren problemen op verschillende weekmomenten, voor kinderen en kleuters per Gentse sociale regiewijk

	Brugse poort, Rooigem Rabot, Blaisantvest		Nieuw Gent, UZ, Zwijnaarde Sint-Denijs-Westrem Stationsbuurt Z, Stationsbuurt N Watersportbaan Ekkergerm		Ledeberg, Moscou Vogelhoek Gentbrugge Oud Gentbrugge Macharius, Heirnis		Muide Meulestede, Afrikalaan Bloemekenswijk Wondelgem, Mariakerke Drongen		St.-Amandsberg Dampoort, Oostakker kanaaldorpen en –zone		Gent Binnenstad, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Elisabethhof Papegaai	
	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki
Voor school							↑		↑		↑	
Woensdagnamiddag	↑*	↑	↓*				↑*					
Na school		↑			↑*	↑	↑*	↑				
Na 18u	↓										↓	
Weekends											↓	
Korte vakanties		↓					↑	↑	↓	↓	↓	
Pedagogische studiedagen	↓		↓					↑				↑
Totaal aantal afwijkend hoog per wijk	3		0		2		7		1		2	
Totaal aantal afwijkend laag per wijk	3		2		0		0		2		3	

Kl= Kleuters, Ki=lagere schoolkinderen

Wanneer ouders in de wijken problemen ervaren voor hun kinderen en kleuters kan afgelezen worden in bovenstaande tabel. We maakten een optelsom van het aantal hoge uitschieters en lage uitschieters. Daaruit blijkt dat ouders in de sociale regiewijk ‘Muide, Meulestede, Afrikalaan, Bloemekenswijk, Wondelgem, Mariakerke en Drongen’ zeer vaak problemen ervaren, in vergelijking met de andere wijken. Ze springt er maar liefst 7 keer uit, met hogere aandelen ouders die problemen vermelden voor verschillende momenten, voor zowel kinderen als kleuters. In de wijk ‘Brugse poort, Rooigem, Rabot, Blaisantvest’ geven ouders in 3 situaties aan meer problemen te hebben en in 3 minder. Vooral woensdagnamiddagen blijken een probleem te zijn voor een groter deel van de ouders dan in andere wijken.

Ook ‘Gent Binnenstad, Sluizeken – Tolhuis - Ham, Elisabethhof en Papegaai’ blijkt vaker op te vallen in de cijfers. Er wordt twee keer door ouders een hogere problematiek ervaren en drie keer een lagere. Vooral bij de kleuters worden er minder problemen ervaren.

Vervolgens bekijken we de mening van ouders over verschillende stellingen omtrent vrije tijd en opvang in de buurt, ook nu telkens voor kinderen en kleuters. De meest relevante stelling voor dit onderzoek is de laatste in de tabel ‘Meer samenwerking tussen opvang en een vrijetijdsaanbod is wenselijk’. De ouders konden op de vraag naar hun mening kiezen voor drie opties (zie tevens eerdere tabellen): akkoord, niet akkoord of niet van toepassing. We zien geen opvallende patronen voor kinderen en kleuters in een wijk in het ‘akkoord’ gaan op de stelling. Wel stellen we vast dat in ‘Brugse poort, Rooigem, Rabot, Blaisantvest’ een kleiner aandeel ouders dit wenselijk vinden voor kleuters. Voor kinderen vinden ze het even vaak wenselijk als in andere wijken, maar ze geven iets vaker aan dat ze dit ‘niet van toepassing’ vonden.

Tabel 4.1.81 Mening over stellingen vrije tijd en opvang in de week in de buurt, voor kinderen en kleuters per Gentse sociale regiewijk

	Brugse poort, Rooigem Rabot, Blaisantvest		Nieuw Gent, UZ, Zwijnaarde Sint-Denijs-Westrem Stationsbuurt Z, Stationsbuurt N Watersportbaan Ekkergerm		Ledeberg, Moscou Vogelhoek Gentbrugge Oud Gentbrugge Macharius, Heirnis		Muide Meulestede, Afrikalaan Bloemekenswijk Wondelgem, Mariakerke Drongen		St.-Amandsberg Dampoort, Oostakker kanaaldorpen en –zone		Gent Binnenstad, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Elisabethhof Papegaai	
	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki
Vrijtijdsactiviteiten zijn voor mij een vorm van opvang		↑			↑				↓			↑
Er is voldoende plaats in de vrijetijdsactiviteiten	↓	↓							↓	↓		↓
Er is voldoende keuze aan vrijetijdsactiviteiten	↓											
Er is voldoende informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod	↓	↓	↓	↓							↓	
Er zijn voldoende vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school			↓	↓				↓			↓	
Vrijtijdsactiviteiten zijn betaalbaar			↓	↓		↑						↑
Meer samenwerking tussen opvang en een vrijetijdsaanbod is wenselijk	↓	↓	↑				↑					

Kl= Kleuters, Ki=lagereschoolkinderen

Of er voldoende plaatsen zijn in vrijetijdactiviteiten in de buurt gedurende de week, krijgt in twee wijken een duidelijk minder gunstige score: ‘Brugse poort, Rooigem, Rabot, Blaisantvest’ en ‘Sint – Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone’. Daar gaan minder bevraagde ouders akkoord, dan in de andere wijken m.a.w. ze vinden vaker, voor zowel kleuters als kinderen, dat er onvoldoende plaatsen zijn. Ook in Gent Binnenstad, Sluizeken – Tolhuis - Ham, Elisabethhof en Papegaai wordt dit vaker onvoldoende bevonden, maar enkel voor kinderen (niet voor kleuters).

Bijna in alle wijken heeft men een gelijkaardige mening over de keuze aan vrijetijdsactiviteiten. Alleen in ‘Brugse poort, Rooigem, Rabot, Blaisantvest’ vinden meer ouders van kleuters dat het onvoldoende is.

Het verkrijgen van informatie over het bestaande aanbod wordt voor kleuters en kinderen blijkt voor ouders in ‘Brugse poort, Rooigem, Rabot, Blaisantvest’ en in ‘Nieuw Gent – UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkergerm’ minder evident te zijn. Ouders van kleuters in ‘Gent Binnenstad, Sluizeken – Tolhuis - Ham, Elisabethhof en Papegaai’ vinden ook minder gemakkelijk informatie.

De sociale regiewijk ‘Nieuw Gent – UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkergerm’ springt er niet alleen op vlak van informatie uit. Meer ouders vinden er dat er onvoldoende activiteiten in of dichtbij school zijn en ze vinden het ook minder betaalbaar.

Tot slot werden gelijkaardige stellingen aangeboden in de vragenlijst voor vakanties.

Tabel 4.1.82 Mening over stellingen vrije tijd en opvang in de buurt tijdens vakanties, voor kinderen en kleuters per Gentse sociale regiewijk

	Brugse poort, Rooigem Rabot, Blaisantvest		Nieuw Gent, UZ, Zwijnaarde Sint-Denijs-Westrem Stationsbuurt Z, Stationsbuurt N Watersportbaan Ekkerghem		Ledeberg, Moscou Vogelhoek Gentbrugge Oud Gentbrugge Macharius, Heirnis		Muide Meulestede, Afrikalaan Bloemekenswijk Wondelgem, Mariakerke Drongen		St.-Amandsberg Dampoort, Oostakker kanaaldorpen en –zone		Gent Binnenstad, Sluizeken-Tolhuis-Ham, Elisabethhof Papegaai	
	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki	Kl	Ki
Er zijn voldoende plaatsen in de opvang (in STIBO, kinderdagverblijf, enz.)			↑	↑			↓	↓			↑	↑
Er zijn voldoende plaatsen bij de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan			↑	↑							↑	
Er is een ruim aanbod aan vrijetijdsactiviteiten	↓			↑							↑	↑
Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar je niet vooraf moet inschrijven	↓*					↑			↑*	↑	↑*	
Meer opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein, ...) is wenselijk			↑				↑			↓	↑	↑
Er is voldoende informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	↓		↓		↑				↑	↑		↑
Opvang en vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar	↓	↓		↓	↑							
Er is duidelijkheid over de inhoud van de vrijetijdsactiviteiten					↑		↑			↑	↑	↑
Ik mis vrijetijdsactiviteiten waarbij een traiteurdienst voorzien is ('s middags een warme maaltijd)	↓			↑*	↓							
Meer samenwerking tussen opvang en het vrijetijdsaanbod is wenselijk	↓	↓						↓	↓	↓		

Kl= Kleuters, Ki=lagereschoolkinderen

Ook voor de vakanties starten we de bespreking met de voornaamste stelling, namelijk of er meer samenwerking tussen opvang en vrijetijdsaanbod wenselijk is. In 'Brugse poort, Rooigem, Rabot, Blaisantvest' vinden meer mensen, net zoals bij voorgaande tabel over de weekperiode, dat dit niet meteen wenselijk is. In 'Sint – Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone' zijn er ook iets meer ouders die dit niet wenselijk achten, zowel voor kleuters als voor kinderen. Daar vonden we echter geen opvallende cijfers bij het weekaanbod.

In 'Brugse poort, Rooigem, Rabot, Blaisantvest' en 'Nieuw Gent – UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkerghem' vindt men het vakantieaanbod iets minder vaak betaalbaar.

Ouders uit 'Gent Binnenstad, Sluizeken – Tolhuis - Ham, Elisabethhof en Papegaai' vragen dan weer vaker voor een opvang voor en na een vrijetijdsactiviteit. Ouders van kleuters in 'Nieuw Gent – UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkerghem' en 'Muide, Meulestede, Afrikalaan, Bloemekenswijk, Wondelgem, Mariakerke en Drongen' zijn er ook meer vragende partij voor. Het blijft echter een beperkte groep die dit wenst (we verwijzen naar eerdere gegevens over kleuters en vakantieopvang).

Het aanbod van vrijetijdsactiviteiten voor kleuters waar je niet vooraf moet inschrijven blijkt in 'Sint – Amandsberg, Dampoort, Oostakker, kanaaldorpen en –zone' en 'Gent Binnenstad, Sluizeken – Tolhuis - Ham, Elisabethhof en Papegaai' te volstaan. In 'Brugse poort, Rooigem, Rabot, Blaisantvest' is er vraag naar meer initiatieven zonder voorinschrijving voor kleuters, dan in andere wijken. Deze ouders geven ook aan dat er een onvoldoende ruim aanbod in de buurt is voor kleuters in de vakantie. In 'Gent Binnenstad, Sluizeken – Tolhuis - Ham, Elisabethhof en Papegaai' duiden ouders dan weer meer aan dat er een voldoende ruim aanbod is voor kleuters én kinderen in de vakantie.

Op de stelling dat er voldoende plaatsen zijn in het huidige aanbod, wordt weinig verschillend gereageerd in de wijken. Alleen in 'Nieuw Gent – UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkergem' vinden meer ouders dat er voldoende plaatsen zijn voor kleuters en kinderen, dan in de andere wijken.

Tot slot bekijken we de reacties op de stelling dat er voldoende plaatsen in de opvang zijn. In 'Muide, Meulestede, Afrikalaan, Bloemekenswijk, Wondelgem, Mariakerke en Drongen' gaan minder ouders akkoord voor kleuters en kinderen. Daar blijkt een nood aan meer opvang te zijn. Ouders van kleuters of kinderen in 'Nieuw Gent – UZ, Zwijnaarde, Sint-Denijs-Westrem, Stationsbuurt Zuid, Stationsbuurt Noord Watersportbaan en Ekkergem' en 'Gent Binnenstad, Sluizeken – Tolhuis - Ham, Elisabethhof en Papegaai' beamen vaker dat er voldoende plaatsen zijn.

4.2 KINDEREN AAN HET WOORD

Naast de bevestigingen van ouders, werden ook kinderen gehoord in het opvangverhaal. Door middel van een spelgerichte bevestiging van kinderen uit 11 scholen, allen gesitueerd in verschillende Gentse wijken, hebben we informatie verzameld over wat kinderen belangrijk vinden als het gaat over hun opvang en vrije tijd. Wat vinden ze positief en minder positief en wat zijn hun voorstellen om van de opvang een leuke en (ont)spannende plek te maken?

WAT VINDEN ZE BELANGRIJK?

Speelgoed en aard van de activiteiten

Kinderen mogen meestal vrij spelen in de opvang. Afhankelijk van het weer kunnen ze kiezen om binnen of buiten te spelen. Dit vinden ze heel belangrijk. Deze vaststelling is een bevestiging van wat we al weten uit de literatuur, namelijk dat kinderen graag zelf beslissen hoe ze hun vrije tijd invullen en dus ook waar. Binnen wordt er voornamelijk geknutseld, een activiteit die vooral in trek is bij de meisjes. Verder hebben kinderen graag een ruime keuze aan speelgoed in de opvang. Binnen gaat dat dan meestal om gezelschapspelletjes die worden aangeboden in een spelletjeskast. Kinderen kunnen dan tijdens vrij spel een keuze maken uit verschillende kleine spelletjes of een boek. Wanneer de ruimte het toelaat, zijn ook tikspelletjes populair of andere actievere spelen. In sommige scholen is er een computerzaal waar de kinderen op afgesproken momenten gebruik van kunnen maken. Games en digitale tools zijn altijd heel populair bij de kinderen.

Kinderen vinden het belangrijk dat er voldoende en kwalitatief speelgoed is voor elke leeftijd. Dit ontbreekt in sommige huidige opvangvoorzieningen. Een opmerking die regelmatig terug komt is dat er heel veel speelgoed is voor de kleuters, maar minder voor kinderen van de lagere school. Het aanwezige speelgoed is dan in sommige gevallen niet volledig of stuk. Zo ontbreken er puzzelstukjes bij een puzzel, is een kaartspel niet volledig, ontbreken er onderdelen van een gezelschapsspel, etc.

“Het is allemaal kleuterspeelgoed of het is kapot. We hebben wel een boekenrek en speelgoed, maar het meeste speelgoed is niet meer compleet of werkt niet meer. En de boeken, daar zijn bladeren uit gescheurd.”

“Wij hebben geen speelgoed binnen, alleen bij de kleutertjes is dat (clicks of lego). Bij ons zijn er gezelschapspelletjes. Er is ook een bord en als we krijtjes hebben mogen we kleuren.”

Als het weer het toelaat mogen de kinderen ook buiten spelen. Dit doen ze het liefste. Dat zien we terug bij informele opvangvormen waarbij kinderen benadrukken hoe fijn het is om in de tuin of in een park te spelen en ook onderzoek bevestigt dat kinderen het liefste buiten spelen. Traditioneel is er op een speelplaats een voetbaldoel en een basketbalring voorzien. De kinderen geven echter aan dat het speelgoed voor buiten eerder beperkt is.

“Er is niet veel te doen op de speelplaats; de kleuters mogen met hun fiets op de speelplaats en wij niet. Wij hebben niet veel op onze speelplaats.”

Toch zijn er opvangvoorzieningen waar er ook meer uitdagend speelgoed aanwezig is, zoals skateboards, steppen, fietsen en rolschaatsen. Een uitdagende speelplaats met bomen, kampen en zandbergen kan er voor zorgen dat kinderen creatief zijn in hun spel zonder dat er veel materiaal voor nodig is.

Het speelgoed dat aanwezig is op school is niet altijd beschikbaar in de opvang. Zo is er een school die tijdens de speeltijd een uitleendienst heeft van speelgoed. Eén klas is verantwoordelijk voor de speelkasten waar kinderen speelgoed kunnen uit kiezen om na hun spel terug in te leveren. Dit speelgoed mag echter niet gebruikt worden tijdens de opvang. Een gemiste kans, vinden de kinderen.

Soms worden er activiteiten op verplaatsing georganiseerd met de opvang. Dit gebeurt dan meestal tijdens de schoolvakanties. Deze activiteiten worden positief onthaald door de kinderen. Ze vinden het fijn om met vrienden nieuwe plekken te ontdekken.

“... naar de Blaarmeersen. Soms met de bus. Vorig jaar in de vakantie zijn we naar Antwerpen gegaan met de reisbus. Wij hebben daar superveel dingen gedaan. We zijn naar het strand gegaan. Soms in de vakantie doen we wel leuke dingen.”

Begeleiders

Onderzoek van Peleman en Boudry (2014) gaf al aan dat kinderen veel belang hechten aan de persoon van de begeleider en dit werd tevens benadrukt door de kinderen in onze bevraging. Goede begeleiders zijn cruciaal voor een geslaagde opvang en hierbij verwachten de kinderen dat begeleiders zowel een speelfunctie als een zorgfunctie opnemen (Peleman & Boudry, 2014). Net als in het onderzoek geven de bevraagde kinderen aan dat de speelfunctie nog vaak ontbreekt. In de beleving van de kinderen houden de begeleiders in de buitenschoolse opvang meestal enkel toezicht. Ze nemen strategisch plaats waar ze een goed overzicht hebben op de groep kinderen en kijken toe hoe ze aan het spelen zijn. Sommige kinderen zouden dit graag anders zien. Ze vinden het fijn wanneer de begeleiders meer betrokken zijn bij hun spel.

“Deze houden gewoon toezicht. Ze spelen niet met ons. Altijd als er iets is dan gaan we naar de juffen, maar ze doen niets. Het zou leuker zijn mochten ze meer spelletjes spelen zoals voetbal, tussen vier vuren, ...”

“Het zou toffer zijn mochten we kunnen spelen met de begeleiders.”

“Er zijn twee begeleiders, één voor de kleuters en één voor het lager. (...) Ze houden gewoon toezicht. Ze zitten de krant te lezen. Boeken te verbeteren.”

Verder vinden kinderen het goed wanneer de begeleiders zorgzaam en rechtvaardig zijn, de zogenaamde zorgdimensie. De verschillende gradaties zoals beschreven in het onderzoek, worden ook hier vernoemd door de kinderen. Ze vinden het fijn als ze getroost worden wanneer ze zich hebben bezeerd en dat er geluisterd wordt wanneer er ruzie is op de speelplaats. Begeleiders kunnen dan samen met de betrokken kinderen naar een oplossing zoeken.

“De begeleider houdt toezicht. Die zijn leuk en tof omdat ze voor ons zorgen. Maar soms zijn ze wel een beetje boos. Als we pesten. De begeleiders spelen ook met ons. Soms spelen we Rummikub. Soms is het echt te druk. Maar voor de rest is het echt leuk en gezellig.”

“Als ik me pijn doe luisteren ze niet. Ze geloven mij niet altijd.”

Tenslotte vinden de kinderen, net als de begeleiders het belangrijk dat er wederzijds respect is. De kinderen ervaren het als negatief wanneer een begeleider tegen hen schreeuwt of niet naar hen luistert.

“Er is een nieuwe meester van de opvang en die schreeuwt altijd. Die blaast altijd op zijn fluitje. Dat is echt niet leuk.”

WAT IS EEN GOEDE BEGELEIDER?

Tijdens de bevraging van kinderen werd telkens de vraag gesteld wat voor hen de ideale begeleider is. Uit de antwoorden werd duidelijk dat kinderen de voorkeur geven aan een betrokken begeleider. Iemand die lief en grappig is en met hen meespeelt wanneer ze dit wensen. Regels moeten er zijn, maar de begeleider mag ook niet te streng zijn.

“Iemand die niet streng is. Iemand die soms weleens mee doet zou tof zijn. Iemand lief en die glimlacht en die liefde geeft. Ze mogen wel streng zijn maar niet te streng.”

“Streng maar rechtvaardig. Begrip hebben, ook soms wel eens grappig zijn. En luisteren naar ons. Respect hebben. Activiteiten met ons doen. Zouden jullie het dan leuk vinden mochten de begeleiders echt dingen met jullie doen. Spelletjes spelen en zo? Ja. En doen ze dat nu? Neen. Wel vroeger maar die begeleidster is er niet meer. Dan planden ze ook activiteiten. En wat voor activiteiten waren dat dan? Eén-tegen-allen. Of watergevecht of iets maken met klei. Het zou toffer zijn mochten de begeleiders meer meespelen.”

Programma, locatie en inrichting van de opvang

Meestal wordt de opvang op school georganiseerd. Als de lessen gedaan zijn, kunnen de kinderen langer blijven tot het tijd is om naar huis te gaan. Juffen of externe toezichters houden een oogje in het zeil terwijl de kinderen zich nog even uitleven op de speelplaats. Kinderen die een tussendoortje bij hebben kunnen dit nu opeten. Na een half uurtje gaat meestal de bel. De kinderen die nu nog op de speelplaats zijn, gaan naar de buitenschoolse opvang. Doorgaans wordt er eerst studie georganiseerd. De kinderen krijgen de tijd om in stilte een taak te maken of een les te studeren. Wie vragen heeft, kan terecht bij de toezichter. Dit wordt als positief ervaren door de kinderen. Kinderen vinden het fijn als ze individuele aandacht krijgen en geholpen worden. Kinderen die geen huiswerk hebben, kunnen zich in stilte bezig houden.

“Om 16u gaat de bel en moeten we allemaal naar binnen tot 20 voor 5. De kleutertjes mogen meestal in de tuin gaan spelen. Als je geen huiswerk hebt moet je je bezig houden. Een strip lezen of kleuren.”

Soms wordt er om 16u ook een tussendoortje voorzien door de opvang zelf.

“We krijgen een vieruurtje. We eten soms cornflakes, yoghurt, fruit.”

De buitenspeelruimte is meestal de speelplaats van de school.

“We hebben drie speelplaatsen. Deze, de kleine, daar zijn er geen speeltuigen op. Alleen de bal. Dan hebben we nog een grote stenen speelplaats. Dan hebben we nog een supergroot grasveld waar er wel dingen zijn. (...) In de zomer gaan we meestal naar het grasveld. Als het goed weer is he. Maar meestal zitten we eigenlijk binnen in de studie.”

Binnen kunnen de kinderen terecht in een ruimte van de school. Dit kan de eetzaal zijn, een turnzaal of een klaslokaal. In sommige buitenschoolse opvangvoorzieningen is er ook een computerlokaal waar kinderen op afgesproken tijdstippen kunnen spelen. Kinderen vinden het verder goed als er ook een lokaaltje is waar ze tot rust kunnen komen. Hiervoor is het belangrijk dat er voldoende ruimtes zijn, zodat ze een plekje hebben waar ze zich in alle rust kunnen terugtrekken, alleen of met leeftijdsgenoten. Het onderzoek van Peleman en Boudry (2014) heeft echter aangetoond dat een vierde van de kinderen deze rustplekken niet ervaart in de opvang, terwijl ze dit toch belangrijk vinden.

“Soms gaan we naar een lokaal en hebben we daar rust.”

Soms gaan kinderen naar een externe opvangvoorziening. Deze is vaak beter uitgerust op vlak van ruimte en materiaal.

“In de opvang heb je een soort binnenspeeltuin. Glijbaan, ballenbad, er zijn dingen die je kan doen.”

Grootte van de groep

De kinderen geven aan dat ze het positief vinden dat kleuters en kinderen van de lagere school apart worden opgevangen. De reden die ze hiervoor geven is dat de speelplaats vaak te klein is om de grote groep op te vangen. Kinderen moeten bijgevolg hun spel aanpassen wanneer ook de kleuters aanwezig zijn.

“Het is leuker zonder de kleuters. Want het is niet echt rustig met de kleuters. De grotere moeten stiller zijn en voorzichtiger.”

“Want meestal lopen die kleuters gans over de speelplaats en je ziet ze niet altijd lopen. Of ze komen naar jou toe en zeggen dingen die niet grappig zijn. De speelplaats zou te klein zijn.”

“Het is goed dat het apart is omdat ze lawaai maken. Als de kleintjes er zijn loop je ze soms omver. Ik denk als de broers en zusjes samen zitten dat de kleutertjes altijd bij hun broer of zus zouden gaan. Die kunnen ambetant doen.”

Onderzoek (Peleman & Boudry, 2014) geeft echter aan dat een flexibele leeftijdsindeling waarbij kinderen inspraak krijgen zeker gewaardeerd wordt. Zo vinden andere kinderen het wel fijn om met broer of zus te spelen in de opvang.

Studie

Kinderen vinden het goed dat ze tijdens de opvang hun huiswerk kunnen maken. Thuis lukt dat niet altijd omdat er te veel lawaai is of afleiding van broers en zusjes. Ze geven aan dat ze zich beter kunnen concentreren, omdat het stil is in de studie. De juf of meester is er ook om even te helpen als er een taak of vraag niet lukt.

“Ik vind dat leuk hier huiswerk maken. Anders moet ik direct schrijven als ik thuis ben. Nu is het gewoon rustig. Dan weet je dat je er van af bent en dat je thuis niets meer moet doen. Maar jij zou liever je huiswerk thuis maken? Ja, want thuis kan ik mij beter concentreren. Hier hoor je de hele tijd gebabbel. Of er zijn kinderen luidop aan het lezen.”

Toch zouden kinderen zelf de keuze willen maken om al dan niet hun huiswerk in de opvang te maken. Deze ruimte voor autonomie vinden kinderen belangrijk, want niet iedereen kan zich beter concentreren in de studie. Je zit met een groep kinderen in een grote ruimte. Soms zijn er al kinderen klaar met hun huiswerk en deze zorgen voor afleiding voor de andere kinderen. In de opvang zijn ze samen met vrienden en zouden ze zich liever even ontspannen na de schooldag.

“Het is leuk dat je er al vanaf bent maar dan kan je niet veel spelen.”

“In de studie ben je bij je vrienden en dan zou ik liever andere dingen doen.”

“Liever thuis want dan kan ik maak mijn huiswerk liever thuis. Ik kan me daar beter concentreren en mama helpt.”

WAT VINDEN ZE POSITIEF, MINDER POSITIEF?

De ervaringen van kinderen met formele of informele opvang zijn sterk afhankelijk van de persoonlijke situatie van het kind. Het hangt af van de woonsituatie in het informele netwerk of de inspanningen die men doet voor het kind in de formele opvang. Bij de bevraging valt het op dat de meeste kinderen een duidelijke voorkeur hebben voor de informele opvang. Het liefste gaan ze bij vrienden of familie als er opvang nodig is. Hier kennen ze verschillende voordelen aan toe.

Bij familie en vrienden hebben de meeste kinderen een gevoel van vrijheid. Ze hoeven er niet alles te vragen, bijvoorbeeld om naar het toilet te gaan of iets te eten. Ze spelen er de spelletjes die ze leuk vinden en mogen binnen en buiten als ze daar zin in hebben. In een informele setting zijn er vaak ook rustige plekjes. De kinderen geven aan dat ze hier soms nood aan hebben. In de opvang op school kan het er soms nogal wild aan toe gaan.

“Bij oma en opa en familie mag ik meer doen wat ik wil. Je kan er ook eens in de zetel liggen. Je mag er tv kijken en eten wanneer je wilt. Je moet niet alles vragen. In de opvang moet je vragen ‘mag ik naar toilet’ ‘mag ik kleuren’, ...”

Kinderen houden ervan om te mogen doen wat ze willen (belang van autonomie). Bij familie zijn de regels dan vaak iets minder strikt. Ze mogen op hun gsm spelen of een frisdrank uit de frigo nemen. Verder genieten de kinderen van de persoonlijke aandacht die ze krijgen bij familie en vrienden (belang van de zorgdimensie). Er worden uitstapjes gepland of de kinderen krijgen hulp bij hun huiswerk.

“Omdat mijn oma al op pensioen is en die heeft alle tijd. dan koken we of we spelen een spelletje. Als mijn oma in België is dan kunnen we samen spelen. Mijn mémé helpt soms met rekenen omdat het te moeilijk is. Het is gemakkelijk omdat mijn oma dichterbij de school woont.”

Hoewel de kinderen deze “quality time” heel fijn vinden, geven ze ook aan dat het leuk is als er nog vriendjes zijn. De grote meerderheid van de kinderen vindt het positief als er in de opvang veel natuur is. Ze vinden het fijn om buiten te spelen in de tuin, zeker als er huisdieren zijn.

“Mijn oma en opa hebben een grote boerderij en daar kan ik met de dieren spelen. Ze hebben een grote tuin en veel huisdieren.”

“We mogen knutselen en op de trampoline spelen en in de tuin spelen.”

Naast al deze voordelen van informele opvang verwijzen sommige kinderen ook naar enkele negatieve aspecten ervan. Zo is het niet altijd even leuk om bij familie te gaan die je eigenlijk niet veel ziet. Het is dan een beetje onwennig om in een andere omgeving te spelen met mensen die je niet zo goed kent. Zo gaf een één van de kinderen aan dat ze die mensen niet zo goed kent, waardoor ze niets durft te doen. Op school heeft ze haar vrienden waar ze mee kan spelen. Het kan ook gebeuren dat je de familie niet zo leuk vindt.

“Mijn oma en opa doen zo onnozel en dat is niet leuk. Bij mijn oma en opa zijn ze de hele tijd aan het zagen.”

Soms is het erg druk bij familie. De kinderen spelen samen in een ruimte met nog andere broertjes en zusjes, neefjes en nichtjes, waardoor ruzies kunnen ontstaan.

“De kleinere kinderen maken veel lawaai en dan kan je je niet concentreren om je huiswerk te maken. Soms is het ook leuker om bij je vrienden in de opvang te zijn”

“Bij familie zijn er veel kinderen en soms pesten ze.”

Het huis van familie en vrienden is niet altijd voorzien om meerdere kinderen op te vangen. Er is niet altijd een tuin om in te spelen. Of het speelgoed is niet aangepast aan de leeftijd of interesses van het kind.

“Mijn grootouders wonen op een appartement en je kan daar niets doen.”

“Ik ben dan heel ver van mijn mama en papa en dan voel ik mij soms niet thuis. Het is dan wel heel leuk maar ik wil dan met iets spelen maar dan hebben ze dat niet. Ze hebben dan minder dingen dat ik leuk vind en meer dingen dat mijn zus leuk vindt.”

Een aantal kinderen geven aan dat ze liever naar de formele opvang gaan. Ze kunnen er spelen met hun vrienden en er is altijd wel iets te doen op de speelplaats. De begeleiders kennen de kinderen en weten hoe ze hen een fijne tijd kunnen bezorgen. Verder geven de kinderen aan dat er in de opvang meer speelgoed is. Je kan er spelletjes spelen die je thuis niet hebt.

Kinderen vinden het dan weer minder fijn dat ze in de opvang niet altijd kunnen kiezen waar en wat ze spelen. Zo mogen ze niet altijd kiezen om binnen of buiten te spelen, wat ze eten, wanneer ze hun huiswerk maken. Ze begrijpen dat er regels moeten zijn, maar vinden deze niet altijd even leuk.

“Hier op school kan je nog bij je vrienden zijn. soms kan het heel saai zijn. Als je alleen bent. Soms is het heel koud of warm. Je kan niet altijd kiezen of je binnen of buiten wilt zijn.”

WELKE VOORSTELLEN HEBBEN ZIJ?

Wanneer we vragen naar de kinderen hun ideale opvang gaat hun fantasie de vrije loop. Naast enkele ludieke voorstellen brengen ze ook leuke en creatieve ideeën aan om van de opvang een leukere plek te maken. Kinderen hebben graag een gevoel van vrijheid in de opvang. Een gevoel van thuis komen, kunnen doen waar je zin in hebt. Even in de zetel liggen als je moe bent of iets uit de frigo halen als je honger of dorst hebt. Ze kiezen graag zelf of ze binnen of buiten spelen, wanneer en waar ze hun huiswerk maken. Ze verkiezen een mooie opvang met genoeg entertainment.

“Dat je gewoon alles mag doen op ons gemak en dat we alles mogen doen wat we thuis doen.”

Activiteiten en speelgoed in de opvang

DIGITALE OMGEVING

Kinderen zijn opgegroeid in een digitale versnelling. Ze geven aan dat ze in hun ideale opvang graag de nieuwste digitale snufjes willen uitproberen in een ruimte met computers, laptops, I-Pads en een TV waar ze naar hartenlust kunnen gamen. Ook de GSM mag niet ontbreken.

“Een soort van land met allemaal computers. Gamen, een Wii voor spelletjes. Een PlayStation en dat je allemaal je eigen computer hebt.”

ACTIVITEITEN BINNEN EN BUITEN

Binnen willen de kinderen graag een plekje voor zichzelf. Een ‘chillhoekje’ waar ze even kunnen uitrusten van de vermoeiende schooldag.

“Een chillhoek (een grote klas met matrassen en dekens en dan kunnen we daar slapen. Belangrijk dat er een plek is waar het ook een beetje rustig is.)”

Binnen spelen ze graag toffe activiteiten zoals een quiz of een kookles. Ze zouden het fijn vinden mochten er een aantal workshops georganiseerd worden waar ze vrijblijvend aan kunnen deelnemen.

“Meneer de directeur is aan het kijken dat de juffen meer dingen kunnen doen met de kinderen tijdens de middag. Juf J. wil bijvoorbeeld de kinderen leren naaien tijdens de middag of breien. Dat de mama’s en de papa’s naar school moeten komen.”

Het idee om meer samenwerking te stimuleren tussen opvang en vrije tijd vinden ze alvast een heel goed idee.

“Turnles en notenleer. Ja want wij moeten nu meer dan een kwartier rijden om notenleer te gaan doen. We hadden hier ook een school. Daar deed ik vroeger notenleer. Maar nu moeten wij super ver rijden.”

Binnen willen de kinderen een ruim aanbod aan gezelschapsspelletjes en een bibliotheek met boeken voor elke leeftijd.

Andere kinderen zien het groots en zouden graag een opvang hebben in de vorm van een pretpark of een super groot huis waar alles mogelijk is, met glijbanen en een ballenbad of zelfs een hotel.

Buiten willen kinderen zich uitleven op een uitdagend, avontuurlijk terrein waar ze zich kunnen verstoppen en kampen bouwen. Kinderen geven aan dat de speelplaats vaak nogal grijs en saai is. Ze verkiezen een natuurlijke omgeving met gras en bomen. Misschien is er wel een grote boom om een boomhut te maken? Stenen mogen van hen vervangen worden door groen. Ook een moestuin zien de kinderen wel zitten.

“Op de stenen speelplaats is er altijd zo weinig. Die zijn een beetje saai. Je hebt daar bijna geen natuur te bekennen. We gaan alleen naar het grasveld als het mooi weer is. (...) Ik zou gewoon willen dat dat bos is. Dan zou ik het veel leuker beleven, maar nu, amai, ik verveel mij dood. (...) Gewoon zitten slapen uit verveling. Wat zou er voor kunnen zorgen dat je het leuker vindt op de stenen speelplaats? Bos, meer natuur, echte bomen waarin je kunt slingeren en zo. En dat er een kleine beek is en een touw waarmee je dan over de beek kunt gaan.”

“Het gebouw staat hier nu anderhalf jaar. We hebben nu een groot stuk speelplaats maar we mogen niet eens op het gras. De speelplaats vroeger was leuk, met een glijbaan en zo en een zandbak. Maar dat is nu niet meer. Nu zit iedereen op een bankje stil.”

In hun ideale opvang zijn ook dieren een must. Bij familie en vrienden zijn er soms huisdieren aanwezig en dat vinden ze fantastisch. Ze zouden het super vinden mochten ze enkele dieren kunnen spotten zoals paarden en honden en deze dieren verzorgen in de opvang, een kleine kinderboerderij.

“Een super groot bos en dat er dan op een bepaald uur dieren worden losgelaten en dat je die dan een klein beetje kan temmen.”

Daarnaast mogen de traditionele speeltuigen niet ontbreken, zoals een grote schommel, een glijbaan, een wip, grote voetbaldoelen, een skateramp en een trampoline. Ook fietsen zijn populair. Kinderen geven aan dat de kleuters op fietsjes mogen rijden, maar dat ze dat in de lagere school niet meer mogen. Om de sfeer er in te houden willen de kinderen graag meer muziek op de speelplaats en liefst met een podium. Er zijn ook verschillende activiteiten waar ze aan denken.

“Eens iedereen bij elkaar roepen voor een groot spel. Verstoppertje kiekeboe spelen door heel de school met walkietalkies. . In de winter een sneeuwballengevecht. Eens gaan wandelen.”

Ook voor buiten hebben ze de gekste ideeën: met eenhoorns voetballen, bomen en struiken waar snoepen in groeien, een deadride met een hoogte parcours, het kan allemaal. Ook een zwembad met een grote glijbaan en attracties zoals in een pretpark staan op hun verlanglijstje.

Eten

Kinderen eten graag wat ze willen en wanneer ze het willen. Vooral zoetigheid is populair. Snoep en taart mag niet ontbreken in hun ideale opvang. Je vindt er kraampjes met allemaal eten en drinken. Ook een chocoladefontein en ijsjes in de zomer zouden ze super vinden. Maar niet alleen kiezen wat ze eten is belangrijk, ook vooral wanneer. Een frigo waar je zelf iets kan uitnemen om te eten of te drinken.

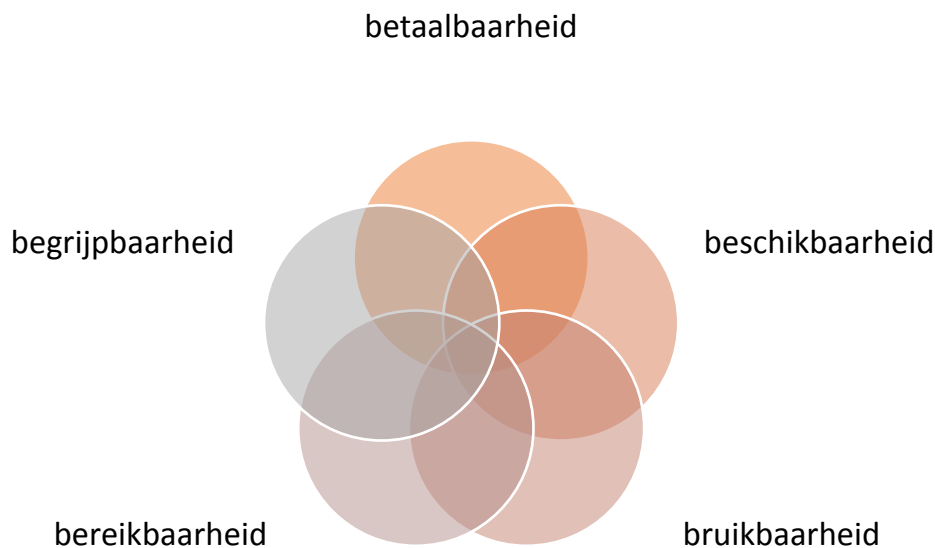
“Dat we mogen drinken wat we willen. Een frigo vol met drinken dat je zelf mag nemen wat je wilt. Een pitahutje.”

4.3 SLEUTELFIGUREN

WELKE PROBLEMEN MERKEN ZIJ?

Toegankelijkheid van opvang en vrije tijd

De meeste problemen waarmee sleutelfiguren in opvang en vrije tijd geconfronteerd worden kunnen we onderbrengen onder één van de vijf B's van toegankelijkheid: betaalbaarheid, beschikbaarheid, bruikbaarheid, bereikbaarheid en begrijpbaarheid.

BETAALBAARHEID – KOSTPRIJS EN INSCHRIJVINGSPROCEDURE

Betaalbaarheid van opvang en vrije tijd gaat in de eerste plaats over de kostprijs ervan. Uit de bevraging blijkt dat dit nog voor veel ouders een drempel is om te kunnen participeren. Systemen van verhoogde tegemoetkoming op basis van inkomen, zoals de UiTPAS voor vrije tijd, bieden hier een mogelijke oplossing en worden positief onthaald. Initiatieven die niet instappen in het UiTPASverhaal zijn voor kansarme ouders in veel gevallen onbetaalbaar. Daarnaast halen sleutelfiguren het belang aan van een eenvoudig inschrijvingssysteem. Naast de kostprijs is een toegankelijke inschrijvingsprocedure van belang om een betaalbaar systeem te creëren. Zo kunnen ingewikkelde administratieve procedures drempelverhogend werken.

KOSTPRIJS VAN OPVANG

Vanuit verschillende kanalen wordt een te hoge kostprijs van initiatieven buitenschoolse opvang als een belangrijke drempel aangehaald om niet deel te nemen.

Thuisbegeleidingsdienst – “Wij horen wel van bepaalde ouders dat opvang op school, dat dat niet goedkoop is. Maar dat verschilt heel erg van ouder tot ouder, hoe zij dat ervaren.”

Momenteel wordt voor de prijs van opvang een betalingssysteem gehanteerd op basis van het inkomen van de ouders. Zo kunnen ouders met een lager inkomen een korting krijgen mits het voorleggen van het nodige bewijs. Ouders die meerdere kinderen hebben in eenzelfde stedelijke buitenschoolse opvang kunnen dan weer rekenen op een korting van 25% op de totale ouderbijdrage. Het minimumbedrag is voor sommige gezinnen echter te veel.

De Sloep – “Het financiële is vaak nog een drempel. 5 euro per dag is voor veel gezinnen te duur.”

KOSTPRIJS VAN VRIJETIJDSINITIATIEVEN

De kostprijs van sommige vrijetijdsinitiatieven is te hoog voor ouders die financieel minder sterk staan. Zo geeft een brugfiguur aan dat er heel wat goede initiatieven zijn in het Gentse, maar dat deze niet voor iedereen haalbaar zijn.

Brugfiguur – “Je hebt uiteraard heel goede initiatieven maar die financieel niet haalbaar zijn. Soms kan je dan ook wel samenwerken met OCMW, dat zij tegemoet komen in de kost. Nu, ik denk dat er in Gent voldoende initiatieven zijn die wel betaalbaar en toegankelijk zijn.”

Toch zijn er heel wat leuke initiatieven te vinden in het Gentse voor kinderen die gratis zijn of aan een laag tarief. De speelpleinwerking van het OCMW, De Pagadder, is hier een belangrijke speler. Zij bieden gratis speelpleinwerking aan voor kinderen van Gentenaars die een lopend dossier hebben bij het OCMW. Naast het feit dat de werking gratis is, worden er ook gratis maaltijden aangeboden. Een gegeven dat het extra interessant maakt voor ouders.

De Pagadder – “En het feit dat het gratis is, dat het een volledige dagwerking is en dat er eten wordt aangeboden zijn allemaal factoren. Ontbijt, warme maaltijd en vieruurtje krijgen ze gratis bij ons.”

Ook de prijs van vrijetijdsinitiatieven georganiseerd door stad Gent vallen goed mee, geven verschillende sleutelfiguren aan. De positieve ervaringen met het gebruik van de UiTPAS, een voordeelkaart voor cultuur sport en vrije tijd, spelen hierbij zeker een rol. Bij deelnemende initiatieven kan je dankzij de UiTPAS met kansentarief genieten van 80% korting op cultuur-, sport- en jeugdactiviteiten.

Men geeft dan ook aan dat het belangrijk is om zo veel mogelijk initiatieven te overtuigen van het UiTPAS verhaal. Verder is het van groot belang om ouders te informeren over het gebruik van de

UiTPAS. De Sloep probeert dit mee te promoten en bekend te maken. Zo werken ze elk jaar rond thema's en één van die thema's is 'verhoogde tegemoetkoming' waarbij de UiTPAS ter sprake komt.

Wijkgezondheidscentra – “Al de sportcursussen en sportkampen van stad Gent werken wel met de UiTPAS. Dus als het kindje een UiTPAS heeft aan kansentarieef dan is dat wel heel betaalbaar. Het is ook een enorm prijsverschil. Dus wat betreft het aanbod van stad Gent is dat financieel gezien wel interessant voor mensen met een beperkt inkomen die zo een verhoogde tegemoetkoming hebben.”

Toch heb je met de UiTPAS nog steeds een groep mensen die uit de boot vallen. Niet iedereen heeft recht op een UiTPAS met kansentarieef. Dit maakt het heel moeilijk voor mensen die het financieel moeilijk hebben, maar niet aan de vereisten voor een UiTPAS voldoen. Zeker als het gezin meerdere kinderen telt.

VZW Jong – “Maar daarnaast hebben wij ook ouders die net niet in die statuten zitten, maar daarvoor zijn dat geen ouders die het financieel machtig zijn. Het is de lagere middenklasse die dan zo net tussen die twee werelden zweeft. En daarom blijven wij ook in dat verhaal. Wij hebben nu nog altijd, en er zijn een aantal organisaties in Gent, die het verhaal 80/20 daarnaast doen.”

INSCHRIJVINGSSYSTEEM

Naast de kostprijs voor opvang en vrije tijd is het tevens belangrijk om voldoende aandacht te schenken aan een laagdrempelig inschrijvingssysteem.

OPVANG

Inschrijven voor buitenschoolse opvang tijdens het schooljaar kan online via de website Kinderopvangpunt Gent. Na het aanmaken van een 'Mijn Gentprofiel' en een profieluitbreiding voor Kinderopvangpunt Gent is het mogelijk om opvang aan te vragen. Een kind inschrijven voor vakantieopvang in een IBO of STIBO van de Stad Gent is enkel mogelijk gedurende de inschrijvingsperiodes voorafgaand aan de vakantie.

Een probleem waar sleutelfiguren regelmatig mee geconfronteerd worden is dat het inschrijvingssysteem voor veel ouders te moeilijk is.

Brugfiguur – “Als dat zo een moeilijk en hoogdrempelig systeem is die inschrijvingen voor mij, dan gaat dat zeker zo zijn voor ouders he. Het is dat, bij mij blokkeerde het systeem ook altijd. Het heeft echt heel veel tijd gekost om uiteindelijk dat kindje in te schrijven. Dat zijn allemaal factoren die dat niet bevorderen.”

VRIJE TIJD

Het inschrijvingssysteem van organisaties in de vrije tijd wordt eveneens soms als moeilijk beschouwd. Bij vrijetijdsinitiatieven merken we dat het minder gaat over de manier waarop men kan inschrijven, maar eerder de momenten waarop men kan inschrijven. Ouders moeten vaak lang op voorhand inschrijven om te vermijden dat de club volzet is. Voor sommigen is de planning echter nog niet gekend op dat moment. Dit zorgt voor veel stress bij ouders. Veel (kansarme) ouders denken er vaak te laat aan om in te schrijven voor een club of kampje. Sleutelfiguren merken een nood aan betaalbare organisaties of clubs waarbij kinderen ook gewoon tijdens het jaar kunnen instromen. Organisaties waarbij je niet op voorhand moet inschrijven, zoals de Pretfabriek en het Speelakkertje, worden dan ook erg positief onthaald.

Wijkgezondheidscentra – “Er zijn veel sportclubs die volzet zijn of dat je bijvoorbeeld eind april moet inschrijven om in september te beginnen. Maar je hebt dan iemand in november die moet wachten tot het jaar daarop. (...) Ik heb nu een zwemclub gevonden die waar dat je wel gelijk wanneer in het jaar kan inschrijven. Maar die zitten dan wel met een deelname van 150 euro voor een jaar. Dat is veel geld voor mensen.”

Soms worden er plaatsen vrij gehouden voor kinderen uit een kansarm gezin. Dit systeem werd in het verleden toegepast en positief onthaald door enkele sleutelfiguren. Deze manier van werken komt in grote mate tegemoet aan de beschikbaarheid van vrije tijd, waarbij men oog heeft voor de nood aan crisisopvang. Een duidelijke communicatie hierover blijkt echter noodzakelijk.

Wijkgezondheidscentra – “Wat ze wel gedaan hebben, die Unit Iedereen Sport van de sportdienst, heeft voor de sportkampen want da is ook zo op één dag dat je je moet inschrijven. Hebben ze plaatsen vrij gehouden voor mensen met een verhoogde tegemoetkoming. Maar, wat was het resultaat? Die plaatsen werden niet ingevuld. Dus er waren er weinig doorgestuurd. Dat was dan via het middenveld konden we dan mensen inschrijven. Maar die plaatsen bleven open staan. Ze konden dat dan moeilijk verkopen om dat het jaar daarna weer te doen omdat die plekken open bleven staan. Dus naar informatiedoorstroming kan er ook nog wel iets gedaan worden.”

Verder zou een systeem van proefdagen een handig hulpmiddel zijn voor sommige ouders en kinderen. Zo kunnen kinderen enkele lesjes proberen om te kijken of het wel echt iets voor hen is. In sommige sportclubs wordt dit systeem nu al toegepast. Ouders vermijden op die manier een grote kost als blijkt dat het kind niet overtuigd is van de activiteit.

Wijkgezondheidscentra – “Dat lijkt mij ook wel iets leuks als organisaties proefdagen aanbieden. Of vier beurten aanbieden waarbij dat het kind kan nagaan van ‘Is dat nu echt iets voor mij of niet?’. Want misschien dat dat dan voor sommige ouders ook een drempel is. Inschrijvingsgeld betalen maar wat als mijn kind het dan niet leuk vindt?”

Bij vrije tijd blijft het belangrijk dat ouders de mogelijkheid hebben om naar een persoon te gaan voor de inschrijving. Niet iedereen heeft internet of beschikt over de capaciteiten of mogelijkheden

om via internet een profiel aan te maken en zich in te schrijven. De jeugddienst van stad Gent wordt hierbij zeker positief onthaald. Ze zorgen voor een individueel antwoord op de vraag van ouders. Deze werking mag zeker verdergezet worden en eventueel uitgebreid met een outreachende werking die zich kan richten op kwetsbare doelgroepen. Het gaat hierbij om contact leggen met mensen die, ondanks veronderstelde behoeften, zelf geen contact opnemen met de jeugddienst en ook geen 'vraag' stellen. Hierbij kan samengewerkt worden met andere organisaties of contactpersonen, zoals brugfiguren in scholen of met het OCMW. Ook zij zijn een belangrijke steun voor ouders in de zoektocht naar een gepaste oplossing.

INSCHRIJVINGSDAG

Een belangrijk gegeven, zowel bij opvang als initiatieven in de vrije tijd, is de datum waarop ouders kunnen inschrijven voor het aanbod. Vaak ligt deze inschrijvingsdag op een zaterdag. Dit zorgt ervoor dat bovenvermelde brugfiguren of andere organisaties, zoals thuisbegeleidingsdiensten die niet werken in het weekend, geen ondersteuning kunnen bieden aan ouders op de dag van inschrijving. Kansarme ouders wachten noodgedwongen tot maandag en zijn op die manier onbedoeld benadeeld.

brugfiguur – “De STIBO’s ook, de inschrijvingsdag is ook vaak een zaterdag, dat al de kansrijke mensen die wel digitaal sterk zijn, gaan hun kindjes dan al inschrijven voor de STIBO’s of voor de vakanties bijvoorbeeld is de inschrijvingsdag een zaterdag, ja, terwijl de andere mensen komen dan de maandag toe op school en dan zijn de inschrijvingen eigenlijk al twee dagen bezig. Ik denk dat je meer kans maakt op een plaatsje als je ja al van de zaterdag inschrijft.”

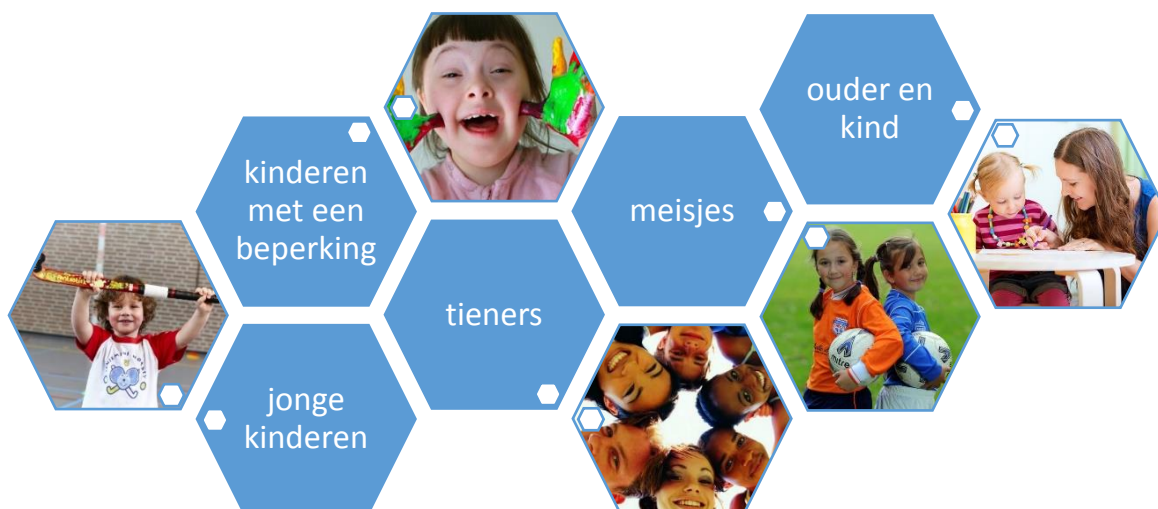
BESCHIKBAARHEID – AANBOD EN GEBREK AAN PLAATSEN

Een tweede factor dat de toegankelijkheid van een organisatie bepaald, is de beschikbaarheid ervan. Hieronder verstaan we zowel de beschikbaarheid van een ruim aanbod voor elke doelgroep als voldoende plaatsen binnen dit aanbod.

AANWEZIGHEID VAN HET AANBOD

VRIJETIJDSAANBOD

Veel sleutelfiguren zijn het erover eens dat er in Gent een ruim aanbod is aan vrijetijdsactiviteiten. In elke buurt zijn er mogelijkheden voor sport en ontspanning. Toch zijn er nog enkele groepen waarvoor het aanbod eerder beperkt is. We bespreken kort deze groepen.

VRIJETIJDAAANBOD VOOR JONGE KINDEREN

Een eerste groep kinderen waarvoor het aanbod eerder beperkt is, zijn de jonge kinderen tot 5 jaar. Verschillende sleutelfiguren geven aan dat ze regelmatig de vraag krijgen voor een activiteit voor deze doelgroep. Meestal wordt dan een omnisportkamp voorgesteld of zwemlesjes, maar de keuze voor ouders en kinderen is hier eerder beperkt.

Brugfiguur – “De nood is er. Stad Gent biedt alleen voor kleuters bijvoorbeeld (...) omnisport aan en zwemmen. Nu veel ouders willen ook een keer balsport of turnen. Het zou mooi zijn moest het aanbod voor de kleinere een beetje uitgebreider zijn. Voor kleuters zelf is er eigenlijk nog heel weinig.”

Vzw Jong, een grote speler in de vrije tijd van kinderen in Gent geeft aan dat ze hier budgettaire keuzes in hebben moeten maken.

VZW Jong – “Want uw groep die groter is zorgt er natuurlijk ook voor dat je veel meer middelen nodig hebt, dat je veel meer mensen nodig hebt voor te ondersteunen en daar hebben we dan moeten een keuze in maken. (...) Dus daar horen we een hoge nood bij ouders dat kinderen er vroeger zouden kunnen aansluiten. Omdat je bij de opvang soms ook een hiaat vindt bij de kinderen van die leeftijd.”

VRIJETIJDAAANBOD VOOR MEISJES

Verschillende sleutelfiguren merken op dat het soms moeilijk is om een gepaste vrijetijdsinvulling te vinden voor meisjes. Enerzijds kunnen we nadenken of het bestaande aanbod wel voldoende aansluit bij de interesses van meisjes. Anderzijds is het soms ook cultureel bepaald dat meisjes eerder worden thuis gehouden om hulp te bieden in het huishouden en de zorg voor jongere kinderen.

VZW Jong – “Nu is bepaalde bevolkingsgroepen merk je inderdaad dat meisjes op twaalf jaar worden thuis gehouden om te helpen in het huishouden, voor de andere kinderen zorgen, het eten maken, ... De nood ligt daar nog heel hard. (...) Omdat je daar inderdaad wel ziet dat het moeilijk is om die meisjes in de andere werkingen te behouden. (...) Die zoeken dan naar een aanbod waarbij ze op zo weinig mogelijk weerstand van het huis botsen. En dan zoeken ze ook wel echt in de buurt naar bepaalde activiteiten voor enkel vrouwen. Bv vrouwenaerobics.”

Het gegeven dat meisjes soms moeilijker aansluiting vinden, is eveneens iets waar andere organisaties soms op botsen.

Wijkgezondheidscentra – “Sportnetwerk Gent Noord. Zij zitten hier ook in de wijk in Godshuis Hammeke en zij organiseren ook sportactiviteiten, bv voor meisjes op woensdagnamiddag. Maar het lukt hen niet om daar meisjes naartoe te krijgen. (...) Dat ze bv naar speelpleinen komen. Je ziet altijd jongetjes voetballen maar meisjes zie je daar zelden.”

Hoewel vele sleutelfiguren aangeven dat er veel wordt gewerkt rond de interesses van het kind, blijft het belangrijk om op zoek te gaan naar vernieuwing binnen het aanbod.

Wijkgezondheidscentra – “Bijvoorbeeld de stad zet nu heel hard in op laagdrempeligheid van voetbal. Maar wat gebeurt er voor meisjes? Ja, dat weten we niet goed. En onze arts zei wat dat de meisjes eigenlijk interesseert is alles op wielrijes. Steps, rolschaatsen, hooverbord. Dat kan misschien ook een drempel zijn. Dat hetgeen wat aangeboden wordt misschien onvoldoende aansluit bij wat dat er nu tegenwoordig interessant is voor de kinderen. Ik weet het niet. Ik zit nu nog aan een partner te denken.”

VRIJETIJD AANBOD TIENERS

De tienergroep mogen we zeker niet vergeten. Meerdere organisaties wijzen op het risico dat jongeren lopen als ze geen zinvolle invulling hebben van hun vrije tijd. Een aanbod dat aansluit bij hun interesses is hier noodzakelijk. Het vraagt echter creativiteit om jongeren te triggeren en hen een aanbod voor te stellen dat aanspreekt.

De Pagadder – “We hebben niet veel alternatieven. We bekijken dat eigenlijk echt op het moment zelf. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat die jongere niet gewoon rondhangt. Daar botsen wij op.”

Thuisbegeleidingsdiensten – “Ik denk wel dat het aanbod voor jongeren ook belangrijk is. Om daar voldoende aandacht te geven omdat er een zeer groot risico is in gamen en sociale media. Risico van verslaving start. Ja, dat is wel echt extreem. En het is niet gemakkelijk om alternatieven te bieden.”

VRIJETIJD AANBOD VOOR KINDEREN MET EEN BEPERKING

Voor kinderen met een beperking merken we bij de bevraging van zowel ouders als sleutelfiguren dat er een grote vraag is naar een (aan)gepast vrijetijdsaanbod. Een signaal dat ook door de jeugddienst

werd opgevangen. Ouders zijn wel tevreden van de initiatieven die er zijn, zoals de dagkampen die georganiseerd worden in IVIO Rozemarijn. Sommige kinderen zijn in de mogelijkheid om in te stappen in het inclusieve aanbod. Hierbij is het belangrijk dat de ruimte en de begeleider-kind ratio aangepast is aan het aantal kinderen met een specifieke problematiek.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Hetzelfde voor kampen he. Rond vrije tijd he, dagkampen dan die georganiseerd worden. Ook daar. Er is zeker vraag en nood aan maar het aanbod is te klein. Specifiek naar hen waar dat er rekening gehouden wordt met hun problematiek.”

VRIJETIJD AANBOD VOOR HET GEZIN

Naast de vraag of er voldoende aanbod is voor kinderen, werd tevens de vraag gesteld of er nood is aan een aanbod voor ouder en kind samen. Verschillende sleutelfiguren geven het belang en de positieve effecten aan van activiteiten voor ouder en kind. Zo helpen deze activiteiten bijvoorbeeld om ouders uit hun isolement te halen. Dit sociaal isolement is kenmerkend voor sommige buurten waar verschillende nationaliteiten, talen en doelgroepen samen zitten. Ook alleenstaande mama's leven vaak in sociaal isolement. Door samen iets te doen met hun kind in groepsverband, leren ze andere ouders kennen.

Brugfiguur – “Ik denk dat daar in bepaalde wijken wel nood aan is. (...) Mamma's die eigenlijk wel willen andere mama's leren kennen. (...) Ik denk dat er hier veel sociaal isolement zou kunnen vermeden worden moest dat bestaan. (...) Hier zitten zo veel verschillende doelgroepen en talen, alleenstaande mama's en ook mensen met heel zware problematieken die hier allemaal in die appartementen zitten. Soms voor een korte tijd, soms voor een lange tijd. En ik heb al gezien in het Brusselse dat dat niet altijd is goed gekomen met die verwaarloosde wijken. Dus ik hoop dat dat hier ook zo niet gaat zijn. Ik weet het niet want het is sociaal isolement en het gevaarlijke aan sociaal isolement kan zijn dat je er geen vat op hebt.”

Activiteiten georganiseerd op school, zoals een spelletjesnamiddag, verlaagt de drempels voor ouders om samen iets te doen met hun kinderen. Een brugfiguur geeft aan dat door ouders eerst te verwelkomen op school, de stap kleiner is om hen door te verwijzen naar andere initiatieven in de buurt. Naast activiteiten op school kunnen ook de lege ruimtes in bijvoorbeeld appartementsgebouwen ingezet worden om een evenement voor ouder en kind te organiseren.

Spelotheken – “(...) Dat daar ook sterker moet op ingezet worden op bv ruimtes die in zo een appartement zijn denk ik. Waar je de kansen kan creëren om zo een evenement, al is het maar één keer in de week, te laten plaats vinden. Ik denk dat daar vooral moet geïnvesteerd worden. (...) Er zijn ook heel vaak problemen in zo een gebouwen waardoor dat het leven ook niet altijd zo rooskleurig is. Maar dat je vaak spanningen krijgt onder mensen. Ook vooroordelen die er vaak zijn, doordat mensen niet praten met elkaar. Ik denk dat dat nog een stap is voor ouder-kind-momenten.”

Naast de verbreding van het sociaal kapitaal van ouders hebben deze activiteiten een positief effect op de hechting tussen ouder en kind. Door ouders een aanleiding te geven om actief iets te doen met hun kind, verstevig je de band tussen beiden. Dit geeft mooie kansen, in het bijzonder voor kinderen met hechtingsproblemen. Niet elke ouder krijgt een daguitstap of een activiteit gepland of geregeld. Sommige ouders kunnen extra ondersteuning gebruiken voor de invulling van de vrije tijd. Samen dingen doen in groep met andere ouders kan dan een oplossing bieden. Ouders kunnen raad vragen aan elkaar en tips uitwisselen waardoor ze sterker worden in het vrijetijdsaspect. Een mooi initiatief voor ouder en kind zijn de spelotheken van bijvoorbeeld vzw Jong. Opvoedingsondersteuning is één van hun hoofdpijlers en dat ouder-kind moment komt daar sterk in naar voor.

vzw Jong – “Doordat je die ruimtes hebt met speelgoed, kan je daar gemakkelijker op inzetten. Ik merk dat scholen daar ook problemen hebben als ze ouders willen betrekken. Ik denk dat je daar iets moet zoeken om ze daarin te triggeren. De spelotheek heeft het voordeel dat dat gaat over speelgoed uitlenen.”

Wijkgezondheidscentra geven eveneens aan dat het kinderen wel deugd doet om samen met de ouder een keer iets te doen. In sommige culturen komt dit soms weinig aan bod.

Wijkgezondheidscentra – “Langs de andere kant, (...) als ik hier kijk op straat. Dat is daarom niet gegoten in een activiteit. Maar die families, er zijn heel veel Oost-Europese gezinnen in de buurt ook, die hangen wel samen op straat. Jong en oud. En dat is daarom niet geregeld in de vorm van een activiteit. Maar het is ook niet dat er geen contact is. Of in de buurtparken zie je dat vaak ook dat ze met heel de familie aan het picknicken zijn, of aan het barbecueën zijn.”

Naast georganiseerde groepsactiviteiten kan het interessant zijn voor ouders om op zoek te gaan naar een apart maar gelijktijdig aanbod op dezelfde locatie voor ouder en kind. Ouders kunnen zelf sporten of gebruik maken van een ander aanbod terwijl hun kind activiteiten doet met andere kinderen. Dankzij dit systeem hoeven ouders geen opvang te zoeken voor hun kind terwijl ze hun hobby uitoefenen.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Dat was zo het idee gelijk in de fitness. Die mama wou heel graag gaan fitnessen maar ze had geen opvang voor haar zoontje. Moest er dan inderdaad een combinatie zijn dat er voor kindjes ook iets is; een gelijktijdig aanbod.”

GEZINSVAKANTIES

Een andere vorm van vrijetijd in de vakanties zijn de gezinsvakanties. Sommige organisaties bieden een uitgestippeld programma aan voor ouders om er samen met hun kinderen enkele dagen tussenuit te zijn. Sommige ouders hebben weinig financiële middelen waardoor hun vakantiemogelijkheden beperkt zijn.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Zoals Pierlewiet organiseert ook gezinsvakanties. Voor echt een weekje weg te zijn, georganiseerd. Of ik heb nu een papa die niet in de mogelijkheid is om die tijd zelf in te vullen. Maar samen in een groep, die zou heel blij zijn denk ik. en dat hoeft maar een paar dagen te zijn. Dat moet niet ver zijn. Maar de groep die ik nu ook aan denk is de groep met weinig financiële middelen.”

OPVANGAANBOD VOOR KINDEREN MET EEN BEPERKING

Voor kinderen met een beperking merken we dat de nood hoog is aan een specifiek opvangaanbod. Sommige kinderen kunnen terecht in een inclusieve werking, maar dit is niet bij elke problematiek een optie. Ouders gaan dan op zoek naar een gespecialiseerd alternatief. Hierbij wordt vooral het belang aangehaald van het werken in kleine groepjes en meer begeleiding. Soms wordt er één extra begeleider voorzien voor één kind. Deze één op één begeleiding is een must voor sommige kinderen. Voor de kinderen die niet in een grote groep kunnen functioneren en bijgevolg geen aansluiting vinden in het inclusieve aanbod blijft opvang echter problematisch. De jeugddienst van stad Gent merkt deze opvangnood sterk.

Jeugddienst – “Het is ook niet evident voor mensen met kinderen met een beperking om een plaats te vinden in speelpleinwerkingen en kinderdagverblijven. Want deze mensen zijn meestal op zoek naar opvang voor volle dagen.”

Voor kinderen met een zware beperking is een samenwerking met een MFC een optie.

Thuisbegeleidingsdiensten – “De kinderen met een echt zware beperking, er zijn er een aantal die binnen een MFC terecht kunnen, bijvoorbeeld in de triangel of zo. Ze kunnen daar logeren of kortverblijf of opvang. Maar dat is maar een heel kleine minderheid omdat die plaatsen zo beperkt zijn. Dus voor die groep zouden er meer plaatsen RTH moeten komen. Dagopvang. En daarnaast zou het best zijn dat er ook binnen de andere opvang van de stad en privé initiatieven gewoon de ruimte is om af en toe een kindje met specifieke zorgen op te nemen.”

BUSVERVOER BUITENGEWOON ONDERWIJS

Buitenschoolse opvang in een school voor buitengewoon onderwijs zou een goed alternatief kunnen bieden. De scholen buitengewoon onderwijs zijn hier zelf vragende partij voor en ook voor thuisbegeleidingsdiensten zou dit een oplossing betekenen in hun zoektocht naar gespecialiseerde opvang. De vertrouwde locatie is ideaal voor de kinderen. Ze kennen de omgeving en de mensen die er werken beschikken over de nodige expertise. Dit zorgt voor een gerustheid bij kinderen en ouders.

Thuisbegeleidingsdiensten – “(...) als de scholen buitengewoon onderwijs van de stad zelf opvang kunnen organiseren in hun school dan is de omgeving voor de kinderen vertrouwd, zijn er mogelijks ook mensen die vertrouwd zijn. En dat is er niet. Dus die kinderen moeten naar andere plekken gaan. En die mensen kennen hen niet. En dat geeft sowieso veel meer moeilijkheden. Ik heb dat ook al aangekaart in die school en dan zeggen zij ja, dat is ook een vraag van ons. Dat dat er zou kunnen zijn. Dus ik denk dat dat persoonlijk een belangrijk iets is. Die vertrouwde plekken en ook de expertise van de mensen uit het buitengewoon onderwijs dan kunnen we dat aanwenden.”

De grootste struikelblok voor de organisatie van buitenschoolse opvang in de scholen buitengewoon onderwijs is de regeling van het busvervoer. Het busvervoer waar veel leerlingen momenteel afhankelijk van zijn, wordt momenteel gezien als een soort opvang. De kinderen zitten soms urenlang op de bus en dat is voor de kinderen niet aangenaam. Dat busvervoer is ook niet altijd dekkend voor de uren dat ouders moeten gaan werken.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Er wordt verondersteld dat het busvervoer dat wordt aangeboden in het buitengewoon onderwijs dat dat geldt als een soort opvang. Dus de meeste scholen buitengewoon onderwijs organiseren geen opvang. Buiten de uren van de schooluren. En dat is voor veel mensen heel moeilijk. Omdat zij wel willen dat het kindje met de bus gaat, maar zij kunnen die bus uren zelf niet regelen.”

GEBREK AAN PLAATSEN

GEBREK AAN PLAATSEN VRIJE TIJD

Naast een uitgebreid aanbod is het belangrijk dat er voldoende plaatsen zijn voor de kinderen in de buurt. Verschillende sleutelfiguren geven aan dat de clubs en kampen snel volzet zitten. De vraag is soms groter dan het aanbod, waardoor clubs minder inspanningen moeten doen om extra leden te werven. Bijgevolg wordt er minder energie gestoken in het verlagen van bepaalde drempels, zoals het inschrijvingsgeld.

Wijkgezondheidscentra – “Misschien dat nog eens benadrukken, veel sportclubs zeggen dat ze volzet zijn. Er zijn eigenlijk te weinig clubs voor het aantal kinderen dat er hier zijn. Waardoor dat ze ook geen moeite moeten doen om laagdrempelig te zijn voor kinderen want ze zitten toch vol. (...) Dat is wel een signaal naar de stad Gent. Het bevolkingsaantal blijft groeien en er zijn meer en meer kinderen. Om daar ook plaatsen voor te voorzien. Of sportclubs te ondersteunen om meer kinderen te kunnen ontvangen. Er zijn ook minder en minder vrijwilligers die zich willen inzetten voor sportclubs. En ouders van kansarme kinderen zien zij dan ook niet echt als mensen die dan iets vrijwillig zouden kunnen of willen doen. Dus zijn ze sowieso minder happig om kansarme kinderen op te nemen.”

GEBREK AAN PLAATSEN OPVANG

In de opvang is het eveneens soms moeilijk een plaats te bemachtigen. Vooral voor ouders die minder geïnformeerd zijn of wisselende werkuren hebben, is dit vaak een probleem. Opvang moet geruime tijd op voorhand aangevraagd worden en wanneer last minute toch opvang nodig is, is het vaak al te laat.

De Sloep – “Opvang vinden is een probleem wanneer dit last minute nodig is. Er is heel weinig flexibiliteit. Dit is echt een probleem. Sommige ouders werken at interim of hebben onverwacht een opvang nodig. (...) De opvang/onthaalouders vragen vaak ook een minimum aantal dagen om te komen.”

BEREIKBAARHEID – LIGGING EN PSYCHOLOGISCHE BEREIKBAARHEID

Wanneer we denken aan de bereikbaarheid van opvang en vrije tijd, denken we in de eerste plaats aan de ligging ervan. Maar naast een gunstige ligging is de psychologische bereikbaarheid tevens een belangrijk item om als organisatie bij stil te staan.

LIGGING

Een belangrijke voorwaarde die ouders vaak stellen voor de keuze van opvang of vrije tijd voor hun kinderen is een gunstige ligging. De organisaties liggen bij voorkeur in hun buurt of zijn gemakkelijk bereikbaar met het openbaar vervoer. Verschillende sleutelfiguren geven aan dat opvang en vrije tijd moeilijk te organiseren zijn voor ouders als de ligging niet optimaal is, zeker als er meerdere kinderen in het gezin zijn. Ook de jeugddienst geeft aan dat toegankelijkheid echt een voorwaarde is, zeker voor ouders die niet over een eigen wagen beschikken.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Maar soms is het moeilijk te organiseren om die kinderen van hier naar daar te brengen. Er zou gewoon een makkelijke oplossing moeten zijn. Vlak na school waarbij dat de ouders dan niet expliciet moeten heen en weer rijden. Dat zou wel een oplossing kunnen bieden.”

Bijzondere aandacht gaat hierbij naar kinderen uit een kwetsbaar gezin. De verplaatsing naar de verschillende initiatieven legt een extra druk op de ouders, een bekommernis die men er liever niet bij neemt. Een gunstige ligging kan de drempel voor deze ouders verlagen.

De Pagadder – “Om mijn kinderen op vrijetijdsinitiatieven te krijgen, dat kost moeite he. En ik denk dat onze doelgroep heel vaak andere prioriteiten heeft. Of gewoon geen energie meer kan opbrengen. Ze zijn echt aan het overleven en hebben geen ruimte voor extra’s. Ik vind dat soms al chapeau voor onze cliënten dat ze hun kinderen op tijd op school krijgen.”

Ook voor kinderen met een beperking is het omwille van hun problematiek soms niet evident om gebruik te maken van het openbaar vervoer. Dit maakt dat voor hen de ligging van de verschillende initiatieven extra belangrijk is. Door het beperkte aanbod voor deze doelgroep zijn ouders echter vaak genooddaakt om gebruik te maken van verder gelegen initiatieven.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Dus bijvoorbeeld nu heb ik één jongetje die naar de G-sport zal gaan. Dus ik denk persoonlijk uitbouw van G-sport dat dat goed zou zijn. Of dichterbij. Want nu is dat uiteindelijk niet zo dicht. Dus dat jongetje gaat nu van Wondelgem naar voorbij Sleidinge. Om daar te kunnen deelnemen aan G-sport.”

PSYCHOLOGISCHE BEREIKBAARHEID

Naast een gunstige ligging is de psychologische bereikbaarheid minstens even belangrijk. De psychologische drempel heeft vaak te maken met angst voor het onbekende en gevoelens van minderwaardigheid (door bv. een gebrekkig Nederlands). Organisaties gaan er te vaak van uit dat mensen de weg naar opvang en vrije tijd wel zullen vinden als ze hier nood aan hebben. Toch geven verschillende sleutelfiguren aan dat vele ouders verdwalen in het aanbod aan vrijetijdsinitiatieven.

Brugfiguur – “Mensen vinden vaak de weg niet tussen de vrije tijd. Ze willen wel iets voor hun kind bijvoorbeeld een turnclub of zo of voetbal. Maar ze weten niet hoe ze er moeten aan beginnen. Het aanbod is redelijk groot en vaak ook op een andere manier. Je krijgt dan wel een lijst. Maar je moet dan eigenlijk nog alle clubs contacteren van geef je korting, hoeveel is dat dan, wanneer is dat dan. En dat is voor veel kansarme ouders veel te omslachtig.”

Sommige ouders hebben moeite om zich te identificeren met een bepaalde club. Door het elitair karakter dat sommige clubs of voorzieningen uitstralen, voelen ouders uit kansarme gezinnen zich soms niet op hun plaats, als ‘iets dat niet voor hen is’.

Wijkgezondheidscentrum – “En ook ja, als je kijkt soms naar sportclubs die nogal wit zijn en een middenklasse publiek. Waardoor mensen uit kwetsbare gezinnen daar minder aansluiting bij vinden.”

VZW Jong – “(...) ik denk dat je bij bepaalde reguliere vrijetijdsbesteding drempels gaat behouden. Omdat bepaalde zaken naar mijn weten nog altijd een elitair karakter hebben of die nogal een witte visie hebben over bepaalde zaken. Bv de cultuursector is daar nog altijd een hele hoge drempel. (...)Maar het is gewoon heel moeilijk denk ik voor die sectoren om die mensen te behouden omdat ze daar niet de voeling mee hebben. En dat ze daardoor een soort schrik hebben voor dat onbekende. En dan koppelen ze daar vooroordelen aan en dat is niet altijd correct. En jongeren voelen dat soms en gaan zich op een totaal andere manier uiten en vaak ook in negatieve zin waardoor dat gevoel versterkt wordt bij de andere partij. Een andere reguliere vrijetijdsbesteding is bijvoorbeeld ook de scouts of de Chiro. Daar zien wij dat het ook heel moeilijk is om daar een multicultureel verhaal van te maken. Je merkt dat dat nog een vrij wit gegeven is.”

Andere ongeschreven regels zorgen er mede voor dat ouders afhaken.

Wijkgezondheidscentra – “Ook zo die ongeschreven regels. Dat ze willen dat de mensen verbruiken in de cafetaria bv. Of dat je zo tombolabonnetjes moet kopen om te verkopen. Dat ze vragen aan elke ouder om bv 50 euro tombolabonnetjes te kopen, voeren naar de wedstrijden. Dat carpoolsysteem is ook al een drempel. Dat is zo allemaal een beetje eigen aan de Vlaamse reguliere sportclub van weleer. Die heel veel verwachtingen van ouders van inbreng. Je hebt bv kinderen die sporten aar die zelf met de bus naar de sportclub gaan. Dat de ouders ook niet komen kijken naar de wedstrijden en dan ook niet verbruiken in de cafetaria.”

Eén van de sleutelfiguren geeft aan dat het moeilijk blijft om een juiste balans te vinden voor de kinderen. Ze stelt zich de volgende vraag: “Wil je dat de sportclubs zich meer open stellen dat de kinderen er naartoe komen? Of wil je dat de sportclubs naar de kinderen gaan in de wijk en daar sport aanbieden?”. Ze vindt het niet correct om een onderscheid te maken tussen verschillende wijken en bijgevolg segregierend te werken.

Wijkgezondheidscentra – “Voor de kansarme kinderen gaan we naar de buurtpleintjes en voor de rijkere kinderen doen we het in de sportclub. Dat is ook

niet juist vind ik. ik heb daar een keer een gesprek over gehad met Freddie De Kerpel, de bokser. Maar die heeft dus een bokscub ook voor kansarme kinderen in het Antwerpse denk ik. En ik vroeg aan hem, wat vind jij nu? En hij was voorstander van de club zich te laten aanpassen zodanig dat al de kinderen in de club terecht kunnen. Dat dat zo het meest democratische is eigenlijk; ik moet zeggen, ik blijf het ook voor sommige mensen is het moeilijk om een kind effectief ergens ingeschreven te krijgen.”

Om de psychologische bereikbaarheid van een organisatie te versterken, kan het helpen om te werken met een vertrouwenspersoon. Heel vaak ontbreekt het vertrouwen in organisaties bij ouders. Een vertrouwenspersoon kan een brug vormen tussen het gezin en de organisatie. deze vertrouwenspersoon kan iemand van de organisatie zelf zijn die contacten houdt met de buurtscholen.

Brugfiguur – “Als het clubs zijn die naar school komen zijn ze er geruster in. Ze hebben vertrouwen in de school. Maar als ze zelf op zoek moeten gaan naar een club, is het vertrouwen veel lager. Dat is zo, bij een bepaald deel van de doelgroep wel. Nu, als je het als school aanbied en zegt van die kampen zijn wel oké, dan scheelt het ook wel. Ja, omdat het via de school opnieuw gebeurt he.”

Ouders hebben meestal een groter vertrouwen in de school van hun kinderen. Wanneer een brugfiguur of een leerkracht van de school kan fungeren als vertrouwenspersoon en een organisatie aanprijst, werkt dit drempelverlagend voor ouders.

Brugfiguur (buitengewoon onderwijs) – “Ja of als ze weet hebben van daar is een juf die ook meewerkt als vrijwilliger. Of er zijn nog kinderen van onze school die daar naartoe gaan. Dat helpt. Nu wij proberen ook op een babbel met ouders met een tas koffie ook vrijetijdsbesteding aan te snijden als onderwerp waardoor dat ze ook bij elkaar een keer kunnen luisteren.”

Ook de maatschappelijk werker van het OCMW is soms werkzaam als vertrouwenspersoon voor ouders met een lopend dossier.

GEBREK AAN INFORMATIE EN INFORMATIEVERSPREIDING (DE DIGITALE KLOOF)

Een belangrijke factor voor de psychologische bereikbaarheid van een organisatie is de toegankelijkheid van informatie. Het is belangrijk dat voorzieningen zich blijven afvragen of informatie goed terecht komt. Uit de gesprekken met sleutelfiguren blijkt dat één van de belangrijkste drempels voor ouders het gebrek aan en/of gebrekkige informatie blijft. Ze geven aan dat er veel informatie is, maar dat deze niet het doelpubliek bereikt.

Brugfiguur – “Er is veel informatie, maar niet naar ons doelpubliek. Ze denken van wel maar er is grote te veelheid aan informatie en waar je het allemaal moet zoeken. Het zou goed zijn moest er per wijk een overzichtje bestaan van wat is er allemaal, welke leeftijd kan er daar terecht, hoeveel kost u dat en zijn er kortingen mogelijk? En wanneer vinden de lessen plaats. (...) dus de informatie is bij mijn weten veel te weinig gecentraliseerd.”

Een overzicht per wijk zou een mogelijke oplossing kunnen zijn. Een idee dat ook door een wijkgezondheidscentrum werd gegeven.

Wijkgezondheidscentra – “Ik denk dat er heel veel informatie is. Maar dat dat te veel versnipperd is. Het zou goed zijn mocht er per wijk een folder zijn met het aanbod. Ja, in de Brugse poort maakt het WGC elk jaar een boekje met al de sportclubs van de buurt.”

Brugfiguren geven aan dat ze ouders helpen om de juiste informatie te verkrijgen. Zo proberen ze informatie via de school te verspreiden door de bestaande flyers mee te geven met de kinderen. De brochure ‘De zomer is de max’ van stad Gent wordt aangeprezen omwille van de handige kalender. Hierbij merken ze echter op dat de flyers één van de vele zaken zijn die in de boekentas blijven zitten.

Brugfiguur buitengewoon onderwijs – “En wat we nu wel proberen doen is met onze leerlingen die dat aankunnen de brochure van stad gent ‘De zomer is de max’ die elk jaar uitkomt, daar zit ook binnenin een kalender, proberen we met onze oudste kinderen zowel te kijken ‘Wat is er in jullie buurt? Waar zou je graag naartoe gaan?’, en dat ook op hun kalender te zetten. Zodat ze eigenlijk een bruikbare kalender hebben die ze thuis kunnen ophangen en mee aan de slag kunnen. Dat zijn dingen die je probeert. Ik weet niet of dat altijd heel veel resultaat heeft. Voor de enkelingen waarbij het wel lukt is het plezant.”

De wijkgezondheidscentra geven eveneens aan dat de school een grote rol kan spelen bij informatieverspreiding. Ouders komen sowieso naar de school, ze gaan hun kind daar gaan afzetten en ophalen. Bijgevolg vermoeden ze dat het heel laagdrempelig is om vanuit de school de nodige informatie te geven.

De verspreiding van informatie en communicatie verloopt via verschillende kanalen. Naast de klassieke papieren flyers gebeurt de verspreiding van informatie steeds meer digitaal. Toegang hebben tot digitale middelen en internet is een basisvoorwaarde om digitaal actief te zijn, maar niet iedereen beschikt hierover. Er is een duidelijke oproep vanuit de sleutelfiguren om hier de nodige aandacht aan te besteden.

De Sloep – “De inschrijvingen en communicatie gebeurt te veel via internet. Veel kansarme gezinnen hebben geen toegang tot het internet of het is te ingewikkeld. Wanneer ze om hulp komen vragen zijn ze vaak al te laat om nog in te schrijven.”

Communicatie in de taal van de doelgroep is van groot belang om de psychologische bereikbaarheid te verhogen, een item dat ook de begrijpbaarheid verhoogt.

BEGRIJPBAARHEID – ONGESCHREVEN REGELS EN AANGEPAST TAALGEBRUIK

De begrijpbaarheid verwijst naar de transparantie van het aanbod. Er is een grote hoeveelheid aan informatie, maar ouders zien soms de bomen niet meer door het bos. Kansarme ouders hebben vaak geen zicht op de verschillen binnen het aanbod. Een informeel kennisgesprek met een medewerker van de jeugddienst of een vertrouwenspersoon kan de toegankelijkheid verhogen. De nodige informatie kan gegeven worden op maat van de cliënt. Hierbij is een aangepast taalgebruik (de gebruikte taal en vakjargon) van groot belang voor de begrijpbaarheid.

Wijkgezondheidscentra – “En er is wel op zich veel aanbod in Gent. Maar vind maar een keer het bos door de bomen als bv Nederlands uw moedertaal niet is of als je niet vertrouwd bent met al de organisaties die er bestaan. Ik vind dat niet altijd evident.”

BRUIKBAARHEID – PRAKTISCH EN CULTUREEL

Een dienstverlening is bruikbaar wanneer ze aansluit bij de concrete situatie en vragen van ouders. Eén van de praktische aandachtspunten hierbij is dat de werkingsuren van opvang en vrije tijd aansluiten bij de werkuren van ouders. Het is belangrijk dat er voldoende initiatieven zijn in de buurt waar kinderen vroeg kunnen opgevangen worden. Opvang waar kinderen langer kunnen blijven is soms noodzakelijk. Niet iedereen heeft een persoonlijk netwerk dat kan instaan voor vervoer of de opvang van de kinderen.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Ik zie ook wel dat er bij veel kampen opvang voor en na is. Omdat mensen met uren zitten waar dat ze soms niet in kunnen veranderen. En dat zij ook niet altijd dat netwerk hebben om andere mensen dan ’s morgens hun kinderen te laten brengen.(...)”

Verder hebben ouders niet enkel opvang nodig voor het overbruggen van de werkuren. Ouders moeten zich af en toe kunnen ontspannen en omwille van de zorg voor de kinderen is dit niet altijd mogelijk. De Sloep organiseert daarom zelf opvang tijdens de verschillende werkingen (zoals sportactiviteiten voor de ouders, oudergroepen, onthaal, ...), zodat de ouders die geen opvang vinden toch kunnen deelnemen.

De Sloep – “Ouders blijven gewoon thuis als ze geen opvang hebben. We organiseren de opvang uit noodzaak. Zeker op woensdagnamiddag. Deze opvang is enkel voor tijdens de activiteiten. Daarbuiten kunnen ouders er geen gebruik van maken.”

Tevens is de mogelijkheid tot occasionele en urgente opvang belangrijk, geven sleutelfiguren aan. Ouders hebben soms onverwacht een afspraak en aldus nood aan opvang.

Om de bruikbaarheid te verhogen is het belangrijk dat men luistert naar de vragen, behoeften en visie van ouders en kinderen en probeert daar in de mate van het mogelijke bij aan te sluiten. Omwille van culturele of religieuze redenen hebben ouders soms specifieke wensen naar opvang en vrije tijd. Men gaat dan op zoek naar een aanbod dat hier bij aansluit.

Wijkgezondheidscentra – “Zeker op vlak van religie. Soms is het wel zo dat ze bv sportactiviteiten zoeken voor hun dochter, maar het mag dan niet gemengd zijn. Om religieuze redenen of voor zichzelf ook. Bv vrouwen die graag zwemles willen volgen maar niet gemengd.”

Ouders vinden het belangrijk dat de opvang en vrije tijd van hun kinderen voldoende kwalitatief is. Dit wil zeggen dat aan de basisvoorwaarden voldaan wordt en de kinderen de juiste zorgen krijgen. Het is belangrijk dat organisaties voldoende aandacht besteed aan de individuele noden van kinderen.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Ze zijn bang denk ik dat de kinderen niet de juiste zorgen krijgen. Soms ook ervaringen met kinderen toch naar een opvang te sturen en dan te zien dat ze eigenlijk niet goed verzorgd zijn. De billetjes die open liggen, Pampers die niet genoeg ververs worden, kindje dat niet genoeg hulp krijgt bij het eten. Dat zijn allemaal dingen waar dat zij voor komen te staan en waar dat zij dan gemakkelijk op afhaken.”

Een persoonlijk contact kan ervoor zorgen dat ouders meer vertrouwen hebben in de organisatie en dat medewerkers hun zorg beter kunnen afstemmen op het individuele kind. Ouders kunnen ideeën en zorgen afstemmen met een verantwoordelijke en aangeven waarmee er moet rekening gehouden worden.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Nu ik denk, de succesformule is, wanneer dat er toch een persoonlijk contact geweest is tussen ouders en monitor of verantwoordelijke en dat die hun ding hebben kunnen zeggen van mijn kind is zo en zo. Dat zijn z’n mogelijkheden maar daar moet er rekening mee gehouden worden want dat lukt niet. Als dat zo wat meer op maat is, dan gaat dat lukken. En is dat dan in één of ander sportkamp of is het gewoon in een voor of naschoolse opvang. Dat maakt niet uit in welke setting dat dat is. Maar het is die info overdracht, daar zou ik optimaal op inzetten.”

Wanneer men te weinig aandacht besteed aan de informatieoverdracht gebeurt het dat kinderen niet de juiste zorgen krijgen. Door deze teleurstellende negatieve ervaring zijn ouders en kind soms weerhoudend om andere organisaties aan te spreken.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Maar ik heb toch ook al van veel ouders gehoord dat ze teleurgesteld zijn in de opvang die dat er geboden is. Omdat die kinderen toch wel heel specifieke aandacht nodig hebben. En zij voelen ook niet altijd dat er genoeg geluisterd wordt of tijd kan vrijgemaakt worden, bijvoorbeeld ’s morgens, om wat informatie te geven. En dan laten ouders liever hun kind daar niet dan wel te doen. Want ze krijgen een gefrustreerd kind thuis. Het brengt meer problemen met zich mee dan dat het zich iets oplevert om het kind te brengen.”

AANSLUITING BIJ DE LEEFWERELD VAN HET KIND

Een aanbod is bruikbaar wanneer het voldoende aansluit bij de leefwereld van het kind. Het is belangrijk dat men echt uitgaat van de interesses van het kind.

Brugfiguur – “Dat moet aanspreken of ze gaan niet. Na een uur zijn ze weg. Zeker bij de initiatieven waarbij ze vrij in en uit kunnen. Als je dan niet op hun interesse inspeelt, dan ga je ze kwijt spelen.”

WELKE SIGNALEN, FEEDBACK VAN OUDERS KRIJGEN ZIJ?

Naast de problemen die sleutelfiguren opmerken bij de toegankelijkheid van opvang en vrije tijd zijn er ook enkele signalen die ouders overbrengen aan sleutelfiguren bij momenten van terugkoppeling. Deze signalen worden hier besproken, maar zijn sterk verweven met reeds besproken ervaringen van sleutelfiguren.

opvang en vrije tijd kan positieve effecten hebben op de ontwikkeling van het kind.

Onderzoek heeft uitgewezen dat opvang en vrije tijd een positief effect kunnen hebben op de ontwikkeling van het kind. Tijdens de bevraging van sleutelfiguren hebben we deze vaststelling getoetst. Sleutelfiguren geven aan dat ouders deze voordelen niet altijd benoemen wanneer ze het hebben over de opvang en vrije tijd van hun kind. Dit wil echter niet zeggen dat ouders niet betrokken zijn en de voordelen er niet van erkennen. Het is afhankelijk van gezin tot gezin.

Vzw Jong - “De ene wijk zien wij dat de ouders heel erg betrokken zijn maar in andere wijken zien de jeugdwerkers de ouders nooit. Behalve als ze dan zelf de stap zetten tot een huisbezoek. Ik geloof niet altijd dat ouders geen interesse hebben. We hebben natuurlijk gezinnen waarbij we merken dat ouders niet zo bezig zijn met hun kind. En dat is ook bij elke doelgroep dat we daar een aantal uitschieters bij hebben. Maar je hebt ook ouders die langs komen en vragen hoe het met hun kind gaat of die vragen hoe zijn gedrag is bij ons in vergelijking met op school.”

De gevolgen op de ontwikkeling van kinderen kunnen ouders heel ruim interpreteren. Vaak zien ouders verschillen in het sociale, in de omgang met andere kinderen. De opvang en vrije tijd is een plek waar ze andere kinderen leren kennen en waar vriendschappen kunnen ontstaan. Zo leren ze soms kinderen uit de buurt kennen die ze voordien niet kenden omdat ze niet samen op school zitten.

Bij buitenschoolse opvang staat plezier voorop. Plezier is belangrijker dan presteren en dat vinden niet alleen de kinderen, maar ook ouders en sleutelfiguren. De school wordt nog steeds gezien als de plek waar kinderen leren. Wat kinderen leren in hun vrije tijd, is niet onbelangrijk, maar eigenlijk ondergeschikt aan de vrije keuze en het spelplezier.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Voor de meesten is het wel overbruggen van de uren dat zij moeten werken. Ik heb de indruk dat de school nog altijd gezien wordt als de plek waar dat je bij leert. Dat ze dat minder van de opvang verwachten maar dat ze wel kwaliteit verwachten in de zin van, mijn kind is hier graag en wordt goed verzorgd, krijgt ruimte om te spelen. Het echte bijleren dat is mee genomen maar ik denk dat de andere basisvoorwaarden voor de ouders primeren.”

Thuisbegeleidingsdiensten – “Want dat is ook met sommige clubs, dat het direct gaat over presteren. Je moet kunnen voetballen. Het is ook één sport zo. Je moet kiezen. Eigenlijk meer inderdaad de formule van omnisport en minder prestatiegericht. Dat dat eigenlijk ook een faire formule is. Recreatiever.”

Huiswerkbegeleiding

Ouders komen soms met specifieke (hulp)vragen naar de sleutelfiguren en huiswerkbegeleiding is hier zeker één van. Veel ouders geven aan dat ze ondersteuning wensen voor hun kinderen in het aanpakken van schoolse taken. Sleutelfiguren willen dit signaal van de ouders dan ook graag overbrengen. Veel ouders en jeugdwerkers voelen zich zelf niet machtig genoeg om de kinderen te ondersteunen in hun huistaken. Het onderwijs verandert voortdurend en een taalbarrière kan ervoor zorgen dat ouders op zoek gaan naar externe hulp.

VZW Jong – “En de dinsdagen zijn er in een aantal wijken bijvoorbeeld ook huistaakbegeleiding. (...) maar dat ik wel duidelijk ook het signaal wil overbrengen naar het onderwijs dat wij daar ook niet de juiste krachten voor hebben. Om dan letterlijk echt kinderen te gaan ondersteunen op vlak van huiswerk of toetsen. Want er verandert zo veel. (...) In het vrijetijdgegeven dat ouders daar heel hard naar vragen en zeker de meest kwetsbare ouders. Begeleiding van huiswerk, naar taken en toetsen en dergelijke. Omdat we nog een hele grote groep ook bereiken die de taal niet altijd machtig zijn.”

Nederlands leren

Een ander vraag die ouders soms stellen is een naschools aanbod waar kinderen Nederlands kunnen leren. Veel ouders van vreemde origine hechten er belang aan dat hun kind de Nederlandse taal voldoende leert kennen. Ze vragen af en toe naar een aanbod waar kinderen na schooltijd extra lessen kunnen krijgen om de Nederlandse taal te oefenen.

Brugfiguur – “En ook het Nederlands leren heb ik gehoord. Dingen in de buurt waar kinderen Nederlands kunnen leren. Alhoewel dat ik ervan overtuigd ben dat ze het Nederlands op school wel op de educatieve manier zullen leren. En dat het belangrijk is om al spelend het Nederlands te leren.”

Een nieuwe taal oefenen gebeurt ook spelenderwijs. Medewerkers van de jeugddienst krijgen dan soms specifiek de vraag van ouders van vreemde origine om op zoek te gaan naar een ‘witte’ club, zodat hun kind de taal beter kan leren.

WELKE VOORSTELLEN HEBBEN ZIJ?

Tijdens de interviews hebben we gepeild naar de problemen die sleutelfiguren ervaren en de feedback die ze krijgen van ouders. Afsluiten deden we door te vragen naar hun voorstellen en suggesties ter verbetering en samenwerking. Welke maatregelen zou de stad kunnen nemen om de ouders te helpen?

Kind en Gezin

Sleutelfiguren geven aan dat Kind en Gezin een belangrijke partner zou kunnen zijn in de overdracht van informatie over het opvangaanbod. Het is een organisatie dat van bij de geboorte betrokken is met het jonge gezin. Ze geven gratis begeleiding aan (aanstaande) ouders van bij de zwangerschap tot het kind drie jaar is. Daarnaast zijn ze een algemene regisseur in kinderopvang voor Vlaanderen en Brussel. Kind en Gezin is een belangrijke bron van steun en informatie voor ouders. Ze hebben als opdracht om actief bij te dragen tot het welzijn van jonge kinderen en hun gezinnen door dienstverlening op de beleidsvelden preventieve gezinsondersteuning, kinderopvang en adoptie. Een betere overgang van Kind en Gezin naar het kleuteronderwijs en de kinderopvang is wenselijk geven sleutelfiguren aan.

Brugfiguur – “Zowel Tinkelbel als Kind en Gezin zouden moeten betrokken worden in het kleuterparticipatieverhaal. De toegang moet gemakkelijker worden voor ouders en de info naar ouders toe.”

Samenwerking tussen VZW Jong En STIBO

Vzw Jong is enthousiast over het idee om meer samenwerking tussen opvang en vrije tijd te realiseren. Hoewel ze zichzelf absoluut niet als opvang willen profileren, zien ze een samenwerking met de STIBO's wel zitten.

VZW Jong – “Het samenwerken met (ST)IBO's, ik denk dat we daarvoor zeker wel rond de tafel kunnen zitten. (...) En kijken hoe we nog meer de aansluiting naar elkaar kunnen vinden. (...) En inderdaad soms ook misschien kinderen niet in de opvang te laten maar laten aansluiten bij ons. Dat wij mensen naar school kunnen sturen om te zeggen dat die kinderen bij ons kunnen aansluiten. Zo een zaken zouden misschien sterker kunnen.”

Samenwerking tussen OCMW en jeugddienst

Een samenwerking dat momenteel goed loopt is deze tussen het OCMW en de jeugddienst, geeft een verantwoordelijke van speelpleinwerker 'De Pagadder aan'. Hierbij is er extra aandacht voor het vrijetijdsaanbod voor mensen in armoede. Ook de 'UiTPAS' wordt sterk gepromoot door de dienst van Pagadder. Het is dan ook belangrijk dat deze samenwerking in de toekomst blijft stand houden en eventueel versterkt wordt. Mensen in armoede zijn een doelgroep die zeker extra aandacht vraagt bij de organisatie van opvang en vrije tijd.

De Pagadder – “Deze zomer heb ik ook een keertje samen gezeten met twee mensen van de jeugddienst om te bekijken rond vrije tijd. We hebben dan ook nog eens naar de site gekeken. Dus er is zeker absoluut een samenwerking; ik krijg ook de mails door van het vrijetijdsaanbod voor kinderen in armoede. De UiTPAS wordt zeer sterk gepromoot vanuit onze dienst. En daar is er dan ook regelmatig overleg over. Er zijn acties die vrije tijd en speelplein koppelen.”

Outreaching werking van de jeugddienst

De jeugddienst is een dienst die door vele sleutelfiguren als belangrijke partner wordt erkend. Velen zijn tevreden over de werking ervan. Men geeft wel aan dat het een meerwaarde zou zijn indien de jeugddienst ook over een meer outreachende werking zou beschikken. De jeugddienst is niet door alle ouders gekend of de drempel is te hoog om het initiatief te nemen om vragen tot de jeugddienst te richten. Bijgevolg zijn er heel wat ouders die de voordelen van de jeugddienst niet kennen of er geen gebruik van maken. Sleutelfiguren geven aan dat het zou helpen, mocht de jeugddienst zelf naar de ouders toe gaan. Zo kan er een infomoment worden georganiseerd op school waar ouders kunnen kennis maken met de jeugddienst en waarbij er ruimte is voor vragen. Een eerste contact is dan gelegd waardoor ouders in de toekomst sneller met hun vragen bij de jeugddienst zullen gaan.

Wijkgezondheidscentra – “Ik ben echt fan van de jeugddienst en ik vind dat die heel goed werk verrichten. Maar het zou inderdaad handig zijn mocht de jeugddienst soms zo tot in de scholen komen om daar meer outreachend, meer promotie maken, meer informatie. Want ten slotte, zij hebben een supergrote databank. Zij kunnen veel sneller en veel gemakkelijker van alles uitzoeken dan wij. Maar het is voor sommige gezinnen toch nog een te hoge drempel om zelf naar de jeugddienst te gaan en het daar zelf te gaan vragen.”

Samenwerking met de jeugdrechtbank

In sommige (uitzonderlijke) gevallen wordt opvang of vrije tijd voor kinderen opgelegd vanuit de (jeugd)rechtbank.

De Pagadder – “Deze zomer was er wel een kindje die verplicht was vanuit het vertrouwenscentrum. Dus dat gebeurt maar dat zijn eerder uitzonderingen. (...) Wanneer de vraag komt dan koppelen wij terug of dat de kinderen geweest zijn. (...) Die kinderen weten dat volgens mij niet dat dat opgelegd is. Voor kinderen is speelplein zeer leuk he. Maar omdat wij een speelplein zijn voor kinderen van een OCMW cliënteel, sommige kinderen voelen zich niet zo op hun gemak als ze niemand kennen. We hebben dan al een paar keer de vraag gekregen of het vriendje mag mee komen. Maar het vriendje mag dan enkel komen wanneer dat mama of papa ook een actief dossier heeft. Dus dat is dan niet altijd mogelijk.”

Interessante samenwerkingen voor kinderen met een beperking

In de gesprekken met sleutelfiguren die werkzaam zijn binnen een organisatie voor kinderen met een beperking kwamen een aantal interessante voorstellen voor samenwerking tussen school, opvang en vrije tijd aan bod.

VRIJETIJDAAANBOD BINNEN DE SCHOOLUREN

Vaak hebben scholen buitengewoon onderwijs een iets flexibeler programma tijdens de schooluren. Dit maakt dat een vrijetijdsaanbod binnen de schooluren tot één van de opties kan behoren. Kinderen kunnen tijdens de schooluren kennis maken met enkele initiatieven in de buurt. Voor de kinderen is dit een fijne manier om kennis te maken met enkele activiteiten in de buurt en door dit eerste contact met een organisatie binnen de vertrouwde context van de school, kan de drempel kleiner zijn om zelf de stap te zetten naar de organisatie.

INVESTEREN IN INCLUSIEVE WERKINGEN

Verder benadrukken verschillende sleutelfiguren dat het belangrijk is om te blijven investeren in inclusieve werkingen. Het aanbod voor kinderen met een beperking is klein en het vertrouwen dat ouders hebben in bestaande inclusieve organisaties is dikwijls geschonden door eerdere negatieve ervaringen uit het verleden. Door beperkte middelen kunnen organisaties niet altijd de nodige zorg bieden aan kinderen met specifieke noden en zorgen. Thuisbegeleidingsdiensten zijn bereid om hun kennis en ervaringen met organisaties te delen en door op zoek te gaan naar de juiste partners kunnen inclusieve organisaties nieuwe samenwerkingen aangaan en zich versterken in hun expertise.

Thuisbegeleidingsdiensten - “Daar ook meer op inzetten, op zo een inclusieve projecten of zelfs projecten enkel voor kinderen met autisme. Dan denk ik dat ouders daar zeer dankbaar zullen voor zijn. En dan ook de partners zoeken die dat mee gestalte kunnen geven. Dat moeten wij daarom niet zijn. Dat hoor je mij hier niet zeggen. Maar, Rozemarijn is een goede partner, er zijn verschillende goede scholen in het Gentse die know how hebben rond autisme. Dus dat zou magnifiek zijn.”

Enkele tips werden alvast meegegeven.

Thuisbegeleidingsdiensten – “Er wordt een prikkelarm hoekje ingericht of er is een time out ruimte of er wordt gewerkt met visualisatie of er wordt energie gestoken in een voorbereidend huisbezoek of zo. Dan is de stap veel kleiner om uw kind achter te laten.”

SAMENWERKING MET MFC

Ook de samenwerking met MFC's werd meermaals aangehaald.

Brugfiguur – “Dan is het vaak zo dat we gaan kijken naar opvanginitiatieven op maat van het kind en wat dat de vraag is van de ouders. Dat kan een beetje van alles zijn. Dat kan een leefgroepwerking zijn binnen een MFC. Dat kan ook crisisopvang zijn. Maar dat kan ook een samenwerking zijn met een internaat van stad Gent, of andere initiatieven.”

Thuisbegeleidingsdiensten – “Meer samenwerking tussen MFC's en opvang van de stad? Ja, al is het maar bijvoorbeeld voor expertise uit te wisselen. En gebeurt dat nu al vaak dat er in MFC's opvang wordt voorzien? Van hier weet ik dat dat er is en in Hagewinde ook. Het kan. Maar in de praktijk zitten ze ook vaak al vol.”

5 BOEIENDE PRAKTIJEN OVER HET MUURTJE

5.1 OUDERS, KUNSTEDUCATIE EN ONVERWACHTTE LOCATIES IN DE BUITENSCHOOLSE OPVANG

HOP UP

Hop up wil inspelen op de huidige maatschappelijke tendensen die er op wijzen dat opvangplaatsen voor schoolgaande kinderen meer en meer gerealiseerd zullen worden in (tijdelijke) locaties die niet altijd (uitsluitend) bedoeld zijn voor kinderopvang, maar verschillende functies en organisaties dienen. Vanuit het beleid roept men op tot een efficiënte samenwerking tussen kinderopvang, onderwijs, sport en vrije tijd waarbij ruimtes gedeeld en efficiënt ingezet worden om zo te zorgen voor een geïntegreerd, kwalitatief en optimaal afgestemd vrijetijds- en opvangaanbod voor schoolkinderen.

Figuur 5.1.1 Hop Up Assortiment

Een uitdaging waar vele scholen, culturele centra en andere voorzieningen voor staan is hoe ze een kale multifunctionele ruimte zoals een sporthal op korte tijd kunnen omtoveren tot een uitdagende speelomgeving voor kinderen. Dit is exact de uitdaging waar Hop Up, een project van SPK vzw/KIKO, een oplossing voor wil bieden. Hop Up is een modulaire, pop-up speelomgeving dat bestaat uit een assortiment van speeltuigen waarmee kinderen van 2,5 tot 12 jaar elke ruimte kunnen omtoveren tot een rijke veranderbare en veilige speelomgeving. De vormen zijn licht en duurzaam en zijn snel en eenvoudig op te bouwen, af te breken en te verplaatsen. Door hun modulair karakter zijn ze gemakkelijk aanpasbaar. Zo kan er actief mee gespeeld worden, maar kunnen er even goed

rusthoeken gebouwd worden. Kinderen willen zich niet vervelen. Ze gaan uit zichzelf op ontdekking. Hop Up vertrekt vanuit de context van vrij spel en kinderen krijgen daar vaak niet veel ruimte meer voor. Sommige kinderen moeten het stellen met afgedankt speelgoed in een kale ruimte met ongeschoold personeel. Het design van de speeltuigen van Hop Up is zo ontworpen om kinderen meer speelkansen te bieden en een gedeeld ruimtegebruik en samenwerking te faciliteren. Ze denken buiten de lijntjes en vertrekken vanuit het eigen initiatief van het kind. Men wil kinderen verantwoordelijkheid geven in hun spel en hen zelf laten uitvinden.

Figuur 5.1.2 Hop Up kampen bouwen

KUBUKI

Kubuki is een actie-onderzoek van het Expertisecentrum Pedagogische Ondersteuning in Kinderopvang en School en de opleiding Kunst- en Cultuurbemiddeling van de Karel de Grote Hogeschool, in samenwerking met Kunst in Zicht, Het Paleis en C-Mine. Voor dit onderzoek zochten begeleiders en onderzoekers naar manieren waarop kunsteducatie de buitenschoolse kinderopvang kan versterken. Ze vertrokken vanuit de vraag: “Hoe kunnen kunsteducatieve organisaties hun aanbod afstemmen op de buitenschoolse opvang en welke ondersteuning kunnen begeleiders uit de buitenschoolse kinderopvang gebruiken om kinderen succesvol te begeleiden bij een kunsteducatief aanbod?”.

Voor dit onderzoek werden drie proeftuinen opgezet en van dichtbij gevolgd en geëvalueerd. Een eerste proeftuin waar kunsteducatie en buitenschoolse opvang elkaar hebben gevonden is Bouwstof. Bouwstof is een workshop van Kunst In Zicht waar kinderen kunnen spelen, experimenteren en bouwen aan hun eigen kunstwerk. De begeleiders van Kunst in Zicht kwamen langs op de buitenschoolse opvang om kinderen te laten proeven van kunsteducatie. Met de gemengde groep kinderen gingen de begeleiders de uitdaging aan om samen een stad te bouwen gemaakt van de

meest uiteenlopende materialen. Kinderen konden gebruik maken van zelfgemaakt slijm, eierdozen, slierten enzoverder. Al deze bizarre probeersels komen samen in één verrassend bouwwerk geïnspireerd door het werk van Gerda Steiner en Jörg Lenzlinger. Ze laten een wereld ontstaan uit een wildernis van takken, fluorescerende blubber, lichtgevende eieren en lange wasslierten.

Een tweede proeftuin heet Zotterikskes en is een samenwerking met Het Paleis. Zotterikskes is een project dat kinderen van zes tot twaalf jaar stimuleert om hun talenten te ontwikkelen en hun woensdagmiddag zinvol en met plezier te beleven. Kinderen maakten samen filmpjes met de hulp van professionele begeleiding tijdens een workshop. Elk kind kon aangeven wat ze tijdens de workshop graag wilden bereiken en waaraan ze wensten te werken. Elke workshopreeks werd afgesloten met een toonmoment waarop de kinderen hun eindproduct kwamen voorstellen

Tenslotte was er Kindervreugd, kunst voor kleuters op woensdagnamiddag. Kleuters werden opgevangen in het cultuurhuis waar ze volop inspelen op hun fantasie. De kleuters werkten er met de materialen van Hop Up onder begeleiding van de kunstanimateuren. Er werd een heus theaterstuk opgevoerd zoals “in het hol van de draak”.

Bevindingen

De drie proeftuinen leidden tot enkele interessante bevindingen. Ten eerste het belang van goede communicatie en een goed contact. Wanneer je een workshop voor kinderen lanceert is het belangrijk dat er duidelijkheid is over de inhoud en wat men verwacht. Communicatie hierover gebeurt bij voorkeur rechtstreeks. Verder is er soms nog onduidelijkheid over wat kunsteducatie precies is. Het is een wereld die nog niet bij iedereen gekend is. Er moet grondig nagedacht worden over de wijze waarop het aan de ouders voorgesteld wordt. Een logo van een kunstproject kan bijvoorbeeld afschrikken en ouders het gevoel geven dat dit niet voor hen bedoeld is. Ook IBO's kunnen terughoudend zijn om in het project te stappen omdat ze niet goed weten wat kunst voor kinderen kan inhouden. Kunst is omgekeerd ook niet goed op de hoogte van hoe het er aan toe gaat in een IBO. Om deze twee werelden op elkaar af te stemmen kan een filmpje van het dagelijkse gebeuren verhelderend zijn voor beiden.

Een tweede bevinding is het belang van de keuze van de locatie. Laten we de opvang doorgaan in het cultuurhuis of brengen we de kunst en cultuur naar de eigen opvanglocatie? Op de eigen locatie zijn er minder praktische problemen. Het is een vertrouwde locatie voor begeleider en kind. Een belemmering kan wel zijn dat de ruimte voor een lange tijd in gebruik wordt genomen. Deze ruimte is echter kostbaar in een opvanglocatie. Het is moeilijk om een ruimte voor lange tijd te reserveren voor één project. In een cultuurhuis zijn er meer mogelijkheden (zoals licht en geluidsondersteuning). Het is voor de kinderen ook een kennismaking met het theater. Het is een deel van de beleving. Op een eigen locatie is het soms moeilijk om de juiste sfeer binnen te brengen. Bij kunst krijgen kinderen veel vrijheid en autonomie om hun eigen ding te doen. Ze zijn zelf verantwoordelijk voor hun werk waardoor de kinderen meer betrokken zijn. Het is iets van hen. Dit maakt het wel moeilijk als er de volgende dag een andere groep kinderen in de opvang zit die moet verder bouwen aan het werk van de vorige groep. Het is niet van hen.

Een derde uitdaging waar het project voor staat, is het aanbrengen van het aanbod. Iedereen die deelneemt aan het project heeft er zelf voor gekozen. Met kunsteducatie willen ze keuzes aanbieden op basis van de interesses van de kinderen. Het zelf willen, maakt dat zelf heel moeilijke dingen

mogelijk worden. Kinderen willen in hun vrije tijd de vrijheid krijgen om zelf hun tijd in te vullen en te kiezen uit een aanbod. Kunsteducatie is vaak nog een onbekend bij kinderen en de vraag is dan ook of de kinderen iets zullen, kiezen wat ze niet kennen. Hoe kunnen we kinderen aantrekken tot een aanbod waar ze niet mee vertrouwd zijn?

Om de kinderen direct mee te krijgen in het verhaal is het belangrijk om voldoende aandacht te schenken aan het onthaal en te zorgen voor een goede start. De kinderen komen uit verschillende contexten en kennen elkaar misschien niet. Om kinderen te motiveren om te blijven deelnemen is het dan ook belangrijk dat ze zich thuis voelen en dat er vriendschappen ontstaan.

5.2 CHILDREN'S ZONE

Antwerpen is in de wijk Kiel gestart met het ontwikkelen van een Antwerp Children's Zone (ACZ). Aan deze ontwikkeling ging een studie vooraf uitgevoerd door het Rebel, HIVA, CTO, Ugent en Ruimtevaarder (Debisschop, 2016) die lessen tracht te trekken uit de Harlem Children's zone and Rotterdam Children's zone. Beide hebben als doel kinderen uit kansarme buurten via een integrale wijkgerichte aanpak op een succesvolle manier doorheen het onderwijs te laten stromen. Toch zijn er ook verschillen. De studie vat beide initiatieven als volgt samen.

Harlem Children's Zone

Harlem Children's Zone is een non-profit organisatie die sinds 1990 een educatief aanbod verbindt met diverse hulp- en dienstverlening voor kansarme kinderen en hun gezinnen uit een bepaalde zone in Harlem (New York). In praktijk bereikt het meer dan 13.000 kinderen, vooral uit zwarte gezinnen met een laag inkomen. De ambitie: de levenskwaliteit en (onderwijs)kansen van deze kinderen en jonge mensen verbeteren en de cirkel van generatiearmoede doorbreken. Dat doel is bereikt indien het kind in Harlem het hoger onderwijs aanvat. Zo hopen ze meteen ook op een positieve transformatie op wijkniveau, waardoor het een krachtige leeromgeving wordt voor ieder kind. Om kansrijke leeromgevingen te creëren ligt de focus hier vooral op de wijk en op het kind. Het ondersteuningsaanbod is gericht op individuen en op de groep. HCZ is een autonome organisatie met een ondersteuningsaanbod naar bestaande scholen, (met o.a. opvang en vrije tijd). Ze hebben ook eigen scholen omringd door eenzelfde ondersteuningsaanbod (opvang, vrije tijd, ..). De integrale aanpak is gericht op de pijplijn, waarbij kinderen in een jonge leeftijdsfase reeds ondersteund worden.

Figuur 5 de HCZ pijplijn (bron: Harlem Children's zone)

De HCZ-pijplijn, is een continuüm van diensten die kinderen en gezinnen een naadloze verbinding biedt tussen een reeks gratis, gecoördineerde en op elkaar afgestemde programma's. Specifieke programma's zijn gericht op de behoeften van kinderen bij elke ontwikkelingsfase (prenatale zorg, zuigelingen, peuters, basisschool, middelbare school, adolescenten en hogeschool). Academische excellentie is het hoofddoel van de HCZ-pijplijn, maar kwaliteitsvol onderwijs is slechts één van de middelen.

Rotterdam Children's Zone

Rotterdam Children's Zone vormt sinds 2012 een onderdeel van het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid, waarin scholen, gemeenten, bedrijven en de Nederlandse overheid samenwerken om tegen 2030 het niveau op vlak van wonen, werken en onderwijs op te krikken. Rotterdam-Zuid telt verschillende achterstandswijken, waarin kinderen weinig algemene ontwikkeling van thuis meekrijgen, taalachterstand hebben en weinig succesvolle rolmodellen kennen. De ambitie: in Rotterdam-Zuid een kansrijke generatie laten opgroeien die er ook wil blijven wonen. De missie is kinderen en jongeren met een goede bagage aan de start van hun carrière krijgen. De focus ligt vooral op het verwerven van een job in de technische sector, zorgsector of het leger. Om kansrijke leeromgevingen te creëren ligt de focus hier vooral op het gezin en op prestaties. Het ondersteuningsaanbod is gericht op zelfredzaamheid. RCZ is geen autonome organisatie maar eerder een samenwerkingsverband tussen verschillende stakeholders en organisaties actief in de wijk, naast individuele acties en projecten. Er worden acties ondernomen binnen de school, coalities gevormd tussen scholen in de wijk en sociale wijkteams ingezet. De stad subsidieert.

De studie maakt duidelijk dat inzetten op specifieke programma's of acties niet genoeg is om een multidimensionele problematiek - en het creëren van een ononderbroken leerlijn voor kinderen met een lage sociaal economisch status - aan te pakken.

Gebaseerd op de concepten en aangepast aan de specifieke Antwerpse situatie komen de auteurs tot een conceptualisering van de Antwerp Children' zone die bestaat uit twee luiken.:

- een luik over het vergroten van de leerwinst (effectief leren)
- een luik over een positief wijktraject (verhogen van welbevinden).

Met andere woorden: een positief wijktraject dat ook op lange termijn mikt op de verhoging van welbevinden van kind, gezin en wijk-actoren, zal hand in hand moeten gaan met Antwerp Children's Zone. Dit zal het voldoende breed maken én houden – daarmee wordt voluit gegaan voor een brede schoolbenadering.

De studie komt tot volgende leidende principes voor Antwerp Children's Zone:

- 1) Antwerp Children's Zone heeft als uitgangspunt én finaliteit: "Op basis van eigen talenten en passies stroomt elk kind door naar een professionele carrière."
- 2) Antwerp Children's Zone is gericht op het vergroten van leerwinst van en voor elk kind
- 3) Antwerp Children's Zone bouwt kwaliteitsvolle verbindingen met en tussen het kind, de leerkracht, de school, de ouders, de wijk ... :
 - a) gericht op interactie
 - b) gestoeld op wederzijdse feedback
 - c) mogelijkheden om te kiezen

- d) kansen om meerdere rollen op te nemen.
- 4) Elke deelnemer aan Antwerp Children's Zone vertrekt vanuit geloof in (elkaars) sterkten en dat iedereen kan groeien en veranderen.
- 5) Iedereen blijft aan boord in Antwerp Children's Zone: van 0 tot 25 jaar (pijplijnbenadering)
- 6) Antwerp Children's Zone heeft het integraal, positief wijktraject als gids naar meer welbevinden van het kind, het gezin, de wijk.

Kritische bedenkingen bij the children's zone in het kader van het onderzoek buitenschoolse kinderopvang.

- HCZ, noch RCZ kan voorlopig positieve resultaten voorleggen. Beide initiatieven zijn ook nog niet op volle kracht of hebben nog te weinig kinderen doorheen de pijplijn geloodst. ACZ is nog maar net van start.
- Het concept vertrekt vanuit een holistische benadering maar wordt enkel afgemeten aan schools of academisch succes. De studie haalt Hanson (2013) die de HCZ evalueerde aan. Die waarschuwt dat een sterke focus op het academische succes van de HCZ-studenten de holistische benadering en omvattende doelstelling (herstellen van het sociale weefsel) onrecht aandoet. Hanson stelt : *'To evaluate the Zone fully, analysts would need to measure the cumulative social impact of the organization on the Harlem community, not just the specific results of the Zone schools. While academic success is an important factor in rebuilding a community, it is just one piece in the overall puzzle, not the puzzle itself.'*
- Uit de evaluatie van de RCZ:
 - Een rechtstreekse inzet op verhoging van schoolresultaten heeft weinig zin. Dit leidt immers tot een te sterke vakgebonden invulling van programma's, waardoor tal van kansen blijven liggen. Zo kan het zijn dat de scholen te weinig hebben ingezet op de verbetering van de relaties tussen de betrokkenen en het schools welbevinden van leerlingen.
 - Het (mede)eigenaarschap voor de zorg van de leerling en zijn context is van de school en de leerkrachten weggenomen.

In de drie voorbeelden van Children's zone wordt weinig melding gemaakt van de rol van vrijetijdsbesteding of buitenschoolse opvang. Verder bouwend op de reeds geformuleerde bedenkingen, moeten we in het kader van dit onderzoek toch ook waarschuwen voor de verdere instrumentalisering van opvang en vrije tijd i.f.v. het onderwijs. Ten eerste blijkt dat voor ouders opvang vooral een economische (dus instrumentele) functie heeft terwijl het zich wel afspeelt in de vrije tijd van de kinderen. Ten tweede, kan het niet zijn dat wanneer een kind tot de doelgroep van de Children's zone behoort, zijn of haar vrijetijdsbeleving moet inboeten op kwaliteit omdat het ten dienste komt te staan van de school en onderwijs.

5.3 INTEGRAAL KINDCENTRUM & BREDE SCHOOL IN NEDERLAND

BREDE SCHOOL

Rond 1995 ontstonden in Nederland de eerste brede scholen. Het zijn scholen die samenwerken met instellingen op het gebied van zorg, cultuur, sport en welzijn met als doel samen een beter aanbod voor kinderen te creëren (ministerie van OCW, 2013). Deze brede scholen ontstonden in achterstandswijken in grote steden om kinderen meer ontwikkelingskansen te geven op de verschillende gebieden. Sindsdien kennen we in Nederland een grote stijging in het aantal brede scholen. In 2013 zagen 43,5% van de scholen zichzelf als een brede school (inclusief de integrale kindcentra).

Er is sprake van een brede school wanneer een school:

- Een bredere maatschappelijke functie heeft dan die van de onderwijsgever alleen;
- Structurele samenwerking heeft met voorzieningen voor welzijn, kinderopvang, zorg, sport en cultuur;
- Samen met die voorzieningen zorgt voor een substantiële verbreding van het aanbod op het gebied van educatie, welzijn, kinderopvang, zorg, sport en/of cultuur.

Een integraal kindcentrum is een variant van de brede school die zich kenmerkt door intensieve samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang.

Een integraal kindcentrum is een voorziening:

- Die gedurende de hele dag open is;
- Die onderwijs, opvang, opvoeding, ontspanning en ontwikkeling biedt zodat kinderen er kunnen leren, spelen en ontwikkelen;
- Die zich kenmerkt door een doorgaande pedagogische leerlijn als gevolg van integratie van onderwijs en opvang;
- Waarbij operationele aansturing centraal plaatsvindt.

AKROS – AMSTERDAM

AKROS, een organisatie van kinderopvang in Amsterdam, is een voortrekker van de integrale kindcentra of de 'alles- in-één-school'. Dit is een school waar onderwijs, kinderopvang en voorschoolse initiatieven onder één dak samenwerken. Er wordt onderwijs, opvang en zinvolle vrijetijdsbesteding aangeboden voor kinderen van 0 jaar tot 12 jaar, van 7.30 uur tot 18.30 uur. Hierbij werken professionals aan een programma dat bestaat uit sport, spel, kunst, cultuur, natuur en techniek. Verder houden zij de ontwikkeling van de kinderen bij en zorgen ze voor een doorgaande leerlijn. AKROS ziet de ouders als partners van de 'Alles-in-één-school' en zij kunnen altijd terecht bij professionals met hun vragen over de opvoeding, ontwikkeling van hun kind(eren) en andere zaken. Ze overleggen, vullen elkaar aan en werken samen aan een veilige, uitdagende omgeving voor de kinderen. Pedagogische professionals in de 'Alles-in-één-school' werken vanuit het belang van de kinderen, met kennis en expertise van verschillende disciplines.

Bij AKROS kan de 'Alles-in-één-school' bestaan uit een samenwerking tussen:

- Dagopvang voor kinderen van 0 tot 4 jaar
- Peuterspelen voor kinderen van 2,5 tot 4 jaar
- Basisonderwijs
- Buitenschoolse opvang voor kinderen van 4 tot en met 12 jaar

Binnen de 'Alles-in-één-school' werken ze samen aan de volgende ambities:

- ✓ Binnen de 'Alles-in-één-school' kunnen kinderen opgroeien in een omgeving waar ze hun talenten maximaal kunnen ontwikkelen.
- ✓ Onder regie van de school werken de professionals samen aan een binnen- en buitenschools (onderwijs)arrangement voor kinderen van 0-12 jaar. Ze overleggen, vullen elkaar aan en werken samen aan een veilige, uitdagende omgeving voor de kinderen. De leidinggevende van AKROS speelt hier een rol in wat betreft het kinderdagverblijf, de voorschool en BSO.
- ✓ De verbindende factor in dit arrangement is de missie en visie van de school.
- ✓ De professionals houden de ontwikkeling van de kinderen bij en zorgen voor een doorgaande leerlijn binnen hetzelfde pedagogisch en educatief klimaat.
- ✓ Ouders zijn partners van de 'Alles-in-één-school'. Ze kunnen niet alleen terecht bij de professionals met hun vragen over de opvoeding, ontwikkeling van hun kind(eren) en zaken die hiermee verband houden, maar de ouders participeren mee in het aanbod. Ouders met specifieke kwaliteiten en/of expertise kunnen activiteiten op school organiseren en/of uitvoeren. AKROS wil dat ouders participeren en betrokken zijn bij de 'Alles-in-één-school'.

5.4 BREAKFAST CLUBS IN GROOT-BRITTANNIË

In Engeland is er, zoals op veel plaatsen in Vlaanderen een beperkte samenwerking tussen basisonderwijs en buitenschoolse opvang. Wel zijn er erg goede voorbeelden van integratie met andere (welzijns- en markt) voorzieningen (Vinders, 2014). De rol van de 'community' is hier verder ontwikkeld dan in andere landen met een erg divers aanbod van buitenschoolse voorzieningen in de vorm van clubs (bv breakfast clubs, afterschool clubs, holiday clubs).

Een breakfast club op school zorgt ervoor dat kinderen een gezond ontbijt kunnen eten in een veilige omgeving voor ze naar de les gaan. Ongeveer de helft van de scholen in het VK hebben een breakfast club. Het is niet verplicht om naar de breakfast club te gaan en vele ouders kiezen er dan ook voor om hun kind thuis te laten ontbijten. De clubs worden meestal gerund door de school zelf, maar ook de lokale gemeenschap (community) kan hier het initiatief nemen. Meestal is de club gesitueerd op de locatie van de school, maar het kan ook in de kerk, parochiezalen of zelfs commerciële zaken kunnen een club openen. Soms is één club verantwoordelijk voor meerdere scholen.

Breakfast clubs vertrekken van het motto 'je kunt niet goed leren als de kinderen nog niet klaar zijn om te leren'. Zonder hun dagelijkse breakfast club zouden kinderen naar school komen met honger.

Breakfast clubs zijn in het bijzonder waardevol voor kinderen van wie de ouders om diverse redenen niet in staat zijn om dagelijks een ontbijt te voorzien.

Ze bieden voordelen op zowel korte als lange termijn. Zo presteren kinderen die een ontbijt eten vaker beter bij het leren en ze gedragen zich ook beter. Door een goed gebalanceerd ontbijt te eten, zijn er ook voordelen op lange termijn.

Verder zijn er ook enkele nevenvoordelen. Ze hebben een positief effect op de aanwezigheden, ze zorgen ervoor dat kansarme kinderen niet in isolement komen en het helpt kinderen die anders geen ouderlijk toezicht hebben in het eerste uur voor schooltijd.

Het is wel belangrijk dat de breakfast clubs voor iedereen toegankelijk zijn zodat het niet stigmatiserend werkt. Verder mag het ook geen saaie plek zijn, maar een ontspannen moment net voor schooltijd.

5.5 VRIJETIJDSCENTRA EN JEUGDCLUBS IN DENEMARKEN

Deense kinderopvangcentra zijn een integraal en onafhankelijk onderdeel van de Deense welzijnsmaatschappij en hebben een andere rol naast het schoolsysteem en het formele onderwijs. Dit betekent niet dat kinderen in de Deense kleuterscholen, peuterspeelzalen, vrijetijdscentra of buitenschoolse opvang en jeugdclubs niets hoeven te leren, maar het leren dat de 'pedagogen' organiseren benadrukt het belang van spelen en de sociale en algemene ontwikkeling van het kind. Het concept 'pedagoog' is specifiek voor Denemarken.

De Deense pedagogen zijn vergelijkbaar met 'leerkrachten', 'maatschappelijk werkers' of 'opvoeders'. Er wordt altijd rekening gehouden met de intellectuele, sociale, emotionele, neuromusculaire, ethische, morele en esthetische ontwikkeling van het kind. Voor de Deense pedagoog is voorschoolse kinderopvang en onderwijs niet gereduceerd tot formeel leren van cijfers en letters, noch tot puur spel, maar over leren, ontwikkelen en spelen in een zorgzame omgeving.

Scholen in Denemarken beginnen om 8u, en eindigen, afhankelijk van de leeftijd, tussen 14u en 15u en bieden vaak geen naschoolse activiteiten aan. In de namiddag gaan kinderen op basis van hun leeftijd naar een middag SFO (skolefritidsordning of fritids-klub), een jeugdclub of ze nemen deel aan sportieve activiteiten. Vrijtijdsactiviteiten voor kinderen en tieners omvatten sport, scouting, politiek, muziek, theater en kunst. De meeste Deense kinderen nemen deel aan veel verschillende vrijetijdsactiviteiten en zijn lid van sportclubs die zij twee tot drie keer per week bijwonen. De populairste zijn voetbal en handbal.

De naschoolse opvang voor kinderen van 6 tot 10 jaar (skolefritidsordning), letterlijk vertaald als 'schoolvrijtijdscentrum', wordt aangeboden door openbare of particuliere scholen met een scala aan creatieve en sociale activiteiten. De openingstijden verschillen, maar in het algemeen is dat van 's ochtends 6u30 tot 8u en 's middags van 12u tot 17u. Inschrijving gebeurt via de school of via de gemeente.

Aangezien er op centraal niveau slechts enkele regels betreffende het SFO-systeem zijn geformuleerd, beslissen de lokale overheden hoe het SFO-systeem in hun gebied functioneert. Het feitelijke toezicht op de activiteiten in een SFO-vestiging valt onder de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur. Het schoolhoofd heeft de educatieve en administratieve verantwoordelijkheid voor

de vorm en inhoud van de 'vrijetijdsschool'. Een gemeentelijke school (velkeskole) kan kinderen toegang bieden tot een SFO-voorziening als ze zijn ingeschreven in de school.

De lokale overheden zijn verplicht om vrijetijdsactiviteiten aan te bieden aan kinderen ouder dan 10 jaar. Naschoolse clubs zijn voor kinderen van 10 tot 13 jaar en lopen alleen in de namiddag. Elke club biedt activiteiten aan zoals muziek, films, IT, beweging en activiteiten buitenshuis. De clubs geven prioriteit aan sociale activiteiten. Kinderen worden begeleid door volwassenen in de clubs, maar over het algemeen genieten ze een grotere vrijheid om te komen en gaan dan jongere kinderen in de zorg van SFO's. Jeugdclubs zijn voor kinderen van 14 tot 17 jaar. De activiteiten worden georganiseerd met ondersteuning van opgeleid personeel. De keuze van de activiteiten wordt bepaald door de wensen van de jongeren. Jeugdclubs zijn meestal 's middags en 's avonds laat open, meestal tot 22u00.

De naschoolse clubs en jeugdclubs kunnen publieke voorzieningen zijn, maar evengoed particulier initiatief. De gemeente verstrekt informatie over kinder- en jeugdprogramma's, inclusief informatie over prijzen en inschrijvingen.

Interessant is dat opvang hier vooral bepaald wordt door de schooltijd (dus niet door de arbeidssituatie van de ouders) en als pedagogische en sociale aanvulling op de schooltijd wordt beschouwd.

6 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

Het onderzoek omvat informatie over vrije tijd en kinderopvang vanuit verschillende perspectieven. De klemtoon van de opdracht was de stem van ouders in kaart brengen rond kinderopvang en vrije tijd in Gent. Hiertoe werd een grootschalige online survey opgezet. Ook werden bijkomende kwalitatieve gesprekken gevoerd met kwetsbare ouders omwille van het feit dat zij minder geneigd zijn om een online bevraging in te vullen en omwille van een eventuele anderstaligheid. Daarnaast werden kinderen uit de lagere school aan het woord gelaten in groeps gesprekken en werden een aantal sleutelfiguren bevraagd over hun ervaringen met de relatie vrije tijd en kinderopvang. De conclusie wordt in eerste instantie opgebouwd volgens de onderzoeksvragen. Daarna worden verbanden gelegd tussen de verschillende stemmen en worden een aantal bevindingen benadrukt.

6.1 WAT ZIJN ERVARINGEN, WENSEN EN NODEN VAN DE OUDERS

(OV1) HOE ORGANISEREN OUDERS DE HUIDIGE BUITENSCHOOLSE OPVANG VAN HUN KINDEREN TIJDENS EEN GEWONE SCHOOLWEEK? EN TIJDENS DE VAKANTIE? (STAND VAN ZAKEN)

Tijdens de gewone schoolweek: het belang van de economische functie

De keuze om gebruik te maken van voor- en naschoolse opvang tijdens de week wordt vooral bepaald door de economische bruikbaarheid.

Bijna alle scholen organiseren opvang. Toch geven meer dan 10% van de respondenten aan dat dit in hun school niet bestaat. Zo bestaat het risico dat het omwille van het kwantitatief argument als minder belangrijk wordt beschouwd. De arbeidsmarkt **determineert** via de arbeidssituatie van de ouders de keuze van de **voorschoolse opvang**. Hier vinden ouders een huiselijke sfeer extra belangrijk voor kinderen die om 7u al aanwezig zijn als tegenpool voor de school die daarna van start gaat. Kinderen sijnpen binnen, dus echt spel is hier niet mogelijk. Ouders verwachten zeker geen strenge wachtplaats. Bij goede praktijk uit het buitenland is dit het moment dat de kinderen kunnen ontbijten wat ten goede komt aan veel kinderen in een kansarme situatie. Met een lege maag kan je niet leren. Uit onze resultaten blijkt dat weinig ouders hier belang hechten. Maar hier moet rekening gehouden worden met het opleidingsniveau en de werksituatie van de bevraagde ouders. De meerderheid van de bevraagde ouders was hoog opgeleid en had werk. Ontbijten is voor velen geen issue, nochtans is ontbijten voor enkele vroege vogels misschien extra belangrijk. Toch een ontbijt aanbieden kan ook kinderen van gezinnen aantrekken die niet werken. De voorschoolse opvang wordt dan losgekoppeld van de arbeidssituatie waardoor een stap wordt gezet richting ondersteunende dienstverlening. Samenwerking met bv. OCMW's of andere diensten is dan aan te bevelen om deze gezinnen te bereiken. Hierin mogen we ook de trots en het eergevoel van ouders die er op staan om hierin zelf in te willen voorzien niet onderschatten, ook al is dat moeilijk.

Deelname aan **de naschoolse** opvang ligt beduidend hoger. Het belang van de arbeidsmarkt primeert nog steeds, maar opvang wordt in uitzonderlijke gevallen ook ingezet voor andere activiteiten (naar arts, een boodschap doen). De economische functie wordt wel extra duidelijk in het feit dat hooggeschoolde ouders de kinderen minder thuis of zelf opvangen dan eerder laaggeschoolde ouders.

Om in de naschoolse opvang te voorzien maken ouders combinaties van diverse vormen: bv. 2/3 maakt gebruik van naschoolse opvang bij kleuters, terwijl meer dan 4 op 10 en 2 op 10 ook een beroep doet op de grootouders, los van de andere zaken die minder voorkomen zoals revalidatie of een vrijetijdsactiviteit. Voor de kleuters wordt de opvang op school vooral gecombineerd met informele opvang en voor de kinderen en tieners neemt vrijetijd een belangrijkere plaats in (blijft minder dan een vijfde). Voor de tieners valt de naschoolse studie deels samen met de naschoolse opvang, meer tieners nemen ook deel aan vrijetijdsactiviteiten. Welke vorm de combinaties verder aannemen kunnen we niet afleiden uit de resultaten. Zijn er bepaalde dagen dat de kinderen niet naar de naschoolse opvang gaan, of slechts even en dan door de grootouders worden afgehaald? Daarop kunnen we geen antwoord geven, wel onthouden we dat er veel gebruik wordt gemaakt van naschoolse opvang voor kleuters en kinderen, voor velen in combinatie met andere opvang en andere activiteiten.

Op woensdag: een combinatie van opvangmogelijkheden

Op woensdag krijgen we een verschillend beeld. Ouders zoeken voor woensdagnamiddag eerder informele oplossingen: voornamelijk zelf opvangen en inschakeling van de grootouders. Wanneer de grootouderbetrokkenheid vergeleken wordt met de resultaten van het Vlaamse onderzoek, is het opvallend dat deze in Gent lager is. Is dit een stedelijk fenomeen met aantrekking voor nieuwkomers zonder 'grootouders' of nog de invloed van een universiteitsstad met haar aantrekking voor hogeschoolstudenten waarbij de grootouders niet nabij wonen? De trend is alvast in heel Vlaanderen dat de opvang door grootouders in dalende lijn gaat.

Voor de (jonge) ouders zijn de huidige stelsels van ouderschapsverlof en tijdskrediet maatregelen om een flexibeler werkpatroon mogelijk te maken. Aangezien de vragenlijst grotendeels beantwoord werd door hogeschoolstudenten bestaat de kans dat sommigen meer autonomie hebben over hun eigen werkorganisatie waardoor ze zelf kunnen opvangen woensdagnamiddag (zonder verlofstelsel).

Een aantal scholen organiseert geen woensdagnamiddagopvang en het is niet verwonderlijk dat er dan meer kinderen naar 'formele opvang niet op school' gaan dan tijdens de andere weekdays.

Verder valt op dat een kwart van de kinderen deelneemt aan vrijetijdsactiviteiten. Blijkbaar is voor hen een dergelijke organisatie mogelijk. Op woensdagnamiddag wordt voor velen gekozen voor een combinatie. Welke combinaties konden we hier niet achterhalen, maar de keuze om zelf in te staan voor de opvang leidt niet naar een grotere deelname aan vrijetijdsinitiatieven. Soms zullen de grootouders instaan voor het vervoer naar de vrijetijdsactiviteit, maar ook de combinatie formele opvang en vrije tijd bestaat. Ouders die dus niet instaan voor de opvang thuis zoeken of krijgen andere manieren aangeboden.

Een aanzienlijk deel van de tieners is woensdagnamiddag alleen thuis terwijl ouders hier liever andere oplossingen zouden hebben.

Bij de naschoolse opvang en vooral op woensdag wordt naar een combinatie opvang en vrijetijdsactiviteiten gezocht. Hierbij dient aandacht te gaan naar het informele voor de jongste leeftijdsgroep en naar meer autonomie voor de tieners.

Tijdens vakanties: verscheidenheid in opvang

Tijdens de verschillende vakanties zijn kinderen voornamelijk thuis en bij de grootouders. Toch maakt bij de kleuters meer dan 15% gebruik van formele opvang (op school of elders). Tijdens de paasvakantie blijft het belang van de informele opvang overwegen. Een verschil met de kerstvakantie is dat meer dan 1/5 van de kleuters en kinderen deelneemt aan (paas)vakantiekampen. Bij de tieners winnen vakantiekampen met overnachting aan populariteit (*althans in kwantitatieve termen*).

De zomervakantie is voor ouders een lange periode om te overbruggen. De lengte van deze vakantie maakt dat veel ouders opteren voor een verscheidenheid aan opvang. Naast de informele opvang wordt er intensief deelgenomen aan vakantiekampen zonder overnachting (waarbij Freetime en sportkampen frequent genoemd worden) en de tieners participeren ook aan kampen met overnachting.

Meer dan 10% van de ouders doet een beroep op vrienden en kennissen (wellicht ook andere ouders). Deze informele en flexibele opvang krijgt een meer formeel karakter onder de vorm van een soort solidaire opvang in de buurt of een zelforganisatie van ouders zoals de Ravotterij. Dit biedt eventueel een potentieel voor uitbreiding.

(OV2) WELKE POSITIEVE ELEMENTEN EN KNELPUNTEN ERVAREN DE OUDERS BIJ DE OPVANG, ZOWEL IN HUN ZOEKTOCHT, DE KEUZE, DE DEELNAME, HET AANBOD, ALS DE VOORWAARDEN? (INCL. DEEL OV3, IS HET HUIDIGE OPVANGAANBOD VOLDOENDE KWALITATIEF?)

Op een uitzondering na, uiten veel ouders hun tevredenheid over de opvang, de voorwaarden en de kwaliteit in de STIBO's. Sommigen betreuren dan ook dat dit maar geldt tot het derde leerjaar. Bij ouders die een vergelijking maken tussen STIBO (tijdens de vakantie) en andere opvang overweegt het positieve van STIBO en versterkt dat het ongenoegen over de bestaande opvang. Dit wordt deels veroorzaakt door minder gekwalificeerd personeel (PWA-statuu) en weinig externe kadering, volgens de ouders.

Ouders verkiezen liefst een goede opvang als fundament op school of eventueel dichtbij school. Tijdens een gewone schoolweek ligt daar het accent. De uurregeling zorgt wel voor problemen (*althans na 18u*) voor een deel van de ouders. De meeste ouders trachten opvangproblemen te vermijden door de eigen tijd en organisatie (thuis, werk, ...) aan te passen aan de mogelijkheden tot (of gebrek aan) opvang en niet omgekeerd. Indien het opvangaanbod anders zou georganiseerd zijn zouden ze misschien zelf ook andere keuzes of combinaties maken.

Of ouders veel belang hechten aan een gescheiden opvang tussen kleuters en lagere schoolkinderen of juist een gezamenlijke opvang wensen, wordt vooral bepaald door de aanwezigheid van broers of zussen in beide categorieën. De meerderheid vindt wel dat er voldoende plaats is voor gescheiden opvang, maar blijkbaar geldt dat niet in alle opvangvoorzieningen. Een belangrijk deel ervaart een tekort aan opvang waar broers en/of zussen uit beide leeftijdsgroepen samen kunnen zijn. De beslissing om kinderen van alle leeftijden samen op te vangen vraagt een flexibele werkwijze en een binnen- en buitenruimte die een grotere keuzevrijheid aan de kinderen (en de ouders) geeft. Een leefgroepenbenadering kan hier een antwoord op bieden, maar dit mag niet verward worden met 'alle leeftijden samen'. Een goede communicatie hierover blijft een voorwaarde voor het slagen.

Een leeftijdsgebonden aanbod speelt meer een rol bij de keuze van **vakantie-opvang**. Wanneer het gezin kinderen telt van verschillende leeftijden, dan verdient een vakantiecamp waarheen alle kinderen kunnen de voorkeur. Sommige ouders gaan een stap verder en wensen niet enkel de praktische mogelijkheid van deelname aan eenzelfde kamp, maar vinden af en toe een gemeenschappelijke activiteit voor diverse leeftijden een meerwaarde. Dat aanbod lijkt te ontbreken. Andere ouders maken dan weer een kanttekening en betreuren dat ze de interesses van de kinderen ondergeschikt moeten maken aan een praktische keuze. Een gemeenschappelijke opvang bespaart vervoer en tijd.

Hier en daar organiseren ouders tijdens de vakanties zelf de opvang in groepsverband en geven daarmee een antwoord op het in hun ogen ontbrekende aanbod. Onder welke voorwaarden zou een stad dit verder kunnen faciliteren?

(OV3) IS HET HUIDIGE OPVANGAANBOD VOLDOENDE EN KWALITATIEF? WAAROM MAKEN ZE HIER WEL OF GEEN GEBRUIK VAN? WAT ZIJN MOMENTEN WAAROP OPVANG EEN PROBLEEM IS?

Ouders passen zich aan de opvang aan

Zoals hierboven reeds opgemerkt, organiseren ouders zich door zich zo veel mogelijk aan te passen aan de bestaande opvangmogelijkheden. Men probeert proactief zoveel mogelijk te organiseren, maar niet alles kan worden gepland.

De aanwezigheid van een aanbod van 'gewone' opvang is niet problematisch alhoewel sommigen dat onvoldoende kwalitatief vinden. Het vrijetijdsaanbod tijdens een gewone schoolweek scoort anders. Slechts ongeveer 30% ervaart het aanbod als voldoende. Dit betreft een perceptie en kan een gevolg zijn van het zoekgedrag, informatiecompetenties en de voorkeuren van ouders voor een specifiek aanbod, eerder dan een reëel tekort. Naast het feit dat 1 op 3 ouders aangeeft dat het aanbod voldoende is, vinden ouders van kleuters (37,5%) en kinderen (31,24%) dat er onvoldoende plaatsen zijn in de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan. Daarnaast zien ze een tekort voor vrijetijdsinitiatieven voor kleuters dicht bij school (en dus wellicht ook dicht bij huis).

Op welk momenten is opvang een probleem? Het grootste probleem blijven ouders ervaren op sporadische momenten, bijvoorbeeld wanneer kinderen ziek zijn of bij een staking van het personeel. Verder zijn er een aantal momenten gebonden aan de school of de onderwijsorganisatie die voor veel ouders problemen geven: pedagogische studiedagen en brugdagen prijken bovenaan zowel bij kleuters als bij lagere schoolkinderen.

Opvang speelt te weinig in op individuele of specifieke situaties van ouders

Anderzijds zijn er momenten die meer met de individuele situatie van ouders te maken hebben en dit maakt het moeilijk om aan al die vragen tegemoet te komen: langer werken dan de opvanguren, plots weg moeten, vroeger met werk beginnen, combinatie met andere kinderen, enz., maar dat wil niet zeggen dat het probleem voor hen niet minder groot is. Het wordt vooral moeilijk voor de organisatie van de opvang (voor ouders en de inrichtende machten) omdat het 'soms' voorkomt. De veranderende eisen van de arbeidsmarkt inzake meer flexibiliteit zal dit niet verminderen. Verder is er een kleine groep met vraag naar opvang 's nachts en in het weekend.

Een eerder negatieve visie over opvang wordt voornamelijk beïnvloed door negatieve ervaringen. Bijvoorbeeld door de negatieve perceptie van de 'boete' die betaald moet worden bij laattijdig afhaken en een uurregeling die als strikt wordt ervaren. Communicatie hierover is belangrijk waarbij er begrip moet zijn voor het standpunt van de ouders. Kinderen moeten welkom blijven en spelen en niet het gevoel krijgen 'dat ouders te laat zijn'.

Bij de tieners zien we een terugkomende spanning tussen "geen school hebben maar niet vroeger op vakantie mogen vertrekken". Er wordt niets aangeboden aan de leerlingen voor de laatste week voor de vakantie. Daarnaast is er de periode van de examens waar veel ouders betreuren dat hun kinderen vaak een halve dag alleen thuis zitten. Er kan over **een soort samen studeren** in een aangename context, maar toch met toezicht, worden nagedacht. Deze formule kan verdergezet worden in een aangename vrijetijdscontext de laatste week voor de vakantie (week waarin ze vaak enkel het rapport ophalen).

De zomervakantie als geheel is een struikelblok voor veel ouders van kleuters en kinderen van het basisonderwijs, meteen gevolgd door de laatste week van augustus. De Gentse feesten blijven voor moeilijkheden zorgen, maar dit wordt door de meerderheid opgevangen. Het is inderdaad een gekend gegeven en mensen organiseren zich ernaar. De moeilijkheden voor de tieners vertonen een ander beeld. Alle vakanties worden door de meerderheid van de ouders als problematisch ervaren, terwijl de zomervakantie nog het minst wordt aangeduid. Een grotere beschikbare waaier aan vakantiecampen met overnachting biedt daar wellicht soelaas.

Los van de momenten waarop er problemen zijn, vindt de meerderheid wel opvang, maar om diverse redenen niet altijd even kwaliteitsvol. Zoals elders reeds vermeld worden de STIBO's door velen wel positief beoordeeld. Een minderheid van de ouders noemt de kwaliteit ondermaats. Die betreuren dat de opvang vaak beperkt is tot een soort 'bezighouden', terwijl een samenwerking met creatieve, sportieve en andere vrijetijdsactiviteiten een zinvolle invulling zou toelaten. Deze combinatie blijkt vaak niet te kunnen wanneer het op een andere locatie is en kinderen er niet zelfstandig heen kunnen.

Tenslotte willen we herhalen dat het Mattheüseffect volop speelt in het gebruik van opvang en vrijetijdsaanbod.

(OV4) WAT ZIJN DE BELANGRIJKSTE CRITERIA BIJ DE KEUZE VAN EEN AANBOD? (TOEGANKELIJKHEID, PRIJS, BEREIKBAARHEID, COMBINATIE BROERS EN ZUSSEN SAMEN, MOBILITEIT..)

Basiscriteria

Ouders vinden diverse criteria belangrijk, maar het onderscheid kan gemaakt worden tussen fundamenteel belangrijk (een basisvoorwaarde) en andere criteria. Deze tweede groep – alhoewel voor een minderheid soms wel fundamenteel belangrijk – kan indien aanwezig leiden tot een kwaliteitsverbetering. Ouders die bijvoorbeeld een vieruurtje of inspraak niet of minder belangrijk vinden, zullen er geen bezwaar tegen hebben indien dit georganiseerd wordt en als de kinderen dit op prijs stellen, zal het leiden tot een grotere tevredenheid. Hetzelfde verhaal zal zich voordoen bij de inrichting van de lokalen. Weinig ouders vinden dit zeer belangrijk, maar bij een aangename inrichting kan de kwaliteit enkel stijgen.

Praktische en direct meetbare of zichtbare criteria leggen het grootste gewicht in de schaal. Dit geldt voor alle leeftijdscategorieën, maar is iets minder belangrijk voor de tieners. Het belang van de openingsuren en de ligging dicht bij de school of de woning wijzen op de economische bruikbaarheid en de afstemming gezin – werk. Het aantal begeleiders staat garant voor de zorgdimensie en voldoende aandacht voor elk kind. De kwaliteit van de begeleiders betreft een combinatie tussen zorg- en speldimensie met afnemend belang van het eerste naarmate de leeftijd stijgt. Dit alles hebben ze liefst in een familiale en niet in een te schoolse sfeer, wat ook bevestigd werd in eerder onderzoek.

Het soort activiteiten is een doorslaggevend criterium voor de meerderheid van de ouders. Men verwacht van begeleiders dat ze een variatie aan spelactiviteiten organiseren. De bekendmaking vooraf of de verslaggeving over de activiteiten is hieraan ondergeschikt. Bij opvang is ruimte voor vrij spel als deel van de soort activiteiten wel prioritair. Dit verklaart wellicht het grote belang dat gehecht wordt aan een geschikte buitenruimte en binnenruimte. De ‘ruimte’ moet ‘ruimte bieden voor zelfinvulling voor de kinderen’. Wenst men met broer of zussen samen iets te doen of juist niet kan dan gemakkelijker beslist worden. Dit wensen ze onder begeleiding van voldoende volwassenen. Het aanwezige spelmateriaal is voor de meeste ouders niet fundamenteel (in tegenstelling tot wat de kinderen zelf vinden), maar het houdt het potentieel in zich voor een meer op maat gerichte opvang, rekening houdend met de interesses van kinderen.

Criteria als breuklijnen

Als laatste vestigen we de aandacht op een aantal criteria die wellicht breuklijnen vormen tussen bepaalde groepen ouders. In eerste instantie de prijs die voor de middenklassers weinig problemen oplevert, maar voor de kansengroepen hun keuze bepaalt. Opvanginitiatieven mogen ze dan om diverse redenen (bijvoorbeeld taalontwikkeling) wel belangrijk vinden, maar indien niet strikt noodzakelijk omwille van arbeidsmarkt gerelateerde activiteiten zal de betaalbaarheid doorslaggevend zijn. Zorg als criterium staat bij deze laatste groep bovenaan het prioriteitenlijstje, maar ouders twijfelen of hun kind genoeg gekend is door de opvang om de juiste zorg te bieden. Het vestigt de aandacht op de professionaliteit van de opvang en naar samenwerking met ouders (ouders als partners).

De vraag naar maaltijden is ook onderscheidend. Voor ouders die van de voorschoolse opvang gebruik maken kan een aangenaam ontbijt voor het kind het verschil maken.

Ouders botsen tenslotte niet enkel op ontoegankelijkheid van opvang en vrijetijdsactiviteiten voor hun kinderen maar ook voor zichzelf. Verschillende plekken zijn niet toegankelijk voor mensen (dus ook ouders) met een beperking.

(OV5) WELKE INFORMATIEKANALEN GEBRUIKEN OUDERS VOOR HUN KEUZE VAN DE OPVANG EN VINDEN ZE DEZE INFORMATIE VOLDOENDE?

Bijna drie kwart van de ouders van zowel kleuters als kinderen vindt zijn gading in de aanwezige informatie. Dit geldt zowel voor de opvang als de vrijetijdsinitiatieven. Er blijft echter een kloof bestaan met een vierde van de respondenten die nood hebben aan meer informatie of aan **de weg naar** de informatie. Voor de tieners is het grotendeels een onbeantwoorde behoefte en is er vraag naar (meer) informatie. Dit hangt samen met het tekort aan zinvolle activiteiten. Voor de opvang

tijdens een gewone schoolweek hanteren de meeste ouders diverse informatiekkanalen, maar de school blijft voor al de groepen het meest aangewezen en geen twijfel dat hierop verder moet worden ingezet. Het brengt ons bij het probleem van de scholen buitengewoon onderwijs die zelden de informatie over opvang en een vrijetijdsaanbod kunnen ontsluiten voor de leerlingen en hun ouders omdat ze niet in de buurt liggen waar deze gezinnen wonen. De vraag of er dan opvang en vrijetijdsactiviteiten moeten georganiseerd worden in die school is vanuit een inclusieve visie niet eenduidig te beantwoorden.

Voor de vakantie en de vrije tijd blijft de school een belangrijke informatiebron, maar komt ze niet meer op de eerste plaats. De variatie van gebruikte informatiekkanalen is groter voor alle leeftijden, maar opvallend is de belangrijke plaats die het informele netwerk hierin neemt. Bij de kleuters doet zelfs bijna de helft de ouders beroep op vrienden, kennissen of familie. Ouders zoeken ook gerichter via verenigingen, sportclubs of de sportdienst en doen dit rechtstreeks of via hun desbetreffende websites.

Ouders hanteren diverse strategieën:

- Actief: zelf op zoek gaan en gebruik maken van websites, facebook, brochures en informeren bij vrienden en andere ouders
- Passief : wat men in handen krijgt, al dan niet gecombineerd met informatie van personen die behoren tot het dichte netwerk

Ouders van kansengroepen hanteren eerder deze laatste strategie. Ouders erkennen het belang van tussenpersonen (brugfiguren, leerkrachten, OCMW en andere welzijnswerkers) als informatiebron of om de informatiestroom te filteren en toegankelijker of begrijpelijk te maken. Deze informatie over bepaalde opvang- en vrijetijdsactiviteiten heeft in uitzonderlijke gevallen het karakter van een 'quasi-verplichting', een beetje zoals de doorverwijzing van de jeugdrechtsbank. De geïnterviewde ouders maakten hiertegen echter geen bezwaar. Soms opent het nieuwe perspectieven en werkt het grensverleggend.

Informatie is belangrijk, maar wat men er wenst uit te halen is verschillend. Voor sommige ouders is dat voldoende om een keuze te bepalen over de plaats en het soort activiteit. Maar voor sommige ouders is die informatiebasis te beperkt. Ouders van kleuters willen meer weten dan enkel de plaats en soort activiteit (bv. omkadering, vieruurtje, groepjes, ...).

Sommige ouders zijn vragende partij voor vakantie-initiatieven (zoals speelpleinwerking) waar niet vooraf moet worden ingeschreven en ze geven aan deze niet te kennen. Moet dit soort opvang meer georganiseerd worden of volstaat meer informatie over deze werkingen en dus een grotere bekendheid?

(OV6) WELKE VRAGEN/VERWACHTINGEN/VOORSTELLEN HEBBEN ZE INZAKE OPVANG? WAARHEEN GAAT HUN VOORKEUR UIT EN WAAROM?

Het eerste deel van deze vraag, wordt ook in andere delen behandeld. We concentreren ons hier op hun voorkeur en de daaruit afgeleide voorstellen.

Gewone week: liefst thuis

In dalende lijn noteren we volgende volgorde van voorkeur:

- kleuters: thuis, grootouders, opvang op school, vrijetijdsaanbod na school
- kinderen: thuis, opvang op school, vrije tijd
- tiener: thuis, vrije tijd, studie

Het is een duidelijke wens om het kind meer thuis te hebben. De eerste volgende in de rij zijn de grootouders waarmee de waarde van intergenerationele relaties en contacten nog eens wordt benadrukt.

Bij de kleuters wenst meer dan ¼ een vrijetijdsaanbod tegenover geen 3% die het reëel uitoefent. De wens is overduidelijk. Dit zal wellicht niet gezien worden als een 'alternatief' maar eerder als een aanvulling die de mogelijkheden uitbreidt. Voor de tieners wenst bijna de helft de mogelijkheid om vrijetijdsactiviteiten te beoefenen.

Bij de kinderen wensen ouders beduidend meer vrije tijd dan in de huidige situatie, maar ook meer ruimte voor 'studie'.

Woensdag: liever vrijetijdsactiviteiten

Over de woensdagnamiddag zijn ouders veel duidelijker: ze wensen meer vrije tijd. We merken hetzelfde zoals bij de huidige situatie, het is niet zo dat ouders kiezen om zelf thuis te zijn en volledig in te staan voor het vrijetijdsaanbod. Een belangrijk deel wenst meer vrije tijd, zonder 'thuis te (moeten) blijven' op woensdagnamiddag.

Indien ze zelf niet thuis blijven, hebben ze de voorkeur om de woensdag in te vullen met een 'meerwaarde'. Velen wensen meer vrijetijdsinitiatieven op woensdagen (kinderen). Een ietwat dubbele houding tegenover vrije tijd en opvang blijkt ook uit andere vragen (veel ouders vinden vrijetijd geen opvang, maar opvang is in de vrije tijd).

Vakantie: liever een divers aanbod

Een kleine groep, 3% kleuters heeft geen opvang nodig. De zomervakantie is bij uitstek een periode waar veel ouders opteren voor allerlei combinaties. We zien de keuze voor een combinatie tussen familie, opvang op school en vrijetijdsactiviteiten, maar ook andere combinaties krijgen de voorkeur. Een groot aantal kiest daarnaast voor vakantiecampen zonder overnachting, sport en opvang.

Bij de kinderen is er een grotere spreiding in wat de ouders wensen. Dit betekent dat er een vraag is naar een divers aanbod met meerdere combinatiemogelijkheden. Wie hiervoor moet instaan is een andere vraag, aangezien nogal wat ouders combinaties van vrije tijd (sport, jeugdwerk, culturele activiteiten) met opvang verkiezen.

Hetzelfde beeld is er voor de tieners (maar hier vraagt de grootste groep vakantiecampen met overnachting).

**(OV7) VAN WELK VRIJETIJDSAANBOD MAKEN ZE IN KADER VAN OPVANG GEBRUIK?
WELKE COMBINATIES WILLEN ZE IN KADER VAN AFSTEMMING VRIJE TIJD EN OPVANG?
WELKE KNELPUNTEN ERVAREN ZE?**

Er is geen reden om aan te nemen dat de deelname aan vrijetijdsactiviteiten van kinderen in het Gentse fundamenteel verschilt van die van de rest van Vlaanderen. Toch blijkt uit dit onderzoek dat vrijetijdsparticipatie eerder verbonden is met opleiding en minder met betaalbaarheid.

Vrijetijdsactiviteiten in de opvang of als opvang?

Kleuters nemen vooral deel aan 'bewegingsactiviteiten', gevolgd door watergewenning en zwemmen. Wat dit laatste betreft, worden de wachtlijsten wel eens aangehaald als een negatief punt. Voor tieners en kinderen van het basisonderwijs volgt een deelname aan een waaier van activiteiten. Bovenaan prijken allerlei sporten, maar ook deelname aan jeugdverenigingen en aan kunst- en creatieve activiteiten worden vernoemd. Het lijstje wordt door enkele ouders aangevuld met circus. Rekening houdend met de ondersteuning van de circusschool en workshops in Gent, is dit niet verwonderlijk. Een kleine groep wijst op taallessen als deel van de vrije tijd. Ouders kregen de gelegenheid om aan te duiden of er op school ook typische vrijetijdsactiviteiten werden georganiseerd. Door de vraagstelling kan echter niet achterhaald worden of deze activiteiten tijdens de schooluren, dan wel tijdens de opvang georganiseerd worden. Wel is het duidelijk dat dit door ouders op prijs wordt gesteld en de afwezigheid ervan wordt betreurd. Wanneer het een eenmalige reeks betreft (bijvoorbeeld sportinitiatie) wakkert dit de zin naar meer aan.

Ouders nemen niet dezelfde houding aan ten aanzien van vrije tijd en het vrijetijdsaanbod. Iets meer dan de helft van de ouders ziet vrijetijdsactiviteiten niet als een vorm van opvang, maar het kan wel opvangproblemen oplossen. Daarentegen wenst 70% meer vrijetijdsactiviteiten in de opvang door meer samenwerking tussen vrijetijdsorganisaties en opvang. De combinatie opvang en vrije tijd wordt bevestigd door de vraag naar voorkeur. Ouders die zelf wensen in te staan voor de opvang wensen geen grotere deelname aan vrijetijdsactiviteiten dan ouders die opteren voor opvang. Bij deze laatste groep zijn er namelijk meer ouders die voorkeur geven aan vrijetijdsactiviteiten. Dit moet dan noodzakelijkerwijze een combinatie van opvang en vrijetijdsaanbod zijn.

Tijdens de vakantie hebben vakantiekampen gericht op sport of andere vrijetijdsactiviteiten meer de functie van opvang. Toch maken ouders nog het onderscheid tussen 'het kamp zelf' en 'de opvang', aangezien veel ouders meer of een betere opvang wensen, gekoppeld aan het vakantiekamp. De opvang moet dan niet in het verlengde liggen van het kamp, maar met meer ruimte voor vrij spel en een gemoedelijke sfeer. Ouders vermelden dat opvang na een in hun ogen kwaliteitsvol kamp, soms te beperkt blijft tot toezicht.

Te weinig beschikbare plaatsen en mogelijkheden

Alhoewel ouders de keuzewaaier aan vrijetijdsactiviteiten (tijdens de vakantie) op prijs stellen ervaren ze wel knelpunten. Het aantal beschikbare plaatsen levert problemen op. De sportkampen zijn enorm populair, maar niet iedereen kan deelnemen. Toch spelen nog andere redenen waarom mensen wel of niet deelnemen. We controleerden dit door na te gaan of er een verband is tussen kennis over en het gebruik van sportkampen en de mening dat er (on)voldoende plek is in de opvang.

Ouders die wijzen op een tekort aan plaatsen maken niet minder gebruik van die initiatieven dan ouders die dat tekort aan plaatsen niet ervaren.

De betaalbaarheid van vrijetijdsinitiatieven levert voor iets meer ouders een probleem op wanneer we dit vergelijken met de gewone opvang. Dit blijft zo voor kansengroepen, tenzij er een tussenkomst is, maar ook voor middenklassers met meerdere kinderen wordt de grens van de betaalbaarheid overschreden.

Ouders wensen in elk geval meer combinaties en dit zowel tijdens het gewone schooljaar als tijdens de vakantie. Naast mengvormen tussen schoolopvang - STIBO en een aanvullend vrijetijdsaanbod (minder in de vakantie, zeker op woensdag), wordt door sommige ouders de aandacht gevestigd op de combinatie tussen een vrijetijdsaanbod en diverse informele opvangvormen, waarbij ze zelf, grootouders, andere ouders en vrienden betrokken zijn. Sommige gaan zo ver dat ze een zelforganisatie hebben opgezet (solidaire kinderopvang).

(OV8) VAN WELKE EXTRA ONTWIKKELINGSONDERSTEUNENDE ACTIVITEITEN MAKEN DE OUDERS GEBRUIK VOOR HUN KINDEREN (REVALIDATIECENTRA, THERAPIE, TAALONDERSTEUNING, HUISWERKBEGELEIDING...)? WELKE COMBINATIES WILLEN ZE HIERMEE IN HET KADER VAN DE BUITENSCHOOLSE OPVANG EN WELKE KNELPUNTEN ERVAREN ZE NU?

Over dit punt kunnen we kort zijn. Huiswerkbegeleiding bij de kinderen zou deel moeten uitmaken van de opvang. 's Avonds is er dan meer tijd voor gezinsactiviteiten. Die vraag of behoefte bestaat bij een belangrijk deel van de ouders, waarbij er geen onderscheid is tussen middenklassers en kansengroepen. Een kleine groep wenst (of maakt er reeds gebruik van) een integratie van taallessen in de opvang. Als laatste is er een kleine groep die na school nog deelneemt aan ergotherapie, logopedie of andere revalidatievormen. Het blijft een kleine groep, maar het aantal stijgt wanneer gevraagd wordt naar hun voorkeuren voor invulling van de opvang.

Toch kunnen we hier stellen dat ook ouders blijven hangen in de opdeling school/opvang/vrije tijd zoals het is en dat ze niet vertrekken van de idee hoe een ontwikkelings- en opvoedingsondersteunende opvang met vrijetijdsaanbod er uit zou kunnen zien. Het is niet omdat ouders het niet vragen dat het niet wenselijk zou kunnen zijn. De pedagogische en sociale functie van opvang komt zeer weinig tot uiting bij de ouders, opvang lijkt eerder beperkt te blijven tot de economische functie en bezighouden. De opvang speelt op zijn beurt de pedagogische en sociale functie te weinig uit waardoor ouders er amper mee vertrouwd zijn.

6.2 WAT WENSEN KINDEREN?

Kinderen werden in groep bevraagd waarbij we gestreefd hebben naar een goede mix van leeftijden (lagere school), geslacht en wijken (11 verschillende wijken). De groepsinterviews vonden plaats op school tijdens de speeltijd of in de naschoolse opvang. Uit deze gesprekken werd er weinig tot geen verschil opgemerkt op wijkniveau. De kinderen delen meestal dezelfde mening als het gaat over opvang en vrije tijd. Enkele samenvattende zaken kunnen we concluderen als antwoord op onderstaande onderzoeksvragen.

(OV9) HOE ERVAREN DE KINDEREN DE OPVANG TIJDENS DE WEEK? WAT VINDEN ZE POSITIEF EN NEGATIEF AAN DE BUITENSCHOOLSE OPVANG? WELKE POSITIEVE EN NEGATIEVE ERVARINGEN HEBBEN ZE? EN (OV11) WELKE FACTOREN MAKEN DE OPVANG IN DE OGEN VAN DE KINDEREN SUCCESVOL?

Onderzoeksvraag negen behandelt de ervaringen van kinderen over de opvang tijdens de week. Wat vinden ze positief en wat negatief aan de buitenschoolse opvang? Deze vraag combineren we met onderzoeksvraag elf waarbij we de factoren bespreken die de opvang succesvol maken in de ogen van de kinderen. De ervaringen van kinderen zijn sterk afhankelijk van het type opvang en van kind tot kind.

Doorgaans worden kinderen het liefst thuis opgevangen omdat ze hier een groter gevoel van vrijheid ervaren. Dit gevoel van vrijheid vinden kinderen heel belangrijk en is zeker en vast één van de belangrijkste succesfactoren van een goede opvang. Kinderen hebben graag een ruim aanbod aan speelgoed waar ze een keuze uit kunnen maken. Het speelgoed moet kwalitatief en uitdagend zijn. Kinderen vinden het niet fijn als het speelgoed niet voor hun leeftijd is bedoeld of als er onderdelen stuk zijn of ontbreken. Verder vinden ze het fijn als ze spelletjes kunnen spelen op de computer. Kinderen mogen meestal vrij spelen in de opvang en afhankelijk van het weer is dat binnen of buiten. Als het weer het toelaat spelen ze het liefst buiten. Hierbij vinden ze het positief als er veel gras is en uitdagend buitenspeelgoed. Meestal wordt er in de naschoolse opvang ook studie georganiseerd. Kinderen vinden het goed als ze de keuze hebben om hun huiswerk te maken in de opvang. Ze kunnen zich beter concentreren als het stil is en ze vinden het goed als ze bij de toezichters terecht kunnen met vragen over hun huiswerk. Toch vinden kinderen het ook hier belangrijk om de keuze te hebben om hun huiswerk al dan niet in de studie te maken.

Kinderen hechten veel belang aan de persoon van de begeleider. Goede begeleiders zijn cruciaal en vervullen zowel een speelfunctie als een zorgfunctie. Kinderen vinden het belangrijk dat de begeleiders niet enkel toezicht houden maar ook betrokken zijn bij de spelletjes en hen troosten wanneer ze hier nood aan hebben. Wederzijds respect is volgens hen heel belangrijk, net als rechtvaardigheid. Ze vinden het niet leuk als er tegen hen geschreeuwd wordt of als er niet naar hen wordt geluisterd. Ook de groepssamenstelling is van belang voor kinderen. Voor de kinderen is de opvang vooral een moment waarop ze kunnen spelen en samen zijn met hun vrienden. Een flexibele leeftijdsindeling waarbij kinderen inspraak krijgen wordt dan ook zeker gewaardeerd. Sommige kinderen willen graag met broer of zus spelen in de opvang. Andere kinderen vinden het dan weer goed als kleuters en kinderen van de lagere school apart worden opgevangen. De speelplaats is vaak te klein en wanneer er kleinere kinderen mee spelen, moeten ze hun spel aanpassen.

Wanneer we aan de kinderen het idee voorstellen om meer samenwerking tussen opvang en vrije tijd te stimuleren, zijn ze alvast enthousiast. Ze vinden het niet leuk als ze veel afstanden moeten afleggen om naar een vrijetijdsactiviteit te gaan. Vaak vinden die activiteiten na de opvang plaats en dit maakt de dag heel vermoeiend. Ondanks dat sommige kinderen nood hebben aan een rustmomentje na school, zou het wel goed zijn om de kinderen de optie te geven om hun hobby direct na school op dezelfde locatie uit te oefenen. Dit maakt dat er achteraf thuis meer tijd is voor ontspanning.

(OV10) WELK ONDERSCHIED MAKEN KINDEREN TUSSEN FORMELE OPVANG EN INFORMELE OPVANG?

Het onderscheid tussen formele en informele opvang is sterk afhankelijk van de woonsituatie in het informele netwerk en de inspanningen die men doet voor het kind in de formele en informele opvang. Toch kunnen we een aantal algemene conclusies formuleren die voor de meeste kinderen opgaan.

Kinderen hebben een duidelijke voorkeur voor de informele opvang. Bij familie en vrienden hebben ze een groter gevoel van vrijheid en de regels zijn er vaak minder strikt. Ze hoeven er niet altijd alles te vragen (bv. om naar het toilet te gaan, iets te eten, gsm gebruik, enz.) zoals in de formele opvang waar ze niet altijd kunnen kiezen waar (binnen of buiten) en wat ze spelen of wanneer ze hun huiswerk moeten maken. De kinderen genieten van de rustige plekjes bij familie en vrienden en de persoonlijke aandacht die ze er krijgen. Deze 'quality time' vinden ze heel belangrijk maar ze vinden het dan weer positief dat ze in de formele opvang tijd kunnen doorbrengen met hun vrienden. Sommige kinderen hebben minder positieve ervaringen met informele opvang omdat ze de omgeving of de familie niet goed kennen. De formele opvang, in de meeste gevallen is dit de school, is dan weer heel vertrouwd voor de kinderen. De regels zijn er duidelijk, ze kennen de toezichters en hun vriendjes. De opvang speelt bovendien in op de leefwereld van kinderen met een aanbod speelgoed dat is aangepast aan de leefwereld en de interesses van het kind.

(OV12) WELKE WENSEN EN VOORSTELLEN HEBBEN DE KINDEREN ZELF?

Ten slotte willen we nagaan welke wensen en voorstellen de kinderen zelf hebben om van de opvang een fijnere plek te maken. De kinderen brengen enkele creatieve en soms ook ludieke ideeën die we kort zullen bespreken. Zoals we aangaven houden kinderen van een gevoel van vrijheid. Deze wens zien we ook terugkeren in hun voorstellen. Het liefst kiezen ze zelf waar ze zijn (binnen of buiten), wat ze doen en met wie. Ook willen ze zelf beslissen wat ze eten of drinken (vooral zoetigheid zoals snoepen, taarten en chocolade) en wanneer. Net als thuis willen ze een frigo waar je zelf iets kan uitnemen als ze daar zin in hebben. De activiteiten en het speelgoed dat kinderen voorstellen weerspiegelen wat momenteel populair en belangrijk is in hun leefwereld. Zo willen ze bijvoorbeeld graag de nieuwste digitale snufjes uitproberen. Binnen willen de kinderen graag een ruim aanbod aan spelletjes, boeken, en toffe georganiseerde activiteiten zoals een kookles, een quiz en andere boeiende workshops waar ze vrijblijvend aan kunnen deelnemen. Buiten willen de kinderen zich vooral kunnen uitleven. Hiervoor stellen ze een uitdagend en avontuurlijk terrein voor waar er genoeg plekjes zijn om zich te verstoppen. Kinderen verkiezen een natuurlijke omgeving met gras, bomen, een moestuin en dieren om te verzorgen. Ook enkele speeltuigen zoals een grote schommel, een glijbaan, een wip, grote voetbaldoelen en een trampoline mogen niet ontbreken. Verder zijn fietsen populair en willen de kinderen ook graag meer sfeer door bijvoorbeeld muziek en een podium op de speelplaats. Naast het vele speelgoed willen kinderen graag ook een plekje waar ze tot rust kunnen komen.

6.3 ERVARINGEN EN WENSEN VAN BRUG-EN SLEUTELFIGUREN

(OV13) MET WELKE PROBLEMEN WORDEN DE BRUG- EN SLEUTELFIGUREN GECONFRONTEERD MET BETREKKING TOT BUITENSCHOOELSE OPVANG EN VRIJE TIJD VAN KINDEREN?

(OV 14) WELKE SIGNALLEN EN FEEDBACK KRIJGEN ZIJ VAN OUDERS?

(OV15) WELKE VOORSTELLEN EN SUGGESTIES TER VERBETERING EN SAMENWERKING HEBBEN ZIJ?

Betaalbaarheid van opvang en vrijetijd

Betaalbaarheid blijft volgens hen een drempel. De waarheid zou geweld aangedaan worden indien men voorbij gaat aan de positieve effecten van reeds gedane inspanningen en ondersteuning. De geïnterviewde sleutelfiguren beamen dit zonder twijfel. Systemen zoals UitPAS, samenwerking met het OCMW en andere maatregelen waarbij inkomensgrenzen gehanteerd worden, werpen vruchten af en worden gewaardeerd.

Enkele kanttekeningen vervolledigen het verhaal. Voor een kleine groep ouders blijkt zelfs de minimumprijs te veel. Er moeten soms andere afwegingen worden gemaakt. Het bekomen van een UitPAS vraagt meestal – hoe minimaal ook – een eigen inspanning. Het invullen van een formulier waar alweer gevraagd wordt naar het inkomen is een hinderpaal. Het is niet aangenaam om telkens opnieuw geconfronteerd te worden met dat ‘klein’ inkomen en erop gecontroleerd te worden. En quasi onvermijdelijk wanneer de prijs voor een dienstverlening zoals opvang of vrijetijdsactiviteiten gebaseerd is op inkomensgrenzen, worden er nieuwe drempels gecreëerd. Mensen die met een inkomen net boven de grens moeten rondkomen, vergelijken hun situatie met die van anderen.

Andere drempels overwinnen.

Wanneer betaalbaarheid een feit is, is de eerste hindernis overwonnen en voor een deel van de mensen leidt dit tot deelname. Niet voor iedereen en dit om diverse redenen volgens de sleutelfiguren. De inspanning die men moet doen weegt soms niet op tegen de ervaren meerwaarde. Opvang, maar zeker bepaalde vrijetijdsvormen zijn voor sommige mensen als het betreden van onbekend of minder bekend terrein. De literatuur mag dan wel wijzen op de bijdrage van kwaliteitsvolle opvang en vrijetijdsactiviteiten voor kinderen, die meerwaarde moet gezien, beleefd en benoemd worden. Extra inspanning om ouders te motiveren of te ondersteunen kunnen lonen. Initiatieven gericht op deze groep mensen zoals de vakantiewerking de Pagadder, gratis deelname voor de OCMW-cliënten en het aanbod van een maaltijd trekt ouders over de streep. Ze worden niet behandeld als uitzonderingen en de deelname van hun kinderen creëert voor hen wat ruimte (ook financieel).

De laagdrempeligheid waarvan hierboven sprake is, is geen algemeen kenmerk van de opvang- en vrijetijdsinitiatieven. Het begin al bij het **inschrijvingssysteem**. De gehanteerde procedure bemoeilijkt de deelname. Wellicht is er sprake van een polarisering van de ‘ouders-groep’. Voor de meerderheid is het hele online gebeuren en thuis inschrijven een vereenvoudiging, maar sommige ouders staan tegenover een digitale kloof en voor hen betekent het inschrijven een enorme inspanning. Het strikte inschrijvingsmoment geeft veel ouders stress. De hele procedure maakt uiteindelijk dat ouders uit

kansengroepen vaak te laat zijn. Inschrijvingsdagen voor diverse initiatieven zijn vaak op een zaterdag en dan is het zo wie zo moeilijker om beroep te doen op ondersteuning van bijvoorbeeld brugfiguren. De hulp van de jeugddienst van de stad wordt hierbij zeker positief onthaald. Ze zorgen voor een individueel antwoord op de vraag van ouders. Deze werking moet zeker gecontinueerd worden en eventueel worden uitgebreid met een outreachende werking die zich kan richten op kwetsbare doelgroepen.

In het verleden werden er bij bepaalde initiatieven of zelfs in bepaalde sportclubs plaatsen vrij gehouden voor mensen uit kansengroepen, maar om succes te hebben moet ook dit op een aangepaste wijze gecommuniceerd (en begeleid) worden. Deze plaatsen werden niet altijd ingevuld en dan wordt het afgeschaft. Enkele sleutelfiguren wijzen verder op het succes van bijvoorbeeld sportclubs of bepaalde activiteiten. Ze moeten geen inspanning doen om 'vol' te zitten, dus waarom zouden ze extra inspanning leveren om mensen uit kansengroepen aan te trekken, die dan misschien toch niet komen? Bij een overvloedige vraag is het aantrekken van een kansengroep allesbehalve een prioriteit.

Nabijheid, fysieke en psychologische bereikbaarheid een oorzaak?

Is de wens naar nabijheid een bijkomende verklaring waarom voorgaande elementen niet altijd voldoende garanties bieden tot deelname van mensen in een eerder kwetsbare situatie?

Over het belang van het aanbod in de buurt zijn de meningen verdeeld. De meeste sleutelfiguren zijn er van overtuigd dat er een groot aanbod is, maar er zijn altijd interessante activiteiten waarvan de ligging niet optimaal is. Wanneer de ouders niet over een auto beschikken, is nabijheid wenselijk of zelfs noodzakelijk. De verplaatsing is een extra drempel die erg groot wordt wanneer het verschillende kinderen betreft. Niet enkel om het kind erheen te brengen, maar ook omwille van psychologische elementen zoals vertrouwen en het kind snel kunnen afhaken indien noodzakelijk. Voor sommige groepen is het aanbod per wijk onvoldoende. In de eerste plaats voor kinderen met een beperking, maar ook voor een deel van de tienermeisjes. Er gaat bijvoorbeeld veel aandacht naar 'sport'interesses van tieners, maar die gaan wel eens voorbij de mogelijkheden en interesses van deze meisjes voor wie de straatcultuur minder een optie is. Daarenboven is een gemengd karakter geen evidentie.

Kinderen met een beperking.

De geïnterviewden weten dat het aanbod, zeker dit onder de vorm van dagkampen wordt toegejuicht, maar het is niet voldoende. De discussie inclusief of niet laat ook hier op. Om een aangepaste activiteit of een echt inclusief vrijetijdsinitiatief te vinden, moet men soms ver "uitwijken". Kinderen die naar het buitengewoon onderwijs gaan, slijten vaak al veel uren op de bus en de vraag naar opvang stelt zich minder. Een vrijetijdsaanbod dicht bij huis is wel aangewezen, zoals de uitbouw van G-sport dichtbij. Toch zien niet alle ouders dat zo en ze wijzen op de vertrouwdheid van de schoolse omgeving, maar dit is voor veel kinderen niet in de woonomgeving. De nabijheid lijkt dan minder belangrijk en de bijzondere nood van het kind primeert. Voor kinderen met een ernstige beperking moeten ouders op zoek gaan naar een gespecialiseerd alternatief en de vraag is of inclusieve werkingen mogelijk zijn. Hierbij wordt vooral het belang aangehaald van het werken in kleine groepjes en meer begeleiding of organisaties die een extra begeleider voorzien voor één kind (bv vanuit of via de Jeugddienst). Sleutelfiguren wijzen in dit verband op het positieve van

de samenwerking met MFC's, maar het is te weinig voor de vraag. Voor die groep kinderen moeten er echt meer mogelijkheden komen.

Kinderen en/ of gezinnen

In bepaalde wijken is er nood aan een aanbod voor het gezin of zeker voor mama's en kinderen samen. Los daarvan zal toeleiding ernaar nodig blijven. De school kan als verwelkomingsplek deze rol opnemen. Dergelijke initiatieven verbeteren de relatie met de kinderen en kunnen het sociaal isolement van bepaalde ouders doorbreken. Spelotheken of ruimtes met speelgoed kunnen daarvoor worden ingezet en bevorderen de ontwikkeling van spelcultuur, iets wat voor sommige ouders relatief onbekend is. Behalve het 'samen spelen' is een aanbod waar het kind en de ouder (mama) gelijktijdig kunnen deelnemen op dezelfde locatie, maar aan afzonderlijke activiteiten, ook gewenst. Sommige welzijnsorganisaties voorzien bijvoorbeeld zelf opvang. Naast de behoefte aan gezamenlijke activiteiten, is er de vraag naar gezinsvakanties zoals deze door Pierlewiet aangeboden.

Er zijn beperkingen aan te wijkgericht werken. Het is een kwestie van een goede balans. Indien er te wijkgericht wordt georganiseerd, kan dit net ook segregierend en stigmatiserend werken.

Informatie en bruikbaarheid

Andere elementen waardoor het aanbod niet altijd zichtbaar is betreffen informatie, begrijpbaarheid en betekenisgeving aan het aanbod.

Het blijft voor sommige ouders moeilijk om tussen het bos de bomen nog te zien, daarenboven is er de hierboven vermelde digitale kloof. Het aanbod per wijk organiseren geeft een beter overzicht. De brochure "de zomer is de max" en zeker met de bijbehorende kalender is een informatiebron in de juiste richting. Blijvend is het belang van tussenpersonen om die informatie dichter bij sommige mensen te brengen en een mondelinge uitleg te geven. Een sterke aanmoediging of zelfs verplichting tot deelname door OCMW of jeugdrechtsbank krijgt met een goede informatieduiding een extra waarde.

Overeenstemming is er wel over de behoefte aan flexibele opvang. Dit blijkt ook duidelijk uit de interviews met de ouders. Werken in een 'precaire' situatie, vaak via interims of moeten solliciteren of naar de VDAB of op artsenbezoek gaan, doet de vraag naar een direct beschikbare opvangplaats stijgen alsook opvang tijdens de vroege ochtenduren. Daar stuit men wel eens op een ernstige hindernis.

Ouders wegen de meerwaarde af tegenover de inspanning, al is dit niet altijd een doelgericht proces. Ze kennen de inhoud van een activiteit niet en als het kind niet meteen interesse heeft zal niet worden aangedrongen. Sommige creatieve en sportactiviteiten behoren niet tot hun leefwereld en er is meer nodig dan informatie en eenvoudige aanmoediging. Indien men dan toch de stap zet en het kind lid maakt van een club lijkt het op het betreden van een vreemde wereld. De ongeschreven regels die erbij horen behoren tot een middenklasse (witte) cultuur of levensstijl en het risico bestaat dat ouders zich niet gewenst voelen door het anders zijn. Deze vorm van zelfstigma leidt ertoe dat ze niet meer komen en de vrijetijdsactiviteit vermijden. Sommige sleutelfiguren aarzelen niet om over het 'elitaire karakter' van de activiteiten te spreken, waarbij ze naar bepaalde sportclubs en culturele

activiteiten verwijzen. Een brug- of vertrouwensfiguur kan de integratie in de onbekende vrijetijdscultuur bevorderen.

Volgens de sleutelfiguren staat plezier en ongedwongenheid bij opvang bovenaan. Daarin verschillen ouders van kansengroepen niet. Wel kan er een extra dimensie bij komen: hulp en begeleiding bij huiswerk en het verbeteren van de kennis van de Nederlandse taal.

Om te eindigen wijzen enkele sleutelfiguren op het probleem van de tieners in het algemeen. Het aanbod is één zaak, maar de participatie een andere en het vraagt veel creativiteit om hen te laten deelnemen.

6.4 BIJKOMENDE AANDACHTSPUNTEN

In dit laatste deel worden een aantal aspecten vermeld, die vanuit de onderzoeksresultaten bijkomende aandacht vragen. Het zijn resultaten die de onderzoekers aanhalen als mogelijke beleidsmatige aandachtspunten en suggesties. Het is een selectie van aandachtspunten, gebaseerd op suggesties van bevroagden. Ze werden deels al vermeld in de resultaten en de conclusies. Dit zijn niet altijd aandachtspunten voor een grote groep, soms betreft het een suggestie voor een kleine groep. Met kwalitatief onderzoek, het deel van deze studie waar de toekomstpistes en suggesties zijn bevroagd, wordt immers gepeild naar het verhalende en verdiepende. Dit betekent dat de aandachtspunten (soms suggesties, soms vragen of opmerkingen) van ouders, kinderen of sleutelfiguren even waardevol kunnen zijn en dat er niet wordt gezocht naar de meest voorkomende uitspraken. De hierna volgende opsomming is niet limitatief en dient als uitgangspunt voor verdere discussie.

M.B.T. OPVANG EN VRIJE TIJD TIJDENS EEN GEWONE SCHOOLWEEK

De materiële component blijkt een belangrijke factor in de kwalitatieve opvang. Verschillende ruimtes binnen en buiten zijn belangrijk. Gent zet hier al op in, maar dit vraagt continuering. De behoefte aan een goed ingerichte en aangepaste buitenspeelruimte kadert in de visie van het VIGeZ over energieke kinderopvang.

Voor een minderheid die op korte termijn opvang of noodopvang nodig heeft, leeft de vraag of een meer flexibele opvang mogelijk is.

Voorbeelden uit het buitenland tonen de waarde van ontbijtactiviteiten in een huiselijke sfeer voor bepaalde groepen.

Opvang als ontwikkelingskans, m.a.w. de pedagogische en sociale functie van opvang, komt in dit onderzoek weinig tot uiting. Ouders verwijzen er weinig naar. Opvang omvat nochtans altijd een zorg- en een speldimensie. Echter, het onderscheid met het 'schoolse' is fundamenteel in dit kader. Opvang is vrijer dan school en het 'leuke' staat centraal. Dit wil niet zeggen dat er geen tijd kan zijn voor huiswerkbegeleiding. In de plaats van individuele huiswerkbegeleiders kan er gewerkt worden met groepsbegeleiders (via een vrijwilligerspool, of via peer-ondersteuning). Door de initiatie van vrijetijdsactiviteiten en/of hobby's te integreren in de buitenschoolse opvang kan de kennis over vrijetijds mogelijkheden en interesses worden uitgebreid en dan biedt vooral de woensdagnamiddag mogelijkheden.

Opvang wordt geapprecieerd wanneer er een combinatie is tussen vrij spel en geleide groepsactiviteiten. Opvang vanuit een 'leefgroep' benadering (verschillende leeftijden) biedt kansen om samenspelen te bevorderen en kinderen een diverse keuze aan te bieden. Het is belangrijk om kinderen te betrekken en keuzemogelijkheden geven. De groepsgrootte en beschikbare ruimte moeten het toelaten.

Interculturele competenties kunnen meer geïntegreerd worden de wereld (en haar talen) binnen te brengen in de opvang.

Ouderbetrokkenheid bij bestaande opvang en vrije tijd blijkt minimaal. Suggesties die werden gegeven zijn:

- Infomoment voor nieuwe ouders organiseren
- Transparantie en informatie over de opvangactiviteiten.
- Permanente vorming voor al de begeleiders voorzien en hierover communiceren
- Suggesties van ouders aanmoedigen

Combinaties van opvang en vrije tijd dienen verder te worden geëxploreerd, op woensdagnamiddag en ook tijdens de zomervakantie. Die is voor veel ouders erg lang. Volgende vormen kunnen in verschillende combinaties aan bod komen: formele opvang (STIBO) en vakantiekampen (zonder overnachting), informele opvang (betrokkenheid ouders of grootouders in vormen van solidaire opvang) en vakantiekampen. Verder leeft de vraag naar het verder uitbouwen en bekend maken van dagopvang zonder voorgaande inschrijving .

M.B.T. SPECIFIEKE GROEPEN

Voor de **kleuters** wordt een uitgebreider en beter verspreid opvang- en vrijetijdsaanbod gevraagd. Ouders van kleuters merken op dat opvang begint vanaf drie jaar terwijl ze wel vanaf 2,5 jaar naar school gaan. In de opvang is een rustplek (zeker voor de kleinsten) wenselijk. Verder kwam ook de vraag naar het integreren van opvang in de vakantieactiviteiten of naar een combinatie 'thematische activiteit' en 'zorg-opvang', liefst in een STIBO of in een vakantieactiviteiten voor een halve dag.

Vanuit de ouders van **tieners** en de tieners zelf kwam de vraag naar opvang met zinvolle en leuke activiteiten (in combinatie met vrijetijdsorganisaties) vooral ook in de laatste week van de zomervakantie. Ze zijn ook vragende partij voor een gemeenschappelijk studiemoment in een huiselijke sfeer met de mogelijkheid tot beweging tijdens de examenperiodes. Speelpleinwerking tot 14 jaar wordt positief gewaardeerd, maar is nog niet voldoende gekend. Het aanbod voor tieners mag verder worden uitgebreid, maar tegelijkertijd moeten andere methoden ontwikkeld worden om tieners te bereiken (aandacht naar outreachende methoden). Binnen dit alles vragen ze ook aandacht voor genderdifferentiatie.

Volgende aandachtspunten werden aangehaald m.b.t. **specifieke kansengroepen of kinderen met bijzondere noden**:

- De functie van Kind- en Gezin door te trekken naar een volgende leeftijdsfase vergemakkelijkt de overdracht van informatie over en doorverwijzing naar kinderopvang vanaf 3 jaar. Hetzelfde geldt voor Tinkelbel.
- Brug- en vertrouwenspersonen niet uitsluitend voor onderwijs inzetten maar ook voor opvang en vrije tijd.
- Er moet meer aandacht zijn voor aangepaste informatie en informatieverbreiding en de digitale kloof. Het 'jeugdwerk' of de jeugddienst kunnen zich naar de scholen richten met gerichte informatie. Wanneer en hoe kunnen er plaatsen gereserveerd worden voor mensen uit kansengroepen? Ook de UITPAS kan nog beter gepromoot worden, het afhalen vereenvoudigen werkt drempelverlagend.
- Al te vaak blijft opvang voor deze kinderen beperkt tot huiswerkbegeleiding of gaat de opvangtijd op aan huiswerkbegeleiding. Het is dus belangrijk om opvang hier niet toe te

reduceren. Bovendien hoeft vrijetijdsinitiatie niet uitsluitend voor- en na school, maar kan het ook tijdens de schooluren en de middagpauze.

- Voor kinderen uit het buitengewoon onderwijs fungeert de busreis als opvang maar dat wil niet zeggen dat ook hier de principes van een goede opvang gehanteerd kunnen worden.
- Deze groepen hebben ook meer te kampen met mobiliteits- en vervoersproblemen.

Kinderen met specifieke noden kan je vanuit de opvang niet zomaar weigeren, wel kan er bv. besloten worden tot een proefperiode om te kijken welke redelijke aanpassingen er nodig zijn om aan opvang- of vrijetijdsactiviteiten te participeren. Vanuit de opvang dient de focus vooral op het begeleiden te liggen, ook al heeft de opvang voor bepaalde kinderen een beperkt 'dwingend karakter' (bijv. voorwaarde door jeugdrechter, aanraden van de OCMW-hulpverlener).

Zeker voor deze groep wordt aandacht gevraagd om een aanbod te ontwikkelen voor ouders en kinderen samen, waaronder betaalbare gezinsvakantie-activiteiten. Deze kinderen zijn gebaat met minimaal een ontmoetings- en speelruimte met spelmateriaal in combinatie met prikkelarme en rustgevende ruimtes.

Het faciliteren van ouder- of burgerinitiatieven

Burgerinitiatieven kunnen gefaciliteerd worden vanuit onderwijs, opvang- en jeugddienst door bv. schoollokalen ter beschikking te stellen voor vrijetijdsinitiatieven en informele groepsopvang. Samenwerking met ouders kan worden gestimuleerd door via infopunten voor ouders per school of per wijk. het groeipotentieel van solidaire (ouders)opvang te exploreren (bv. aangepaste verzekering of logistiek). Ouder- en buurtsamenwerking kan bijdragen aan korte noodoplossing na 18u of via carpooling voor vervoer naar activiteiten zorgen.

Samenwerking

Een gezamenlijke bekendmaking van al de vakantiekampen (stad en andere organisaties) kan bijdragen aan een betere informatie en doorverwijzing. De rol van de jeugddienst kan verstevigd worden door o.a. in te zetten op outreachende werking van de jeugddienst (naar scholen, welzijnsorganisaties...).

Om vanuit opvang toe te leiden naar andere initiatieven is er meer samenwerking nodig met organisaties uit het jeugdwerk/jeugdwelzijnswerk zonder dat jeugdwerk zich als opvang profileert of zich laat instrumentaliseren. Het accent moet eerder liggen op het doorbreken van schotten en meer kansen creëren om kinderen aansluiting te geven tot deelname aan het jeugdwerk. De samenwerking tussen het OCMW en de jeugddienst is zeer zinvol en kan een voorbeeldrol vervullen. Het vrijetijdsaanbod voor mensen in armoede blijft hier toch een belangrijk aandachtspunt.

Samenwerking tussen sectoren

Sportdienst, sportclubs, kunst- en andere vrijetijdsactiviteiten kunnen per schooljaar bekijken hoe verdere integratie mogelijk is in de buitenschoolse opvang.

Een mogelijkheid is het stimuleren van samenwerking tussen de scholen van eenzelfde buurt of omgeving zodat vrije tijd en hobby's kunnen bijdragen aan een betere omkadering. Niet alle scholen

moeten alles organiseren, het enige waarvoor gezorgd moet worden is de 'verplaatsing' van de kinderen.

Samenwerking i.f.v kinderen met bijzondere noden

Het betreft misschien een beperkte groep, maar i.f.v. een meer inclusieve samenleving of buurt, is het belangrijk dat vrijetijdsorganisaties zich ook meer richten op dagcentra of plekken waar deze kinderen zich bevinden. De enige garantie op een toegankelijk en bereikbaar aanbod voor kinderen met specifieke noden is het uitbouwen van inclusieve werkingen waar iedereen in de buurt welkom is. Dit vraagt zeker een verschuiving van 'opvang in de buurt' naar 'ondersteuning in de buurt'. Het in samenwerking uitbouwen van een opvang en/of vrijetijdscentrum of netwerk biedt kansen om professionaliteit te koppelen aan specifieke ondersteuningsvragen.

7 REFERENTIES

- Bouverne-De Bie, M. (2001). *Sociale Agogiek*. Gent: Academia Press. In Roelandt, A., & Vandenbroeck, M. (2006). *De toegankelijkheid van initiatieven voor buitenschoolse kinderopvang*. (masterthesis). Geraadpleegd van <http://www.briobrusseel.be/assets/scripties/buitenschoolseopvangbrusselvlaanderen.pdf>
- Brants, D. (2007). *De sociale functie van de kinderopvang: een uitdaging tot meer kwaliteit* Ecce ama! [pdf] Geraadpleegd van <https://www.kindengezin.be/img/socfunctieuitdagingkwaliteit.pdf>
- De Frère, R., & Vandenbroeck, M. (2015). *De visie van kinderbegeleiders op de relatie met ouders in initiatieven voor buitenschoolse opvang* (masterthesis). Geraadpleegd van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/216/764/RUG01-002216764_2015_0001_AC.pdf
- De Kimpe, C., & Eeckhout, K. (2004). Handleiding Buurtgerichte Kinderopvang. Gent: VBJK. Geraadpleegd van <https://vbjk.be/nl/publicaties/buurtgerichte-kinderopvang>
- De Kimpe, C., & Vandenbroeck, M. (2005). Buurtgerichte kinderopvang in Vlaanderen. In M. Vandenbroeck (Red.), *Pedagogisch management in de kinderopvang* (pp. 80-102). Amsterdam: SWP.
- De Weyer, W. & Van Laere, K. (2009) *Buitenschoolse Opvang in en met de buurt. Drie casestudies van Brusselse IBO's met nest- en webfunctie (XYZ-principe)*. Gent – Brussel: VBJK vzw – VGC
- Debisschop, K., (2016) *Studieopdracht Antwerp Children's Zone* i.o.v. Stad Antwerpen. Geraadpleegd van http://onderwijsantwerpen.be/sites/default/files/20162312_Definitief%20Eindrapport%20Antwerp%20Children's%20Zone.pdf
- Hanson, D. (2013) in Debisschop, K., (2016) *Studieopdracht Antwerp Children's Zone* i.o.v. Stad Antwerpen. Geraadpleegd van http://onderwijsantwerpen.be/sites/default/files/20162312_Definitief%20Eindrapport%20Antwerp%20Children's%20Zone.pdf
- Harlem Children's zone (n.d.) *Whatever it takes: a white paper on the Harlem Children's zone*. In Harlem Children's zone. Geraadpleegd van <https://hcz.org/wp-content/uploads/2014/04/H CZ-White-Paper.pdf>
- Lenaers, S., & Zanoni, P. (2013). *Buitenschoolse kinderopvang en vrijetijdsbesteding in Vlaanderen. Gebruik en deelname, evaluatie, behoeften en attitudes. Onderzoek in opdracht van Kind & Gezin*. Hasselt: SEIN Universiteit Hasselt. Geraadpleegd via <http://www.kindengezin.be/img/bko-en-vrijetijdsbesteding-invl2013.pdf>
- Parmentier, S. (1998). Kansarmoede en rechtshulp. Drie uitdagingen op de drempel van de volgende eeuw. Alert, 24(1), 24-31. in
- Peleman, B. & Boudry, C. (2016). Opvang en vrije tijd van schoolgaande kinderen: het perspectief van kinderen als brug tussen opvang en vrije tijd. In Bartholomeus, L., Cuisinier, E., & Gaublonne, K. (2013). *Handboek lokaal jeugdbeleid*. Afl. 18 p263-277. Brussel: Politeia.

Peleman, B., Boudry, C., Bradt, L., Vandewalle, T., Vandenbroeck, M. (2014). *Schoolkinderen en hun opvang: wat leren ze ons over kwaliteit?* Gent: VBJK. Geraadpleegd via <http://www.vbjk.be/nl/node/5087>

Popkewitz, T. S. (2003). Governing the child and pedagogicalization of the parent. A historical excursus into the present. In M. N. Bloch, K. Holmlund, I. Moqvist & T. S. Popkewitz (Eds.), *Governing children, families and education. Restructuring the welfare state* (pp. 35-61). New York: Palgrave Macmillan.

Roelandt, A., & Vandenbroeck, M. (2006). *De toegankelijkheid van initiatieven voor buitenschoolse kinderopvang*. (masterthesis). Geraadpleegd van <http://www.briobrusseel.be/assets/scripties/buitenschoolseopvangbrusselvlaanderen.pdf>

Roovers, E. (2016). *Ouders als partners betrekken in de buitenschoolse opvang* (Bachelorproef). Gedownload van <http://biblio.vub.ac.be/ehbweb/MetaDataEditDownload.csp?file=7:224198:1>

Segaert, E., & Vandenbroeck, M. (2007). *Visies van ouders op kinderopvang als socialisering* (masterthesis).

Stadsmonitor (2017) *Vrijetijdsactiviteiten voor kinderen: Gezinsfocus*. Geraadpleegd van <http://www.stadsmonitor.vlaanderen.be/vrijetijdsactiviteiten-voor-kinderen-gezinsfocus>

Storms, B. (1996). Het Mattheüseffect in de kinderopvang. *Sociaal*, 17(3), 10-14.

Van Keulen, A. & Doeleman, W. (2002). *Projectvoorstel ouders en diversiteit: over samenwerking met ouders en het omgaan met diversiteit in de kinderopvang en VVE*. Utrecht: Bureau Mutant.

Vandenbroeck, M. & Van Nuffel, K., (2006). *Cartografie van de Nederlandstalige Brusselse Kinderopvang*. Gent – Brussel: UGent – VGC.

Vandenbroeck, M. (2009). *In verzekerde bewaring: honderdvijftig jaar kinderen, ouders en kinderopvang*. 2e volledig bijgewerkte druk Amsterdam: Pringle.

Vandenbroeck, M., Boonaert, T., Van der Mespel, S., & De Brabandere, K. (2007). *Opvoeden in Brussel*. Gent-Brussel: UGent – VBJK – VCOK – VGC.

Vanpée, K., Sannen, L., & Hedeboom, G. (2000). *Kinderopvang in Vlaanderen. Gebruik, keuze van de opvangvormen en evaluatie door de ouders*. Leuven: HIVA.

Vlaams Parlement (2015). *Nota van de Vlaamse Regering over de krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van kinderen*. Brussel: Vlaams Parlement

Vlaams Welzijnsverbond, (2008). Standpunt: maatschappelijke functies kinderopvang. Spanningsvelden en afbakening. Geraadpleegd van <http://www.vlaamswelzijnsverbond.be/nieuws/standpunt-maatschappelijke-functies-kinderopvang-spanningsvelden-en-afbakening>

VLOR, (2015). *Advies over de conceptnota 'Krachtlijnen voor een nieuwe organisatie voor de opvang en vrije tijd van schoolkinderen'*. Geraadpleegd van <http://www.vlor.be/sites/www.vlor.be/files/rbo-rbo-adv-1516-002.pdf>

8 BIJLAGEN

8.1 INTERVIEWSCHEMA'S

SLEUTELFIGUREN

Kennismaking

Voorstelling onderzoek en opgang brengen van het gesprek We stellen onszelf kort voor. Wat is de bedoeling van dit interview? Vertrouwelijkheid van de informatie.

Onderzoeksvragen

Met welke problemen worden de brug- en sleutelfiguren geconfronteerd met betrekking tot buitenschoolse opvang en vrije tijd van kinderen?

Zowel in een gewone schoolweek als tijdens schoolvakanties.

- Is er voldoende informatie
- Zijn er problemen i.v.m. vervoer, prijs, ...
- Wat het is, begrijp wat opvang is en dat ontwikkelingskansen biedt.
- Sluit het voldoende aan bij de leefwereld
- Is dat nodig?
- Moet er meer gebeuren samen met ouders of juist niet?
- Hoe kunnen we de drempels naar opvang en vrije tijd verlagen.
- Wat zijn die drempels?
- Is er vertrouwen

Welke signalen en feedback krijgen zij van ouders?

- Komen er signalen
- Wat is de betekenis van al de activiteiten van de brugfiguren?
- Zijn zij voldoende betrokken of zien ze dit niet als hun taak?

Welke voorstellen en suggesties ter verbetering en samenwerking hebben zij?

- Welke maatregelen kan de stad nemen om de ouders te helpen

Afronding

Wat vond je van het gesprek? Heb je het gevoel dat je hebt kunnen zeggen wat je wou zeggen? Zijn er dingen die nog niet aan bod kwamen en die je nog graag kwijt zou willen? Heb je misschien nog vragen? Dan ben je hartelijk bedankt voor dit gesprek.

SPELGERICHTE BEVRAGING KINDEREN EN JONGEREN

Groepskenmerken

Gentse wijk	
Naam school	
Onderwijsnet	
School met eigen opvang?	
Leeftijd kinderen	
Aantal kinderen	 jongens meisjes
Datum	
Andere kenmerken	

Onderzoeksvragen

(OV9) Hoe ervaren de kinderen de opvang tijdens de week? Wat vinden ze positief en negatief aan de buitenschoolse opvang? Welke positieve en negatieve ervaringen hebben ze?

(OV10) Welk onderscheid maken kinderen tussen formele opvang en informele opvang?

(OV11) Welke factoren maken de opvang in de ogen van de kinderen succesvol?

(OV12) Welke wensen en voorstellen hebben de kinderen zelf?

Inleiding

“Dag kinderen, ik ben ... en voor stad Gent doe ik mee aan een onderzoek over opvang en vrije tijd. de stad wil van alles te weten komen over de opvang en daarvoor heb ik jullie hulp nodig. Ik ben heel benieuwd wie van jullie er soms naar de opvang gaat en wat jullie daarvan vinden. Daarom gaan we enkele kleine spelletjes spelen om dat te weten te komen. Als jullie vragen hebben, mogen jullie deze altijd stellen.”

Stellingen.

De kinderen staan op een rij achter elkaar. Ik geef een aantal stellingen. Als ze akkoord zijn, zetten ze een stap naar links. Als ze niet akkoord zijn, zetten ze een stap naar rechts.

Ik ben soms 's ochtends in de opvang op school voor de school begint.

Ik blijf soms langer op school als de school al gedaan is.

Ik ga soms spelen bij vriendjes wanneer mama en papa niet thuis zijn.

Ik ga soms bij oma of opa wanneer mama en papa niet thuis zijn.

Ik ga soms bij andere familie wanneer mama en papa niet thuis zijn.

Ik ben gelukkig in de opvang.

In de opvang mag ik doen wat ik wil.

Na school heb ik nog hobby's.

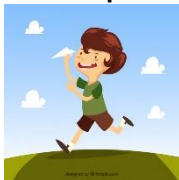
Wat vinden jullie leuk en minder leuk in de opvang? Teken het mondje van de smiley

leuk

gewoon

niet leuk

De begeleiders 		Het speelgoed binnen 	
Mijn vrienden 		Het speelgoed buiten 	
het eten en drinken 		De speelplaats 	
Huiswerk maken 		Spelen met de begeleiders 	
Sporten 		Alleen spelen 	
Knutselen 		Spelen met vriendjes 	

“Met deze oefening wil ik een algemeen idee krijgen van wat kinderen vinden van verschillende elementen van de opvang. Na het invullen van het werkblaadje krijgen de kinderen de kans om aan te vullen. Dit doen we aan de hand van de volgende oefening.”

Welke positieve en negatieve ervaringen hebben de kinderen?

“In deze oefening staat het verhaal centraal. De kinderen mogen vertellen wat zij nog belangrijk vinden bij de opvang. Misschien moeten we dit niet echt zien als een aparte oefening maar eerder een aanvulling op de vorige oefening waarbij de kinderen de kans krijgen om mondeling hun werkblaadje aan te vullen. We kunnen eventueel de voorwerpen en prentjes weglaten om tijd te besparen.”

We zitten in een kring en in het midden van de kring liggen allemaal voorwerpen en prenten die met de opvang te maken hebben. De kinderen mogen elk om beurt een voorwerp of prentje kiezen. Ze vertellen aan de hand van het voorwerp een verhaaltje over dingen die ze leuk vinden of dingen die ze minder leuk vinden aan de opvang.

Voorbeelden van voorwerpen of prentjes: iets van eten, een klok (de tijd), een autootje, een stuk speelgoed bv bal, knutselmateriaal, een papier huiswerk, een barbiepop (dat de juf moet voorstellen), een huisje, een prentje van mama en papa, ...

Wanneer de kinderen aan het vertellen zijn, pols ik ook eens naar de vrije tijd.

Wie heeft er een hobby? Gaan jullie vaak naar de hobbyclub? Is dat direct na school of 's avonds en in het weekend? Wat zouden jullie ervan vinden moest de club eens langs komen op school? Zouden jullie het leuk vinden om de hobby tijdens de opvang te doen? Waarom?

Welk onderscheid maken kinderen tussen formele opvang en informele opvang?

Een groot blad papier nemen en in twee verdelen. De ene helft schrijf ik bovenaan 'opvang op school' en de andere helft 'opvang bij familie of vriendjes'. In groep proberen de kinderen een aantal verschillen of gelijkenissen te geven tussen de twee. Dit gaat over de ervaringen van de kinderen. Wat vinden ze leuker in formele opvang en wat in de informele opvang? Wat vinden ze minder leuk en waarom?

Welke wensen en voorstellen hebben de kinderen zelf?

We zetten ons in een kring en ik neem een toverstafje. Met dit toverstafje kunnen de kinderen wensen wat ze maar willen. Welke ideeën hebben zij om de opvang leuker te maken? Ik start met een wens te doen over opvang. Bijvoorbeeld dat ik wou dat al mijn vriendjes er waren. Vervolgens richt ik de toverstaf naar iemand uit de groep. Die persoon mag zelf een wens doen: 'mijn grootste wens om de opvang leuker te maken is...' Ik schrijf al de wensen op een groot blad.

ouders kansengroepen

Naam interviewer:

Naam participant:

Organisatie:

Plaats:

Datum:

Vragen over jezelf en je gezin

1. Schrijf het juiste cijfer bij het aantal kinderen dat jouw gezin telt per leeftijdscategorie. Schrijf een 0 indien je geen kinderen van deze leeftijd hebt.
(eventueel samengesteld)

Leeftijd	0-2 jaar	3-5 jaar	6-9 jaar	10-12 jaar	+12 jaar
Aantal					

2. Welke leeftijd heeft het kind waarvoor je deze vragenlijst invult?

3. In welke Gentse wijk/deelgemeente woon je?

☐ Binnenstad	☐ Sluizeken - Tolhuis - Ham
☐ Brugse Poort - Rooigem	☐ Stationsbuurt-Noord
☐ Bloemekenswijk	☐ Stationsbuurt-Zuid
☐ Dampoort	☐ Watersportbaan - Ekkergem
☐ Drongen	☐ Wondelgem
☐ Elisabethbegijnhof - Prinsenhof - Papegaai - Sint-Michiels	☐ Zwijnaarde
☐ Gentse Kanaaldorpen (Mendonk, Desteldonk en Sint-Kruis-Winkel)	☐ Ik woon niet in Gent
☐ Gentbrugge	☐ Ik weet het niet
☐ Ledeberg	
☐ Macharius - Heirnis	
☐ Mariakerke	
☐ Moscou - Vogelhoek	
☐ Muide - Meulestede - Afrikalaan	
☐ Nieuw Gent - UZ	
☐ Oostakker	
☐ Oud Gentbrugge	
☐ Rabot - Blaisantvest	
☐ Sint-Amandsberg	
☐ Sint-Denijs-Westrem - Afsnee	

4. Woon je samen met een partner?

- ☐ Ja
- ☐ Neen (vul bij vraag 6 en 7 enkel in voor jezelf)

5. Wat is het hoogste diploma van jou en de partner waarmee je samenwoont?

Indien jouw partner niet inwoont, vul je enkel voor jezelf in.

	jezelf	Partner
Geen diploma of lager onderwijs	0	0
Lager secundair onderwijs (eerste 3 jaar van het middelbaar of niet voltooid middelbaar)	0	0
Hoger secundair onderwijs	0	0
Hogeschool	0	0
Universiteit	0	0
Ander diploma:	0	0

6. Wat is jouw huidige werksituatie en die van de partner waarmee je samenwoont?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk. Indien jouw partner niet inwoont, vul je enkel voor jezelf in.

	jezelf	partner
Werkend		
Voltijds werkend	0	0
Deeltijds werkend	0	0
Werkuren overdag	0	0
Nachtwerk, weekendwerk, iedere week wisselende uren	0	0
Werk tijdelijk onderbroken		
Omwille van bv. zwangerschapsverlof, ouderschapsverlof, ...	0	0
Niet werkend		
Werkzoekend	0	0
Op invaliditeit of langdurig ziek	0	0
Huisman, huisvrouw, student(e), ...	0	0
Andere situatie:	0	0

8. Zijn er grootouders van jouw kind die een andere afkomst hebben dan de Belgische? Zo ja, welke?

- ☐ Neen
- ☐ Ja:
 - ☐ Afghaans
 - ☐ Italiaans
 - ☐ Pools
 - ☐ Tsjechisch
 - ☐ Bulgaars
 - ☐ Marokkaans
 - ☐ Portugees
 - ☐ Turks
 - ☐ Frans
 - ☐ Nederlands
 - ☐ Slovaaks
 - ☐ Andere:

9. Heeft jouw kind bijzondere noden of zorgen waarmee er moet rekening gehouden worden bij het organiseren van een gepaste opvang of vrijetijdsinvulling?

- ☐ Ja:
- ☐ Neen

Buitenschoolse opvang in een gewone schoolweek

De volgende vragen gaan over de opvang en activiteiten van jouw kind voor en na schooltijd (maandag tot vrijdag). Deze opvang kan alle vormen aannemen en zowel thuis, bij vrienden of familie zijn als georganiseerd op school, in een kinderdagverblijf, STIBO, enz.

Maak je soms gebruik van opvang in een gewone schoolweek (dus bv voor en na schooltijd of op woensdagnamiddag)?

.....

Indien neen

Waarom niet? Zijn er dingen die u tegenhouden om gebruik te maken van formele opvang?

Ken je de buitenschoolse opvang?

Is er voldoende informatie over de opvang in jouw buurt? Zou je graag hebben dat er opvang is dichterbij de school? Heb je soms problemen om vervoer te vinden van en naar de opvang? Zou je graag hebben dat er meer opvang is waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen worden opgevangen? Vind je dat er voldoende opvang is waar broers en zussen uit kleuter en lager onderwijs samen kunnen zijn

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Indien ja

Bij wie en wanneer (voor of na schooltijd, op woensdagnamiddag, andere)? Wat vind je van deze opvang? Ben je hier tevreden van? Had je graag dingen anders gewenst? Waarom heb je gekozen voor deze opvang? Heb je soms problemen bij het vinden van geschikte opvang?

Is er voldoende informatie over de opvang in jouw buurt? Zou je graag hebben dat er opvang is dichterbij de school? Heb je soms problemen om vervoer te vinden van en naar de opvang, waarom wel? Zou je graag hebben dat er meer opvang is waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen worden opgevangen? Vind je dat er voldoende opvang is waar broers en zussen uit kleuter en lager onderwijs samen kunnen zijn?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Informeel

- Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kind
- Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, ...
- Mijn kind is zelfstandig genoeg en is alleen thuis
- De grootouders
- Andere familieleden
- Vrienden, burens, kennissen

Formeel

- Een kinderdagverblijf
- De voor- en naschoolse opvang op school
- Voor- en naschoolse opvang niet op school
- Een vrijetijdsaanbod (sportclub, atelier, enz.)
- Huiswerkbegeleiding / studie
- Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie

Wat vind je belangrijk bij de keuze van een opvang?

.....

.....

.....

Vrije tijd in een gewone schoolweek

De volgende vragen gaan over de activiteiten in de vrije tijd van jouw kind op schooldagen (maandag tot vrijdag). Dit zijn activiteiten waaraan jouw kind deelneemt en die buitenshuis georganiseerd worden. Bijvoorbeeld activiteiten van een sportclub, kinderatelier, muziekschool, enz.

Doet jouw kind een activiteit in zijn/haar vrije tijd (bv vereniging, sportclub, muziek, ...) op schooldagen?

Is er voldoende informatie over de activiteiten in jouw buurt? Zou je graag hebben dat er activiteiten dichter bij de school of op school georganiseerd worden? Heb je soms problemen om vervoer te vinden van en naar de activiteiten?

Is meer samenwerking tussen opvang en vrije tijd wenselijk?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Opvang en vrije tijd in de vakanties

De volgende vragen gaan over de opvang en vrijetijdsbesteding van jouw kind in de schoolvakanties. Vrijtijdsactiviteiten in de schoolvakanties zijn activiteiten die buitenshuis georganiseerd worden. Bijvoorbeeld speelpleinwerking of vakantiekampen.

Waar was jouw kind overdag in de voorbije vakanties?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	Kerst- vakantie	Paas- vakantie	Zomer- vakantie
Thuis	☐	☐	☐
De grootouders	☐	☐	☐
Andere familieleden	☐	☐	☐
Vrienden, burens, kennissen	☐	☐	☐
Een onthaalouder	☐	☐	☐
Een kinderdagverblijf	☐	☐	☐
Opvang op school	☐	☐	☐
Opvang, niet op school	☐	☐	☐
Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...	☐	☐	☐
Speelpleinwerking	☐	☐	☐
Vakantiecampen met overnachting (bv. georganiseerd door de mutualiteit, sportclubs, jeugdbeweging...)	☐	☐	☐
Vakantie-initiatieven zonder overnachting (bv. gemeentelijke sportinitiatieven, ...)	☐	☐	☐
Andere personen of diensten:	☐	☐	☐

Waarom maak je in de vakanties wel/ niet gebruik van formele opvang?

Is er voldoende informatie over opvang/activiteiten in jouw buurt in de vakanties? Waar vind je de informatie? Zijn de activiteiten (kampen, speelpleinwerkingen, ...) betaalbaar? Is er voldoende aanbod en sluit dat aanbod aan bij de interesses van jouw kind en jouw budget? Zou je graag dingen anders zien?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vragenlijst kleuters

Grote bevraging bij Gentse ouders rond opvang en vrije tijd

Beste ouder(s),

Met deze enquête wil Stad Gent weten wat jij vindt van de opvang voor en na schooltijd en in vakantieperiodes voor jouw kinderen. Dankzij het delen van al de ervaringen, kan de stad het aanbod waar mogelijk bijsturen. Zo bouwen we samen verder aan een kind- en jeugdvriendelijke stad waar alle kinderen en jongeren jong & wijs kunnen zijn.

Vul deze vragenlijst in en maak kans op één van de gratis vakantiecampen van Free-Time of een 10-beurtenkaart om te gaan zwemmen van de Sportdienst!

Jouw antwoorden worden vertrouwelijk verwerkt.

Er zijn geen juiste of foute antwoorden, het is jouw mening die telt.

Hoe vul je de vragenlijst in?

Deze vragenlijst vul je in voor de situatie van jullie **jongste kind**. Indien je dit wenst, kan je een nieuwe vragenlijst invullen voor eventuele andere kinderen. Op het einde van de vragenlijst kan je ook nog opmerkingen geven over hun opvang- en vrijetijdsaanbod. Het is belangrijk dat je de vragen zo volledig mogelijk en zo goed mogelijk probeert te beantwoorden. Neem dus rustig de tijd om na te denken.

Het invullen van de vragenlijst neemt ongeveer 15 minuten in beslag.

De vragenlijst bestaat uit vier delen:

- ✓ Algemene vragen over jezelf en jouw gezin
- ✓ Opvang in een gewone schoolweek (maandag tot vrijdag)
- ✓ Vrije tijd in een gewone schoolweek (maandag tot vrijdag)
- ✓ Opvang en vrije tijd in de schoolvakanties

Hartelijk bedankt voor jullie medewerking!
Vanwege Stad Gent en het onderzoeksteam

VRAGEN OVER JEZELF EN JE GEZIN

10. Hoe ben je in aanraking gekomen met deze vragenlijst?

☐ Op het internet ☐ Op school ☐ Jeugddienst ☐ De Pretkamjonet ☐ De sportclub ☐ Sportkamp	☐ De sportmobiel ☐ Speelpleinwerking ☐ STIBO ☐ Kinderopvang ☐ Andere:

11. Schrijf het juiste cijfer bij het aantal kinderen dat jouw gezin telt per leeftijdscategorie. Schrijf een 0 indien je geen kinderen van deze leeftijd hebt. (eventueel samengesteld)

Leeftijd	0-2 jaar	3-5 jaar	6-9 jaar	10-12 jaar	+12 jaar
Aantal					

12. In welke Gentse wijk/deelgemeente woon je?

☐ Binnenstad ☐ Brugse Poort - Rooigem ☐ Bloemekenswijk ☐ Dampoort ☐ Drongen ☐ Elisabethbegijnhof - Prinsenhof - Papegaai - Sint-Michiels ☐ Gentse Kanaaldorpen (Mendonk, Desteldonk en Sint-Kruis-Winkel) ☐ Gentbrugge ☐ Ledeberg ☐ Macharius - Heirnis ☐ Mariakerke ☐ Moscou - Vogelhoek ☐ Muide - Meulestede - Afrikalaan ☐ Nieuw Gent - UZ ☐ Oostakker ☐ Oud Gentbrugge ☐ Rabot - Blaisantvest	☐ Sint-Amandsberg ☐ Sint-Denijs-Westrem - Afsnee ☐ Sluizeken - Tolhuis - Ham ☐ Stationsbuurt-Noord ☐ Stationsbuurt-Zuid ☐ Watersportbaan - Ekkergem ☐ Wondelgem ☐ Zwijnaarde ☐ Ik woon niet in Gent ☐ Ik weet het niet

13. Woon je samen met een partner?

- ☐ Ja
- ☐ Neen (vul bij vraag 5 en 6 enkel in voor jezelf)

14. Wat is het hoogste diploma van jou en de partner waarmee je samenwoont?

Indien jouw partner niet inwoont, vul je enkel voor jezelf in.

	jezelf	partner
Geen diploma of lager onderwijs	0	0
Lager secundair onderwijs (eerste 3 jaar van het middelbaar of niet voltooid middelbaar)	0	0
Hoger secundair onderwijs	0	0
Hogeschool	0	0
Universiteit	0	0
Ander diploma:	0	0

15. Wat is jouw huidige werksituatie en die van de partner waarmee je samenwoont?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk. Indien jouw partner niet inwoont, vul je enkel voor jezelf in.

	jezelf	partner
Werkend		
Voltijds werkend	0	0
Deeltijds werkend	0	0
Werkuren overdag	0	0
Nachtwerk, weekendwerk, iedere week wisselende uren	0	0
Werk tijdelijk onderbroken		
Omwille van bv. zwangerschapsverlof, ouderschapsverlof, ...	0	0
Niet werkend		
Werkzoekend	0	0
Op invaliditeit of langdurig ziek	0	0
Huisman, huisvrouw, student(e), ...	0	0
Andere situatie:	0	0

16. Zijn er grootouders van jouw kleuter die een andere afkomst hebben dan de Belgische? Zo ja, welke?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ Neen
- ☐ Ja:
 - ☐ Afghaans
 - ☐ Bulgars
 - ☐ Frans
 - ☐ Italiaans
 - ☐ Marokkaans
 - ☐ Nederlands
 - ☐ Pools
 - ☐ Portugees
 - ☐ Slovaaks
 - ☐ Tsjechisch
 - ☐ Turks
 - ☐ Andere:

Kleuters

1. Gaat jouw kleuter naar de kleuterklas?

Neen	Enkele halve dagen per week	Enkele dagen per week	Dagelijks
0	0	0	0

2. In welk onderwijsnet gaat jouw kleuter naar school?

- ☐ Gemeentelijk onderwijs buiten Gent
- ☐ GO!
- ☐ Katholiek onderwijs Vlaanderen
- ☐ Onafhankelijke scholen
- ☐ Provinciaal onderwijs
- ☐ Stedelijk onderwijs Gent
- ☐ Ik weet het niet
- ☐ Niet van toepassing

3. Gaat jouw kleuter naar school in Gent?

- ☐ Ja
- ☐ Neen
- ☐ Niet van toepassing

4. Wordt er op de school buitenschoolse opvang georganiseerd?

- ☐ Ja
- ☐ Neen
- ☐ Niet van toepassing

5. Heeft jouw kleuter bijzondere noden of zorgen waarmee er moet rekening gehouden worden bij het organiseren van een gepaste opvang of vrijetijdsinvulling?

- ☐ Ja:
.....
- ☐ Neen

BUITENSCHOOLSE OPVANG IN EEN GEWONE SCHOOLWEEK

De volgende vragen gaan over de opvang en activiteiten van jouw kleuter voor en na schooltijd (maandag tot vrijdag). Deze opvang kan alle vormen aannemen en zowel thuis, bij vrienden of familie zijn als georganiseerd op school, in een kinderdagverblijf, STIBO, enz.

1. Waar is jouw kleuter voor schooltijd, na schooltijd en op woensdagnamiddag?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk

	voor schooltijd	na schooltijd (ma-di-do- vr)	op woensdag- namiddag
Thuis			
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kleuter	0	0	0
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, ...	0	0	0
In de eigen omgeving			
De grootouders	0	0	0
Andere familieleden	0	0	0
Vrienden, burens, kennissen	0	0	0
Formele opvang			
Een onthaalouder	0	0	0
Een kinderdagverblijf	0	0	0
De voor- en naschoolse opvang op school	0	0	0
Voor- en naschoolse opvang, niet op de school	0	0	0
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	0	0	0
Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie	0	0	0
Andere personen of diensten			
.....	0	0	0

2. Stel dat je helemaal vrij kan kiezen tussen alle opvangvormen. Welke opvangvorm zou je dan kiezen voor je kleuter voor of na schooltijd en op woensdagnamiddag?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	voor of na schooltijd	op woensdag- namiddag
Thuis		
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kleuter	☐	☐
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, ...	☐	☐
In de eigen omgeving		
De grootouders	☐	☐
Andere familieleden	☐	☐
Vrienden, buren, kennissen	☐	☐
Formele opvang		
Een onthaalouder	☐	☐
Een kinderdagverblijf	☐	☐
Voor- en naschoolse opvang op school	☐	☐
Voor- en naschoolse opvang niet op school	☐	☐
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	☐	☐
Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie georganiseerd tijdens de opvang op school	☐	☐
Andere personen of diensten		
.....	☐	☐

3. Ga je akkoord met volgende stellingen over buitenschoolse opvang in jouw buurt tijdens een gewone schoolweek?

	akkoord	niet akkoord	niet van toepassing
Er is voldoende informatie over de bestaande opvang	☐	☐	☐
Opvang dicht bij de school is wenselijk	☐	☐	☐
Ik vind gemakkelijk vervoer voor mijn kleuter van en naar de opvang	☐	☐	☐
Er is voldoende opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden	☐	☐	☐
Er is voldoende opvang waar broers en zussen uit kleuter en lager onderwijs samen kunnen zijn	☐	☐	☐

4. Waar vind je de informatie over buitenschoolse opvang tijdens een gewone schoolweek?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ (brochure) Dienst kinderopvang Stad Gent
- ☐ Jeugddienst Stad Gent
- ☐ (brochure) Sportdienst Stad Gent
- ☐ De huidige opvang van mijn kleuter
- ☐ Op school
- ☐ Via vrienden of familie
- ☐ Een website van Stad Gent
- ☐ Thuisbegeleidingsdiensten
- ☐ Stadsmagazine
- ☐ Via internet
- ☐ Andere:
- ☐ Mijn kleuter heeft geen opvang nodig tijdens een schoolweek

5. Hoe vaak heb je problemen om opvang te vinden op de volgende tijdstippen?

	zelden of nooit problemen	soms problemen	(bijna) altijd problemen	niet van toepassing
Voor schooltijd	☐	☐	☐	☐
Op woensdagnamiddag	☐	☐	☐	☐
Na schooltijd op andere schooldagen (tussen 15u30 en 18u)	☐	☐	☐	☐
Na 18u	☐	☐	☐	☐
In het weekend	☐	☐	☐	☐
Korte vakanties (bv verlengd weekend)	☐	☐	☐	☐
Pedagogische studiedag	☐	☐	☐	☐
Andere:	☐	☐	☐	☐

6. Hoe belangrijk of onbelangrijk vind je volgende onderdelen voor geschikte opvang?

(hiermee bedoelen we alle vormen van opvang voor en na schooltijd)

	niet belangrijk	minder belangrijk	belangrijk	heel belangrijk
In het algemeen				
Openingsuren	0	0	0	0
Prijs	0	0	0	0
Algemene informatie die je krijgt over de opvang	0	0	0	0
Opvangdagen niet meer dan een dag vooraf moeten meedelen	0	0	0	0
Inspraak van de ouders	0	0	0	0
Dat er rekening gehouden wordt met de (specifieke) noden van mijn kleuter	0	0	0	0
Voor de kinderen				
Aantal kinderen in de opvang	0	0	0	0
Dat broers en zussen samen activiteiten kunnen doen	0	0	0	0
De aanwezigheid van vriendjes	0	0	0	0
De begeleiders				
Aantal begeleiders	0	0	0	0
Voor de activiteiten				
Het soort activiteiten tijdens de opvang	0	0	0	0
Dat de activiteiten op voorhand gekend zijn	0	0	0	0
Dat er na de opvang een verslagje volgt van het verloop van de dag	0	0	0	0
Dat de kinderen vrij mogen spelen	0	0	0	0
Voor de ligging				
De opvang bevindt zich in de buurt van waar we wonen	0	0	0	0
De opvang bevindt zich in de buurt van de school	0	0	0	0
De opvang bevindt zich in de buurt van mijn werk of op de route naar het werk	0	0	0	0
Voor de ruimte				
Inrichting van de lokalen	0	0	0	0
Buitenspeelruimte	0	0	0	0
Binnenspeelruimte	0	0	0	0
Dat het gebouw aangepast is aan de (specifieke) noden van mijn kind	0	0	0	0
Het aanwezige spelmateriaal	0	0	0	0
Voor de maaltijden te verkrijgen in de opvang				
Dat er 's ochtends een ontbijt wordt aangeboden	0	0	0	0
Dat er 's middags een maaltijd wordt aangeboden	0	0	0	0
Dat er in de namiddag een vieruurtje wordt aangeboden	0	0	0	0
Andere:	0	0	0	0

VRIJE TIJD IN EEN GEWONE SCHOOLWEEK

De volgende vragen gaan over de activiteiten in de vrije tijd van jouw kleuter op schooldagen (maandag tot vrijdag). Dit zijn activiteiten waaraan jouw kleuter deelneemt en die buitenshuis georganiseerd worden. Bijvoorbeeld activiteiten van een sportclub, kinderatelier, muziekschool, enz.

1. Welke georganiseerde vrijetijdsactiviteiten doet je kleuter op schooldagen?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	op school	buiten de school
Muziek	☐	☐
Theater en woord	☐	☐
Tekenen, schilderen, knutselen	☐	☐
Jeugdverenigingen	☐	☐
Atletiek	☐	☐
Balsporten	☐	☐
Kleuterbeweging (turnen, dansen)	☐	☐
Watersport (bv zwemmen)	☐	☐
Andere:	☐	☐
Geen	☐	☐

2. Ga je akkoord met volgende stellingen over het vrijetijdsaanbod in jouw buurt?

	akkoord	niet akkoord	niet van toepassing
Vrijetijdsactiviteiten zijn voor mij een vorm van opvang	☐	☐	☐
Er is voldoende plaats in de vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Er is voldoende keuze aan vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Er is voldoende informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod	☐	☐	☐
Er zijn voldoende vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	☐	☐	☐
Er is vervoer voor mijn kleuter van en naar vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn afgestemd op de werkuren	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn aangepast aan de schooluren	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn aangepast aan de leeftijd van mijn kleuter	☐	☐	☐
Meer samenwerking tussen opvang en een vrijetijdsaanbod is wenselijk	☐	☐	☐

3. Waar vind je de informatie die je gebruikt bij de keuze van een activiteit in de vrije tijd?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ Jeugddienst van Stad Gent
- ☐ Sportdienst van Stad Gent
- ☐ Bij de vereniging, sportclub, enz.
- ☐ Op de website van de vereniging, sportclub, enz.
- ☐ Bij de huidige opvang van mijn kind
- ☐ Op school
- ☐ Via vrienden of familie
- ☐ De gids "de zomer wordt mega de max" dat het zomers vrijetijdsaanbod bundelt voor kinderen van 3 tot en met 12 jaar in Gent
- ☐ Een website van Stad Gent
- ☐ Thuisbegeleidingsdiensten
- ☐ Stadsmagazine
- ☐ Via internet
- ☐ Andere:

OPVANG EN VRIJE TIJD IN DE VAKANTIES

De volgende vragen gaan over de opvang en vrijetijdsbesteding van jouw kleuter in de schoolvakanties. Vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties zijn activiteiten die buitenshuis georganiseerd worden. Bijvoorbeeld speelpleinwerking of vakantiekampen.

1. Waar was jouw kleuter overdag in de voorbije vakanties?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	Kerst- vakantie	Paas- vakantie	Zomer- vakantie
Thuis	☐	☐	☐
De grootouders	☐	☐	☐
Andere familieleden	☐	☐	☐
Vrienden, burens, kennissen	☐	☐	☐
Een onthaalouder	☐	☐	☐
Een kinderdagverblijf	☐	☐	☐
Opvang op de school	☐	☐	☐
Opvang, niet op school	☐	☐	☐
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, enz.	☐	☐	☐
Speelpleinwerking	☐	☐	☐
Vakantiecampen met overnachting (bv. georganiseerd door de mutualiteit, sportclubs, jeugdbeweging, enz.)	☐	☐	☐
Vakantie-initiatieven zonder overnachting (bv. gemeentelijke sportinitiatieven, enz.)	☐	☐	☐
Andere personen of diensten:	☐	☐	☐

2. Stel dat je helemaal vrij kan kiezen tussen alle opvangvormen. Welke opvangvorm of combinatie van opvangvormen zou je dan tijdens schoolvakanties kiezen voor jouw kleuter? Duid drie opvangvormen aan.

- ☐ De grootouders
- ☐ Andere familieleden
- ☐ Vrienden, burens, kennissen
- ☐ Een onthaalouder
- ☐ Een kinderdagverblijf
- ☐ Opvang op school
- ☐ STIBO of IBO
- ☐ Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...
- ☐ Speelpleinwerking
- ☐ Vakantiekampen met overnachting (bv. georganiseerd door de mutualiteit, sportclubs, ...)
- ☐ Vakantie-initiatieven zonder overnachting (bv. gemeentelijke sportinitiatieven, ...)
- ☐ Combinatie tussen opvang en sport
- ☐ Combinatie tussen opvang en culturele activiteiten
- ☐ Combinatie tussen opvang en speelpleinwerking, jeugdwerk
- ☐ Combinatie tussen familie, opvang op school en vrijetijdsactiviteiten
- ☐ Andere personen of diensten:
- ☐ Mijn kleuter heeft geen opvang nodig

3. In welke mate ken je / gebruik je volgende initiatieven van het vakantieaanbod in Gent?

	ik ken het niet	ik ken het maar gebruik het niet	ik ken het en gebruik het
De pretfabriek (Speelpleinwerking tijdens de paas- en zomervakantie)	O	O	O
Speelse Wijken (buurtgerichte speelpleinwerking Jeugddienst Gent)	O	O	O
Andere speelpleinwerkingen	O	O	O
De Pretkamjonet (bestelwagen boordevol spel materiaal)	O	O	O
De Sportmobiel	O	O	O
Sportkampen van stad Gent	O	O	O
STIBO of IBO	O	O	O
Vakantiekampen (bv. Idee Kids, Free-Time, Sportivak, enz.)	O	O	O
Werkingen van het jeugdwelzijnswerk (vzw Jong, Leebeekje, Habbekrats, enz.)	O	O	O
Vakantiewerking de pagadder	O	O	O
Kampen van de jeugdbeweging	O	O	O
Kampen georganiseerd door de mutualiteit	O	O	O
UitPAS (voordeelkaart voor cultuur, sport en vrije tijd)	O	O	O

4. Hoe vaak is het vinden van opvang of vrijetijdsactiviteiten als opvang (bv. kampen, speelpleinwerking, enz.) een probleem in de volgende schoolvakanties?

	zelden of nooit problemen	soms problemen	(bijna) altijd problemen	niet van toepassing
In de herfstvakantie	☐	☐	☐	☐
In de kerstvakantie	☐	☐	☐	☐
In de krokusvakantie	☐	☐	☐	☐
In de Paasvakantie	☐	☐	☐	☐
In de zomervakantie	☐	☐	☐	☐
Tijdens de Gentse Feesten	☐	☐	☐	☐
In de laatste week van augustus	☐	☐	☐	☐
Andere:	☐	☐	☐	☐

5. Ga je akkoord met volgende stellingen over het opvang- en vrijetijdsaanbod in jouw buurt tijdens schoolvakanties?

	akkoord	niet akkoord	niet van toepassing
Er zijn voldoende plaatsen in de opvang (in STIBO, kinderdagverblijf, onthaalouder, enz.)	☐	☐	☐
Er zijn voldoende plaatsen bij de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	☐	☐	☐
Er is een ruim aanbod aan vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar je niet vooraf moet inschrijven	☐	☐	☐
Meer opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein, ...) is wenselijk	☐	☐	☐
Er zijn opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar jouw kleuter langer of vroeger kan blijven	☐	☐	☐
Er is voldoende informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	☐	☐	☐
Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	☐	☐	☐
Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten op of dichtbij het werk	☐	☐	☐
Opvang en vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar	☐	☐	☐
Er is duidelijkheid over de inhoud van de vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Ik mis vrijetijdsactiviteiten waarbij een traiteurdienst voorzien is ('s middags een warme maaltijd)	☐	☐	☐
Er is voldoende opvang voor kinderen met een (specifieke) zorg	☐	☐	☐
Meer samenwerking tussen opvang en het vrijetijdsaanbod is wenselijk	☐	☐	☐
Meer opvang waarbij broers en zusjes samen activiteiten kunnen doen is wenselijk	☐	☐	☐

6. Heb je nog algemene opmerkingen en/of suggesties ter verbetering bij de organisatie van vrije tijd en opvang?

.....
.....
.....

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst! Indien je dit wenst, kan je vrijblijvend een nieuwe vragenlijst invullen voor andere kinderen binnen het gezin.

Indien je opmerkingen hebt over de opvang (in een schoolweek of tijdens vakanties) van jouw andere kinderen en hier kort iets over wilt noteren, is er hier plaats voorzien.

.....
.....
.....
.....

Indien je opmerkingen hebt over de vrije tijd van jouw andere kinderen (in een schoolweek of tijdens vakanties) en hier kort iets over wilt noteren, is er hier plaats voorzien.

.....
.....
.....
.....

Wil je meedoen aan de **wedstrijd** en kans maken op één van de gratis vakantiekampen van Free-Time of een 10-beurtenkaart om te gaan zwemmen van de Sportdienst? Vul dan hier jouw e-mailadres in. De winnaars worden binnenkort gecontacteerd! Het e-mailadres wordt enkel gebruikt voor de wedstrijd. Jouw gegevens worden nooit voor andere doeleinden gebruikt of opgeslagen.

.....

Alvast heel erg bedankt!

Vragenlijst kinderen
lagere school

Grote bevraging bij Gentse ouders rond opvang en vrije tijd

Beste ouder(s),

Met deze enquête wil Stad Gent weten wat jij vindt van de opvang voor en na schooltijd en in vakantieperiodes voor jouw kinderen. Dankzij het delen van al de ervaringen, kan de stad het aanbod waar mogelijk bijsturen. Zo bouwen we samen verder aan een kind- en jeugdvriendelijke stad waar alle kinderen en jongeren jong & wijs kunnen zijn.

Vul deze vragenlijst in en maak kans op één van de gratis vakantiekampen van Free-Time of een 10-beurtenkaart om te gaan zwemmen van de Sportdienst!

Jouw antwoorden worden vertrouwelijk verwerkt.

Er zijn geen juiste of foute antwoorden, het is jouw mening die telt.

Hoe vul je de vragenlijst in?

Deze vragenlijst vul je in voor de situatie van jullie **jongste kind**. Indien je dit wenst, kan je een nieuwe vragenlijst invullen voor eventuele andere kinderen. Op het einde van de vragenlijst kan je ook nog opmerkingen geven over hun opvang- en vrijetijdsaanbod. Het is belangrijk dat je de vragen zo volledig mogelijk en zo goed mogelijk probeert te beantwoorden. Neem dus rustig de tijd om na te denken.

Het invullen van de vragenlijst neemt ongeveer 15 minuten in beslag.

De vragenlijst bestaat uit vier delen:

- ✓ Algemene vragen over jezelf en jouw gezin
- ✓ Opvang in een gewone schoolweek (maandag tot vrijdag)
- ✓ Vrije tijd in een gewone schoolweek (maandag tot vrijdag)
- ✓ Opvang en vrije tijd in de schoolvakanties

Hartelijk bedankt voor jullie medewerking!
Vanwege Stad Gent en het onderzoeksteam

VRAGEN OVER JEZELF EN JE GEZIN

17. Hoe ben je in aanraking gekomen met deze vragenlijst?

☐ Op het internet ☐ Op school ☐ Jeugddienst ☐ De Pretkamjonet ☐ De sportclub ☐ Sportkamp	☐ De sportmobiel ☐ Speelpleinwerking ☐ STIBO ☐ Kinderopvang ☐ Andere:

18. Schrijf het juiste cijfer bij het aantal kinderen dat jouw gezin telt per leeftijdscategorie. Schrijf een 0 indien je geen kinderen van deze leeftijd hebt.

(eventueel samengesteld)

Leeftijd	0-2 jaar	3-5 jaar	6-9 jaar	10-12 jaar	+12 jaar
Aantal					

19. Welke leeftijd heeft het kind waarvoor je deze vragenlijst invult? Zet een kruisje.

- ☐ 6 tot 9 jaar
- ☐ 10 tot 12 jaar

20. In welke Gentse wijk/deelgemeente woon je?

☐ Binnenstad ☐ Brugse Poort - Rooigem ☐ Bloemekenswijk ☐ Dampoort ☐ Drongen ☐ Elisabethbegijnhof - Prinsenhof - Papegaai - Sint-Michiels ☐ Gentse Kanaaldorpen (Mendonk, Desteldonk en Sint-Kruis-Winkel) ☐ Gentbrugge ☐ Ledeberg ☐ Macharius - Heirnis ☐ Mariakerke ☐ Moscou - Vogelhoek ☐ Muide - Meulestede - Afrikalaan	☐ Nieuw Gent - UZ ☐ Oostakker ☐ Oud Gentbrugge ☐ Rabot - Blaisantvest ☐ Sint-Amandsberg ☐ Sint-Denijs-Westrem - Afsnee ☐ Sluizeken - Tolhuis - Ham ☐ Stationsbuurt-Noord ☐ Stationsbuurt-Zuid ☐ Watersportbaan - Ekkergem ☐ Wondelgem ☐ Zwijnaarde ☐ Ik woon niet in Gent ☐ Ik weet het niet

21. Woon je samen met een partner?

- ☐ Ja
- ☐ Neen *(vul bij vraag 6 en 7 enkel in voor jezelf)*

22. Wat is het hoogste diploma van jou en de partner waarmee je samenwoont?*Indien jouw partner niet inwoont, vul je enkel voor jezelf in.*

	jezelf	partner
Geen diploma of lager onderwijs	0	0
Lager secundair onderwijs (eerste 3 jaar van het middelbaar of niet voltooid middelbaar)	0	0
Hoger secundair onderwijs	0	0
Hogeschool	0	0
Universiteit	0	0
Ander diploma:	0	0

23. Wat is jouw huidige werksituatie en die van de partner waarmee je samenwoont?*Meerdere antwoorden zijn mogelijk. Indien jouw partner niet inwoont, vul je enkel voor jezelf in.*

	jezelf	partner
Werkend		
Voltijds werkend	0	0
Deeltijds werkend	0	0
Werkuren overdag	0	0
Nachtwerk, weekendwerk, iedere week wisselende uren	0	0
Werk tijdelijk onderbroken		
Omwille van bv. zwangerschapsverlof, ouderschapsverlof, ...	0	0
Niet werkend		
Werkzoekend	0	0
Op invaliditeit of langdurig ziek	0	0
Huisman, huisvrouw, student(e), ...	0	0
Andere situatie:	0	0

24. Zijn er grootouders van jouw kind die een andere afkomst hebben dan de Belgische? Zo ja, welke?*Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

- ☐ Neen
- ☐ Ja:
 - ☐ Afghaans
 - ☐ Italiaans
 - ☐ Pools
 - ☐ Tsjechisch
 - ☐ Bulgaars
 - ☐ Marokkaans
 - ☐ Portugees
 - ☐ Turks
 - ☐ Frans
 - ☐ Nederlands
 - ☐ Slovaaks
 - ☐ Andere:

Kind (6-12 jaar)

25. In welk onderwijsnet gaat jouw kind naar school?

- ☐ Gemeentelijk onderwijs buiten Gent
- ☐ GO!
- ☐ Katholiek onderwijs Vlaanderen
- ☐ Onafhankelijke scholen
- ☐ Provinciaal onderwijs
- ☐ Stedelijk onderwijs Gent
- ☐ Ik weet het niet
- ☐ Niet van toepassing

26. Gaat jouw kind naar school in Gent?

- ☐ Ja
- ☐ Neen

27. Wordt er op de school buitenschoolse opvang georganiseerd?

28. Ja

29. Neen

30. Heeft jouw kind bijzondere noden of zorgen waarmee er moet rekening gehouden worden bij het organiseren van een gepaste opvang of vrijetijdsinvulling?

- ☐ Ja:
.....
- ☐ Neen

BUITENSCHOOLSE OPVANG IN EEN GEWONE SCHOOLWEEK

De volgende vragen gaan over de opvang en activiteiten van jouw kind voor en na schooltijd (maandag tot vrijdag). Deze opvang kan alle vormen aannemen en zowel thuis, bij vrienden of familie zijn als georganiseerd op school, in een kinderdagverblijf, STIBO, enz.

1. Waar is jouw kind voor schooltijd, na schooltijd en op woensdagnamiddag?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk

	voor schooltijd	na schooltijd (ma-di-do- vr)	op woensdag- namiddag
Thuis			
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kind	0	0	0
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, enz.	0	0	0
Mijn kind is zelfstandig genoeg en is alleen thuis	0	0	0
In de eigen omgeving			
De grootouders	0	0	0
Andere familieleden	0	0	0
Vrienden, burens, kennissen	0	0	0
Formele opvang			
Een kinderdagverblijf	0	0	0
De voor- en naschoolse opvang op school	0	0	0
Voor- en naschoolse opvang, niet op school	0	0	0
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	0	0	0
Huiswerkbegeleiding / studie	0	0	0
Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie	0	0	0
Andere personen of diensten			
.....	0	0	0

2. Stel dat je helemaal vrij kan kiezen tussen alle opvangvormen. Welke opvangvorm zou je dan kiezen voor je kind voor of na schooltijd en op woensdagnamiddag?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	voor of na schooltijd	op woensdag- namiddag
Thuis		
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn kind	☐	☐
Opvang thuis door huispersoneel, au pair, babysit, ...	☐	☐
Mijn kind is zelfstandig genoeg en is alleen thuis	☐	☐
In de eigen omgeving		
De grootouders	☐	☐
Andere familieleden	☐	☐
Vrienden, burenn, kennissen	☐	☐
Extern		
Een kinderdagverblijf	☐	☐
De voor- en naschoolse opvang op school	☐	☐
Voor- en naschoolse opvang niet op school	☐	☐
Een vrijetijdsaanbod	☐	☐
Huiswerkbegeleiding / studie	☐	☐
Logopedie, kinesithapie, ergotherapie of andere revalidatie georganiseerd tijdens de opvang op school	☐	☐
Andere personen of diensten		
.....	☐	☐

3. Ga je akkoord met volgende stellingen over buitenschoolse opvang in jouw buurt tijdens een gewone schoolweek?

	akkoord	niet akkoord	niet van toepassing
Er is voldoende informatie over de bestaande opvang	☐	☐	☐
Opvang dichtbij de school is wenselijk	☐	☐	☐
Ik vind gemakkelijk vervoer voor mijn kind van en naar de opvang	☐	☐	☐
Er is voldoende opvang waar kleuters en kinderen van de lagere school in aparte lokalen opgevangen worden	☐	☐	☐
Er is voldoende opvang waar broers en zussen uit kleuter en lager onderwijs samen kunnen zijn	☐	☐	☐

4. Waar vind je de informatie over buitenschoolse opvang tijdens een gewone schoolweek?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ (brochure) Dienst kinderopvang Stad Gent
- ☐ Jeugddienst Stad Gent
- ☐ (brochure) Sportdienst Stad Gent
- ☐ De huidige opvang van mijn kind
- ☐ Op school
- ☐ Via vrienden of familie
- ☐ Een website van Stad Gent
- ☐ Thuisbegeleidingsdiensten
- ☐ Stadsmagazine
- ☐ Via internet
- ☐ Andere:
- ☐ Mijn kind heeft geen opvang nodig tijdens een schoolweek

5. Hoe vaak heb je problemen om opvang te vinden op de volgende tijdstippen?

	zelden of nooit problemen	soms problemen	(bijna) altijd problemen	niet van toepassing
Voor schooltijd	☐	☐	☐	☐
Op woensdagnamiddag	☐	☐	☐	☐
Na schooltijd op andere schooldagen (tussen 15u30 en 18u)	☐	☐	☐	☐
Na 18u	☐	☐	☐	☐
In het weekend	☐	☐	☐	☐
Korte vakanties (bv verlengd weekend)	☐	☐	☐	☐
Pedagogische studiedag	☐	☐	☐	☐
Andere:	☐	☐	☐	☐

6. Hoe belangrijk of onbelangrijk vind je volgende onderdelen voor geschikte opvang

(hiermee bedoelen we alle vormen van opvang voor en na schooltijd)?

	niet belangrijk	minder belangrijk	belangrijk	heel belangrijk
In het algemeen				
Openingsuren	0	0	0	0
Prijs	0	0	0	0
Algemene informatie die je krijgt over de opvang	0	0	0	0
Opvangdagen niet meer dan een dag vooraf moeten meedelen	0	0	0	0
Inspraak van de ouders	0	0	0	0
Dat er rekening gehouden wordt met de (specifieke) noden van mijn kind	0	0	0	0
Voor de kinderen				
Aantal kinderen in de opvang	0	0	0	0
Dat broers en zussen samen activiteiten kunnen doen	0	0	0	0
De aanwezigheid van vriendjes	0	0	0	0
De begeleiders				
Aantal begeleiders	0	0	0	0
Voor de activiteiten				
Het soort activiteiten tijdens de opvang	0	0	0	0
Dat de activiteiten op voorhand gekend zijn	0	0	0	0
Dat er na de opvang een verslagje volgt van het verloop van de dag	0	0	0	0
Dat de kinderen vrij mogen spelen	0	0	0	0
Voor de ligging				
De opvang bevindt zich in de buurt van waar we wonen	0	0	0	0
De opvang bevindt zich in de buurt van de school	0	0	0	0
De opvang bevindt zich in de buurt van mijn werk of op de route naar het werk	0	0	0	0
Voor de ruimte				
Inrichting van de lokalen	0	0	0	0
Buitenspeelruimte	0	0	0	0
Binnenspeelruimte	0	0	0	0
Dat het gebouw aangepast is aan de (specifieke) noden van mijn kind	0	0	0	0
Het aanwezige spelmateriaal	0	0	0	0
Voor de maaltijden te verkrijgen in de opvang				
Dat er 's ochtends een ontbijt wordt aangeboden	0	0	0	0
Dat er 's middags een maaltijd wordt aangeboden	0	0	0	0
Dat er in de namiddag een vieruurtje wordt aangeboden	0	0	0	0
Andere:	0	0	0	0

VRIJE TIJD IN EEN GEWONE SCHOOLWEEK

De volgende vragen gaan over de activiteiten in de vrije tijd van jouw kind op schooldagen (maandag tot vrijdag). Dit zijn activiteiten waaraan jouw kind deelneemt en die buitenshuis georganiseerd worden. Bijvoorbeeld activiteiten van een sportclub, kinderatelier, muziekschool, enz.

7. Welke georganiseerde vrijetijdsactiviteiten doet jouw kind op schooldagen?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	op school	buiten de school
Muziek	☐	☐
Theater en woord	☐	☐
Tekenen, schilderen, knutselen	☐	☐
Jeugdverenigingen en cursussen	☐	☐
Atletiek	☐	☐
Balsporten	☐	☐
Boogschieten	☐	☐
Dans	☐	☐
Denksport	☐	☐
Gevechtsporten	☐	☐
Gym	☐	☐
Klimmen	☐	☐
Omnisport	☐	☐
Paardensport	☐	☐
(ijs)Schaatsen	☐	☐
Wandelen	☐	☐
Watersport (bv zwemmen)	☐	☐
Wielsport	☐	☐
Andere:.....	☐	☐
Geen	☐	☐

8. Ga je akkoord met volgende stellingen over het vrijetijdsaanbod in jouw buurt?

	akkoord	niet akkoord	niet van toepassing
Vrijetijdsactiviteiten zijn voor mij een vorm van opvang	☐	☐	☐
Er is voldoende plaats in de vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Er is voldoende keuze aan vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Er is voldoende informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod	☐	☐	☐
Er zijn voldoende vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	☐	☐	☐
Er is vervoer voor mijn kind van en naar vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn afgestemd op de werkuren	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn aangepast aan de schooluren	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn aangepast aan de leeftijd van mijn kind	☐	☐	☐
Meer samenwerking tussen opvang en een vrijetijdsaanbod is wenselijk	☐	☐	☐

9. Waar vind je de informatie die je gebruikt bij de keuze van een activiteit in de vrije tijd?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ Jeugddienst van Stad Gent
- ☐ Sportdienst van Stad Gent
- ☐ Bij de vereniging, sportclub, enz.
- ☐ Op de website van de vereniging, sportclub, enz.
- ☐ Bij de huidige opvang van mijn kind
- ☐ Op school
- ☐ Via vrienden of familie
- ☐ De gids "de zomer wordt mega de max" dat het zomers vrijetijdsaanbod bundelt voor kinderen van 3 tot en met 12 jaar in Gent
- ☐ Een website van Stad Gent
- ☐ Thuisbegeleidingsdiensten
- ☐ Stadsmagazine
- ☐ Via internet
- ☐ Andere:

OPVANG EN VRIJE TIJD IN DE VAKANTIES

De volgende vragen gaan over de opvang en vrijetijdsbesteding van jouw kind in de schoolvakanties. Vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties zijn activiteiten die buitenshuis georganiseerd worden. Bijvoorbeeld speelpleinwerking of vakantiekampen.

1. Waar was jouw kind overdag in de voorbije vakanties?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	Kerst- vakantie	Paas- vakantie	Zomer- vakantie
Thuis	☐	☐	☐
De grootouders	☐	☐	☐
Andere familieleden	☐	☐	☐
Vrienden, burens, kennissen	☐	☐	☐
Een onthaalouder	☐	☐	☐
Een kinderdagverblijf	☐	☐	☐
Opvang op school	☐	☐	☐
Opvang, niet op school	☐	☐	☐
Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...	☐	☐	☐
Speelpleinwerking	☐	☐	☐
Vakantiecampen met overnachting (bv. georganiseerd door de mutualiteit, sportclubs, jeugdbeweging...)	☐	☐	☐
Vakantie-initiatieven zonder overnachting (bv. gemeentelijke sportinitiatieven, ...)	☐	☐	☐
Andere personen of diensten:	☐	☐	☐

2. Stel dat je helemaal vrij kan kiezen tussen alle opvangvormen. Welke opvangvorm of combinatie van opvangvormen zou je dan tijdens schoolvakanties kiezen voor jouw kind?

Duid drie opvangvormen aan.

- ☐ De grootouders
- ☐ Andere familieleden
- ☐ Vrienden, buren, kennissen
- ☐ Een onthaalouder
- ☐ Een kinderdagverblijf
- ☐ Opvang op school
- ☐ STIBO of IBO
- ☐ Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...
- ☐ Speelpleinwerking
- ☐ Vakantiekampen met overnachting (bv. georganiseerd door de mutualiteit, sportclubs, ...)
- ☐ Vakantie-initiatieven zonder overnachting (bv. Gemeentelijke sportinitiatieven, ...)
- ☐ Combinatie tussen opvang en sport
- ☐ Combinatie tussen opvang en culturele activiteiten
- ☐ Combinatie tussen opvang en speelpleinwerking, jeugdwerk
- ☐ Combinatie tussen familie, opvang op school en vrijetijdsactiviteiten
- ☐ Andere personen of diensten:
- ☐ Mijn kind heeft geen opvang nodig

3. In welke mate ken je/ gebruik je volgende initiatieven van het vakantieaanbod in Gent?

	ik ken het niet	ik ken het maar gebruik het niet	ik ken het en gebruik het
De pretfabriek (Speelpleinwerking tijdens de paas- en zomervakantie)	0	0	0
Speelse Wijken (buurtgerichte speelpleinwerking Jeugddienst Gent)	0	0	0
Andere speelpleinwerkingen	0	0	0
De Pretkamjonet (bestelwagen boordevol spelmateriaal)	0	0	0
De Sportmobiel	0	0	0
Sportkampen van Stad Gent	0	0	0
STIBO of IBO	0	0	0
Vakantiekampen (bv Idee Kids, Free-Time, Sportivak, enz)	0	0	0
Werkingen van het jeugdwelzijnswerk (vzw Jong, Leebeekje, Habbekrats, enz.)	0	0	0
Vakantiewerking de pagadder	0	0	0
Kampen van de jeugdbeweging	0	0	0
Kampen georganiseerd door de mutualiteit	0	0	0
UITPAS (voordeelkaart voor cultuur, sport en vrije tijd)	0	0	0

4. Hoe vaak is het vinden van opvang of vrijetijdsactiviteiten als opvang (bv kampen, speelpleinwerking, enz.) een probleem in de volgende schoolvakanties?

	zelden of nooit problemen	soms problemen	(bijna) altijd problemen	niet van toepassing
In de herfstvakantie	☐	☐	☐	☐
In de kerstvakantie	☐	☐	☐	☐
In de krokusvakantie	☐	☐	☐	☐
In de Paasvakantie	☐	☐	☐	☐
In de zomervakantie	☐	☐	☐	☐
Tijdens de Gentse feesten	☐	☐	☐	☐
In de laatste week van augustus	☐	☐	☐	☐
Andere:	☐	☐	☐	☐

5. Ga je akkoord met volgende stellingen over het opvang- en vrijetijdsaanbod in jouw buurt tijdens schoolvakanties?

	akkoord	niet akkoord	niet van toepassing
Er zijn voldoende plaatsen in de opvang (in STIBO, kinderdagverblijf, enz.)	☐	☐	☐
Er zijn voldoende plaatsen bij de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	☐	☐	☐
Er is een ruim aanbod aan vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar je niet vooraf moet inschrijven	☐	☐	☐
Meer opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein, ...) is wenselijk	☐	☐	☐
Er zijn opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar jouw kind langer of vroeger kan blijven	☐	☐	☐
Er is voldoende informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	☐	☐	☐
Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	☐	☐	☐
Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten op of dichtbij het werk	☐	☐	☐
Opvang en vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar	☐	☐	☐
Er is duidelijkheid over de inhoud van de vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Ik mis vrijetijdsactiviteiten waarbij een traiteurdienst voorzien is ('s middags een warme maaltijd)	☐	☐	☐
Er is voldoende opvang voor kinderen met een specifieke zorg	☐	☐	☐
Meer samenwerking tussen opvang en het vrijetijdsaanbod is wenselijk	☐	☐	☐
Meer opvang waarbij broers en zusjes samen activiteiten kunnen doen is wenselijk	☐	☐	☐

6. Heb je nog algemene opmerkingen en/of suggesties ter verbetering bij de organisatie van vrije tijd en opvang?

.....
.....
.....

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst! Indien je dit wenst, kan je vrijblijvend een nieuwe vragenlijst invullen voor andere kinderen binnen het gezin.

Indien je opmerkingen hebt over de opvang (in een schoolweek of tijdens vakanties) van jouw andere kinderen en hier kort iets over wil noteren, is er hier plaats voorzien.

.....
.....
.....
.....
.....

Indien je opmerkingen hebt over de vrije tijd van jouw andere kinderen (in een schoolweek of tijdens vakanties) en hier kort iets over wil noteren, is er hier plaats voorzien.

.....
.....
.....
.....
.....

Wil je meedoen aan de **wedstrijd** en kans maken op één van de gratis vakantiekampen van Free-Time of een 10-beurtenkaart om te gaan zwemmen van de Sportdienst? Vul dan hier jouw e-mailadres in. De winnaars worden binnenkort gecontacteerd! Het e-mailadres wordt enkel gebruikt voor de wedstrijd. Jouw gegevens worden nooit voor andere doeleinden gebruikt of opgeslagen.

.....

Alvast heel erg bedankt!

Vragenlijst tieners tot en met 14 jaar
(middelbare school)

Grote bevraging bij Gentse ouders rond opvang en vrije tijd

Beste ouder(s),

Met deze enquête wil Stad Gent weten wat jij vindt van de opvang voor en na schooltijd en in vakantieperiodes voor jouw kinderen. Dankzij het delen van al de ervaringen, kan de stad het aanbod waar mogelijk bijsturen. Zo bouwen we samen verder aan een kind- en jeugdvriendelijke stad waar alle kinderen en jongeren jong & wijs kunnen zijn.

Vul deze vragenlijst in en maak kans op één van de gratis vakantiekampen van Free-Time of een 10-beurtenkaart om te gaan zwemmen van de Sportdienst!

Jouw antwoorden worden vertrouwelijk verwerkt.

Er zijn geen juiste of foute antwoorden, het is jouw mening die telt.

Hoe vul je de vragenlijst in?

Deze vragenlijst vul je in voor de situatie van jullie **jongste kind**. Indien je dit wenst, kan je een nieuwe vragenlijst invullen voor eventuele andere kinderen. Op het einde van de vragenlijst kan je ook nog opmerkingen geven over hun opvang- en vrijetijdsaanbod. Het is belangrijk dat je de vragen zo volledig mogelijk en zo goed mogelijk probeert te beantwoorden. Neem dus rustig de tijd om na te denken.

Het invullen van de vragenlijst neemt ongeveer 15 minuten in beslag.

De vragenlijst bestaat uit vier delen:

- ✓ Algemene vragen over jezelf en jouw gezin
- ✓ Opvang in een gewone schoolweek (maandag tot vrijdag)
- ✓ Vrije tijd in een gewone schoolweek (maandag tot vrijdag)
- ✓ Opvang en vrije tijd in de schoolvakanties

Hartelijk bedankt voor jullie medewerking!
Vanwege Stad Gent en het onderzoeksteam

VRAGEN OVER JEZELF EN JE GEZIN

1. Hoe ben je in aanraking gekomen met deze vragenlijst?

☐ Op het internet ☐ Op school ☐ Jeugddienst ☐ De Pretkamjonet ☐ De sportclub ☐ Sportkamp	☐ De sportmobiel ☐ Speelpleinwerking ☐ STIBO ☐ Kinderopvang ☐ Andere:

2. Schrijf het juiste cijfer bij het aantal kinderen dat jouw gezin telt per leeftijdscategorie. Schrijf een 0 indien je geen kinderen van deze leeftijd hebt.

(eventueel samengesteld)

Leeftijd	0-2 jaar	3-5 jaar	6-9 jaar	10-12 jaar	+12 jaar
Aantal					

3. In welke Gentse wijk/deelgemeente woon je?

☐ Binnenstad ☐ Brugse Poort - Rooigem ☐ Bloemekenswijk ☐ Dampoort ☐ Drongen ☐ Elisabethbegijnhof - Prinsenhof - Papegaai - Sint-Michiels ☐ Gentse Kanaaldorpen (Mendonk, Desteldonk en Sint-Kruis-Winkel) ☐ Gentbrugge ☐ Ledeberg ☐ Macharius - Heirnis ☐ Mariakerke ☐ Moscou - Vogelhoek ☐ Muide - Meulestede - Afrikalaan ☐ Nieuw Gent - UZ ☐ Oostakker ☐ Oud Gentbrugge ☐ Rabot - Blaisantvest	☐ Sint-Amandsberg ☐ Sint-Denijs-Westrem - Afsnee ☐ Sluizeken - Tolhuis - Ham ☐ Stationsbuurt-Noord ☐ Stationsbuurt-Zuid ☐ Watersportbaan - Ekkergem ☐ Wondelgem ☐ Zwijnaarde ☐ Ik woon niet in Gent ☐ Ik weet het niet

4. Woon je samen met een partner?

- ☐ Ja
- ☐ Neen (vul bij vraag 5 en 6 enkel in voor jezelf)

5. Wat is het hoogste diploma van jou en de partner waarmee je samenwoont?

Indien jouw partner niet inwoont, vul je enkel voor jezelf in.

	jezelf	partner
Geen diploma of lager onderwijs	0	0
Lager secundair onderwijs (eerste 3 jaar van het middelbaar of niet voltooid middelbaar)	0	0
Hoger secundair onderwijs	0	0
Hogeschool	0	0
Universiteit	0	0
Ander diploma:	0	0

6. Wat is jouw huidige werksituatie en die van de partner waarmee je samenwoont?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk. Indien jouw partner niet inwoont, vul je enkel voor jezelf in.

	jezelf	partner
Werkend		
Voltijds werkend	0	0
Deeltijds werkend	0	0
Werkuren overdag	0	0
Nachtwerk, weekendwerk, iedere week wisselende uren	0	0
Werk tijdelijk onderbroken		
Omwille van bv. zwangerschapsverlof, ouderschapsverlof, ...	0	0
Niet werkend		
Werkzoekend	0	0
Op invaliditeit of langdurig ziek	0	0
Huisman, huisvrouw, student(e), ...	0	0
Andere situatie:	0	0

7. Zijn er grootouders van jouw tiener die een andere afkomst hebben dan de Belgische? Zo ja, welke?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ Neen
- ☐ Ja:
 - ☐ Afghaans ☐ Italiaans ☐ Pools ☐ Tsjechisch
 - ☐ Bulgaars ☐ Marokkaans ☐ Portugees ☐ Turks
 - ☐ Frans ☐ Nederlands ☐ Slovaaks ☐ Andere:

Tiener (12-14 jaar)

1. In welk onderwijsnet gaat jouw tiener naar school?

- ☐ Gemeentelijk onderwijs buiten Gent
- ☐ GO!
- ☐ Katholiek onderwijs Vlaanderen
- ☐ Onafhankelijke scholen
- ☐ Provinciaal onderwijs
- ☐ Stedelijk onderwijs Gent
- ☐ Ik weet het niet

2. Gaat jouw tiener naar school in Gent?

- ☐ Ja
- ☐ Neen

3. Wordt er op de school buitenschoolse opvang georganiseerd?

- ☐ Ja
- ☐ Neen

4. Heeft jouw tiener bijzondere noden of zorgen waarmee er moet rekening gehouden worden bij het organiseren van een gepaste opvang of vrijetijdsinvulling?

- ☐ Ja:
.....
- ☐ Neen

BUITENSCHOOLSE OPVANG IN EEN GEWONE SCHOOLWEEK

De volgende vragen gaan over de opvang en activiteiten van jouw tiener voor en na schooltijd (maandag tot vrijdag). Deze opvang kan alle vormen aannemen en zowel thuis, bij vrienden of familie zijn als georganiseerd op school, huiswerkbegeleiding, enz.

1. Waar is jouw tiener voor schooltijd, na schooltijd en op woensdagnamiddag?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk

	voor schooltijd	na schooltijd (ma-di-do- vr)	op woensdag- namiddag
Thuis			
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn tiener	☐	☐	☐
De tiener is zelfstandig genoeg en is alleen thuis	☐	☐	☐
In de eigen omgeving			
De grootouders	☐	☐	☐
Andere familieleden	☐	☐	☐
Vrienden, burens, kennissen	☐	☐	☐
Bij vrienden van de tiener	☐	☐	☐
Formele opvang			
De voor- en naschoolse opvang op school	☐	☐	☐
Voor- en naschoolse opvang, niet op de school	☐	☐	☐
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	☐	☐	☐
Huiswerkbegeleiding / studie	☐	☐	☐
Logopedie, kinesithérapie, ergotherapie of andere revalidatie	☐	☐	☐
Andere personen of diensten			
.....	☐	☐	☐

2. Stel dat je helemaal vrij kan kiezen tussen alle opvangvormen. Welke opvangvorm zou je dan kiezen voor jouw tiener voor of na schooltijd en op woensdagnamiddag?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	voor of na schooltijd	op woensdag- namiddag
Thuis		
Ikzelf of iemand binnen het gezin zorgt voor mijn tiener	☐	☐
De tiener is zelfstandig genoeg en is alleen thuis	☐	☐
In de eigen omgeving		
De grootouders	☐	☐
Andere familieleden	☐	☐
Vrienden, burenn, kennissen	☐	☐
Bij vrienden van de tiener	☐	☐
Extern		
De voor- en naschoolse opvang op school	☐	☐
Voor- en naschoolse opvang, niet op school	☐	☐
Een vrijetijdsaanbod (sportclub, academie, enz.)	☐	☐
Huiswerkbegeleiding/studie	☐	☐
Logopedie, kinesithherapie, ergotherapie of andere revalidatie georganiseerd tijdens de opvang op school	☐	☐
Andere personen of diensten		
.....	☐	☐

3. Ga je akkoord met volgende stellingen over buitenschoolse opvang in jouw buurt tijdens een gewone schoolweek?

	akkoord	niet akkoord	niet van toepassing
Er is voldoende informatie over de bestaande opvang	☐	☐	☐
Opvang dichtbij de school is wenselijk	☐	☐	☐
Ik vind gemakkelijk vervoer voor mijn tiener van en naar de opvang	☐	☐	☐
Er is voldoende opvang waar kleuters, kinderen van de lagere school en tieners in aparte lokalen opgevangen worden	☐	☐	☐
Er is voldoende opvang waar broers en zussen uit kleuter en lager en secundair onderwijs samen kunnen zijn	☐	☐	☐

4. **Waar vind je de informatie over buitenschoolse opvang tijdens een gewone schoolweek?**

Meerder antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ (brochure) Dienst kinderopvang Stad Gent
- ☐ Jeugddienst Stad Gent
- ☐ (brochure) Sportdienst Stad Gent
- ☐ De huidige opvang van mijn tiener
- ☐ Op school
- ☐ Via vrienden of familie
- ☐ Een website van Stad Gent
- ☐ Thuisbegeleidingsdiensten
- ☐ Stadsmagazine
- ☐ Via internet
- ☐ Andere:
- ☐ Mijn tiener heeft geen opvang nodig tijdens een schoolweek

5. **Hoe vaak heb je problemen om opvang te vinden op de volgende tijdstippen?**

	zelden of nooit problemen	soms problemen	(bijna) altijd problemen	niet van toepassing
Voor schooltijd	☐	☐	☐	☐
Op woensdagnamiddag	☐	☐	☐	☐
Na schooltijd op andere schooldagen (tussen 15u30 en 18u)	☐	☐	☐	☐
Na 18u	☐	☐	☐	☐
In het weekend	☐	☐	☐	☐
Korte vakanties (bv verlengd weekend)	☐	☐	☐	☐
Pedagogische studiedag	☐	☐	☐	☐
Andere:	☐	☐	☐	☐

6. Hoe belangrijk of onbelangrijk vind je volgende onderdelen voor geschikte opvang?

(hiermee bedoelen we alle vormen van opvang voor en na schooltijd)

	niet belangrijk	minder belangrijk	belangrijk	heel belangrijk
In het algemeen				
Openingsuren	0	0	0	0
Prijs	0	0	0	0
Algemene informatie die je krijgt over de opvang	0	0	0	0
Opvangdagen niet meer dan een dag vooraf moeten meedelen	0	0	0	0
Inspraak van de ouders	0	0	0	0
Dat er rekening gehouden wordt met de (specifieke) noden van mijn tiener	0	0	0	0
Voor de kinderen				
Aantal kinderen in de opvang	0	0	0	0
Dat broers en zussen samen activiteiten kunnen doen	0	0	0	0
De aanwezigheid van vrienden	0	0	0	0
De begeleiders				
Aantal begeleiders	0	0	0	0
Voor de activiteiten				
Het soort activiteiten tijdens de opvang	0	0	0	0
Dat de activiteiten op voorhand gekend zijn	0	0	0	0
Dat er na de opvang een verslagje volgt van het verloop van de dag	0	0	0	0
Dat de tieners vrij mogen spelen	0	0	0	0
Voor de ligging				
De opvang bevindt zich in de buurt van waar we wonen	0	0	0	0
De opvang bevindt zich in de buurt van de school	0	0	0	0
De opvang bevindt zich in de buurt van mijn werk of op de route naar het werk	0	0	0	0
Voor de ruimte				
Inrichting van de lokalen	0	0	0	0
Buitenspeelruimte	0	0	0	0
Binnenspeelruimte	0	0	0	0
Dat het gebouw aangepast is aan de (specifieke) noden van mijn tiener	0	0	0	0
Het aanwezige spelmateriaal	0	0	0	0
Voor de maaltijden te verkrijgen in de opvang				
Dat er 's ochtends een ontbijt wordt aangeboden	0	0	0	0
Dat er 's middags een maaltijd wordt aangeboden	0	0	0	0
Dat er in de namiddag een vieruurtje wordt aangeboden	0	0	0	0
Andere:	0	0	0	0

VRIJE TIJD IN EEN SCHOOLWEEK

De volgende vragen gaan over de activiteiten in de vrije tijd van jouw tiener op schooldagen (maandag tot vrijdag). Dit zijn activiteiten waaraan jouw tiener deelneemt en die buitenshuis georganiseerd worden. Bijvoorbeeld activiteiten van een sportclub, muziekles, enz.

1. Welke georganiseerde vrijetijdsactiviteiten doet jouw tiener op schooldagen?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	op school	buiten de school
Muziek	☐	☐
Theater en woord	☐	☐
Tekenen, schilderen, knutselen	☐	☐
Jeugdverenigingen en cursussen	☐	☐
Atletiek	☐	☐
Balsporten	☐	☐
Boogschieten	☐	☐
Dans	☐	☐
Denksport	☐	☐
Gevechtsporten	☐	☐
Gym	☐	☐
Klimmen	☐	☐
Omnisport	☐	☐
Paardensport	☐	☐
(ijs)Schaatsen	☐	☐
Wandelen	☐	☐
Watersport (bv zwemmen)	☐	☐
Wielsport	☐	☐
Andere:.....	☐	☐
Geen	☐	☐

2. Ga je akkoord met volgende stellingen over het vrijetijdsaanbod in jouw buurt?

	akkoord	niet akkoord	niet van toepassing
Vrijetijdsactiviteiten zijn voor mij een vorm van opvang	☐	☐	☐
Er is voldoende plaats in de vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Er is voldoende keuze aan vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Er is voldoende informatie over het bestaande vrijetijdsaanbod	☐	☐	☐
Er zijn voldoende vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	☐	☐	☐
Er is vervoer voor mijn tiener van en naar vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn afgestemd op de werkuren	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn aangepast aan de schooluren	☐	☐	☐
Vrijetijdsactiviteiten zijn aangepast aan de leeftijd van mijn tiener	☐	☐	☐
Meer samenwerking tussen opvang en een vrijetijdsaanbod is wenselijk	☐	☐	☐

3. Waar vind je de informatie die je gebruikt bij de keuze van een activiteit in de vrije tijd?

Meerder antwoorden zijn mogelijk.

- ☐ Jeugddienst van Stad Gent
- ☐ Sportdienst van Stad Gent
- ☐ Bij de vereniging, sportclub, enz.
- ☐ Op de website van de vereniging, sportclub, enz.
- ☐ Bij de huidige opvang van mijn tiener
- ☐ Op school
- ☐ Via vrienden of familie
- ☐ Een website van Stad Gent
- ☐ Thuisbegeleidingsdiensten
- ☐ Stadsmagazine
- ☐ Via internet
- ☐ Andere:

OPVANG EN VRIJE TIJD IN DE VAKANTIES

De volgende vragen gaan over de opvang en vrijetijdsbesteding van jouw tiener in de schoolvakanties. Vrijetijdsactiviteiten in de schoolvakanties zijn activiteiten die buitenshuis georganiseerd worden. Bijvoorbeeld speelpleinwerking of vakantiekampen.

1. Waar was je tiener overdag in de voorbije vakanties?

Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

	Kerst- vakantie	Paas- vakantie	Zomer- vakantie
Thuis	☐	☐	☐
De grootouders	☐	☐	☐
Andere familieleden	☐	☐	☐
Vrienden, burens, kennissen	☐	☐	☐
Bij vrienden van de tiener	☐	☐	☐
Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...	☐	☐	☐
Speelpleinwerking	☐	☐	☐
Vakantiecampen met overnachting (bv. georganiseerd door de mutualiteit, sportclubs, jeugdbeweging...)	☐	☐	☐
Vakantie-initiatieven zonder overnachting (bv. gemeentelijke sportinitiatieven, ...)	☐	☐	☐
Andere personen of diensten:	☐	☐	☐

2. Stel dat je helemaal vrij kunt kiezen tussen alle opvangvormen. Welke opvangvorm of combinatie van opvangvormen zou je dan tijdens schoolvakanties kiezen voor jouw tiener? Duid drie opvangvormen aan.

- ☐ De grootouders
- ☐ Andere familieleden
- ☐ Vrienden, buren, kennissen
- ☐ Vrienden van de tiener
- ☐ Opvang op school
- ☐ Opvang thuis door huispersoneel, PWA, via dienstencheques, babysit, ...
- ☐ Speelpleinwerking
- ☐ Vakantiekampen met overnachting (bv. georganiseerd door de mutualiteit, sportclubs, ...)
- ☐ Vakantie-initiatieven zonder overnachting (bv. kampen, sportinitiatieven, ...)
- ☐ Combinatie tussen opvang en sport
- ☐ Combinatie tussen opvang en culturele activiteiten
- ☐ Combinatie tussen opvang en speelpleinwerking, jeugdwerk
- ☐ Combinatie tussen familie, opvang op school en vrijetijdsactiviteiten
- ☐ Andere personen of diensten:
- ☐ Mijn tiener heeft geen opvang nodig

3. In welke mate ken je / gebruik je volgende initiatieven van het vakantieaanbod in stad Gent

	ik ken het niet	ik ken het maar gebruik het niet	ik ken het en gebruik het
De pretfabriek (Speelpleinwerking tijdens de paas- en zomervakantie)	O	O	O
Andere speelpleinwerkingen	O	O	O
De Sportmobiel	O	O	O
Sportkampen van stad Gent	O	O	O
Vakantiekampen (bijv. Idee Kids, Free-Time, Sportivak, enz.)	O	O	O
Werkingen van het jeugdwelzijnswerk (vzw Jong, Leebeekje, Habbekrats, enz.)	O	O	O
Vakantiewerking de pagadder	O	O	O
Kampen van de jeugdbeweging	O	O	O
Kampen georganiseerd door de mutualiteit	O	O	O
UiTPAS (voordeelkaart voor cultuur, sport en vrije tijd)	O	O	O

4. Hoe vaak is het vinden van opvang of vrijetijdsactiviteiten als opvang (bv kampen, speelpleinwerking, enz.) een probleem in de volgende schoolvakanties?

	zelden of nooit problemen	soms problemen	(bijna) altijd problemen	niet van toepassing
In de herfstvakantie	☐	☐	☐	☐
In de kerstvakantie	☐	☐	☐	☐
In de krokusvakantie	☐	☐	☐	☐
In de Paasvakantie	☐	☐	☐	☐
In de zomervakantie	☐	☐	☐	☐
Tijdens de Gentse Feesten	☐	☐	☐	☐
In de laatste week van augustus	☐	☐	☐	☐
Andere:	☐	☐	☐	☐

5. Ga je akkoord met volgende stellingen over het opvang- en vrijetijdsaanbod in jouw buurt tijdens schoolvakanties?

	akkoord	niet akkoord	Niet van toepassing
Er zijn voldoende plaatsen in de opvang	☐	☐	☐
Er zijn voldoende plaatsen bij de vrijetijdsactiviteiten die al bestaan	☐	☐	☐
Er is een ruim aanbod aan vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar je niet vooraf moet inschrijven	☐	☐	☐
Meer opvang vóór en na vrijetijdsactiviteiten (sportkamp, speelplein, ...) is wenselijk	☐	☐	☐
Er zijn opvang en vrijetijdsactiviteiten in de vakanties waar jouw tiener langer of vroeger kan blijven	☐	☐	☐
Er is voldoende informatie over het bestaande opvang- en vrijetijdsaanbod	☐	☐	☐
Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten in of dichtbij de school	☐	☐	☐
Er zijn voldoende opvang en vrijetijdsactiviteiten op of dichtbij het werk	☐	☐	☐
Opvang en vrijetijdsactiviteiten zijn betaalbaar	☐	☐	☐
Er is duidelijkheid over de inhoud van de vrijetijdsactiviteiten	☐	☐	☐
Ik mis vrijetijdsactiviteiten waarbij een traiteurdienst voorzien is ('s middags een warme maaltijd)	☐	☐	☐
Er is voldoende opvang voor kinderen met een (specifieke) zorg	☐	☐	☐
Meer samenwerking tussen opvang en het vrijetijdsaanbod is wenselijk	☐	☐	☐
Meer opvang waarbij broers en zussen samen activiteiten kunnen doen is wenselijk	☐	☐	☐

6. Heb je nog algemene opmerkingen en/of suggesties ter verbetering bij de organisatie van vrije tijd en opvang?

.....

.....

.....

Bedankt voor het invullen van de vragenlijst! Indien je dit wenst, kan je vrijblijvend een nieuwe vragenlijst invullen voor andere kinderen binnen het gezin.

Indien je opmerkingen hebt over de opvang (in een schoolweek of tijdens vakanties) van jouw andere kinderen en hier kort iets over wil noteren, is er hier plaats voorzien.

.....

.....

.....

.....

.....

Indien je opmerkingen hebt over de vrije tijd van jouw andere kinderen (in een schoolweek of tijdens vakanties) en hier kort iets over wil noteren, is er hier plaats voorzien.

.....

.....

.....

.....

.....

Wil je meedoen aan de **wedstrijd** en kans maken op één van de gratis vakantiekampen van Free-Time of een 10-beurtenkaart om te gaan zwemmen van de Sportdienst? Vul dan hier uw e-mailadres in. De winnaars worden binnenkort gecontacteerd! Het e-mailadres wordt enkel gebruikt voor de wedstrijd. Je gegevens worden nooit voor andere doeleinden gebruikt of opgeslagen.

.....

Alvast heel erg bedankt!